

**Nr 148.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen; given Stockholms slott den 22 februari 1935.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**GUSTAF ADOLF.**

*Ernst Wigforss.*

## Förslag

till

### förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att 12 § 1 mom., 14 § 2 mom., 21 §, 26 § 1 mom., 31 §, 32 § 3 mom., 33—35 §§, 36 § 4 mom., 37 § 1 mom., 38 § 3 mom., 39 och 40 §§, 42 §, 49 §, 52—55 §§, 56 § 1 mom., 78—80 §§, 90 § 2 mom., 93 §, 140—143 §§ samt 144 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928<sup>1</sup> ävensom rubriken till 42 § i förordningen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

#### 12 §.

1 mom. Till medlemmar — — — taxeringens verkställande.

Av kommun — — — erlagt desamma.

Vid kommuns val av ledamöter i beredningsnämnd, fastighetstaxeringsnämnd eller taxeringsnämnd, så ock vid förordnande av ledamöter i fastighetsprövningsnämnd, länsprövningsnämnd eller Stockholms stads prövningsnämnd skall tillses, att om möjligt såväl ägare eller brukare av fastighet som rörelseidkare, vilka bedriva inom distriktet allmänt förekommande verksamhet, samt arbetare och andra inkomsttagare komma att äga säte och stämma i nämnden ävensom att, såvitt möjligt är, kännedom om distriktets olika delar kommer att förefinnas inom densamma.

#### 14 §.

2 mom. Länsstyrelsen skall — — — 1 mom. sägs.

Där Kungl. Maj:t det medgiver, må i bokföring sakkunnig person anställas vid länsstyrelsen med uteslutande uppgift att under landskamrerarens ledning året om verkställa utredningsarbete för taxeringarna. Sådan sakkunnig vare, där Kungl. Maj:t så förordnar eller landskamreraren finner det kunna ske, skyldig att biträda jämväl annan landskamrerare. Anställningsvillkoren för sakkunnig, som i detta stycke avses, bestämmas för varje fall av Kungl. Maj:t.

Landskamreraren meddelar de sakkunniga nödiga anvisningar för fullgörande av deras uppdrag.

#### 21 §.

Underlåter någon — — — lämpligt vite. Länsstyrelsen äger — — — sådan uppgift.

Vad nu — — — icke efterkommits.

<sup>1</sup> Senaste lydelsen av 31, 78, 141 och 142 §§ se 1930:192, av 33 och 35 §§ se 1932:292, av 37 § 1 mom., 53 § och 55 § se 1932:279 samt av 56 § 1 mom. se 1934:295.

## 26 §.

1 mom. Nedannämnda skattskyldiga — — — minst 100 kronor.

Vid bedömandet av fysisk persons deklarationsskyldighet skall, om han under beskattningsåret varit gift och under större delen av året levt tillsammans med den andra maken, hänsyn tagas, förutom till hans egen inkomst och förmögenhet, även till boets och den andra makens inkomst och förmögenhet. Har skattskyldig — — — taxeras därför.

Vid tillämpning — — — den avlidne.

## 31 §.

Vid självdeklaration för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller står under offentlig kontroll, vid självdeklaration för bostadsrättsförening, så ock vid självdeklaration för annan deklarationsskyldig, som under beskattningsåret enligt lag varit skyldig föra handelsböcker eller som, utan att sådan skyldighet förelegat, likväl under beskattningsåret fört dylika böcker i av honom bedriven rörelse, skall fogas bestyrkt avskrift av balansräkning för beskattningsåret och balansräkning för det närmast föregående räkenskapsåret samt av vinst- och förlusträkning för beskattningsåret, om sådan räkning ingått i bokföringen. Vid självdeklaration för annan bostadsförening än bostadsrättsförening skola fogas dels av styrelsen undertecknad uppgift om föreningens ställning vid beskattningsårets början och slut dels ock bestyrkt avskrift av vinst- och förlusträkning för samma år, om sådan ingått i föreningens bokföring.

För verk — — — för beskattningsåret. Enahanda gäller beträffande förvaltningsberättelse, som det åligger styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller ekonomisk förening att utgiva.

För inländsk — — — år disponerats.

## 32 §.

3 mom. Skattskyldig, som under beskattningsåret enligt lag varit skyldig föra handelsböcker eller, utan att sådan skyldighet förelegat, likväl fört dylika böcker i av honom bedriven rörelse, åligger att efter anmaning av landskamrerare, i den utsträckning denne prövar nödigt, tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar för granskning, varom förmäles i 79 och 93 §§. Enahanda skyldighet åligger rörelseidkare, som ej fört handelsböcker, med avseende å av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen jämte därtill hörande handlingar.

Vad nu — — — och handlingar.

## 33 §.

Till ledning vid taxeringen för inkomst eller förmögenhet skola varje år utan anmaning följande uppgifter meddelas, nämligen

a) av arbetsgivare beträffande person, som hos honom innehaft anställ-

ning eller uppdrag eller utfört tillfälligt arbete eller som av honom åtnjutit pension:

uppgift för envar, på sätt nedan i denna paragraf närmare angives, angående hans förmåner under nästföregående år i avlöning, arvode eller annan ersättning för utfört arbete eller i pension,

dock att annan arbetsgivare än statlig eller kommunal myndighet eller juridisk person är skyldig avlämna uppgift endast i fråga om sådana förmåner, som utgått från av honom utövad rörelse eller från av honom bedrivet jordbruk eller skogsbruk, samt att uppgiftsskyldighet för ersättning för tillfälligt arbete icke föreligger, om sådan ersättning under året utgått med mindre än etthundra kronor till samma mottagare eller om beloppet utgått till rörelseidkare, som enligt lag varit skyldig föra handelsböcker;

b) av försäkringsanstalt:

uppgift för envar, som under nästföregående år åtnjutit livränta eller eljest erhållit belopp på grund av pensionsförsäkring hos anstalten, angående sådant belopp,

dock att därest beloppet ej uppgått till tvåhundra kronor uppgiftsskyldighet icke äger rum med mindre för den, som åtnjutit intäkten, tillika skall uppgivas annan intäkt;

c) av den, som driver trävarurörelse eller eljest yrkesmässigt avverkar skog å annans mark, beträffande dem, till vilka han under nästföregående år utgivit vederlag för upplåten avverkningsrätt till skog:

uppgift för envar angående det utbetalda beloppet,

dock att uppgiftsskyldighet ej äger rum beträffande vederlag för avverkningsrätt, som upplåtits från allmän skog;

d) av den, som utbetalt royalty eller periodiskt utgående avgift för utnyttjande av patent, mönster eller dylikt:

uppgift för den, till vilken under nästföregående år royaltyn eller avgiften utbetalts, angående det utbetalda beloppet.

I uppgift, som avses under a), skola vid angivandet av de åtnjutna förmånernas belopp däri inräknas skatter, försäkringsavgifter och dylikt, som arbetsgivaren erlagt för vederbörandes räkning, särskilda felräkningspenningar, ersättning för representationskostnad vid kommunal eller enskild tjänst ävensom gratifikationer i penningar eller annat, varjämte anteckning skall göras angående de förmåner i övrigt, som följt med anställning eller uppdrag, såsom fri kost, boställe, bostad eller löningsjord eller inkomst av sportler, expeditiönslösen, bötes- eller beslagsandelar eller andra liknande, ej till beloppet bestämda inkomster. Avser uppgiften förmån endast en del av året, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmånen utgått. Har från annan arbetsgivare än statlig myndighet utgått särskild resekostnads- eller traktamentsersättning, skall upplysning härom lämnas i uppgiften. Därest vid avlönings utbetalande avdrag skett för löntagarens eller hans efterlevandes pensionering, skall



i uppgiften upptagas endast den återstående avlöningen men upplysning lämnas om att sådant avdrag skett.

Beträffande annan i denna paragraf omförd intäkt än sådan, som avses under a) här ovan, skall angivas den tidpunkt, då intäkten blivit tillgänglig för lyftning.

Vid fullgörande av vad i denna paragraf är stadgat skall uppgiftsskyldig upprätta särskild uppgiftshandling för varje person, varom fråga är. Där så kan ske, bör uppgift fullständigt angiva personens namn, hemvist, bostadsadress och födelseår.

### 34 §.

Vanligt handelsbolag — — — det distriktet.

Vid uppgift, som i denna paragraf sägs, skall fogas bestyrkt avskrift av balansräkning för beskattningsåret och balansräkning för det närmast föregående räkenskapsåret samt av vinst- och förlusträkning för beskattningsåret, om sådan räkning ingått i bokföringen.

### 35 §.

1 mom. I särskilda fall skola efter anmaning följande uppgifter avlämnas, nämligen

a) av arbetsgivare:

uppgift å förmåner, som i 33 § första stycket a) avses, därest icke uppgiftsskyldighet utan anmaning föreligger, med upplysning, då förmånerna avse kortare tid än helt år, om den tidrymd, för vilken de åtnjutits;

b) av den — — — beloppets fördelning;

c) av styrelse — — — angiven tidpunkt;

d) av annan än penningförvaltande inrättning, därest han i avgiven självdeklaration gjort avdrag för gäldränta eller skuld och fråga ej är om lån mot obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar:

uppgift, i den mån den kan lämnas, å borgenärens namn och hemvist; samt

e) av styrelse för försäkringsanstalt:

uppgift för namngiven skattskyldig rörande arten av uppgiven personförsäkring hos anstalten samt beloppet av premien för försäkringen.

2 mom. Efter anmaning av landskamrerare är idkare av jordbruk eller skogsbruk, så ock idkare av rörelse, även om sådant fall icke föreligger, som i 33 § första stycket c) sägs, skyldig avlämna uppgift om belopp, som han utbetalt till namngiven annan näringsidkare, därest beloppet är av beskaffenhet att i mottagarens hand utgöra intäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse.

3 mom. Utöware av rörelse, som har att avlämna uppgift enligt 33 §, är skyldig att, efter anmaning av landskamrerare, för kontroll av uppgifternas riktighet och fullständighet tillhandahålla sina handelsböcker

med därtill hörande handlingar eller, därest handelsböcker icke förts, förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen.

Har rörelseidkare från rörelsen till annan utbetalt ränta å gäld och är ej fråga om lån mot obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, åligger honom sådan skyldighet, som i första stycket sägs, jämväl för kontroll av lämnad uppgift om borgenären eller för att bereda beskattningsmyndighet upplysning i sådant avseende.

Angående den granskning av handelsböcker och andra handlingar, som i detta mom. avses, gäller vad i 79 och 93 §§ sägs.

4 mom. Styrelse för bankbolag, sparbank eller annan penningförvaltande inrättning åligger, utöver vad i 35 § 1 mom. c) sägs, att efter förordnande av Kungl. Maj:t, i den omfattning och ordning som angives vid förordnandets meddelande, lämna uppgift om storleken av insättares räntekomst under viss angiven tid och beloppet av insättares inestående medel vid viss angiven tidpunkt samt om insättares fullständiga namn och senast för inrättningen kända bostadsadress ävensom, därest annan än räkningshavare äger förfoga över räkningen, uppgift om den sålunda berättigades fullständiga namn och senast för inrättningen kända bostadsadress.

5 mom. Där det av landskamrerare begäres, bör envar även i andra fall än i denna förordning särskilt angivits såvitt möjligt biträda med upplysningar till ledning för annans taxering för inkomst eller förmögenhet.

### 36 §.

4 mom. Självdeklaration efter — — — för avlämnandet.

Vad nu sagts skall hava motsvarande tillämpning i fråga om tillhållande av bokföring och andra handlingar enligt 32 § 3 mom. och 35 § 3 mom.

### 37 §.

1 mom. Självdeklaration, som — — — äga rum.

Motsvarande gäller — — — tredje styckena. Kunna handlingarna icke avlämnas, innan taxeringsnämnden avslutat sitt arbete för året, skola de avlämnas till länsstyrelsen i det län, där taxeringen skall äga rum.

Uppgifter enligt 33 eller 34 § skola vid avlämnandet vara ordnade kommunvis eller, om i kommun ingå flera församlingar, församlingsvis; och skall medelst särskilda omslag eller annorledes vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

### 38 §.

3 mom. Vid anmanings — — — anmaningen angivas. Härutöver skall anmaningen innehålla underrättelse om postadressen för den, som utfärdat anmaningen, ävensom om den påföljd, som underlåtenhet att hörsamma anmaningen medför enligt 39 eller 40 §.

## 39 §.

1 mom. Varder självdeklaration — — — till grund.

I de i första stycket omförmälda fall må, oavsett den påföljd som där sägs, för deklarationens eller handlingens eller uppgiftens införskaffande biträde anlitas av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite.

2 mom. Vad i 1 mom. är sagt om förlust av rätt att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga taxering har icke avseende å staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet.

3 mom. Kan det antagas, att den som underlåtit avgiva självdeklaration därtill haft skälig anledning, eller förmår skattskyldig för annan underlåtenhet visa giltig ursäkt, skall här ovan stadgad påföljd icke äga rum. För den, som är gift och som haft skyldighet att avgiva självdeklaration på den grund att även boet eller andra maken åtnjutit inkomst eller förmögenhet, inträder nämnda påföljd icke, med mindre det kan antagas såsom visst, att han ägt vetskap om att sådan inkomst och förmögenhet uppgått till så högt belopp, att på grund därav skyldighet för honom att avgiva självdeklaration förelegat.

4 mom. Angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om begagnande av anstånd med självdeklarations avlämnande jämlikt 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrift i 141 § 3 mom.

5 mom. Gör någon sig skyldig till försummelse, som här ovan i denna paragraf omförmäles, eller underlåter någon, som mottagit anmaning att avlämna upplysningar enligt 32 § 2 mom., att efterkomma dylik anmaning, skall anteckning därom verkställas i inkomstlängden.

6 mom. Underlåter någon, som mottagit anmaning enligt 32 § 3 mom. att tillhandahålla handelsböcker eller andra handlingar, att efterkomma dylik anmaning, må för handlingarnas tillhandahållande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite.

1922.

## 40 §.

1 mom. Om ansvar för försummelse att behörigen fullgöra föreskrifterna i 33 §, 34 § eller 35 § 1 eller 2 mom. eller efterkomma förordnande, som meddelats jämlikt 35 § 4 mom., stadgas i 142 §.

2 mom. Hörsammas icke anmaning att avlämna uppgift enligt 33 §, 34 § eller 35 § 1 eller 2 mom. eller anmaning enligt 35 § 3 mom. att tillhandahålla handelsböcker eller andra handlingar, må för uppgiftens införskaffande eller handlingarnas tillhandahållande anlitas biträde av länsstyrelsen, som äger förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, lämpligt vite.

**Särskilda uppgifter angående vissa lotterivinster samt aktieutdelningar och obligationsräntor m. m.**

42 §.

1 mom. Envar, som — — — i vinsten.

2 mom. Enligt 1 mom. — — — äga rum.

3 mom. Envar, som här i riket utbekommit

a) utdelning å svenska aktier eller å andelar i svensk ekonomisk förening eller från utländsk juridisk person eller

b) ränta, vilken erlagts mot avlämnande av kupong eller kvitto, å obligation, förlagsbevis eller annan för den allmänna rörelsen avsedd förskrivning,

är skyldig att till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet vid mottagandet av utdelningen eller räntan avgiva särskild uppgift härom. Lyftes beloppet för annans räkning, och överlämnas ej därvid en av denne avgiven vederbörlig uppgift, skall uppgift i stället avgivas av den, som lyfter beloppet, och därvid uppgivas namn och hemvist å den, för vars räkning beloppet lyftes. Utbekommer någon utdelning eller ränta mot kupong, som han förvärvat utan det värdepapper kupongen tillhör, skall jämväl uppgivas namn och hemvist å den, från vilken kupongen förvärvats.

Uppgift avfattas enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t, och avlämnas till den, som utbetalar utdelning eller ränta. Denne bör tillse att uppgift avlämnas, innan betalning sker.

Om ansvar för försummelse att behörigen fullgöra uppgiftsplikt enligt detta mom. stadgas i 141 § 4 mom.

4 mom. Enligt 3 mom. avgivna uppgifter, som avse utdelning, skola för varje år senast den 15 februari nästföljande år av den som mottagit uppgifterna avlämnas i enahanda ordning, som enligt 37 § 1 mom. är föreskriven för där omförmälda uppgifter. Har i något fall utbetalning av utdelning skett utan att uppgiftsskyldighet vederbörligen fullgjorts, skall vid uppgifternas avlämnande lämnas upplysning härom.

Enligt 3 mom. avgivna uppgifter, som avse ränta, skola avlämnas i den mån Kungl. Maj:t så förordnar och i den ordning, som därvid av Kungl. Maj:t bestämmes. Hava avlämnade uppgifter icke inom fem år infordrats, må de förstöras.

Om ansvar för försummelse att behörigen fullgöra vad i första stycket föreskrivits eller efterkomma vad jämlikt andra stycket förordnats stadgas i 142 §. Hörsammas ej anmaning att avlämna uppgifter enligt första stycket, skall vad i 40 § 2 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

5 mom. Kungl. Maj:t äger förordna, att även för andra fall än de, då uppgiftsskyldighet för mottagare av utdelning eller ränta jämlikt 3 mom. föreligger, uppgift till ledning vid annans taxering för inkomst eller förmögenhet skall avlämnas, av svenskt bolag eller svensk ekonomisk för-

ening rörande utbetald utdelning samt av den, som här i riket utfärdat obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, rörande utbetald ränta. Kungl. Maj:t bestämmer i sådant fall jämväl, i vilken omfattning och i vilken ordning uppgift skall lämnas. Om ansvar för försummelse att behörigen fullgöra vad genom förordnandet föreskrivits stadgas i 142 §.

6 mom. Kungl. Maj:t må, där så kan ske utan att åsyftad kontroll efter-sättes, förordna om jämkning av den i 3 mom. stadgade uppgiftsskyldig-heten.

## 49 §.

1 mom. Varder virkesdeklaration — — — befunnits ofullständig.

I fall, som i första stycket omförmälas, skall vad i 39 § 1 mom. andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Vad i 1 mom. är sagt om förlust av rätt att hos kammarrätten överklaga taxering har icke avseende å staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet.

3 mom. Kan det — — — äga rum.

4 mom. Angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om be-gagnande av den jämlikt 48 § medgivna rätt att med virkesdeklarations avlämnande njuta anstånd i enlighet med bestämmelserna i 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrift i 141 § 3 mom.

5 mom. Gör någon — — — i skogsaccislängden.

## 52 §.

För taxering erforderlig, i denna förordning icke särskilt omförmäld uppgift skall, då ordförande i beskattningsnämnd i första instans eller landskamrerare framställer begäran därom, lämnas av statligt eller kom-munalt verk, allmän inrättning eller överförmyndare, därvid skola iakt-tagas de närmare bestämmelser angående uppgiftspliktens fullgörande, som kunna av Kungl. Maj:t meddelas.

## 53 §.

1 mom. Deklarationsblanketter skola — — — i taxeringsnämnd. Vad nu sagts om deklarationsblanketter för årlig taxering skall gälla även i fråga om blanketter till uppgifter enligt 40 a § 1 och 2 mom. samt 41 och 42 §§; och skola blanketter till uppgifter enligt 42 § kostnadsfritt tillhan-dahållas jämväl hos den, som utbetalar vinst, utdelning eller ränta, som där avses.

2 mom. Samtliga i denna förordning omförmälda deklarationer samt andra uppgifter och upplysningar, som avgivas skriftligen, må jämväl kunna på den uppgiftspliktiges eget äventyr i betalt brev med allmänna posten insändas.

## 54 §.

För de fall, då i denna förordning stadgats skyldighet att efter anmaning lämna uppgift eller upplysning till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet, föreligger sådan skyldighet jämväl i fråga om förhållanden, som avse tid före beskattningsåret och som hava betydelse för åsättande av taxering eller eftertaxering.

Vad nu sagts skall hava motsvarande tillämpning i fråga om skyldighet enligt 32 § 3 mom. eller 35 § 3 mom. att tillhandahålla bokföring eller andra handlingar.

## 55 §.

1 mom. Rätt att utfärda anmaning i andra fall än som i 32 § 3 mom. samt 35 § 2, 3 och 5 mom. avses tillkommer landskamreraren samt ordföranden i vederbörande beskattningsnämnd i första instans. Biträdes landskamreraren eller ordföranden av sakkunnig, varom i 14 § 2 mom. andra stycket sägs, eller av tjänsteman, som i 15 § 1 mom. omförmäles, må han å denne överlåta utövädet av sådan anmaningsrätt.

Avser anmaning fullgörande av i 32 § 3 mom. eller 35 § 2, 3 eller 5 mom. föreskriven skyldighet, tillkommer rätt att utfärda anmaning landskamreraren i det län, där den uppgiftsskyldiges hemortskommun är belägen, eller, om han saknar hemortskommun, kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden. I fråga om skattskyldig, vilkens taxering bragts under mellankommunala prövningsnämndens prövning, skall rätt till anmaning, som i 32 § 3 mom. avses, jämväl tillkomma allmänna ombudet hos denna nämnd.

2 mom. Anmaning att — — — vederbörande anmaningen.

3 mom. Krono- eller stadsbetjänt, som verkställer delgivning av vitesföreläggande, som meddelats jämlikt denna förordning, äger att därför av den försumlige undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning.

## 56 §.

1 mom. Granskning av — — — sådan bearbetning.

Efter taxeringsårets — — — eller i 76 §. Sedan tio år förflutit, skola deklARATIONERNA förstöras, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver. Då särskilda skäl därtill föranleda, må Kungl. Maj:t ock förordna, att deklARATIONERNA eller vissa av dem skola dessföRINNAN förstöras, dock tidigast efter fem år.

Vad ovan är sagt om självdeklARATION gäller i tillämpliga delar även beträffande uppgift enligt 41 § eller 42 § 1 eller 3 mom., annan i denna förordning omförmäld, av skattskyldig till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet lämnad uppgift eller upplysning ävensom uppgift, varom i 35 § 1 mom. c) och 35 § 4 mom. förmäles; dock må uppgifter enligt 42 § 1 eller 3 mom. vara tillgängliga även för dem, från vilka vinst, utdelning eller ränta erhållits, samt av dem anlitade medhjälpare.

## 78 §.

Taxeringsnämndens ordförande åligger huvudsakligen:

- a) att tillhandahålla — — — om avlämnandet;
- d) att ordna och granska för taxeringen avlämnade deklarationer, uppgifter och andra handlingar, vidtagna åtgärder för felande deklarationer och andra uppgifters införskaffande samt i övrigt söka inhämta upplysningar till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering, dock att länsstyrelsen, då särskilda skäl därtill föranleda, må för viss taxeringsnämnd visst år medgiva, att deklarationer av enkel beskaffenhet, som avse huvudsakligen inkomst av tjänst, efter ordförandens bestämmande granskas allenast av kronoombudet;
- e) att, då — — — om förhållandet;
- f) att, därest i avgiven självdeklaration avdrag skett för periodiskt understöd eller för ränta å gäld samt av deklarationen eller annan erhållen uppgift framgår, att beloppet åtnjutits av någon, som icke skall taxeras inom distriktet och som icke kan antagas vara bokföringspliktig rörelseidkare, lämna underrättelse därom till vederbörande taxeringsnämnds-ordförande;
- g) att även i andra fall än under e) och f) här ovan sägs, därest under taxeringsarbetet framkommit förhållanden, som kunna antagas hava betydelse för taxering å annan ort, lämna vederbörande taxeringsnämnds-ordförande underrättelse därom;
- h) att kalla taxeringsnämndens ledamöter till sammanträde och om utsatt tid och ställe härför på lämpligt sätt och i god tid meddela de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet underrättelse;
- i) att leda taxeringsnämndens arbete och vid sammanträdena föra ordet; samt
- j) att ombesörja förandet av nämndens protokoll och längder.

## 79 §.

1 mom. Finner taxeringsnämndens — — — dylik granskning. Därvid skall den skattskyldiges deklaration med tillhörande handlingar överlämnas.

På landskamreraren — — — fall utses. Så snart — — — deklarationen återställs.

Vad i — — — rederiets bokföring.

2 mom. Anser taxeringsnämndens ordförande anledning föreligga att för ändamål, som i 35 § 3 mom. sägs, granskning av där omförmäld rörelseidkares bokföring äger rum, framställs begäran härom hos vederbörande landskamrerare, vilken har att vidare förfara på sätt i 1 mom. sägs. Framkommer vid granskningen upplysningar av beskaffenhet att kunna antagas inverka å annan taxeringsnämnds taxeringsåtgärd, skall landskamreraren föranstalta om underrättelse härom till ordföranden i denna nämnd.

3 mom. Granskning, som i denna paragraf avses, skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid att den icke förorsakar hinder i verksamheten för den, vars bokföring är föremål för granskningen. Där han det begär och det lämpligen kan ske, skall granskningen verkställas hos honom. Hava handelsböcker eller andra handlingar överlämnats för granskningen, skola de så fort ske kan återställas. Meddelande om resultatet av granskningen skall snarast lämnas den, vars bokföring varit föremål för granskningen.

## 80 §.

Kronoombudet har med avseende å taxering för inkomst eller förmögenhet till åliggande särskilt

a) att, oavsett den ordföranden tillkommande granskningsskyldigheten, granska alla inkommande självdeklarationer, andra uppgifter och upplysningar, dock att länsstyrelsen, då särskilda skäl därtill föranleda, må för viss taxeringsnämnd visst år medgiva, att deklarationer av enkel beskaffenhet, som avse huvudsakligen inkomst av tjänst, efter ordförandens bestämmande granskas allenast av denne;

b) att vid granskningen tillse, att kronans intresse — — — taxeringsnämndens sammanträden.

Med avseende — — — taxeringsnämndens sammanträden.

## 90 §.

2 mom. Har självdeklaration eller virkesdeklaration icke blivit följd vid taxeringen, åligger det taxeringsnämndens ordförande att å deklarationen verkställa anteckning om avvikelsen och skälen därför samt att ofördröjligen i rekommenderat brev med allmänna posten tillsända den skattskyldige underrättelse om, vilka uppgifter i deklarationen som frångåtts, samt om skälen därför. Detsamma gäller — — — eller upplysning.

I enahanda — — — därtill anmanats.

## 93 §.

Landskamreraren har — — — 57 § 3 mom. kommunalskattelagen.

Finner landskamreraren för en behörig taxering av skattskyldig, som i 32 § 3 mom. omförmäles, vara nödigt, att granskning verkställas av den skattskyldiges bokföring eller, då den skattskyldige varit delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi, av bolagets eller rederiets bokföring, eller anser landskamreraren anledning föreligga att för ändamål, som i 35 § 3 mom. sägs, granskning av där omförmäld rörelseidkares bokföring äger rum, bör landskamreraren föranstalta om sådan granskning, därvid biträde av sakkunnig må anlitas. Tillkommer jämlikt 55 § 1 mom. anmaningsrätten annan landskamrerare, bör framställning om



granskning göras hos denne. Angående granskningens utförande skall i varje fall gälla vad i 79 § 3 mom. sägs.

Jämväl i — — — likformig taxering.

## 140 §.

Den som bryter mot vad i 57 § är stadgat vare, där han ej för sin förseelse är underkastad ansvar för tjänstefel, straffad med dagsböter och vare därjämte skyldig gottgöra skada, som genom sådan förseelse uppkommit.

## 141 §.

1 mom. Har den, som enligt 26 § 1 mom. är pliktig avgiva självdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att utan anmaning enligt 33 § eller efter anmaning enligt 35 § 1 mom. meddela uppgift rörande till honom utbetalt belopp eller för hans räkning innestående medel, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes med dagsböter.

2 mom. Har den, som enligt 43 § 1 mom. är pliktig avgiva virkesdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att efter anmaning meddela uppgift rörande honom enligt 47 §, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes med dagsböter.

3 mom. Har skattskyldig — — — anståndets begagnande.

4 mom. Försummar någon att behörigen fullgöra uppgiftsplikt enligt 42 § 3 mom., böte högst trehundra kronor.

5 mom. Vad i denna paragraf stadgas äger icke tillämpning, därest den försumlige för sin underlåtenhet är underkastad ansvar för tjänstefel. Straff för förseelse, som i 3 mom. omförmäles, inträder icke, där den försumlige visar giltig ursäkt för sin underlåtenhet.

## 142 §.

Den, som ej behörigen fullgör vad honom enligt 18, 19, 23, 33 eller 34 §, 35 § 1 eller 2 mom., 40 a § 2 eller 3 mom., 42 § 2 mom., 42 § 4 mom. första stycket eller 47 § åligger, skall, där han ej för försummelsen är underkastad ansvar enligt 143 § 3 mom. eller för tjänstefel, böta tjugufem kronor. Vad nu sagts gälle ock om den, som ej behörigen fullgör vad honom åligger jämlikt förordnande, som meddelats enligt 35 § 4 mom. eller 42 § 4 mom. andra stycket eller 42 § 5 mom.

## 143 §.

1 mom. Har någon i självdeklaration eller därtill hörande handling eller i särskild uppgift angående renskötsel eller i upplysning, som i 32 § avses, mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering, straffes med böter till belopp, som nedan sägs, eller fängelse i högst sex månader.

Böter bestämmas, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, till högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som därigenom undandragits, och i annat fall till högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som skulle hava undandragits, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock till minst etthundra kronor. Därest det oriktiga meddelandet avsett förhållande, som utövat eller kunnat utöva inverkan allenast å taxering till kommunal inkomstskatt, bestämmas böter, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, till högst tjugufem öre för varje skatteöre, som därigenom kommit att icke påföras den skattskyldige, och i annat fall till högst tjugufem öre för varje skatteöre, som icke skulle påförts den skattskyldige, därest det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock till minst etthundra kronor.

Har någon i virkesdeklaration eller därtill hörande handling eller i upplysning, som i 46 § avses, lämnat sådant oriktigt meddelande, som i första stycket sägs, böte, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst en krona för varje tiotal kronor rotvärde, som därigenom icke blivit taxerat, och i annat fall högst en krona för varje tiotal kronor rotvärde, som icke skulle hava taxerats, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst etthundra kronor.

2 mom. Har oriktigt meddelande, varom i 1 mom. förmäles, icke lämnats mot bättre vetande, men har den som lämnat meddelandet vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, straffes denne med böter, högst hälften av det belopp, vartill enligt 1 mom. i motsvarande fall högst må dömas, men lägst tjugufem kronor.

3 mom. Den som uppsåtligen förleder annan till förseelse, som i 1 mom. sägs, eller vid utförande av förseelsen med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Detsamma gälle ock, om någon vid sådan förseelse i avsikt att bereda den skattskyldige vinning ej behörigen fullgjort skyldighet att meddela uppgift till ledning vid dennes taxering för inkomst eller förmögenhet eller virkestaxering.

4 mom. Straff enligt denna paragraf inträder icke för den, som av egen drift beriktigat det oriktiga meddelandet.

5 mom. Vad i 1, 2 och 3 mom. stadgas äger icke tillämpning, då den skyldige för sin förseelse är underkastad ansvar för tjänstefel.

144 §.

1 mom. Förseelse, som — — — allmän domstol.

Åtal jämlikt 141 § 1, 2 eller 3 mom. eller 143 § skall, då den deklara-  
tions- eller uppgiftsskyldige här i riket har hemortskommun, anhängiggöras vid  
den allmänna underrätt, inom vars domvärjo hemortskommunen är be-  
lägen, och eljest vid allmänna underrätten i den ort, där den taxering skall  
äga rum, för vilken deklarationen, uppgiften eller upplysningen skolat lig-  
ga till grund.

Förseelse, som — — — till åtal.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1935, dock att 141—143 §§ samt  
144 § 1 mom. i deras förutvarande lydelse även därefter skola äga tillämp-  
ning i fråga om förseelser, som begåtts före nämnda dag.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

I skrivelse den 1 juni 1928, nr 344, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes, med beaktande av vad särskilda utskottet i sitt utlåtande nr 1 därom anfört, föranstalta om utredning rörande frågan, huruvida och i vilken form effektiv kontroll därå, att ränteinkomster och förmögenhet bestående av utlånat kapital bleve behörigen beskattade, kunde åväga bringas, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Sedermera anhöll riksdagen i skrivelse den 24 april 1929, nr 119, underåberopande av bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 17, att Kungl. Maj:t ville — i sammanhang med förutnämnda av 1928 års riksdag begärda utredning — föranstalta om utredning *dels* rörande frågan, huru förbättrad kontroll kunde åstadkommas över att även annan skattepliktig inkomst och förmögenhet än ränteinkomst och utlånat kapital bleve beskattade, *dels ock* beträffande frågan om skärpt påföljd för avgivande mot bättre vetande av felaktig självdeklaration eller därmed jämförlig uppgift samt för riksdagen framlägga de förslag, som kunde av utredningen föranledas.

I anledning av dessa riksdagsskrivelser bemyndigade Kungl. Maj:t den 14 juni 1929 chefen för finansdepartementet att tillkalla högst två sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan, huru förbättrad kontroll kunde åstadkommas över att skattepliktig inkomst och förmögenhet bleve behörigen beskattade, ävensom beträffande frågan om skärpt påföljd för avgivande av felaktig självdeklaration eller därmed jämförlig uppgift.

Jämlikt berörda bemyndigande tillkallade chefen för finansdepartementet den 18 juni 1929 såsom sakkunniga inom finansdepartementet assessorn hos överståthållarämbetet för uppbördsärenden J. G. Leijonmarck och professorn vid handelshögskolan i Stockholm O. Sillén.

De sakkunniga ha den 12 augusti 1933 avlämnat betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående förbättrad deklarationskontroll och till förstärkt taxeringsorganisation m. m. Betänkandet, som tryckts i serien »statens offentliga utredningar» (1933: 27), innefattar jämväl förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen.

Över betänkandet ha yttranden avgivits av kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet (med överlämnande jämväl av yttrande från Stockholms stadsfullmäktige), länsstyrelserna i samtliga län, ordföranden och allmänna ombudet i mellankommunala prövningsnämnden, kommerskollegium (med överlämnande jämväl av ett gemensamt yttrande av Sveriges industriförbund, svenska bankföreningen och Stockholms handelskammare samt särskilda yttranden av övriga handelskammare i riket), bank- och fondinspektionen (med överlämnande jämväl av särskilt yttrande av svenska bankföreningens styrelse), sparbanksinspektionen (med överlämnande jämväl av yttrande från svenska sparbanksföreningens styrelse), fullmäktige i riksgäldskontoret, svenska stadsförbundets styrelse, svenska landskommunernas förbunds styrelse, svenska landstingsförbundets styrelse, svenska arbetsgivarföreningen samt landsorganisationen i Sverige.

Med beaktande jämväl av vad i de avgivna yttrandena framkommit har de sakkunnigas förslag därefter undergått en överarbetning inom finansdepartementet, vilken utmynnat i ett nu föreliggande *förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)*.

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla detta ärende och skall därvid under särskilda punkter redogöra för de sakkunnigas förslag, de avgivna yttrandena och departementsförslagets ståndpunkt. Beträffande historik och utländsk rätt torde jag i huvudsak kunna inskränka mig till att hänvisa till de sakkunnigas betänkande.

### Behovet av förbättrad skattekontroll.

I fråga om behovet av förbättrad skattekontroll framhålla *de sakkunniga* till en början, att man varken i vårt land eller i de utländska stater, som hade en på självdeklarationssystemet uppbyggd direkt beskattning, ansett sig kunna undvara en omfattande, på särskild uppgiftsskyldighet grundad kontroll av självdeklarationernas riktighet. Erfarenheten hade också visat, att resultatet av taxeringen försämrades i samma mån som sådan kompletterande kontroll saknats eller densamma vore otillfredsställande. Frestelsen att genom ofullständiga, oriktiga eller rent av be-  
drägliga uppgifter minska skattebördan ökades emellertid icke endast genom bristfällig kontroll utan även till följd av skärpning av den direkta beskattningen.

De sakkunniga framhålla, att det självfallet icke vore möjligt att med anspråk på tillförlitlighet ens ungefärligen uppskatta storleken av de, otvivelaktigt mycket betydande, belopp, som till följd av bristfällig kontroll undgått taxering. Emellertid hade de sakkunniga ansett sig icke böra underlåta att göra en överslagsberäkning beträffande *förvärvskällan kapital*, ett område där svårigheterna att uppskatta storleken av den totala inkomsten ansetts vara icke fullt så stora som inom andra inkomstområden. Angående dessa beräkningar yttras bland annat:

Till utgångspunkt ha de sakkunniga valt taxeringsåret 1928. Skälet till att icke något senare år utvalts är, att från och med taxeringsåret 1929 avdrag för skuldräntor skola uppföras icke såsom tidigare under allmänna avdrag utan under de särskilda inkomstgrupperna och, i den mån räntan icke hänför sig till annan förvärvskälla, under inkomst av kapital.

Enligt den officiella skattestatistiken för år 1928 utgjorde den uppskattade inkomsten av kapital för hela riket nära 457 miljoner kronor. Till den uppskattade inkomsten böra läggas bruttointäkten från dragna utgifter. Dessa utgifter, huvudsakligen omfattande förvaltningskostnader, torde icke kunna beräknas högre än till 18 miljoner kronor. Hela den för taxering uppskattade bruttointäkten av kapital synes därför kunna upptagas till högst 475 miljoner kronor.

För att erhålla jämförbara siffror böra de faktiskt utbetalade utdelningarna och räntorna reduceras. Vad angår utdelning från svenska bolag bör erinras, att utdelningar till svenska bolag icke voro underkastade taxering till beviljning. Beträffande ränteinkomsterna böra dessa minskas med vad som utbetalats till dels icke skattskyldiga personer — stat och kommuner, vissa föreningar och stiftelser ävensom utlänningar och här i riket icke mantalsskrivna svenska medborgare — dels ock sådana skattskyldiga, för vilka ränteinkomsten hänförs till inkomst av rörelse. Vad angår räntor å banktillgodohavanden kan förekomma, att insättarens sammanlagda inkomst uppgått till så lågt belopp, att han icke åsatts taxering.

Sammanlagda beloppet av de utdelningar, som år 1927 utbetalades från svenska aktiebolag och solidariska bankbolag med ett aktie- eller lottkapital av minst 200,000 kronor, utgjorde enligt beräkningar, verkställda med ledning av Aktieägarens uppslagsbok, cirka 341 miljoner kronor. Härtill böra läggas utdelningar från andra svenska bolag än nyssnämnda och från svenska ekonomiska föreningar samt sådan utdelning från utländska aktiebolag, som skolat taxeras som inkomst av kapital här i riket. Sammanlagda beloppet av alla dessa utdelningar torde kunna beräknas till långt mer än 350 miljoner kronor. Härifrån skola emellertid enligt vad ovan nämnts dragas bland annat utdelningar, som tillfallit svenska bolag. Dessa avdrag torde i vart fall icke belöpa sig till högre belopp än en tredjedel av bruttointkomsten. Lågt räknat torde den inkomst genom utdelning, som bort taxeras såsom inkomst av kapital här i riket sålunda kunna uppskattas till 240 miljoner kronor. Summan av ränteinkomster från affärsbankerna, de enskilda sparbankerna och postsparbanken kan beräknas till omkring 250 miljoner kronor, därav  $\frac{4}{5}$  eller 200 miljoner kronor kunna antagas hava varit av beskaffenhet att böra taxeras såsom inkomst av kapital. Räntor å svenska obligationer, som skolat taxeras såsom inkomst av kapital, hava beräknats till 25—30 procent av samtliga sådana obligationsräntor eller till 75 miljoner kronor. Härtill böra läggas sådana räntor å utländska obligationer och å förlagsbevis m. m., som

skolat taxeras såsom inkomst av kapital och vilka räntor beräknats till omkring 30 miljoner kronor. Återstående räntor äro sådana, som utbetalats å inteckningslån, å till rörelseiddkare av enskilda lämnade försträckningar, å andra försträckningar av en enskild till en annan samt räntor från andra penninginrättningar än de ovannämnda m. m. Med en mycket försiktig uppskattning kunna dessa räntor, i den mån de bort taxeras som inkomst av kapital, beräknas hava uppgått till belopp ej obetydligt överstigande 100 miljoner kronor.

Det sammanlagda belopp, som enligt denna kalkyl bort hänföras till skattepliktig bruttointäkt av kapital år 1928, utgör sålunda lägst 645 miljoner kronor.

Om den verkställda beräkningen är riktig, skulle alltså *ett belopp av omkring 170 miljoner kronor* hava obehörigen undgått taxering. Beräknas därav cirka 50—60 miljoner kronor motsvara utdelningar, huvudsakligen sådana som utbetalats till i utlandet bosatta personer. återstå 110—120 miljoner kronor eller något mer än 30 procent av den inkomst av räntor, vilken bort taxeras såsom inkomst av kapital.

Några i Stockholm vidtagna undersökningar giva vid handen, att det resultat, vartill man sålunda kommit, icke kan anses orimligt. Vid 1929 års taxering undersöktes i Stockholm bosatta skattskyldiga, vilka haft medel innestående hos Allmänna sparbanken till belopp av minst 5,000 kronor. Antalet sådana skattskyldiga utgjorde 139. Av dessa hade tidigare 8 personer icke deklarerat sina banktillgodohavanden, men uppenbarligen till följd av den år 1928 vidtagna särskilda deklarationsgranskningen i Stockholm upptagit sin ränteinkomst av sådana tillgodohavanden i 1929 års deklaration. Av de återstående gjordes 97 skattskyldiga till föremål för närmare granskning, därvid det visade sig, att av dessa cirka hälften eller 48 personer icke deklarerat hela sin ränteinkomst. I vart fall hade av nämnda 139 skattskyldiga 56 eller omkring 40 procent av hela antalet uppgivit sina ränteinkomster för lågt. Uppgift saknas emellertid om beloppet av de samtliga ränteinkomster, som dessa 139 skattskyldiga åtnjutit eller deklarerat. — — —

De i Stockholm under de tre första kvartalen av år 1932 inregistrerade bouppteckningar. upptagande en behållning av mer än 20.000 kronor, hava även granskats och jämförts med de förmögenhetsuppgifter, som lämnats i deklarationer, avgivna för de avlidna under livstiden. Jämförelsen har avsett storleken av i obligationer, banktillgodohavanden och andra fordringar nedlagda tillgångar därvid givetvis bortsetts från vid dödsfallet utfallande försäkringsbelopp. Antalet sådana bouppteckningar utgjorde 327, men i 11 av dessa hade icke några tillgångar av dylikt slag upptagits. Av undersökningen framgår, att i 151 av dessa bouppteckningar bland tillgångarna upptagits obligationer men att 17 av de avlidna, motsvarande cirka 12 procent av berörda antal 151, i avgivna deklarationer icke alls redovisat dessa obligationer eller motsvarande tillgångar eller ej fullständigt redovisat sina innehav i obligationer. Motsvarande siffror utgjorde i fråga om banktillgodohavanden 197 respektive 71 personer och 36 procent samt beträffande andra fordringar 139 respektive 46 personer och 33 procent. Därest en jämförelse verkställd mellan storleken av de uppgivna och undandolda beloppen, skulle säkerligen procenttalen av de undandragna beloppen blivit lägre än nyssnämnda. Å andra sidan torde det otvivelaktigt understundom förekomma, att de inregistrerade bouppteckningarna icke upptagit alla de av den avlidne efterlämnade tillgångarna i fordringar. — — —

Efter denna redogörelse för gjorda undersökningar i fråga om inkomst av kapital anförda de sakkunniga:

Om också i och för sig betydande syntes dock de inkomster av kapital, vilka obehörigen undginge beskattning, vara relativt obetydliga i förhållande till beloppet av de rörelseinkomster, som bort taxeras men på grund av bristfällig kontroll undandragits beskattning. Även i fråga om inkomst av tjänst och tillfällig förvärvsverksamhet hade efter vad erfarenheten givit vid handen avsevärda belopp undgått taxering. Vad anginge inkomst av fastighet begränsade sig de undersökningar, som låge till grund för de sakkunnigas bedömande, till annan fastighet än jordbruksfastighet. Dessa undersökningar visade, att i stor omfattning avdrag påyrkats från inkomst av fastighet för fingerade utgifter, särskilt ränteutgifter.

De sakkunniga framhålla vidare, att några inom vissa branscher bland rörelseidkare utförda granskningar, s. k. kategorigranskningar, lämnade en ledtråd för bedömande av kontrollbehovet samt rörande de framtida verkningar, som kunde påräknas av en rationellt genomförd kontroll. I detta hänseende lämnas en redogörelse (s. 44) för resultaten av vid 1928 och 1931 års taxeringar i Stockholm verkställda granskningar beträffande personer, som utövade förmedling av fastighetsförsäljning vare sig yrkesmässigt eller såsom tillfällig förvärvsverksamhet. Av dessa resultat anse de sakkunniga kunna dragas den slutsatsen, att medan tidigare mycket betydande inkomstbelopp från nämnda verksamhet undandragits beskattning, den verkställda granskningen medfört högst avsevärd förbättring i de deklARATIONER, som sedermera avgivits av fastighetsmäklarna.

De sakkunniga omnämna i detta sammanhang jämväl verksamheten vid ett under medverkan av de sakkunniga anordnat särskilt taxeringskontor i Norrköping för skattekontroll. Verksamheten där hade till väsentlig del bestått i kategorigranskningar. Sammanlagda höjningarna av taxeringarna till statsskatt i följd av taxeringskontorets verksamhet hade år 1931 utgjort 1,467,000 kronor, därav genom bokgranskningar 587,000 kronor, och år 1932 1,336,000 kronor, därav 752,000 kronor på grund av bokgranskningar. Detaljerad redogörelse för denna verksamhet lämnas i särskild bilaga till betänkandet (sid. 242 o. f.).

Enligt vad de sakkunniga uttala, har även vid den särskilda taxeringskontroll, som från och med år 1928 utövats i Stockholm och där pågått omkring tre månader årligen, de ojämförligt mest betydande höjningarna i taxeringarna avsett inkomst av rörelse. Inom alla de länder, som hade ett rationellt taxeringsväsen, syntes man vara ense om, att ett övervakande av att inkomst av rörelse riktigt taxerades vore den ur fiskalisk synpunkt viktigaste grenen av skattekontrollen; å andra sidan ställde denna kontroll de största kraven på utredningsmännen.

Slutligen förklara de sakkunniga, att de icke ansett sig böra ingå på frågan om deklaramorale på grund av folkpsykologiska förhållanden stode högre eller lägre i vårt land än i de främmande länder, med vilka en jämförelse lämpligen kunde göras. Tänkbart och måhända sanno-



likt vore att, därest man här i landet haft ett lika gott kontrollsystem som i vissa andra länder, deklarationsmoralen här i landet skulle varit bättre än i åtminstone flertalet av dessa länder. Vad som emellertid vore av vikt att framhålla vore, att i vårt land skattemoralen för närvarande lämnade mycket övrigt att önska samt att en faktor, som alldeles särskilt bidragit här till, syntes vara den otillfredsställande kontrollen. Erfarenheten hade också givit vid handen, här i landet liksom i utlandet, att ett systematiskt bedrivet, av väl kvalificerade fackmän utfört utredningsarbete i taxeringsfrågor åstadkommit påtagliga förbättringar i fråga om självdeklarationernas tillförlitlighet. För så vitt ett sådant arbete bedreves fortlöpande och planmässigt syntes man kunna räkna med att under en avsevärd tidsföljd framåt även de direkta och synbara resultaten av verksamheten skulle komma att år från år förbättras. Enligt de sakkunnigas mening framstode det såsom en viktig allmän angelägenhet, att åtgärder vidtoges för att åvägabringa ett förbättrat taxeringsresultat samt för att hämma den fortsatta spridningen av tendenserna till avgivande av oriktiga självdeklarationer. Jämförelsevis gynnsamma betingelser syntes föreligga att vinna detta syfte utan oskäligen kostnader eller andra olägenheter av större betydelse. Av stor vikt vore emellertid, att de anordningar, som vidtoges, gjordes effektiva och insattes så kraftigt, att redan från början nämnda tendenser på ett avgörande sätt motarbetades.

Jag skall härefter redogöra för de allmänna synpunkter, som i de avgivna yttrandena anlagts på frågan om behovet av en skärpt skattekontroll.

*Kammarrätten* anför, att ehuru kammarrätten icke på grund av egen erfarenhet kunde yttra sig om storleken av de skatteförluster, som förorsakats av kontrollens bristfällighet, ansåge kammarrätten det icke kunna dragas i tvivelsmål, att dessa förluster vore högst betydande. Redan ur fiskalisk synpunkt vore det därför synnerligen angeläget, att en bättre kontroll åstadkommes. Men även för de skattskyldiga skulle en dylik förbättring lända till fördel, såväl därutinnan att skattetrycket skulle lindras för dem, vilka samvetsgrant deklarerade sina inkomster och sin förmögenhet, som ock i det hänseendet, att taxeringsmyndigheterna icke skulle i den utsträckning som nu vore fallet nödgas att — med avvikelser från den skattskyldiges självdeklaration — grunda taxeringarna på mer eller mindre osäkra antaganden.

*Statskontoret* finner uppenbart, att gällande bestämmelser i fråga om taxering och skattekontroll icke äro tillfredsställande och att på grund härav högst betydande skattebelopp årligen undandragas det allmänna, såväl staten som kommunerna. Särskilt i tider, då skatteunderlaget toges så starkt i anspråk, som för närvarande vore fallet, vore det en angelägenhet av vikt, att det, så långt möjligt vore, sörjdes för att skatteobjekten icke obehörigen undginge beskattning. Härför talade i första hand fiska-

liska skäl. Därjämte borde emellertid beaktas de lojala skattebetalarnas berättigade krav, att icke deras skattebörda skulle ökas på den grund att andra, som vore mindre samvetsgranna och nogräknade, underlåte att fullgöra dem åliggande skatteplikt. En skärpt kontroll vore tvivelsutan ägnad att härutinnan skapa större rättvisa och jämlikhet. Ur nu angivna synpunkter funne statskontoret det i hög grad önskvärt, att åtgärder vidtoges till förbättring av skattekontrollen.

*Riksräkenskapsverket* anför:

De belopp, som till följd av bristfällig kontroll undginge beskattning, vore otvivelaktigt högst betydande. Med hänsyn härtill syntes det synnerligen angeläget, att åtgärder vidtoges för åvägabringande av en bättre och mera effektiv taxeringskontroll. Verket ville emellertid såsom sin mening uttala, att vid bedömandet av nödvändigheten och lämpligheten av de ifrågasatta åtgärderna hänsyn borde tagas icke endast till det allmännas fiskaliska intresse utan i minst lika hög grad till i vad mån dessa åtgärder kunde anses önskvärda och tjänliga för att åstadkomma en mera rättvis och jämlik beskattning och såmedelst lindra skattetrycket för de skattskyldiga, vilka samvetsgrant deklarerade sina inkomster och sin förmögenhet. Då hitintills tillämpade skattesatser näppeligen torde kunna antagas representera någon absolut gräns, vilken icke kunnat av det allmänna överskridas, finge väl nämligen de skatteförluster, som förorsakats av kontrollens bristfällighet, anses ha medfört icke så mycket en minskning av det allmännas inkomster utan fastmera en ökning av skattebördan för de skattskyldiga, vilka blivit behörigen taxerade.

Godtoges nu angivna betraktelsesätt, syntes man ifråga om de ökade utgifter, som en omläggning av taxeringsorganisationen komme att åsamka statsverket, icke kunna i samma omfattning, som de sakkunniga syntes ha gjort, åberopa, att denna utgiftsstegring komme att många gånger om uppvägas av ökade skatteinkomster. Vidare ville det synas, som om man hade anledning att vid genomförandet av en skärpt deklaraionskontroll mera beakta därmed otvivelaktigt förknippade olägenheter för de skattskyldiga, därest man utginge från att de ifrågasatta åtgärderna icke vore oundgängligen eller uteslutande påkallade av hänsyn till det allmännas fiskaliska intresse. Det låge med andra ord nära till hands att antaga, att även de lojala skattskyldiga kunde vara böjda att framför en alltför betungande uppgiftsplikt och alltför långt gående fiskaliska undersökningar med därav följande otrygghet samt risker för obehörigt intrång å privatlivets område föredroge nuvarande ordning med dess med hänsyn till rättvisa och jämlikhet i beskattningen mindre tillfredsställande taxeringsresultat.

I detta sammanhang ville riksräkenskapsverket framhålla, att vid genomförandet av en skärpt taxeringskontroll denna icke ensidigt borde inriktas på att alla skattepliktiga inkomster bleve föremål för taxering utan även därpå, att de skattskyldiga ej taxerats högre än som vederbort.

Av *länsstyrelserna* vitsordas i allmänhet behovet av förstärkt skattekontroll, om än från vissa håll även uttalas, att bristerna överdrivits och att det ännu vore för tidigt uttala sig om effektiviteten av 1928 års lagstiftning. — *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* yttrar, att deklaraionsmoralen tyvärr vore allvarligt undergrävd, men att det ej finge förbises, att

skatteförfattningarna genom invecklade och rigorösa bestämmelser understundom försvårade de skattskyldigas deklarationsarbete. Förhållandena hade utvecklats därhän, att allmänheten alltmera syntes övergå till att anlita mer eller mindre sakkunniga deklarationsbyråer för upprättande av deklarationerna i det bedrägliga syftet att därigenom undgå ansvar för i deklarationerna lämnade oriktiga uppgifter. En skärpt och förbättrad kontroll över självdeklarationerna vore därför av förhållandena i hög grad påkallad.

*Kommerskollegium* anför, att det syntes ligga i öppen dag, att det för vårt näringsliv vore av utomordentligt stor betydelse, att taxeringen av skattskyldigas inkomst och förmögenhet bleve såvitt möjligt likformig och rättvis; det kunde emellertid icke bestridas, att vårt nuvarande taxeringsväsen i detta avseende lämnade åtskilligt övrigt att önska.

I det gemensamma yttrandet från *Sveriges industriförbund*, *svenska bankföreningen* och *Stockholms handelskammare* framhålles, att det för näringsföretagen i landet vore ett utomordentligt stort intresse, att beskattningsväsendet fungerade rätt och effektivt, så att en var av rikets medborgare droge sin rättmätiga andel i skattebördorna. Organisationerna ansågo icke, att skattekontrollen för närvarande fungerade fullt tillfredsställande, men förmenade, att på det nuvarandes grund sådana förbättringar borde kunna åstadkommas, att taxeringsresultaten år från år bleve allt bättre. Organisationerna, som bestämt avstyrka de sakkunnigas förslag, anförä vidare:

Organisationerna hade ansett sig ha skäl antaga, att de av de sakkunniga åberopade provtaxeringsresultaten hänförde sig till föga genomarbetade kontrollområden. Det vore påtagligt, att varje slag av ökad kontroll skulle i sådana områden giva gott resultat åtminstone i början. Därest provtaxeringarna i stället verkställts i exempelvis Malmöhus län, där, såsom allmänt bekant torde vara, ett energiskt och framgångsrikt, med upplysande handledning förbundet granskningsarbete inom ramen för redan existerande kontrollmöjligheter långt tidigare utförts, hade resultatet av granskningsarbetet säkerligen blivit helt annorlunda.

Jämväl *övriga handelskammare* ha i allmänhet framhållit vikten icke minst för näringslivet av en effektiv skattekontroll och vitsordat att den nuvarande kontrollen vore behäftad med brister.

*Svenska stadsförbundets styrelse* delar de sakkunnigas mening rörande själva behovet av en effektivare taxering. Framförallt i tider, då det genom taxeringen fastställda skatteunderlaget måste allt kraftigare utnyttjas för statliga och kommunala ändamål, framstode det som en angelägenhet av största vikt att söka förhindra skatteobjekt att orättmätigt undandraga sin andel av bördan och därigenom öka skattetrycket för de lojala medborgarna. Den framlagda utredningen bekräftade till fullo den i kommunerna redan gjorda erfarenheten, att stora summor årligen undandroges taxeringen och att även rätt så betydande utgifter för kontrollen därför måste anses fullt försvarliga. Dessvärre syntes en skärpt kon-

troll över deklARATIONERNA få betraktas såsom den enda verkligt framkomliga vägen för att uppnå ett bättre resultat, om än överdrifter därvidlag nog kunde befaras medföra icke avsedd effekt. Rörande själva utgångspunkten för det föreliggande förslaget delade styrelsen således de sakkunnigas uppfattning.

*Styrelsen för svenska landskommunernas förbund* understryker för kommunernas vidkommande vikten av att taxeringsorganisationen är på ett tillfredsställande sätt utbyggd och arbetar så effektivt, att taxeringsresultatet blir i högsta möjliga grad riktigt. Men icke blott kommunerna utan även de lojala skattebetalarna hade intresse av att varje befintligt skatteobjekt komme fram för beskattning så att en var medlem av kommunen finge bära sin vederbörliga andel i de statliga och kommunala bördorna. Fråga vore emellertid om icke de sakkunnigas förslag i vissa fall ginge längre än vad som kunde finnas lämpligt eller nödvändigt, då de förordade en så vidsträckt utbyggd taxeringsorganisation och ett så omfattande kontrollsystem.

*Svenska landstingsförbundets styrelse* anför:

Att vårt taxeringsväsen, särskilt i fråga om deklaraTionskontroll, ännu lämnade åtskilligt övrigt att önska, torde stå klart för en var, som, om ock flyktigt, sysslat med ifrågavarande spörsmål. Klart vore också, att tillskapandet av ett rationellt och effektivt taxeringsväsen såväl för skattepåläggaren, staten och kommunerna, som för skattedragarna måste vara av mycket stort intresse, ett intresse, som intensifierades, då skattebehovet ökades samtidigt med att skatteunderlaget, skatteförmågan, försvagades. Särskilt i tider som de nuvarande måste det för den, som icke ville eller på grund av sin inkomsts natur icke kunde för skattemyndigheterna dölja något av sina inkomster, te sig som ett skriande missförhållande, att han måste erlägga avsevärt högre skattebelopp, än fallet skulle vara, om alla skattebetalare vore lika lojala eller deklaraTionsväsendet hade samma effektivitet i fråga om all slags inkomst. Enär som bekant vårt nuvarande deklaraTions- och taxeringssystem vore rätt effektivt i fråga om vissa kategorier av skattedragare, exempelvis löntagarna, medan det icke gäve möjlighet att rationellt uppskatta eller kontrollera inkomsterna för andra stora grupper av skattedragare, måste detta system medföra, att de direkta skatterna i oproporTionerlig grad vältades över på vissa grupper av inkomsttagare, på vissa sociala lager, och härigenom bleve i själva verket vårt nuvarande taxeringsväsen liktydigt med en social orättvisa, som man på allt sätt måste söka avlägsna. Ej minst ur denna synpunkt ansåge styrelsen i likhet med de sakkunniga m. fl., att ett effektivt taxeringsväsen, åstadkommet i första hand genom en förbättrad deklaraTionskontroll, vore ett ofrånkomligt krav.

*Landsorganisationen i Sverige* yttrar:

För arbetare och löntagare vore den förevarande frågan av stort ekonomiskt intresse. Dessa medborgaregrupper hade nämligen såväl att bära den största bördan av de indirekta skatterna som ock att betala di-

rekt skatt på hela sin inkomst. Det finge anses naturligt om organisationens medlemmar, som nästan undantagslöst vore arbetare och mindre löntagare och sålunda skattade för hela sin inkomst, krävde att samma villkor gällde för andra, mera skattekraftiga medborgare. Det hade ända sedan deklarationsplikts införande varit känt, att avkastningen å insatt eller utlånat kapital måste ha varit avsevärt högre än deklarerad inkomst av kapital, varför förut nämnda villkor ej hittills kommit att gälla. De sakkunnigas undersökningar styrkte riktigheten härav. Av de sakkunnigas undersökningar och i vissa orter under de senaste åren företagen efterkontroll framginge, att jämväl åtskilliga rörelseidkare underlåtit att till beskattning deklarerat hela sin inkomst. På grund av nu anförda skäl vore styrkt, att ett starkt behov av kraftigare skattekontroll förelåge.

Att vår nuvarande deklarationskontroll är behäftad med sådana brister, att felaktiga deklarationer i avsevärd utsträckning kunna passera oanmärkt, synes vara en allmän erfarenhet och behöver knappast ytterligare bestyrkas. Bristfällig kontroll leder lätt till ökad slapphet i deklarationsmoralen. På så sätt ökas också anledningarna till missnöje hos dem, som — vare sig på grund av en bättre medborgaranda eller i följd av en effektivare kontroll å dem själva — riktigt uppgiva sina inkomster eller sin förmögenhet och som sålunda få bära en del av den skattebörda, som rätteligen bort åvila andra. Ur många synpunkter är därför frågan om en förbättrad deklarationskontroll förtjänt av allvarlig uppmärksamhet. Departementsschefen.

Självfallet måste vårt beskattningssystem i mycket stor utsträckning bygga på deklarationernas riktighet. Men härav följer icke, att kontrollen bör begränsas till fall, då anledning till misstanke föreligger. Tvärtom synes det för upprätthållande och stärkande av systemets effektivitet nödvändigt, att kontrollen i ej ringa utsträckning inriktas på en stickprovsgranskning, så att varje deklarat om möjligt alltid löper risken att en viss uppgift kan komma att bli föremål för närmare granskning. Det kan icke undgås, att därigenom även laglydiga skattskyldiga åsamkas besvär utan att alltid direkta resultat kunna påvisas och att såväl affärsföretags som enskilda medborgares medverkan måste anlitas även för kontroll av annans taxering. Naturligtvis bör man därvid icke bortse ifrån, att kontrollåtgärder kunna kännas så besvärande för de enskilda eller så ingripande i privata förhållanden, att även lojala medborgare hellre än att underkasta sig desamma vilja finna sig i att bära högre skattebördor, men med denna reservation synas åtgärder från det allmännas sida i syfte att ernå en likformig och rättvis taxering böra hälsas med tillfredsställelse av alla dem, som icke vilja på andras bekostnad undandraga sig sin skattskyldighet. En annan sak är, att kostnaderna för denna kontroll liksom andra statsutgifter böra

noga begränsas till vad som är nödigt och nyttigt samt att man således endast med försiktighet och med stöd i vunna erfarenheter bör företaga utbyggnader i bestående organisation.

Jag vill även framhålla, att i samma mån som en verklig kontroll möjliggöres behöva taxeringsmyndigheterna också i mindre utsträckning tillgripa förfarandet att taxera de skattskyldiga efter fri uppskattning, ett förfarande som helt naturligt alltid är ägnat att väcka irritation och som innebär avsevärda risker för misstag.

Från dessa allmänna utgångspunkter går jag nu att närmare redogöra för de särskilda förslag, som blivit framställda i syfte att ernå en bättre deklarationskontroll. Det blir därvid fråga om dels åtgärder för förstärkning av den nuvarande taxeringsorganisationen, dels utvidgning av nuvarande uppgiftsplikt till ledning för såväl egen som annans taxering och dels skärpning av ansvarsbestämmelserna vid oriktig deklaration.

### Taxeringsorganisationen.

Rörande taxeringsorganisationen jämlikt 1928 års lagstiftning må — med bortseende från vad som gäller rörande allmän fastighetstaxering och rörande virkestaxering — här lämnas följande kortfattade redogörelse.

Taxering i första instans handhaves av taxeringsnämnder, oftast en för varje kommun. Länsstyrelsen förordnar ordförande i nämnden samt en person att i egenskap av kronoombud vara ledamot i nämnden. Övriga ledamöter utses av de kommunala representationerna. Ordföranden har bland annat att ordna och granska för taxeringen avlämnade deklarationer, uppgifter och andra handlingar, vidtagna åtgärder för felande deklarationers och andra uppgifters införskaffande samt i övrigt söka inhämta upplysningar till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering. Kronoombudet har att, oavsett den ordföranden tillkommande granskningsskyldigheten, granska alla inkomna självdeklarationer, andra uppgifter och upplysningar, att därvid tillse att kronans intresse vid taxeringen till statsskatt varder behörigen iakttaget samt att biträda ordföranden under taxeringsarbetet och verkställa den längdföring, som förekommer under sammanträdena.

Länsprövningsnämnderna och Stockholms stads prövningsnämnd besluta över anförda besvär samt granska och pröva taxeringarna i övrigt. Deras ledamöter utses av länsstyrelserna. Arbetet i prövningsnämnderna skall förberedas av landskamreraren, som har att noggrant undersöka alla taxeringar och hos nämnden framställa de yrkanden, som därav föranledas. För ernående av enhetlig behandling av taxeringsfall, som angå mer än ett prövningsdistrikt, har inrättats den s. k. mellankommunala prövningsnämnden. Dennas ordförande och ledamöter utses av

Kungl. Maj:t, som också förordnar ett allmänt ombud med de åligganden som hos annan prövningsnämnd ankomma å landskamreraren.

Besvär över prövningsnämnds beslut må anföras hos kammarrätten och besvär över kammarrättens beslut hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten.

Beskattningsnämnd och ordförande i taxeringsnämnd ävensom landskamrerare må vid behov åtnjuta biträde av sakkunnig, som bekostas av statsmedel. Varje länsstyrelse är skyldig träffa avtal med erforderligt antal i bokföring sakkunniga personer att, då de därtill kallas, lämna sådant biträde. Uppstår fråga om granskning av skattskyldigs bokföring, ankommer det å landskamreraren att besluta därom.

Till förfogande för beskattningsnämnderna i första instans må de kommunala myndigheterna ställa en eller flera av kommunens tjänstemän, som därtill godkännas av länsstyrelsen. Sådan tjänsteman har att efter ordförandens anvisningar granska deklarationer och uppgifter samt i övrigt biträda i taxeringsarbetet. Av statsmedel utgår bidrag till kostnader, som kommun åtagit sig för särskilda anstalter för taxeringsarbetet genom tillhandahållande av sådana tjänstemän eller annorledes, därest Kungl. Maj:t finner dessa anstalter äga särskilt värde för det allmänna.

Vid fullgörande av vad som åligger landskamrerare må denne åtnjuta nödigt biträde av, förutom till hans förfogande stående tjänstemän, jämväl andra personer, som av honom tillkallas. Med Kungl. Maj:ts medgivande må länsstyrelsen även förordna person med länsbokhållares kompetens att beträffande vissa taxeringsärenden eller vissa grupper av sådana ärenden fullgöra landskamrerares åligganden (biträdande landskamrerare).

Varje länsstyrelse har att vaka över att taxeringsarbetet ordnas och bedrives ändamålsenligt.

Den nu antydda organisationen, stadgad i 1928 års taxeringsförordning, överensstämmer till sina grunddrag med organisationen enligt 1910 års taxeringsförordning. Frågan om en genomgripande förändring av organisationen gjordes emellertid på sin tid till föremål för behandling av 1923 års *taxeringssakkunniga*. Dessa framhöllo i sitt år 1925 avgivna betänkande, att organisationen var behäftad med vissa brister, och ingingo på frågan, huruvida icke taxeringsarbetet borde överlämnas åt för ändamålet inrättade ämbetsverk såsom i vissa andra länder. Taxerings-sakkunniga framhöllo såsom fördelar av en sådan anordning, att taxeringsmännen, som genomgått viss utbildning för sitt kall, ägde en grundligare insikt i skatteförfattningarna än som i regel besuttes av icke skolligare personer, samt kunde å taxeringarna nedlägga betydligt mera tid och arbete, än det i regel vore möjligt för den, som hade taxeringsarbetet som bisyssla, och att därigenom en noggrannare och mera omfattande granskning av uppgiftsmaterialet möjliggjordes. Såsom en svårighet med systemet påpekade taxeringssakkunniga, att taxeringstjänstemännen endast

under en del av året kunde beredas sysselsättning med taxeringsarbetet och att de följaktligen under återstående del av året måste sysselsättas med andra uppgifter och att möjligheterna därtill voro ganska begränsade. Vid en närmare undersökning visade det sig, att anmärkningarna mot taxeringsarbetets utförande icke så mycket berodde på brister i organisationen utan snarare sammanhänge därmed att icke alltid de mest skickade blivit satta att utföra taxeringsarbetet och att de brustit i ledningen av detta arbete. Taxeringssakkunniga ansågo därför övervägande skäl tala för att den bestående organisationen av taxeringsväsendet i väsentliga delar bibehölles.

Chefen för finansdepartementet anförde i *propositionen (nr 210) till 1927 års riksdag med förslag till taxeringsförordning* (sid. 90). att han i princip anslöte sig till taxeringssakkunnigas ståndpunkt till organisationsfrågan. samt tillade:

»Erfarenheten torde hava visat, att taxeringsnämndsordförandens lämplighet för sitt kall icke är beroende av hans egenskap av att vara tjänsteman eller ej. De praktiska yrkenas män och andra, vilka utan att vara tjänstemän mottagit taxeringsuppdrag, hava i regel lika väl som tjänstemännen fullgjort uppdraget. Det torde hava visat sig, att tjänstemannen-ordföranden emellanåt alltför mycket skattat åt det rent formella och, i saknad av tillräcklig kännedom om de skattskyldigas förhållanden, åstadkommit taxeringsresultat, som icke varit tillfredsställande ur saklig synpunkt. Å andra sidan hava många till ordförande förordnade tjänstemän till taxeringsarbetet medfört en rutin och erfarenhet, som icke kan skattas nog högt. Lyckligast synes vara, att länsstyrelsen alltjämt får ha fria händer vid utseendet av ordförande i beskattningsnämnderna. Att länsstyrelsen därvid kommer att bemöda sig om att i varje fall söka förmå den för uppdraget bäst lämpade att åtaga sig detsamma, torde utan vidare få anses klart. Svårigheterna härför äro icke små. Det synes mig dock knappast vara möjligt att enbart genom lagstiftningsåtgärder trygga tillgången till taxeringsmän. Vad man under nuvarande förhållanden kan göra torde inskränka sig till att *dels* i görligaste mån underlätta ordförandens arbete och bereda honom verksamt stöd i hans strävan att hävda det allmännas intresse och *dels* ställa tillräckliga medel till förfogande för ersättning åt ordföranden för hans arbete. Båda dessa synpunkter hava varit ledande för mig vid utarbetandet av förslaget till taxeringsförordning. Jag vill dock redan här på tal om ersättningsfrågan framhålla, att man vid ersättningarnas bestämmande icke bör bortse från uppdragets karaktär av förtroendeuppdrag. Självbeskattningens princip, av ålder omfattad i vårt land, kräver för sin tillämpning den enskilde medborgarens medverkan, vare sig det gäller att uppgiva sin egen eller annans inkomst eller fråga är om att själv träda till för att verkställa den taxering, som är nödvändig för utövandet av beskattningsrätten. Intresse för kallet och en god medborgaranda äro nödvändiga förutsättningar för en taxeringsman; stimuleras kunna de visserligen men icke skapas genom ett mer eller mindre rikligt arvode. Det är möjligt, att i en framtid beskattningsreglerna för sin riktiga tillämpning kräva ett högre mått av fackmässig utbildning, än hittills varit fallet. Men ännu torde vi icke hava kommit därhän, utan jag håller före, att den nuvarande kåren av taxeringsmän har förutsättningar att komma till rätta med taxeringen.



I de särskilda fall, då fackmässigt biträde erfordras, bör tillgång här till beredas. Vad därutöver erfordras synes mig närmast böra gå ut på en noggrann och omfattande eftergranskning av taxeringarna på provningsnämndsstadiet, vid vilken granskning det högre mått av insikt och mångsidig erfarenhet på beskattningsväsendets område, som bör förefinnas hos landskamreraren och till hans förfogande stående tjänstemän, skall tillgodogöras. Ett intimt samarbete mellan landskamreraren och de underordnade taxeringsorganen torde ock utan vidare medföra allt bättre taxeringsresultat redan i första instansen.

Då förslaget till taxeringsorganisation gestaltats enligt nu anförda grundsatser, har jag visserligen icke vågat hoppas, att den nya organisationen skall omedelbart eller ens under de närmaste åren skapa den effektivitet och den jämnhet i taxeringen, som eftersträvas. Men framför en alldeles ny och oprövad organisation har synts mig vara att föredraga en förstärkning av den gamla på de punkter, där enligt vunen erfarenhet orsakerna till nu förefintliga brister äro att finna.»

I de motioner, som föranledde 1929 års riksdagsskrivelse, föreslogs utom vidgad uppgiftsplikt för de skattskyldiga och skärpta straff för falskdeklaration jämväl en utvidgning av själva taxeringsorganisationen. I sistnämnda avseende anfördes i motionerna:

Därest taxeringsnämnderna utrustades med sådana vidgade befogenheter, som av motionärerna föreslagits, komme uppenbarligen att på dessa samma ställas större fordringar än förut. Skulle nämnderna kunna fullt utnyttja de ökade möjligheterna till kontroll krävdes en stark självverksamhet från nämndernas sida och att en vida grundligare utredning i de särskilda ärendena kunde äga rum. Den utredande verksamheten krävde förutom aktivitet och initiativ från utredarens sida en mycket ingående fackkunskap. Därjämte erfordrades — och detta kunde ej starkt nog understrykas — en stark grannlaghet i värvets fullgörande. Särskilt angeläget vore att den misstanken icke utspredes bland allmänheten, att de vid undersökningarna förvärvade kunskaperna utnyttjades till den utredandes egen eller honom närstående ekonomiska fördel.

Av nu anförda skäl syntes det uppenbart, att utredningen borde läggas i händerna på statliga tjänstemän, underkastade ansvar för tjänstefel och icke på lekmän, som innehade förtroendeuppdrag såsom ordförande i taxeringsnämnder. Enligt motionärernas mening borde de nuvarande taxeringsnämnderna bibehålla sin befogenhet att träffa avgörande i alla taxeringsärenden, medan särskilda tjänstemän, förslagsvis benämnda skattefiskaler, i stort sett finge sig förbehållen rätten att vinna de ingående upplysningar, som borde tillkomma taxeringsmyndigheterna. Skattefiskalen komme alltså att i förhållande till taxeringsnämnden intaga en ställning jämförlig med den landskamreraren hade till provningsnämnden.

Erforderligt antal skattefiskaler skulle anställas inom varje län. Lämpligen borde var och en förordnas att biträda visst antal taxeringsnämnder. Skattefiskalen skulle äga skyldighet att genomgå viktigare deklamationer för de distrikt han representerade. Vidare skulle han jämväl i övrigt, där nämnden så påfordrade, biträda med utredning. Taxeringsnämndsordförandena borde i stort sett i samma utsträckning som dittills verkställa granskning av deklamationer samt infordra de upplysningar av den skattskyldige själv, vilka befundes erforderliga.

I *bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande* (nr 17/1929) yttrades emellertid i denna fråga:

Redan enligt nu gällande taxeringsförfordning hade anmaningsrätten i vissa särskilt grannliga fall undantagits från ordförande i taxeringsnämnd och förbehållits landskamreraren. Därest den ökade befogenhet att vinna upplysningar, utskottet förordnat, i regel lades i händerna på landskamreraren, syntes en sådan anordning vara en följdriktig utveckling av en redan godtagen princip. I de fall taxeringsnämnden funne en mera ingående undersökning behöfelig, borde nämnden således hava att vända sig till landskamreraren, som hade att vidtaga sådan.

Utskottet hade därför icke kunnat ansluta sig till förslaget att förordna särskilda skattefiskaler såsom biträden åt taxeringsnämnderna och detta desto mindre som behovet av ökad kontroll gjorde sig gällande med växlande styrka inom särskilda taxeringsdistrikt.

Därest emellertid landskamrerarna skulle hinna utföra ifrågavarande uppgifter, syntes det bliva nödvändigt att ställa ökad arbetskraft till deras förfogande. De kommunala tjänstemän, som enligt 15 § taxeringsförfordningen finge förordnas att biträda beskattningsnämnderna, syntes därvid i första hand böra anlitas för arbetets utförande. Måhända komme det likväl att bliva nödvändigt att i vissa fall därutöver till landskamrerarens förfogande ställa särskilda personer, intagande en självständig ställning än berörda kommunala tjänstemän och med särskilda kvalifikationer för uppgifterna i fråga.

*De sakkunniga lämna själva följande sammanfattning av sitt förslag i vad rör taxeringsorganisationen:*

De sakkunniga ha föreslagit vissa påbyggnader av redan bestående organ i och för förstärkning av de yrkesmässiga arbetskrafterna. Någon ändring i de beslutande myndigheternas ställning och befogenheter föreslås däremot icke. De nya befattningshavare, som enligt förslaget skola tillkomma, ha tilldelats allenast utredningsuppdrag för beskattningsnämndernas och i fall av behov jämväl för beskattningsdomstolarnas räkning. Dessa tjänstemän skola givetvis äga rätt att taga del av afgivna deklarationer, att utfärda anmaningar och att vara närvarande vid taxeringsnämndernas sammanträden och därvid äga yttranderätt men ej rätt att deltaga i dessa nämnders beslut. En nyhet är, att detta utredningsarbete skall pågå under hela kalenderåret och att sålunda tjänstemännens arbete icke skall inskränka sig till de tider av året, då beskattningsnämndernas arbete pågår.

De nya tjänstemännens arbete är icke avsett att omfatta alla slag av utredningar inom taxeringen utan allenast eller åtminstone i övervägande omfattning sådana, som kräva ett särskilt mått av utbildning och erfarenhet. I stort sett blir det sålunda endast de ur fiskalisk synpunkt särskilt viktiga och ur bedömningsynpunkt mera svårlösta taxeringsfallen, som komma att bliva föremål för utredning av nämnda tjänstemän. På dessa utredningsmäns utbildning skall nedläggas särskild omsorg. Då det kan förväntas, att inom en jämförelsevis kort tid en bestående förbättring skall kunna uppnås i fråga om taxering av inkomst av kapital och av tjänst samt av »annan fastighet», medan däremot kontrollen över beskattning av rörelseinkomst fordrar en kontinuerlig och i fråga om kontrollmetoderna är från år utvecklad teknik, har en betydande vikt lagts på att tjänstemännen skola vara väl skickade för de utredningar, som kunna komma i fråga för kontroll över rörelseidkare. I all-

mänhet torde därför såsom kompetenskrav komma att uppställas avlagd ekonomisk examen vid handelshögskola. Innan sökande antages, skall han ha genomgått särskilda utbildningskurser samt förvärvat erfarenhet genom praktisk tjänstgöring inom taxeringsinspektionen och taxeringsavdelningarna. Vid dessa utbildningskurser kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt, att tjänstemännen förvärva de kunskaper, som fordras för den krävande kontrollen över rörelseidkare. Utbildningen skall emellertid icke läggas ensidigt fiskalisk. Av stor betydelse är att hos tjänstemännen inpräntas, förutom kunskaper i skatteförfattningarnas teori och tillämpning, bokföring och branschkännedom, vikten av att vid taxeringen iakttaga de berättigade krav rörelseidkarna ha ur affärs- eller annan befogad synpunkt av avskrivningar och dylikt. På sätt tillämpats vid deklarationskontrollen i vissa städer böra tjänstemännen lämna de skattskyldiga vägledande upplysningar och råd särskilt beträffande vad dessa i eget och det allmännas intresse ha att iakttaga vid räkenskapers och anteckningars förande. En väg, som i möjligaste mån bör beträdas, är att i tveksamma fall inhämta upplysningar och utredningar från de skattskyldigas egna sammanslutningar såväl inom näringslivet som å andra områden. Genom dessa åtgärder och framför allt till följd av den sakkunskap tjänstemännen komma att förvärva, kan man förvänta — och erfarenheten från de städer, där de föreslagna metoderna, ehuru i begränsad omfattning, tillämpats, bekräfta att så blivit förhållandet — att de skattskyldiga skola inse, att åtgärderna tjäna jämväl deras intressen och komma att innebära ökad rättssäkerhet på förevarande område.

Taxeringstjänstemännen, som skola benämnas *taxeringsinspektörer*, komma att underordnas och tillhöra en central myndighet, *taxeringsinspektionen*, vilken skall utgöra en påbyggnad av kansliet hos mellankommunala prövningsnämnden. Allmänna ombudet hos denna nämnd skall tillika fungera som *skattedirektör* och chef för taxeringsinspektionen. Inspektionens uppgift blir att skapa fasthet i taxeringskontrollen samt att utföra särskilt krävande utredningsuppgifter framför allt bokgranskningar hos koncerner och andra större företagare. Den av de sakkunniga förordade stickprovskontrollen förutsätter, för att därav beräknad effekt skall kunna vinnas, en viss enhetlighet i fråga om såväl området för kontrollen som de metoder, efter vilka densamma skall genomföras. I taxeringsinspektionens uppgifter skall ingå att vara ett organ för åstadkommande av sådan enhetlighet och fasthet i kontrollen. Det övervägande antalet tjänstemän skall dock komma att ha sitt arbete förlagt inom länsstyrelserna. I varje länsstyrelse skall under landskamrerarens ledning upprättas en *taxeringsavdelning*, i vilken skola ingå en eller flera taxeringsinspektörer. Dessa taxeringsavdelningar skola ha att biträda beskattningsnämnderna inom länet med utredningar. Under tjänstgöring hos taxeringsavdelning skall taxeringsinspektören direkt lyda under landskamreraren, och under denna tid skall taxeringsinspektören icke vara underställd taxeringsinspektionen eller skattedirektören.

Kostnaderna för det särskilda taxeringsarbetet såväl i Stockholm som fånen skola enligt förslaget utgå av statsmedel. Emellertid har möjlighet inrymmts för kommun eller flera kommuner i förening att för taxeringsarbetet inom sådan kommun få sig tilldelad en taxeringsinspektör, under förutsättning att kommunen deltar i kostnaderna för inspektörens avlöning och arbete. Kungl. Maj:t har att bestämma storleken av sådant kostnadsbidrag. Härigenom har åsyftats, förutom att nedbringa

statens utgifter för organisationen, att möjliggöra ett bibehållande av de anordningar för en förbättrad taxering vissa städer redan vidtagit samt att uppmuntra jämväl andra kommuner att företaga liknande åtgärder.

Såsom redan antytts har under de senare åren i Norrköping samt numera även i flera andra städer anordningar — — — genomförts för förbättrad taxering. Vid den särskilda taxeringskontrollen ha kontrollmetoder använts, som stå i nära överensstämmelse med de av de sakkunniga föreslagna, och anordningarna ha vidtagits efter inhämtande av anvisningar av en av de sakkunniga samt genomförts under dennes överinseende. Verkställda beräkningar giva vid handen, att kostnaderna för dessa åtgärder icke i något fall överstigit 4 procent av de förhöjda skattebelopp, sammanlagt i statliga och kommunala utskylder, som genom anordningarna influtit eller kunna beräknas inflyta. Härtill komma de indirekta fördelar i form av tillförlitligare deklarationer denna särskilda kontroll medfört eller kan förväntas medföra. Anledning saknas till antagande, att kostnaderna i förhållande till effekten skola bli högre i fråga om den av de sakkunniga föreslagna organisationen. Genom att denna organisation erhåller en vida större enhetlighet och stadga än nämnda mer eller mindre tillfälliga anordningar, genom att inspektörerna tilldelas större verksamhetsområden, varvid deras arbetskraft kan på ett rationellt sätt utnyttjas, genom den högre utbildning och vidgade erfarenhet inspektörerna skulle bibringas samt genom de bättre hjälpmedel dessa skola erhålla i och för utredningsarbetets utförande i form av utökat kontrollmaterial, kan man räkna som säkert, att utgifterna i förhållande till gagnet skola bli ej oväsentligt lägre än i nämnda städer. Vad angår den centrala organisationen torde man, närmast med ledning av erfarenheterna från Storbritannien, vars centrala bokgranskningsavdelning i viss mån tjänat som förebild för den nu föreslagna, kunna beräkna, att kostnaderna bli förhållandevis lägre än för taxeringsavdelningarna. Enligt de sakkunnigas mening böra kostnaderna icke under några förhållanden överstiga 10 procent av den direkta verkan, som för anledes av den särskilda taxeringskontrollen. Skulle kostnaderna komma att överstiga sistnämnda procenttal, föreligger därför anledning att undersöka, om icke organisationen bör nedskäras.

Ehuru sålunda de beräknade kostnaderna i förhållande till effekten av organisationens verksamhet måste anses låga, är det dock i hög grad angeläget tillse, att organisationen icke blir av större omfattning än vad för uppgifternas fullgörande oundgängligen kräves. Med hänsyn härtill och för att vinna största möjliga garanti för att endast fullt kvalificerade personer erhålla anställning inom organisationen är densamma avsedd att uppbyggas efter hand. Medan under det första verksamhetsåret den föreslagna organisationen skall omfatta endast omkring 25—30 personer, är densamma avsedd att i fullt utbyggt skick bestå av cirka 80 taxeringsinspektörer. Ersättningen skall utgå från ett för ändamålet upptaget anslag benämnt »Kostnader för särskilda taxeringsåtgärder». Storleken av detta anslag skall årligen bestämmas av riksdagen. Härigenom och till följd av att åtminstone till en början taxeringsinspektörerna endast skola tillsättas på förordnande, kommer riksdagen att beredas möjlighet övervaka, att organisationen icke blir större eller kostsamare än förhållandena kräva.

Beträffande antalet taxeringsinspektörer och kostnaderna för organisationen torde några ytterligare uppgifter böra lämnas.

De sakkunniga tänka sig inom den *centrala taxeringsinspektionen* en bokgranskningsavdelning och en inspektionsavdelning. Förhållandena anses icke medgiva, att under taxeringsinspektionens första verksamhetsår något större antal personer avdelas till tjänstgöring å bokgranskningsavdelningen, men sedan efter hand organisationen utvecklats antages förutom chefen omkring 10 tjänstemän erfordras för uppgifternas fullgörande. Följande utkast till personalstat för taxeringsinspektionen framlägges av de sakkunniga:

*Skattedirektören*, arvode ..... 18,000

*Bokgranskningsavdelningen:*

|                                                             |        |         |
|-------------------------------------------------------------|--------|---------|
| Chef, tillika ställföreträdande skattedirektör, arvode .... | 15,000 |         |
| 3 överinspektörer, arvode 12,000 .....                      | 36,000 |         |
| 3 förste inspektörer, arvode 10,000 .....                   | 30,000 |         |
| 4 inspektörer och biträdande inspektörer .....              | 25,000 | 106,000 |

*Inspektionsavdelningen:*

|                                      |        |        |
|--------------------------------------|--------|--------|
| Chef och överinspektör, arvode ..... | 12,000 |        |
| 1 förste inspektör, arvode .....     | 10,000 |        |
| 2 inspektörer, arvode 8,000 .....    | 16,000 |        |
| 3 biträdande inspektörer .....       | 15,000 | 53,000 |

Summa kronor 177,000

Till dessa arvoden beräknas komma dyrtidstillägg ävensom ersättningar till skrivbiträden (tre fast anställda samt ett antal tillfälligt anställda), lokalhyra, tryckkostnader m. m., utgifter för betjäning samt rese- och traktamentsutgifter m. m. Sammanlagda utgifterna för den centrala taxeringsinspektionen beräknas till 220,000—225,000 kronor. Då emellertid huvudparten av utgifterna för mellankommunala prövningsnämndens kansli skulle bortfalla, anges merkostnaden till omkring 200,000 kronor.

I fråga om de *lokala taxeringsavdelningarna* uttala de sakkunniga, att det vore vanskligt att, innan större erfarenhet vunnits, beräkna det erforderliga antalet inspektörer. I och för beräkning av det behövliga antalet lokala inspektörer hade de sakkunniga emellertid låtit verkställa en på grundval av 1929 års taxeringsskalender grundad utredning, utvisande fördelningen mellan olika län och städer — utom Stockholm — av skattskyldiga, som taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp, uppgående till minst 10,000 kronor (s. 108). På grundval av detta material och med ledning av erfarenheterna från taxeringsarbetet i Norrköping och vissa andra platser ansågo de sakkunniga sig kunna beräkna behovet av lokala taxeringsinspektörer *utom Stockholm* till omkring 60. Av dessa syntes 8 böra tilldelas vardera av Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, 4 vardera av Stockholms och Östergötlands län. 3 ettvarvt av Kalmar län med Gotlands län — vilka gemensamt skulle erhålla en taxeringsavdelning — Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorr-

lands län. Ettvart av Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kristianstads, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län skulle erhålla 2 inspektörer och ettvart av Kronobergs, Blekinge, Hallands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län 1 inspektör.

Kostnaderna för inspektörerna vid de lokala taxeringsavdelningarna i länen beräknas på följande sätt:

|                                                     |         |
|-----------------------------------------------------|---------|
| 2 överinspektörer, arvode 12,000 .....              | 24,000  |
| 4 förste inspektörer, arvode 10,000 .....           | 40,000  |
| 40 inspektörer, arvode 8,000 .....                  | 320,000 |
| 14 biträdande inspektörer, arvode 4,000—6,000 ..... | 70,000  |
| <hr/>                                               |         |
| Summa kronor 454,000                                |         |

Därjämte beräknas för biträdeshjälp 111,000 kronor samt för rese- och traktamentsersättningar m. fl. utgifter 50,000 kronor; särskilda utgifter för lokaler o. d. upptagas däremot ej i beräkningarna. Sammanlagda utgifterna för de lokala taxeringsavdelningarna beräknas således till 615,000 kronor, för vilket belopp dock borde avgå besparingar i fråga om arvoden till sakkunniga samt i kostnaderna för provningsnämndernas arbete.

För inrättande av en särskild *taxeringsavdelning för Stockholms stad* anses av särskilda skäl behovet av ökad personal förhållandevis mindre än i länsstyrelserna. Ett antal av 10 taxeringsinspektörer synes dock erforderligt. Kostnaderna härför beräknas till omkring 100,000 kronor, att utgå av statsmedel.

På angivna grunder beräkna de sakkunniga merkostnadsbeloppet för den nya organisationen, fullt genomförd, till omkring 875,000 kronor. Beträffande de första verksamhetsåren anföra de sakkunniga härefter ytterligare:

Under de första åren av taxeringsorganisationens verksamhet torde densamma komma att förete en annan struktur än den nu angivna. De sakkunniga ha, såsom förut framhållits, fäst alldeles särskild vikt vid, att organisationen rekryteras med lämpliga personer och att dessa underkastas en omsorgsfull och för uppdragen lämpad utbildning. Under organisationstiden, framför allt det första verksamhetsåret, kommer därför organisationen att förfoga över ett mycket begränsat antal personer. Första året torde antalet icke komma att överstiga 30. Av dessa torde minst 5 personer erfordras för tjänstgöring inom den centrala inspektionen. Taxeringsinspektionen torde därför icke böra uppdelas å avdelningar under det första verksamhetsåret. Under de fyra första månaderna av året synes inspektionens verksamhet böra inriktas på sådana göromål, som företrädesvis tillkomma inspektionsavdelningen. Den andra tredjedelen av året synes främst böra ägnas åt bokgranskningar, medan den sista delen av året torde böra användas för anordnande av utbildningskurser för dem, som skola vinna inträde i taxeringsförvaltningen, samt till förberedelser av påföljande taxeringsårs arbeten. Härtill kommer arbetet för mellankommunala provningsnämnden.

Antalet inspektörer och biträdande inspektörer, som skola finnas tillgängliga för tjänstgöring i de lokala taxeringsavdelningarna under det

första verksamhetsåret, torde sannolikt komma att uppgå till 20—25. Det ligger i sakens natur, att under nämnda år de uppgifter, som ankomma på taxeringsavdelningarna, böra vara jämförelsevis enkla. Genom de nya kontrollbestämmelserna, särskilt sådana som avse kapital och därav härflytande avkastning, tillkomma en mängd nya uppgifter för skattekontrollen. Utan större olägenheter torde en avsevärd del av detta arbete kunna läggas å jämförelsevis oskolade krafter med mera tillfällig anställning. Tillgång till sådan arbetskraft torde förefinnas dels bland landskontorens personal dels ock bland personer, som använts för bokgranskningsuppdrag eller såsom biträden vid prövningsnämndsarbetet. En olägenhet är emellertid, att icke antalet inspektörer kommer att bli tillräckligt stort för placering av en sådan inom varje taxeringsavdelning. Det blir därför nödvändigt, att under det första verksamhetsåret i vissa fall låta en och samma inspektör tjänstgöra som biträde åt mer än en landskamrerare.

Vissa för den nya organisationen grundläggande bestämmelser föreslås av de sakkunniga införda i taxeringsförordningen men i övrigt anses verksamheten lämpligen böra regleras genom särskilda av Kungl. Maj:tt utfärdade instruktioner. De sakkunniga uppdraga i olika sammanhang i betänkandet riktlinjerna för denna verksamhet men ha icke framlagt förslag till instruktioner.

I fråga om de närmare detaljerna i berörda riktlinjer liksom också i fråga om den mera ingående motiveringen till de sakkunnigas nu angivna förslag till nyorganisation torde jag få inskränka mig till att hänvisa till de sakkunnigas betänkande (s. 67 o. f.). Jag vill endast erinra, att de sakkunnigas förslag i denna del givetvis i icke ringa mån sammanhänger med och är beroende av vad som av dem föreslås i fråga om skärpning av uppgiftsplikten.

Jag övergår nu till en redogörelse för innehållet av yttrandena i organisationsfrågan och upptager i detta sammanhang även vissa allmänna uttalanden rörande de sakkunnigas förslag överhuvud.

*Kammarrätten* anför:

Mot de sakkunnigas vittutseende organisationsförslag ställde sig kammarrätten synnerligen betänksam. Vål vore det sant, att genomförandet av ett tillfredsställande kontrollsystem i förevarande avseende krävde, att sakkunnig arbetskraft ställdes till förfogande i väsentligt större utsträckning än för närvarande; och kammarrätten funne det därför lämpligt, att för ändamålet anställdes särskilt utbildade och rutinerade statliga tjänstemän, sorterande under vederbörande landskamrerare. Med fog kunde däremot ifrågasättas, huruvida en central taxeringsinspektion av de dimensioner, som de sakkunniga tänkt sig, borde komma till stånd. Att största möjliga likformighet i taxeringen åstadkommes, såvitt ej lokala förhållanden föranleda annat, exempelvis vid värdering av fri bostadsförmån e. d., vore givetvis ett eftersträfvansvärt önskemål. Men att för ändamålet ett helt nytt ämbetsverk med ett stort antal tjänstemän skulle behöva tillskapas, kunde betvivlas. För ävägbringande av önskvärd likformighet torde kunna på ett väsentligt enklare sätt sörjas därigenom, att tillfälle bereddes landets samtliga landskamre-

rare att årligen sammanträda till gemensamma överläggningar. Åt allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden torde lämpligen kunna uppdragas att vid dylika möten föra ordet. Insamlandet av sådana kontrolluppgifter, som vore avsedda att insamlas från hela riket, skulle även kunna ombesörjas av allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden. Måhända skulle det för ändamålet bli nödvändigt att i viss mån utvidga nämndens kansli, men en sådan omläggning av det samma, att ett helt nytt ämbetsverk bildades, torde dock icke vara nödvändig. Vad slutligen beträffade verkställandet av mera invecklade bokföringsgranskningar torde här för även framdeles kunna begagnas sådana på detta område sakkunniga personer, som skulle av länsstyrelserna anställas.

Man hade vidare, trots de sakkunnigas försäkringar om motsatsen, svårt att frigöra sig från misstanken, att förhållandet mellan inspektionen och landskamrerarna lätteligen kunde giva anledning till slitningar. Förslag om införande av en central myndighet, som skulle äga att giva anvisningar rörande taxeringsarbetets bedrivande, hade tidigare varit före men icke vunnit statsmakternas gillande.

För att den tilltänkta kontrollapparaten skulle fungera utan alltför allvarliga obehag för de skattskyldiga vore det, såsom de sakkunniga flerstädes betonat, av högsta vikt, att hos de nya tjänstemännen komme att förefinnas ett stort mått av skicklighet, omdöme och takt. Detta oavvisliga krav läte icke rätt väl förena sig med det föreslagna arrangemanget att låta frågan om organisationens storlek för varje år tagas under omprövning med hänsyn till de uppnådda direkta resultaten. Det vore tydligt att ett sådant tillvägagångssätt vore ägnat att i allt för hög grad stimulera tjänstemännens fiskaliska intresse. Det borde även framhållas, att en så föga tryggad ställning, som tjänstemännen på detta sätt skulle erhålla, knappast komme att verka lockande på så kvalificerade arbetskrafter, som man önskade förvärva för de nya befattningarna.

På grund av det nu anförda och i huvudsaklig överensstämmelse med den uppfattning, som tagit sig uttryck i 1929 års bevillningsutskotts betänkande, funne sig kammarrätten böra avstyrka den föreslagna taxeringsinspektionen och i stället förorda, att, i närmare anslutning till nu gällande bestämmelser, såsom biträden åt landskamrerarna för utförande av kontroll å avgivna självdeklarationer m. m. vid länsstyrelserna fast anställdes för ändamålet särskilt utbildade tjänstemän. I fråga om dessas antal ansåge sig kammarrätten icke ha någon erinran att göra mot de av de sakkunniga gjorda beräkningarna. Huru nämnda tjänstemäns utbildning lämpligen borde anordnas, vore kammarrätten icke beredd att i detta sammanhang föreslå, utan torde denna fråga böra göras till föremål för närmare undersökning.

Därest kammarrättens mening i detta avseende gillades, borde i 15 § införas ett stadgande av huvudsakligen det innehållet, att hos varje länsstyrelse skulle, till det antal Kungl. Maj:t bestämde, vara anställda taxeringsinspektörer med uppgift att under landskamrerarnas ledning lämna beskattningsnämnd för årlig taxering biträde med granskning av deklarationer och av skattskyldigs eller annans bokföring samt med anskaffande av annan för taxering behöflig utredning.

I samband med den omarbetning, de sakkunnigas förslag således enligt kammarrättens mening borde undergå, torde även böra undersökas, om kostnaderna för de nya tjänstemännen, inspektörerna, uteslutande skulle läggas på statsverket eller till en del bäras av kommunerna. Dessa hade



uppenbarligen en avsevärd fördel av inspektörernas arbete och, såsom av betänkandet framginge, hade kommunerna redan nu i en del fall ansett det lämpligt att själva anställa skatteinspektörer, till vilkas avlönande emellertid staten i viss mån bidragit.

Kammarrätten framhåller jämväl, att ett genomförande av det nya uppgifts- och kontrollsystem, som kammarrätten på sätt av det följande framgår förordat, ovillkorligen måste påfordra, att tillräckliga medel ställdes till förfogande för avlöning åt de personer, som komme att bära ansvaret för taxeringsarbetet i första instans.

*Statskontoret* yttrar:

Redan den högst betydande kostnad, som den nya organisationen skulle föra med sig, måste framkalla starka betänkligheter. Statskontoret ansåge sig ha så mycket större skäl till tveksamhet, som ämbetsverket icke kunde finna, att en så genomgripande omläggning i organisatoriskt hänseende vore betingad av ett verkligen föreliggande behov. Framför allt syntes det icke påkallat att för ifrågavarande ändamål inrätta ett nytt centralt ämbetsverk.

Härtill komme emellertid, att enligt statskontorets mening sakkunnigförslaget i viktiga hänseenden vilade på organisatoriskt sett felaktiga principer. Detta hade i främsta rummet tagit sig uttryck i det tilltänkta centralorganets, enkannerligen skattedirektörens, oklara förhållande till landskamrerarna samt i den dubbelställning, som de å länsstyrelserna placerade taxeringstjänstemännen i praktiken skulle komma att intaga. Därest förslaget i dessa delar skulle komma att förverkligas, syntes knappast kunna undgås, att slitningar och meningsmotsättningar mellan skattedirektören och landskamrerarna samt en betänklig ansvarsklyvning ifråga om taxeringsarbetet bleve följden.

Om statskontoret av nu angivna skäl måste för sin del avstyrka de sakkunnigas förslag i vad anginge tillskapandet av den ifrågasatta centralmyndigheten, innebure detta ingalunda ett förnekande av behovet av en såväl kvantitativ som kvalitativ förstärkning av taxeringsorganisationen. Tvärtom förmenade ämbetsverket, att en dylik förstärkning vore ofrånkomligen erforderlig, men förstärkningen syntes — utan att det nuvarande systemet sönderbrötes — böra taga sikte på lämpliga åtgärder inom detta systems ram, närmast på en utbyggnad av den till länsstyrelserna anknutna lokala taxeringsorganisationen. Därvid syntes de riktlinjer, som av de sakkunniga angivits, i åtskilliga avseenden vara förtjänta av beaktande. Det ville dock förefalla, att man även på detta område borde framgå med en viss försiktighet och hellre efter hand vidga organisationen än på en gång vidtaga organisatoriska nydaningar av större räckvidd, än som oundgängligen påkallades.

För egen del hade statskontoret vid spörsmålets bedömande utgått ifrån att bristerna i det nuvarande taxeringsförfarandet vore mest påfallande i fråga om taxeringen av inkomst av rörelse. Det syntes därför ämbetsverket i första hand vara angeläget, att möjlighet skapades att å varje landskontor anställa åtminstone en i bokföringsfrågor väl insatt, sakkunnig tjänsteman, vars uppgift i främsta rummet skulle vara att stå till landskamrerarens disposition för bokgranskning men som givetvis jämväl i övrigt skulle biträda i taxeringsarbetet. Av vikt syntes vara, att denne tjänsteman, som lämpligen borde kunna benämnas taxeringsassistent, under hela taxeringstiden vore tillgänglig. Han syntes därför böra

erhålla ordinarie eller i varje fall stadigvarande anställning med placering förslagsvis i lönegraden B 26 eller B 24. Skulle i något fall inträffa, att taxeringsarbetet icke året runt medförde full sysselsättning, torde med den arbetsbörda, som numera åvilade länsstyrelserna, svårighet icke möta att bereda vederbörande annan sysselsättning med närbesläktade göromål. I vad mån ytterligare biträde för taxeringsuppgifternas bearbetande kunde finnas erforderligt, undandroge sig statskontorets bedömande, men ville ämbetsverket varna för att från början lägga organisationen efter en onödigt vid måttstock.

Statskontoret ville icke bestrida, att ett behov av ett centralorgan på skatteväsendets område verkligen föreläge, ehuru för delvis andra ändamål än de av de sakkunniga avsedda. Ämbetsverket syftade härvid på önskvärdheten av att tillgång funnes till ett organ, som kunde kontinuerligt och systematiskt följa utvecklingen beträffande skattelagstiftningen inom och utom landet, och som vore i stånd att — i den mån icke särskilda anordningar för ändamålet vidtoges — verkställa de undersökningar och i synnerhet det löpande utredningsarbete på ifrågavarande arbetsfält, som, framför allt i samband med det nutida budgetarbetet, funnes erforderligt. I själva verket torde avsaknaden av en dylik centralpunkt länge nog ha förnummits som en brist, så mycket mer kännbar som man här rörde sig på ett på en gång svårtillgängligt och betydelsefullt område.

Skulle ett organ av nu antydd beskaffenhet finnas böra komma till stånd, vore det enligt statskontorets uppfattning naturligt och riktigt, om åt detsamma jämväl anförtroddes uppgiften att utöva en vägledande och sammanhållande verksamhet, närmast av informatorisk art, i avseende å skattetillämpningen till stöd och hjälp för våra olika beskattningsmyndigheter. Enligt statskontorets uppfattning skulle på detta sätt den bärande tanken i de sakkunnigas förslag om inrättande av en central skattemyndighet tillvaratagas.

Såsom ägnat att medverka till samma syfte ville statskontoret i detta sammanhang förorda, att tillfälle måtte i vidgad omfattning beredas landskamrerarna och andra i taxeringsarbetet sysselsatta personer att med regelbundna mellanrum sammanträda till gemensamma överläggningar för utbyte av vunna erfarenheter och diskussion av gällande bestämmelserns innebörd och tillämpning. Säkerligen skulle på denna väg mycket vara att vinna.

Ett centralt organ med de huvudsakliga uppgifter, som nu angivits, borde uppenbarligen ha sin plats inom finansdepartementet. För ändamålet borde en särskild skattebyrå inrättas inom nämnda departement. Bland andra ärenden, som med fördel torde kunna förläggas till en dylik byrå, kunde nämnas de alltmera talrikt förekommande tillämpningsfrågorna i samband med Sveriges dubbelbeskattningsavtal med främmande makter och den stora, alltjämt växande gruppen av spörsmål rörande kommunal skatteutjämning m. m.

Chefen för den ifrågasatta skattebyrån syntes, med hänsyn till departementsorganisationen, böra erhålla kansliråds ställning med placering i lönegraden B 30. Då det ur rekryteringssynpunkt vore önskvärt, att avlöningsförmånerna kunde något förstärkas, syntes kunna tagas under övervägande att — i fall då förutsättningarna därför eljest vore för handen — med befattningen förena förordnande som allmänt ombud i mellankommunala prövningsnämnden.

På chefen för skattebyrån skulle komma att ställas betydande krav. Vad särskilt anginge verksamheten på det område, varom här vore fråga,

skulle det sålunda närmast ankomma på honom att utgöra den initiativtagande och sammanhållande kraften i informationsarbetet till skattemyndigheternas tjänst. Av särskild vikt syntes vara, att chefen för skattebyrån såväl under hand som i mera officiella former stode i fortlöpande kontakt med de ledande inom taxeringsarbetet i länen. Vid berörda landskamrerarmöten syntes han lämpligen kunna tjänstgöra som föredragande, eventuellt ordförande.

Frågan om det antal befattningshavare, som förutom chefen skulle erfordras å skattebyrån, samt om deras lönegradsplacering och tjänstgöringsförhållanden i övrigt syntes böra göras till föremål för närmare utredning.

Därest ändringarna i avseende å taxeringsorganisationen begränsades, på sätt statskontoret i det föregående föreslaget, torde kostnaderna — även inbegripet vad som åtginge till uppehållande av en särskild skattebyrå i finansdepartementet — kunna nedbringas till allenast en bråkdel av de utgifter, som ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle betinga.

I riksräkenskapsverkets yttrande anföres:

Även om det skulle låta sig göra att å de många nya befattningarna i allmänhet erhålla tjänstemän med så höga kvalifikationer, som de sakkunniga tänkt sig, torde det likväl kunna sättas ifråga, om den föreslagna lokala taxeringsorganisationens fördelar komme att uppväga de avsevärda kostnaderna för densamma. Det torde kunna antagas, att de nya taxeringstjänstemännen med hänsyn till storleken av deras verksamhetsområden icke bleve i tillfälle att i samma omfattning som de i taxeringsarbetet för närvarande i viss utsträckning anlitate kommunala tjänstemännen lämna biträde åt beskattningsnämnderna i första instans. Det ville också synas, som om resultatet av de tillämnade årliga systematiska undersökningarna näppeligen kunde komma att motsvara det högst betydande arbetet med det omfattande uppgiftsmaterialets insamlande och förberedande bearbetning, enär till sist endast ett jämförelsevis obetydligt antal av de från början utvalda taxeringsfallen komme att kunna göras till föremål för mera ingående undersökningar samt således en stor del av materialet, vars hopbringande även förorsakat de skattskyldiga ej ringa besvär, komme att bliva outnyttjat.

Riksräkenskapsverket måste vidare finna det vanskligt att i samband med en revision av uppgifts- och kontrollsystemet och således innan man vunnit några erfarenheter rörande de nya bestämmelsernas tillämpning och de krav, som denna komme att ställa på taxeringsorganisationen, genomföra en så genomgripande omläggning av organisationen, som de sakkunniga föreslagit. Dessutom förefölle det något förhastat att efter så kort tids förlopp underkänna betydelsen och effekten av de förstärkningar av organisationen, som åvägabragtes i och genom 1928 års taxeringsförordning.

På grund av vad sålunda anförts funne sig riksräkenskapsverket icke kunna för närvarande förorda en omläggning av den lokala taxeringsorganisationen i enlighet med de av de sakkunniga uppdragna riktlinjerna. Riksräkenskapsverket, som härvid givetvis icke förbisett, att handhavandet och utnyttjandet av det utökade uppgiftsmaterialet samt genomförandet av ett tillfredsställande kontrollsystem över huvud komme att kräva, att sakkunnig arbetskraft ställdes till beskattningsnämndernas förfogande i väsentligt större utsträckning än hittills, förutsatte alltså, att behovet av sådan arbetskraft åtminstone tillsvidare skulle i huvudsak kun-

na tillgodoses i enahanda ordning som för närvarande. Dock räknade även riksräkenskapsverket med att efterhand vunna erfarenheter kunde komma att utvisa, att det för säkerställande av tillgången till sakkunnig arbetskraft bleve nödvändigt att i viss omfattning fast anställa för ändamålet särskilt utbildade tjänstemän. Dessa tjänstemän syntes emellertid i så fall böra anställas direkt hos landskontoren. Den ställning, som de av de sakkunniga föreslagna lokala taxeringstjänstemännen såsom underordnade såväl en central myndighet som vederbörande landskamrerare skulle komma att intaga, torde nämligen ur flera synpunkter kunna betraktas såsom mindre önskvärd. Med nu angivna anordning borde det vidare icke vara uteslutet, att de särskilt för taxeringsarbetet anställda tjänstemännen under de tider, då sådant arbete icke påginge, kunde utnyttjas för det löpande arbetet vid landskontoren.

Vidkommande härefter de sakkunnigas förslag till inrättande av en *central taxeringsmyndighet*, hade de sakkunniga, såsom redan antytts, konstaterat, att taxeringskontrollen inom vissa län fungerade jämförelsevis mindre otillfredsställande, medan den inom andra län åter lämnade åtskilligt mera övrigt att önska. Denna brist i kontrollens enhetlighet syntes i sista hand kunna avhjälpas allenast genom inrättande av ett centralt organ med uppgift att genom ledning och övervakning av taxeringsarbetet i landets olika delar verka för en jämlik och rättvis taxering. Vidare torde, såsom de sakkunniga framhållit, ett centralt organ få anses vara erforderligt för infordrande och fördelning av sådana kontrolluppgifter, vilka enligt de sakkunnigas förslag skulle insamlas gemensamt för hela riket, ävensom för beredande av möjlighet till bokföringsgranskningar av mera invecklad natur, framför allt sådana, som avsåge koncerner och andra företag, som utövade verksamhet inom mer än ett län. Såsom ytterligare skäl för att redan i samband med införandet av nya kontrollbestämmelser tillskapa en central myndighet ville riksräkenskapsverket för sin del dessutom framhålla önskvärheten av att så snart som möjligt erhålla tillgång till ett hela landet omspännande organ, med ledning av vars rön och erfarenheter man efterhand kunde bli i stånd att bättre och säkrare bedöma, i vilka avseenden den lokala organisationen tarvade förbättringar och huru dessa lämpligast borde gestaltas.

Riksräkenskapsverket funne sig därför böra tillstyrka inrättandet av en central taxeringsmyndighet med i huvudsak de uppgifter, som angivits i de sakkunnigas förslag. Dock förutsatte riksräkenskapsverket, att dessa uppgifter skulle kunna ombesörjas av en myndighet av väsentligt mindre omfattning än de sakkunniga tänkt sig. Såsom alternativ till de sakkunnigas förslag ville riksräkenskapsverket peka på möjligheten att organisera den centrala myndigheten såsom en jämförelsevis självständig avdelning under kammarrätten. Vidare syntes det riksräkenskapsverket böra tagas under övervägande, huruvida det sålunda förordade organet icke borde utrustas med rätt att giva för landskamrerarna och taxeringsmyndigheterna i gemen bindande direktiv och anvisningar ävensom rätt att själv överklaga åsatta taxeringar.

*Länsstyrelserna* ha allmänt givit uttryck för enahanda synpunkter, som de av kammarrätten och statskontoret framförda. Det framhålles, att 1928 års organisation först efter hand utvecklats och att dess möjligheter knappast ännu tillfullo utnyttjats. Från vissa håll göres gällande, att de sakkunniga väl ensidigt tagit sikte på storstädernas förhållanden. Även-

ledes framkomma varningar för att draga för vittgående slutsatser av erfarenheterna från Norrköping. En central taxeringsinspektion enligt de sakkunnigas förslag avstyrkes allmänt under framhållande särskilt av oklarheten i förhållande till landskamrerarna samt risken för överorganisation. Däremot förordas en sådan komplettering av nuvarande organisation, att det beredes möjlighet för länsstyrelserna att å landskontoren anställa särskild sakkunnig personal, som huvudsakligen eller uteslutande skulle ägna sig åt bokföringsgranskningar och annan deklarationskontroll. Beträffande kompetensvillkoren för dessa befattningshavare råda i viss mån olika meningar, i det att vissa länsstyrelser förutsätta — åtminstone för en del av befattningshavarna — länsbokhållarekompetens med eller utan examen vid handelshögskolan, medan andra anse större frihet vid urvalet böra råda. Härav följer också olika uppfattningar rörande anställningsvillkoren; från flera håll förordas att tjänsterna bliva ordinarie med lön enligt lönegrad B 24 eller B 26. Förefintliga möjligheter för kommunerna att med bidrag av statsmedel genomföra särskilda anordningar för skattekontroll anses böra bibehållas. Betydelsen av regelbundet återkommande landskamreraremöten framhålles genomgående. I fråga om de centrala uppgifterna ifrågasättes från flera håll, att önskemålen härutinnan tillgodoses genom särskilda avdelningar inom finansdepartementet, kammarrätten eller riksräkenskapsverket. Av många länsstyrelser framhålles jämväl angelägenheten av, att arvodena åt taxeringsnämndsordförandena och kronoombuden tillmätas så, att kvalificerade krafter kunna erhållas för dessa uppdrag och intresset för arbetet kan vidmakthållas.

Från de särskilda länsstyrelsernas yttranden må härutöver anmärkas följande.

*Länsstyrelsen i Stockholms län:* Enligt länsstyrelsens åsikt skulle en närmare undersökning av frågan om orsakerna till den av de sakkunniga påtalade olikformigheten inom skilda taxeringsområden av kontrollarbetet givit vid handen, att anledningen till berörda förhållande knappast vore att söka i bristande nit och initiativ hos den lokala taxeringsledningen. Den påtalade olikformigheten torde vara beroende av andra orsaker, nämligen dels frånvaron av föreskrifter rörande former och rättsregler för detta arbete och dels knapphet i medel för ersättande av arbetet. Vad beträffade saknaden av föreskrifter och rättsregler för kontrollarbetet erinrades, att uppfattningen om nödvändigheten av effektiv kontroll endast småningom vunnit insteg och på åtskilliga håll ännu icke slagit fullt igenom. Starka meningsriktningar hade företrätt och företrädde ännu den uppfattningen, att de skattskyldigas deklarationer i och för sig borde äga vitsord samt att kontrolluppgifter icke borde eller kunde införskaffas för generell kontroll.

*Länsstyrelsen i Uppsala län:* Den av de sakkunniga förordade utvecklingen i riktning mot ett överflyttande av taxeringsarbetet från folkvalda nämnder till ämbetsmyndigheter borde icke inledas utan tvingande skäl, vilka icke för närvarande vore för handen. Erfarenheterna från Tyskland och Amerika, där ett dylikt system tillämpades, vore avskräckande.

Helt visst skulle ock ett sådant system möta kraftig motvilja i vårt land, där valda ombud för menige man av ålder medverkat vid taxeringarna, och det torde bliva svårt för de tillämnade taxeringskontoren att vinna förtroende hos allmänheten. En helt annan fråga vore en förstärkning av den tekniska sakkunskapen med bibehållande av nämnder såsom första organ. I detta avseende vore det välbetänt, om länsstyrelserna kunde i långt större utsträckning än nu vore möjligt förordna tjänstemän hos länsstyrelserna och häradsskrivare till ordförande i de underordnade nämnderna. Inom denna kår funnes tillgång till väl kvalificerade taxeringsmän. En förstärkning av tjänstemannaelementet inom nämnderna hade ofta framhållits såsom en fördel av de lekmän, som inom Uppsala län vunnit erfarenhet om taxeringsarbetet. Till möjliggörande härav vore bland annat önskvärt, att frågan om häradsskrivarnas inflyttning till länsstyrelserna, varom förslag framlagts av 1924 års uppbördssakkunniga, upptoges till prövning.

*Länsstyrelsen i Södermanlands län:* Att för utförande av mellankommunala prövningsnämndens betydelsefulla arbete inrättades ett året om arbetande kansli under ledning av en särskild befattningshavare, som jämväl vore allmänt ombud hos nämnden, förordades. Härigenom skulle alla de taxeringar, som komme under denna prövningsnämnds bedömande, kunna effektivt granskas och därvid skulle vinnas erfarenheter, som genom samverkan mellan allmänna ombudet och rikets landskamrerare skulle komma hela landets taxeringsväsen tillgodo. I samband med detta kansli och genom cirkulation mellan detta och landskontoren skulle också landskontoren efter hand kunna tillföras de skolade krafter, som där erfordrades. Något som helst förmanskap över landskamrerarna skulle ej tillkomma allmänna ombudet, men givetvis skulle detta ombud likväl kunna delge landskamrerarna och hos dem vinna beaktande för uppslag till åtgärder för skattekontroll i skilda avseenden, likasom också ombudet helt visst skulle kunna från landskamrerarna erhålla värdefulla påpekanden för sitt arbete. Ett samarbete med gott resultat skulle helt säkert kunna ordnas.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län:* Det funnes grundad anledning befara, att de hårdhänta metoder, de sakkunniga förordnat, skulle leda till allmänt misstroende eller till och med obstruktion från de skattskyldigas sida, vilket vore beklagligt, då taxeringsmyndigheterna för ernående av ett tillfredsställande arbetsresultat vore i hög grad beroende av ett förtroendefullt samarbete med de skattskyldiga. Länsstyrelsen befarade att de föreslagna bestämmelserna om möjlighet för taxeringsnämndsordförande att hos landskamrerare påkalla taxeringsavdelnings biträde vore ägnade att avtrubba ordförandens intresse och ansvarskänsla inför det lämnade uppdraget. Ej heller kunde förnekas, att förslaget innebure en fara, att taxeringsnämndsordförandenas arbete komme att sjunka ned till ett underordnat expeditiönsarbete och därmed ett steg tagas i riktning mot avlysande av lekmannainflytandet på taxeringarna, en utveckling som länsstyrelsen icke ansåge önskvärd.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län:* Redan under åtskilliga år tillbaka hade i länet verkställts realgranskning av deklarationerna i ungefärlig överensstämmelse med de antydningar, som de sakkunniga lämnat (sid. 90). Sålunda hade de skattskyldigas deklarationer jämförts med inkomna kontrolluppgifter och vid deklarationerna fogade räkenskapsutdrag även som, och icke minst, med av den skattskyldige tidigare avgivna självdeklarationer. Ofta hade sammanställningar av de skattskyldigas deklara-

tioner för de senaste sex åren upprättats; ett förfarande som vid många tillfällen lett till givande resultat. Vidare hade i misstänkta fall bankförfrågningar gjorts ävensom infordrats uppgifter angående den skattskyldiges levnadskostnader, hyresavgifter m. m. I stor omfattning hade därjämte skattskyldig, som varit pliktig att föra handelsböcker, anmanats att inkomma med avskrifter av erforderliga konti i bokföringen eller ock ställa bokföringen i dess helhet till förfogande för granskning. Uppgifter hade infordrats över bouppteckningar efter under beskattningsåret avlidna personer, varjämte för kontrollerande av realisationsvinst vid fastighetsförsäljning efterforskningar gjorts i lagfartsprotokollen. Ett givande samarbete i detta avseende hade åtminstone vad beträffade de större städerna organiserats mellan respektive stads- och taxeringsmyndigheter. I icke ringa utsträckning hade infordrats specifikationer å fordringar och skulder ävensom å upplupna inkomsträntor.

Denna realgranskning hade från och med år 1918 bedrivits med större intensitet. På grund av förhållandena efter kriget och den i samband därmed stående hårda krigskonjunktursbeskattningen hade nämligen behovet av granskning visat sig större än förr. Ehuru i då gällande skatteförfattningar icke funnits intaget något om anställande av bokföringssakkunniga biträden, hade länsstyrelsen dock anställt sådana. Antalet av dessa hade ökats successivt och efter 1929 års lagstiftning bibehållits ungefär vid samma antal. Dessa bokföringssakkunniga, som samtliga hade detta sitt uppdrag bredvid sina egentliga anställningar, hade verkställt granskning, förutom åt landskamreraren, jämväl i icke så ringa omfattning åt taxeringsnämnderna. I allmänhet hade tre av dem under sommar-månaderna ägnat så gott som hela sin tid åt dessa göromål jämte granskningar i anledning av till prövningsnämnden inkomna besvär och därvid i huvudsak haft sitt arbete förlagt till landskontoret.

Uti här efteråt gjord sammanställning finnes för åren 1919—1933 angivna dels de belopp, som granskningsarbetet inbragt i ren statsskatt, dels ock den ersättning, som härför utbetalts:

|               | Skattebelopp<br>Kronor | Ersättningsbelopp<br>Kronor |
|---------------|------------------------|-----------------------------|
| År 1919 ..... | 1,160,861.—            | 1,400.—                     |
| » 1920 .....  | 183,518.—              | 2,100.—                     |
| » 1921 .....  | 322,412.—              | 4,100.—                     |
| » 1922 .....  | 278,732.84             | 6,750.—                     |
| » 1923 .....  | 331,324.63             | 8,550.—                     |
| » 1924 .....  | 338,254.01             | 11,600.—                    |
| » 1925 .....  | 413,557.55             | 13,200.—                    |
| » 1926 .....  | 405,448.37             | 13,200.—                    |
| » 1927 .....  | 174,172.46             | 16,500.—                    |
| » 1928 .....  | 466,472.94             | 19,900.—                    |
| » 1929 .....  | 597,883.66             | 18,050.—                    |
| » 1930 .....  | 185,421.88             | 17,225.—                    |
| » 1931 .....  | 157,928.47             | 18,375.—                    |
| » 1932 .....  | 71,654.95              | 15,725.—                    |
| » 1933 .....  | 57,184.91              | 11,405.—                    |

Utöver här angivna belopp hade statsverket vissa år tillförts icke oväsentliga bötessummor för falskdeklaration. I förestående skattebelopp inginge icke vad som influtit genom redan inom taxeringsnämnderna på

grundval av verkställda bokföringsgranskningar vidtagna höjningar i taxeringen.

Såsom av sammanställningen framginge företedde de indragna skattebeloppen, särskilt under de senaste åren, en skarpt fallande kurva. Då bokföringsgranskningen omhänderhafts av i stort sett samma personer, syntes anledningen till angivna förhållande till stor del vara att söka *dels* däri att efter hand som granskningen övergått de skilda delarna av länet flertalet falskdeklaranter av betydenhet redan blivit avslöjade, *dels ock* däri att den förefintliga risken för ertappande avhållit åtskilliga skattskyldiga från att lämna oriktiga deklarationsuppgifter. Omnämnas kunde också att angivelser från andra skattskyldiga, vilka ofta lett till avsevärda resultat, med tiden blivit allt mera sparsamma och oftast blott avsåge mindre betydande fall. Att de inhöstade skattebeloppen nedgått så kraftigt torde emellertid jämväl vara beroende på såväl de nedåtgående konjunkturerna som ock tillkomsten av mellankommunala prövningsnämnden, till följd varav sådana företag — och då framför allt större aktiebolag — som utövat verksamhet inom skilda län, icke längre kunde bliva föremål för granskning hos länsprövningsnämnden. Länsstyrelsen hade ansett sig böra framhålla denna nedgång i skattebeloppen av den anledning, att de sakkunniga på grund av resultatet av förut omnämnd granskning i vissa städer syntes ha kommit till den uppfattningen att jämväl framgent resultaten skulle hålla sig på samma nivå.

Om å ena sidan den inom Malmöhus län verkställda granskningen varit av betydelse för åstadkommande av högre taxeringar, hade densamma å andra sidan också lett till att skattskyldig, vars deklaration frångåtts av taxeringsnämnden, fått, efter verkställd bokföringsgranskning och där granskningsresultatet ansetts därtill kunna föranleda, sin taxering av prövningsnämnden nedsatt. Fall hade även inträffat, att skattskyldiga på grund av dylik granskning blivit lägre taxerade än de deklarerat. Länsstyrelsen tilltrrodde sig därför utan överdrift kunna göra det påståendet, att granskningsarbetet sådant det bedrivits inom detta län tillvunnit sig förtroende hos allmänheten.

Den nu lämnade redogörelsen syntes länsstyrelsen giva bekräftelse åt länsstyrelsens uppfattning, att man åtminstone för det närvarande borde låta nöja sig med att bygga vidare på det beståendes grund. De påtalade bristfälligheterna syntes med andra ord icke uteslutande vara att söka i den nuvarande lagstiftningen utan ha sin grund lika mycket i tillämpningen av densamma.

Mot kategorigranskningen kunde med fog anmärkas, att den dels medförde mycket onödigt arbete för taxeringsmyndigheten och dels verkade irriterande för de skattskyldiga.

Länsstyrelsen ville vidare framhålla, att sedan länsstyrelsen numera befriats från bestyret med den ecklesiastika boställsförvaltningen, som åtminstone i Malmöhus län utgjort den huvudsakligaste delen av länsassessorns åligganden, syntes en väsentlig del av landskamrerarens göromål kunna överflyttas på länsassessorn. För sin del funne länsstyrelsen detta böra ske i den form, att länsassessorn övertog en del av taxeringsarbetet.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:* De sakkunnigas förslag beträffande inspektionens arbeten grundade sig på stickprovskontrollen (inspektionsavdelningen) och kategorigranskningssystemet (bokgranskningsavdelningen). Länsstyrelsen ansåge för sin del dessa principer, i den form de erhållit i de sakkunnigas förslag, icke lämpade att komma till användning.



De medförde granskning och undersökning av ett stort material, varav endast en mindre del kunde antagas lämna något positivt resultat. De medförde sålunda onödigt arbete med onödiga kostnader. Arbeta efter dessa linjer nödvändiggjorde vidare, att ett stort antal skattskyldiga utan anledning och utan nytta besvärades med förfrågningar och förelägganden att inkomma med upplysningar. Det vore givet, att ett sådant förfaringssätt vore ägnat att i hög grad oroa och irritera lojala skattskyldiga, vilka visste med sig att de riktigt fullgjort deklarations- eller uppgiftsskyldighet.

Beträffande bokgranskningsavdelningen ville länsstyrelsen ha framhållit, att det naturligtvis endast skulle vara till nytta för taxeringsarbetet, om bokföringsgranskning kunde utföras centralt av där anställda, för denna särskilt utbildade personer. Emellertid visade erfarenheten, att de skattskyldiga ofta endast med svårighet kunde avvara sina böcker; bland annat av denna anledning vore förslaget i denna del opraktiskt och borde bokföringsgranskningen förläggas till länen.

*Länsstyrelsen i Älvsborgs län:* De brister, som enligt de sakkunnigas mening vore att söka hos taxeringsnämnderna och särskilt deras ordförande, bottnade till mycket stor del i den ordförandenas överbelastning med detaljgöromål av teknisk art, vartill skattelagstiftningen bure skulden och vilket lett till att realbehandlingen av deklarationsmaterialet i vissa fall måst åsidosättas. Länsstyrelsen erinrade jämväl om att taxeringsförfattningarna på landskamreraren lagt uppgifter, som krävde en så väsentlig del av hans arbetskraft, att de komme i konflikt med hans övriga åligganden. Ville man råda bot på det nuvarande taxeringsväsendets brister måste man alltså enligt länsstyrelsens mening först och främst förenkla skattelagstiftningens såväl konstitutiva som tekniska delar.

*Länsstyrelsen i Örebro län:* Det syntes icke vara uteslutet, att beträffande taxeringsnämndernas arbete vidtaga avsevärda förenklingar. En mycket stor del av arbetet vore av rent teknisk art. Så vore förhållandet med allt arbete för längdföringen. Detta arbete krävde en rutin, som lekmanen i allmänhet icke besuttede. Denna del av taxeringsarbetet toge en alldeles oskälig tid i anspråk och ökade därför också vederbörandes anspråk på ersättning. Länsstyrelsen ville därför föreslå, att själva längdföringen överflyttades från taxeringsnämnderna till häradsskrivarna. Dessa tjänstemäns verksamhet stode taxeringsväsendet mycket nära. Å häradsskrivarekontoren funnes av häradsskrivarna anställda och avlönade, i hit hörande arbete väl tränade biträden. På grund av arbetets art och omfattning måste dock för ändamålet å häradsskrivarekontoren anställas en statsavlönad assistent. Kostnaden härför komme med all säkerhet att mer än väl uppvägas av den minskning i kostnaden för taxeringarna, som genom en sådan överflyttning möjliggjordes.

Länsstyrelsen hade fänkt sig detta förslag genomfört på följande sätt:

Från häradsskrivarekontoret tillhandahölles kombinerade mantals- och taxeringslängder — en sådan kombination läte sig väl göra och vore önskvärd av den anledningen, att den skulle undanröja ett nu förekommande, mycket omfattande men skäligen onödigt dubbelskriveri. Av taxeringsnämnderna antecknades beslutade taxeringar — såsom nu — å vederbörlig plats i deklarationen, vilken jämväl försåges med nödig anteckning om förhöjda avdrag för s. k. ömmande omständigheter o. dyl. Hade deklaration icke avgivits, gjordes anteckningarna å föreliggande inkomstuppgift eller å särskild blankett, som för ändamålet tillhandahölles av staten.

I mån som uppskattning skedde överlämnades materialet av taxeringsnämndens ordförande till häradsskrivarekontoret, där taxeringslängderna upprättades. En hastig blick på en taxeringslängd från våra dagar gäve en god föreställning om det arbete, som vore förenat med upprättandet av denna längd. Fråga vore även, om icke taxeringslängden kunde till gagn för taxeringsarbetet och nedbringande av kostnaderna avsevärt förenklas. Länsstyrelsen hölle före att detta kunde ske på så sätt, att specifikationen av inkomsten under de olika förvärvskällorna i längden uteslötes. Sådan specifikation skulle göras i deklarationen och kunde, om deklaration icke avgivits, ske å inkomstuppgift eller särskild blankett. Det vore uppenbart, att härigenom arbetet med taxeringslängdernas upprättande skulle minskas på samma gång som kostnaderna för blankettryck och avskrivning av längderna nedbringades.

Till slut ville länsstyrelsen fästa uppmärksamheten på ett tidigare väckt förslag att inrätta särskilda taxeringsnämnder med större distrikt än de nuvarande med uppgift att uteslutande handlägga taxering av sådana skattskyldiga, som förde handelsböcker. Genom att giva dessa nämnder en sådan sammansättning, att däri sakkunskapen inom affärsvärlden i allmänhet och bokföring isynnerhet vore representerad, torde kunna bortelimineras en stor del av de svagheter, som isynnerhet i fråga om dessa skattskyldiga vidlådde den nuvarande taxeringsorganisationen.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* En utvidgning av det granskningsarbete, som utfördes under ledning av allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden, torde ej kunna undvikas. Verksamheten torde även i detta fall böra pågå under hela året. Vid prövningsnämndens kansli borde anställas ett antal tjänstemän med samma kompetens, som fordrades av taxeringsman vid landskontor. Den centrala granskningsmyndighet, som på detta sätt skulle tillskapas, borde tillerkännas befogenhet att verkställa granskning endast i sådana taxeringsärenden, vilka jämlikt nu gällande bestämmelser skulle handläggas av mellankommunala prövningsnämnden. Landskamrerarna skulle icke äga taga befattning med dessa ärenden. Den centrala myndigheten borde vidare åligga att anordna utbildningskurser för taxeringsmännen. Den borde även kunna utöva en rådgivande verksamhet i fråga om landskamrerarnas taxeringsarbete. Detta syntes lämpligen böra ske förutom genom utarbetande av formulär, anvisningar och dylikt, genom granskning av de årsrapporter rörande taxeringsgranskningar, vilka landskamrerarna borde åläggas avgiva, samt genom ett sammanträde varje år med landskamrerarna för planläggande av kommande årets verksamhet.

*Ordföranden och allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden* ha anfört följande:

Mellankommunala prövningsnämndens arbete kunde, i likhet med länsprövningsnämndernas, betecknas såsom ett säsongarbete, vilket med hela för arbetet anställd personal bedreves under en tid av omkring 4 månader av året. Under denna tid sysselsattes — förutom allmänna ombudet, som dock hade att såsom landskamrerare i Örebro län samtidigt vara kronoombud i länsprövningsnämnden — en sekreterare, två bokförings- och deklarationsgranskare samt, å kansliet, tre manliga och ett kvinnligt biträde. Dessutom tillkallades skrivbiträden i mån av behov. Under övriga delar av året sysselsattes å kansliet ett manligt och ett kvinnligt biträde omkring 2—3 timmar dagligen med diarieföring, konceptering och renskrivning. Allmänna ombudets arbete påginge jämväl under övriga

tider av året så tillvida att ombudet, förutom det förberedande arbetet för de särskilda nämnderna, hade att avgiva förklaringar över besvär till kammarrätten och Kungl. Maj:t. Sekreteraren förde protokollet jämväl vid de särskilda nämndernas sammanträden, 6—7 per år.

Prövningsnämndens kostnader under 1933 för arvoden till allmänna ombudet, sekreteraren, bokföringsgranskare, hela kanslipersonalen och till vaktmästare beräknas uppgå till 19.500 kronor. Härtill komme viss ersättning för mistade löneförmåner.

Med tillhjälp av nämnda granskningspersonal hade praktiskt taget hela det till mellankommunala prövningsnämnden inkomna deklarationsmaterial kunnat år 1933 genomgå och granskas, varjämte bokföringsgranskning skett i de fall, då omständigheterna ansetts därtill föranleda. Möjligen hade dock bokföringsgranskning bort företagas i något större utsträckning än som nu med tillgängliga medel och arbetskrafter kunnat ske. För nämndens del underlättades emellertid granskningsarbetet genom den begränsning av de ärenden, som tillhöra nämndens handläggning — taxering av skattskyldiga med delad förvärvskälla. Det finge anses ligga i sakens natur, att genom denna begränsning möjlighet skapades att erhålla en tämligen god kännedom icke blott om de skattskyldigas inkomstförhållanden utan även om deras sätt att i allmänhet fullgöra sin deklara- tionsplikt. Sedan bokföringsgranskning en gång skett och taxeringsfrågan tillrättalagts exempelvis beträffande balanser, avskrivningsunderlag o. dyl. kunde en god fortlöpande kontroll ske genom granskning av deklARATIONERNA med tillhörande räkenskapsutdrag. Såväl på grund härav som även och i synnerhet på grund av nämnda begränsning av de ärenden, som skulle handläggas av nämnden, syntes någon mera avsevärd påbyggnad av denna nämnds kansli, under förutsättning att nämndens nuvarande verksamhetsområde bibehölles, knappast vara erforderlig.

En jämförelse emellan nu angivna arvodeskostnader för mellankommunala prövningsnämndens verksamhet och samma kostnader för den av de sakkunniga föreslagna organisationen samt nuvarande och för framtiden påräkneliga arbetsuppgifter för mellankommunala prövningsnämnden, å ena, och dem, som skulle tillkomma nämnda organisation, å andra sidan, torde visa, att förslaget i stället för en påbyggnad av en redan befintlig institution innebure tillskapande av ett nytt och dyrbart förvaltningsorgan. Innan åtgärder i denna riktning vidtoges syntes böra undersökas, huruvida en mera omfattande centralisering av taxeringsarbetet över huvud taget kunde anses vara för vårt land lämplig och ägnad att verksamt bidra till ökad effektivitet av taxeringsarbetet och de kostnader, som därå nedlades och vidare, huruvida icke lika goda eller bättre resultat kunde till mindre kostnader vinnas inom ramen av nuvarande organisation. Rörande dessa frågor hänvisades till länsstyrelsens i Örebro utlåtande i ärendet.

*Kommerskollegium* anmärker, att vid genomförandet av 1928 års lagstiftning förutsatts, att det skulle dröja ganska avsevärd tid, innan det med lagstiftningen åsyftade resultatet vunnes. Att under sådana förhållanden redan nu vidtaga en så omfattande omorganisation av taxeringsväsendet, som den av de sakkunniga föreslagna, vore näppeligen välbetänkt. Ansträngningarna borde i stället i första hand inriktas på att genom effektivt utnyttjande av den nuvarande organisationen söka ernå

önskvärd förbättring i taxeringsresultaten. Kommerskollegium erinrar vidare om, att inom Malmöhus län sedan länge tillämpats ett kontrollsystem, som — på sätt Skånes handelskammare uttalat — »icke minst inom näringsidkarkretsar tillvunnit sig förtroende såsom på en gång effektivt, rättvist och rationellt».

I det gemensamma yttrandet till kommerskollegium från *Sveriges industriförbund, svenska bankföreningen och Stockholms handelskammare* anföres bland annat:

En så radikal och till sina resultat så tvivelaktig omläggning av taxeringsorganisationen, som de sakkunniga föresloge, vore enligt organisationernas mening varken påkallad eller lämplig. Nu gällande skatteförfattningar vore för övrigt så nyligen tillkomna, att redan på den grund anledning förefunnnes att dröja med genomgripande omläggningar, tills det kunnat konstateras, om ej resultatet bleve successivt förbättrade, sedan författningarna under ett flertal år tillämpats och skattemyndigheterna hunnit växa in i sina där givna uppgifter. Att viss tid skulle komma att åtgå härtill vore redan från början förutsett.

Det måste enligt organisationernas förmenande ligga en stor fara i att göra ämbetsverkets existens direkt beroende av dess år från år redovisade arbetsprestationer. Vid sådant förhållande kunde förvisso befaras, att även sunda och från beskattningssynpunkt välbefogade åtgärder av de skattskyldiga komme att dragas in i diskussionen och göras till föremål för anmärkningar. Att näringslivet härigenom skulle i hög grad irriteras och även taga skada torde vara uppenbart.

Att det framlagda förslaget till ny taxeringsorganisation avstyrktes, innebure dock icke, att organisationerna över huvud taget ställde sig avvisande mot åtgärder till erhållande av förbättrade taxeringsresultat. Men man borde, enligt deras bestämda mening, härvid välja andra vägar. En effektiv skattekontroll på det beståendes grund borde, såsom erfarenheten från åtskilliga län visat, vara genomförbar. Det av de sakkunniga belysta förhållandet, att det på sina håll inom riket brustit i kontrollen, syntes böra avhjälpas genom att ökad sakkunskap och ytterligare arbetskrafter ställdes till landskamrerarnas förfogande. Tendensen att beskära arvoden för taxeringsarbetet kunde icke vara till fromma för detta arbetes goda resultat. Ökad enhetlighet i taxeringsarbetet syntes kunna befrämas genom regelbundet återkommande landskamreraremöten.

Från dessa näringsorganisationers yttrande synes härutöver böra redan i detta sammanhang återgivas följande allmänna synpunkter å de sakkunnigas förslag till skärpt deklarationskontroll:

Organisationerna hade ansett sig böra inlägga en kraftig gensaga mot de av de sakkunniga föreslagna granskningsmetoderna. De vore enligt organisationernas mening icke här i landet nödvändiga och de vore ej blott icke nyttiga utan måste i längden visa sig rent av skadliga genom den motvilja, som hänsynslösa metoder alltid framkallade hos allmänheten. De innebure i mycket ett efterliknande av granskningsväsendet hos vissa främmande länder, vilka deltagit i världskriget. Måhända vore förhållandena där sådana, att dylika metoder kunde äga ett visst berättigande, vilket de enligt organisationernas mening här i landet saknade.

En grundväsentlig skillnad rådde mellan deklarationskontrollen, sådan den hittills tillämpats och sådan den skulle utföras enligt de sakkun-

nigas förslag. Hittills hade deklarationsgranskaren, helt naturligt ville det tyckas, lagt själva deklarationen till grund för granskningen och först sedan det visat sig, att en deklaration i och för sig eller vid jämförelse med inkomna uppgifter och andra förhållanden — exempelvis vid deklarationen fogade räkenskapsutdrag m. m. — knappast kunde antagas vara riktig, först då hade ytterligare medel kommit till användning för kontrollen, exempelvis anmaning att inkomma med kompletterande uppgifter eller att förete bokföring eller dylikt. Det ville synas, som om detta förfaringssätt bäst överensstämde med deklarationsväsendets idé och med skatteförfattningarnas anda och innehåll. Organisationerna hade icke kunnat undgå att göra den reflektionen, att de sakkunniga syntes ha utgått från att varje skattskyldig skulle betraktas såsom falskdeklarant, tills han bevisat motsatsen.

Den känsla för det korrekta och önskan att åstadkomma en riktig deklaration, som torde besjäla det övervägande flertalet av svenska folket, komme att äventyras, om man ginge så till väga, såsom de sakkunniga föreslagit, och om dessutom granskningen överlämnades till personer, som icke lyckades vinna skattebetalarnas förtroende. Det kunde riskeras, att resultatet av de sakkunnigas förslag bleve försämrad deklarationsmoral och icke förbättrad, och att den andliga goodwill, som nu finnes, komme att förstöras.

De sakkunnigas i betänkandet uttalade förståelse för vikten av att granskningsmännens förhållande till allmänheten präglades av grannlagenhet och hänsynsfullhet förlorade sin betydelse, då samtidigt därmed föresloges åtgöranden, som icke kunde betraktas annat än som hänsynslösa mot den övervägande del av svenska folket, som icke vore och icke heller ville vara falskdeklaranter, men som ändå skulle metodiskt störas och irriteras för uppspårande av det mindretal, som icke gjort rätt för sig.

I detta sammanhang gjordes gällande, att de skattskyldiga i gemen säkerligen hade, i många fall med rätta, den uppfattningen, att taxeringsmännen endast hyste intresse för att, så långt sig göra läte med till buds stående medel, driva taxeringssiffrorna i höjden.

Den av de sakkunniga föreslagna kategorigranskningen skulle närmast bli en mycket allvarlig och betänklig »blindbockslek». Naturligtvis kunde, om deltagarna vore tillräckligt många, en och annan syndare infångas, men frågan vore vad som under tiden slagits sönder och om icke vederbörande kunnat fasttagas även utan att alla de andra tvingats deltaga.

Från de övriga *handelskamrarnas* yttranden må här anmärkas följande:

*Östergötlands och Södermanlands handelskammare:* Att vissa brister vidlåde vårt taxeringsväsende kunde icke bestridas. Det syntes fastmer ofrånkomligt, att man med beaktande av utredningsresultatet på allvar ginge in för att söka avhjälpa desamma. I detta hänseende hade de sakkunniga även lämnat anvisningar, vilka, även om man icke reservationslöst kunde tillstyrka de sakkunnigas förslag, likväl vore förtjänta av att läggas till grund för en blivande lagstiftning på området.

I fråga om förslagen till utsträckt uppgiftsplikt ansågo sig handelskammaren kunna följa de sakkunniga, så mycket mera som vad sakkunniga hade föreslagit förefölle vara ganska nära till hands liggande åtgärder, vilka kunde förväntas medföra väsentliga förbättrade resultat i

taxeringshänseende utan särskilda — eller i varje fall utan några mera betydande — merutgifter för det allmänna.

För kontroll av deklarationer, vilka hänförde sig till resultaten av rörelse, föreslog de sakkunniga åtgärder, vilka intimt sammanhänge med förslaget till påbyggnad av den nuvarande taxeringsorganisationen. Mot en dylik kontroll i och för sig hade handelskammaren intet att erinra. Enligt 1928 års taxeringsförfordning förelåge redan nu möjligheter till en dylik. Att dessa i allmänhet ej utnyttjats vore uppenbart, vilket anmärkningsvärda förhållande syntes vara förbundet med åtskilliga av de sakkunniga påvisade allvarliga brister i taxeringsväsendets nuvarande organisation.

Emellertid hade, såsom sakkunniga även framhållit, på åtskilliga håll anordningar vidtagits i syfte att bättre kunna tillvarata de kontrollmöjligheter, vilka redan finnes. Handelskammaren syftade på de i flera städer inrättade taxeringsassistenttjänsterna. Bäst vore om allt flera kommuner kunde använda sig av liknande anordning. Då en dylik emellertid vore en frivillig sak, förelåge fara, att någon enhetlighet i organisationen icke kunde nås, därest kommunerna lämnades att var för sig söka lösa problemet. Handelskammaren ansåge därför statens medverkan och ledning nödvändig, och borde i övrigt försöket i Norrköping kunna läggas till grund för erforderlig lagstiftning i ämnet.

*Smålands och Blekinge handelskammare:* Den betydelse taxeringsväsendet ägde gjorde en central taxeringsinspektion lika väl motiverad som exempelvis bank- och försäkringsinspektionerna. Därvid berodde dock allt på en sådan myndighets organisation och befogenhet. Att låta en central taxeringsinspektion bli en utbyggnad å den mellankommunala prövningsnämndens kansli syntes vara välbetänkt. För att fylla de uppgifter, som handelskammaren ansåge böra tillkomma densamma, behövde den emellertid icke utbyggas i den omfattning som förslaget innebure. Inspektionen borde söka så småningom genomföra sin uppgift att vara vägledande i de principiella frågorna särskilt genom att informera landskamrerarna och de nu hos flera länsstyrelser redan befintliga taxeringsavdelningarna vid fullgörandet av dessas arbete respektive deras inverkan å de lokala taxeringsnämnderna. Däremot funne handelskammaren det olämpligt om den centrala taxeringsinspektionen skulle medelbart eller omedelbart ingripa i det lokala taxeringsarbetet respektive den lokala taxeringskontrollen. Inspektionens organisatoriska ställning vore i flera avseenden oklar, vilket skulle komma att förorsaka slitningar.

Handelskammaren förordade beträffande det lokala arbetet, att man med bibehållande av nuvarande organisation ökade lekmannainflytandet och intresset för lekmännens deltagande i taxeringsarbetet och därjämte ställde till landskamrerarens förfogande bokföringstekniskt utbildade experter, som finge anskaffas då så erfordrades. En taxeringsavdelning hade redan nu med landskontorens förefintliga personal upprättats inom flera länsstyrelser. Om arbetskraften å en sådan avdelning bleve ökad och dess rekrytering finge fortgå efter samma principer som hittills, torde den avsedda lokala kontrollen kunna tillgodoses i ganska stor utsträckning, men den stelhet och kostnadsökning, som tillsättandet av en ny kär av specialutbildade tjänstemän innebure, bleve avsevärt minskad.

*Skånes handelskammare:* Handelskammaren betvivlade icke, att taxeringsarbetet inom vissa län såväl inom taxerings- som prövningsnämnder bedreves på ett slentrianmässigt eller i varje fall föga effektivt sätt. Handelskammaren hölle också för troligt att en central ledning av taxeringsarbetet skulle kunna främja en bättre ordning härutinnan, och han-

delskammaren vore ävenledes av den uppfattningen, att inom många län en rationalisering av det lokala taxeringsarbetet vore av nöden. Däremot kände sig handelskammaren i ingen mån övertygad av de sakkunnigas argumentering för genomförandet av så vittgående och kostsamma reformer, som i betänkandet föreslagits, utan kammaren förmenade, att man med bibehållande i stort sett av den nuvarande organisationen skulle kunna vinna ett fullt tillfredsställande resultat. Denna sin uppfattning grundade handelskammaren i främsta rummet på sin kännedom om det kontrollsystem genom bokföringsgranskning m. m., som sedan en lång följd av år tillbaka tillämpats inom Malmöhus län och vilket icke minst inom näringsidkarkretsar tillvunnit sig förtroende såsom på en gång effektivt, rättvist och rationellt.

Handelskammaren ansåge likvisst vissa organisatoriska ändringar påkallade och ville i sådant hänseende förorda, att särskilda taxeringsavdelningar inrättades vid länsstyrelserna och att i samband därmed föreskrevs en hela året pågående deklarationskontroll ävensom revision av det sätt, på vilket underlydande taxeringsnämnder fullgjort sitt arbete. För de länsstyrelser, inom vilka ett produktivt kontrollarbete redan bedroves, skulle inrättandet av en taxeringsavdelning knappast medföra någon kostnadsökning utan allenast utgöra ett organisatoriskt stadfästande av ett redan befintligt system.

Vidare ansåge handelskammaren det lämpligt, att ett centralt taxeringsorgan inrättades, vilket syntes böra förläggas inom finansdepartementet och som borde hava till uppgift att genom revision av det vid länsstyrelserna bedrivna taxeringsarbetet, genom upplysningsverksamhet och genom kritik verka för en förbättrad skattekontroll. Däremot borde det centrala organet icke direkt ingripa i taxeringsarbetet. Det syntes för övrigt lämpligt att låta organisationen utgöra en påbyggnad av mellankommunala prövningsnämnden, dit den högsta sakkunskapen på området borde koncentreras, genom att låta allmänna ombudet hos denna prövningsnämnd samtidigt vara chefstjänsteman inom den centrala taxeringsorganisationen.

*Handelskammaren i Göteborg:* En så stor och dyrbar organisation som den av de sakkunniga föreslagna taxeringsinspektionen borde icke tillgripas, om det icke mot förmodan skulle visa sig, att den åsyftade kontrollen icke kunde uppnås med tillhjälp av lämpliga utvidgningar och förbättringar inom den nuvarande organisationen. Handelskammaren ville därför för sin del avstyrka de sakkunnigas förslag i vad detta avsåge inrättandet av en central taxeringsinspektion för utövandet av skattekontrollen. Den av de sakkunniga föreslagna kategorigranskningen motsatte sig handelskammaren på det bestämdaste.

*Handelskammaren i Karlstad:* Även om man tillerkände den av de sakkunniga verkställda kapitalinkomstundersökningen tillnärmelsevis värde, kunde den ändock knappast läggas till grund för behovet av en särskilt kvalificerad och dyrbar taxeringskontrollorganisation.

De sakkunniga hade vid upphygandet av sitt förslag helt bortsett från möjligheten att utbilda de nuvarande taxeringsfunktionärerna. Det vore emellertid bekant, att alltför kvalificerad personal för närvarande sysslade med rent mekaniskt arbete inom deklarationskontrollen. Ett överflyttande av det mekaniska arbetet med sortering av deklarationer, längdföring, verkställande av orsavsdrag, kontroll av löntagares deklarationer etc., t. ex. på de kommunala tjänstemännen, som med hjälp av maskinella anordningar kunde utföra grovarbetet, skulle innebära, att den

nuvarande kvalificerade personalen kunde helt få ägna sig åt det verkligt krävande granskningsarbetet.

*Handelskammaren i Gävle:* Då flera omständigheter talade för att det vore beträffande mera svårbedömliga taxeringsfall, som rådande förhållanden icke vore tillfredsställande, förefölle det önskvärt att just för dessa förbättra organisationen. Handelskammaren ville ifrågasätta, att mera svårbedömda taxeringsfall hänskötes till en särskild taxeringsnämnd, utsedd för län eller stad, som ej deltog i landsting. Genom en reform i denna riktning torde mycket av det som avsetts att vinna med den föreslagna taxeringsinspektionen kunna uppnås. Den mest vägende principiella invändningen mot förslaget torde nämligen vara, att nuvarande organisation vilade på helt andra principer än som måste anses ligga bakom den av de sakkunniga föreslagna påbyggnaden. Det finge icke bliva alltför tomma ord att taxeringsnämnderna i första hand skulle handhava beskattningen. Skulle man ändra taxeringsorganisationen därhän, att ämbets- och tjänstemän reellt sett bleve bestämmande, så borde man erkänna detta och ändra formerna. De valda ledamöternas försvagade ställning gentemot ordförande och kronoombud och den omständigheten att ett stort antal av dessa utgjordes av länsstyrelsens tjänstemän, härads-skrivare, landsfiskaler m. m. vore uppenbarligen ägnat att stärka statsinflytandet.

Det allmänna måste beträffande taxeringen framför allt bygga på de skattskyldigas tillit till och respekt för taxeringsnämnden. Här spelade uppenbarligen dennas kompetens en avgörande roll. Både när det gällde mera allmänna kvalifikationer och rent skattetekniska måste kraven sättas högt så att den skattskyldige förstode såväl att han kunde förvänta förståelse för sina berättigade synpunkter som att han riskerade att bli upptäckt, om han lämnade felaktiga uppgifter.

*Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare:* Handelskammaren kunde icke innehålla den reflektionen, att de sakkunnigas förslag till taxeringsorganisation vilade på en betydande överskattning av, å ena sidan, storleken av de belopp, som genom oriktiga deklarationer undandrogas beskattning samt, å den andra, den effekt som på ifrågavarande område genom kontrollåtgärder, om än så omfattande, kunde uppnås. Att med utgångspunkt från förhållanden i vissa städer, i den mån dessa nu kunde ha i skattehänseende klarlagts, draga generella för hela landet gällande slutsatser kunde icke vara tillrådligt. För exempelvis landsbygdens vidkommande torde sålunda behovet av särskilda skatteexperter vara tämligen ringa, och gällde väl detsamma för de mindre städerna. Beträffande åter de medelstora och större städerna hade säkerligen dessa till och med själva förutsättningar att i samarbete med beskattningsnämnderna, i den mån så prövades erforderligt, verksamt bidra till avhjälpande av eventuellt framträdande missförhållanden i förevarande hänseende. Möjlighet till erhållande av statsbidrag för täckande av därmed förenade kostnader vore redan i viss mån tillfinnandes, och torde en utvidgning eller mera bestämd reglering av denna möjlighet böra övervägas.

Det vore handelskammarens uppfattning, att sedan år 1927 förutsättningarna för landets »taxeringsmän» att komma till rätta med taxeringsarbetet i allmänhet väsentligen ökats och att deras förmåga av anpassning i förhållande till mötande nya uppgifter och problem otvetydigt stegrats, detta förmodligen vore att i väsentlig grad tillskriva det intresse och den alltmer effektiva ledning av taxeringsarbetet, som från landskamrerarnas sida kommit till uttryck.



*Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare* erinrar om att å vissa orter redan nu mera fast anställd personal försöksvis kommit till användning inom taxeringsväsendet. Nyttan av denna personal hade varit obestridlig. Taxeringarna hade avsevärt höjts och, som det ville synas, på grund av sådana motiv, vilkas riktighet endast i några få undantagsfall bestritts av den skattskyldige. Om den föreslagna organisationen genomfördes, syntes också rättssäkerheten för den skattskyldige bli större än som för närvarande vore fallet. Samtidigt hade man anledning förvänta, att det ekonomiska resultatet av taxeringsinspektionens verksamhet skulle bli sådant, att om statens och kommunernas utgifter icke ökades skattesatserna skulle kunna sänkas på grund av den väntade höjningen av taxeringsunderlaget.

Kostnaderna för organisationens genomförande kunde väl i första ögonblicket te sig höga. Emellertid måste ihågkommas, att en rationell omorganisation av taxeringsväsendet förutsatte tillgång till fast anställd personal till ett sådant antal, att de kontrollmedel, de sakkunnigas förslag avsåge att skapa, även i största utsträckning kunde utnyttjas. Den vinst, som genom inspektionens verksamhet beräknats uppkomma, överstege ju också ofantligt kostnaderna för verksamheten.

*Handelskamrarna* ha dessutom i allmänhet uttalat sig mot den å senare tid gjorda beskärningen av arvodena till taxeringsnämndsordförandena och kronoombuden.

*Svenska bankföreningens styrelse* har i sitt yttrande till bank- och fondinspektionen givit uttryck för den meningen, att om de av de sakkunniga skisserade granskningsmetoderna skulle lagfästas och försök skulle göras att i större omfattning tillämpa dem, det snart nog skulle visa sig, att bristningsgränsen för vårt nuvarande beskattnings- och taxeringssystem vore uppnådd och att helt nya vägar för skattekravens realiserande måste sökas.

*Svenska stadsförbundets styrelse* anför:

Styrelsen ställde sig mycket tveksam inför de sakkunnigas omfattande förslag till utbyggnad av taxeringsorganisationen. Visserligen skulle organisationen utbyggas successivt och utgifterna begränsas genom att sättas i viss relation till nådda resultat. Men upprepade erfarenheter inom offentlig administration torde till fullo bestyrka svårigheterna att hejda utbyggnaden av en redan uppskisserad organisation.

De sakkunnigas erfarenheter i Norrköpings stad hade visserligen varit särdeles goda och manat till efterföljd också på annat håll i städerna, men det kunde icke förnekas, att de utgjorde en något svag grund för en organisationsbyggnad av den resning, de sakkunniga tänkt sig. Det behov av ingående skattekontroll, som föreläge i en stor industristad, vore kanske icke lika märkbart på andra håll, och granskningsmetoder, som med fördel kunde komma till användning i en större stad, lämpade sig måhända ej utan vidare för småstadens för att ej tala om landsbygdens förhållanden.

Så mycket torde man dock kunna sluta sig till av de uppnådda resultaten, att man hade all anledning lägga dem till grund för åtgärder av större omfattning. Närmast till hands syntes då ligga en fortsättning på den väg, man slagit in på. Kontrollorganet hade inrättats och väsentligen finansierats från kommunalt håll. Staten hade emellertid givetvis också stort intresse av arbetet och detta hade för Norrköpings del

manifestaterats i ett statsbidrag till verksamheten. Under förutsättning, att tillräckligt stort belopp ställdes till förfogande för skäligt utmätta understöd åt kommuner, som ville anordna kontroll enligt förslagets grundlinjer, skulle man sannolikt kunna räkna med en fortsatt utbyggnad av »Norrköpingssystemet». Vid fördelningen av kostnaderna stat och kommun emellan torde man dock få mera än hittills taga hänsyn till statsintresset, som de sakkunniga tillmätt så stor betydelse, att de förutsatt att staten skulle helt finansiera kontrollen.

Fördelarna med ett fortsättande av samma linje torde ligga i öppen dag. Man behövde icke nu iastlåsa en för rådande ekonomiska förhållande gigantisk organisationsplan, em vilken man icke visste, hur den komme att täcka behovet. Ännu så sent som 1929 hade bevillningsutskottet avvisat tanken på »särskilda skatteliskaler».

Såge man saken rent teoretiskt, måste man väl medgiva, att vissa fördelar skulle nås genom en enhetlig ledning för hela landet av taxeringskontrollen. Men även på detta område torde gälla den gamla grundsatsen, att det bästa icke borde få vara det godas fiende. Mötte betänkligheter mot längre gående åtgärder under rådande förhållanden, finge man väl taga olägenheter, som kunde vidlåda en försiktigare metod. Styrelsen insåge till fullo vikten av enhetlighet i taxeringsförfarandet, men det torde icke saknas möjligheter att neutralisera svårigheterna därvidlag vid ett mera successivt utbyggande av nuvarande organisation. Även på andra områden hade dock enhetlighet vunnits med ett statsbidragssystem. Staten kunde ju uppställa villkor för anslagen, villkor som kunde innefatta även en viss inspektion. Det skulle icke förnekas, att åtskilligt kunde vara att vinna genom upprättande av en central, rådgivande taxeringsmyndighet, men denna borde kunna givas en betydligt blygsammare omläggning. I enhetlighetens intresse torde också de redan praktiserade sammanträdena med landets landskamrerare och med taxeringsnämnder i ett och samma län böra komma till stånd i ökad omfattning. En viss ojämnhet torde man nog få räkna med även vid en mera utvecklad taxeringsorganisation enligt betänkandets mönster.

Ehuru det ur kommunal synpunkt kunde vara frestande att tillstyrka ett förslag, som skulle lägga kostnaderna för skattekontrollen på staten, funne sig styrelsen redan av nu anförda skäl dock böra intaga en principiellt avvisande ställning till betänkandets förslag att så väsentligt utbygga taxeringsorganisationen.

De sakkunnigas förslag att indraga statsbidragen till kommunerna utginge från förutsättningen, att en utbyggd statlig taxeringsorganisation redan föreläge. Komme denna icke till stånd, torde det få förutsättas, att kommunerna som hittills av statsmedel finge ersättning för kommunala biträden åt nämnderna.

*Styrelsen för svenska landskommunernas förbund* anför:

De sakkunnigas förslag till taxeringsorganisation måste framkalla starka betänkligheter. Enligt de sakkunnigas mening borde kostnaderna icke få överstiga 10 procent av den skattevinst, som bleve en följd av den särskilda taxeringskontrollen. De verkliga kostnaderna måste emellertid tagas ur landets tillgångar och som direkta omkostnader för utvinnande av ett riktigt skatteunderlag vore dock detta belopp även procentuellt sett ganska högt.

I vida kretsar av vårt folk rådde en stark motvilja mot inrättandet av nya tjänster, vilka kunde befaras bli av bestående varaktighet. Det

borde därför undersökas, om icke den erforderliga taxeringskontrollen skulle kunna ernås på annat sätt än genom den föreslagna vidlyftiga taxeringsorganisationen. Den form som de sakkunniga själva slagit in på vid den företagna provtaxeringskontrollen, nämligen samarbete mellan stat och kommun i form av statsbidrag till kommuner, syntes vara en väg som borde prövas, innan vidare åtgärder företoges.

Behovet av dylika kontrollåtgärder växlade givetvis betydligt inom olika orter. Samma behov kunde icke anses föreligga i kommuner och samhällen med ringa industri som i storstäderna med ett mångsidigt näringsliv. Genom att bygga på ett sådant system med statsbidrag till de kommuner, som för egen del ville ingå på en dylik taxeringskontroll, skulle större erfarenhet vinnas, innan en vidlyftig organisation för hela riket skapades, samtidigt som en del av de reformer på området, som följt med 1928 års skattelagar, hunne att visa sina verkningar.

#### *Svenska landstingsförbundets styrelse anför:*

De sakkunnigas uppfattning att det av dem föreslagna successivt utbyggda systemet, omgärdat med särskilda garantibestämmelser, skulle eliminera överorganisation och byråkratisering, kunde styrelsen för sin del icke godtaga. I vilket fall som helst måste man vid bedömandet av det föreslagna systemet taga sikte på detsamma, sådant det skulle te sig i dess fullt utbyggda skick, och under sådana förhållanden måste man enligt styrelsens lörmående rygga tillbaka för dess proportioner och kostnader.

Såsom företrädande speciella kommunala intressen och med den uppfattning styrelsen vid flerfaldiga tillfällen deklarerat beträffande önskvärdheten att med hänsyn till kommunernas ringa ekonomiska bärkraft och skatteutjämningskravet på staten i möjligaste mån överflytta vissa för närvarande på kommunerna vilande ekonomiska förpliktelser, kunde styrelsen givetvis förmodas med tillfredsställelse hälsa förslaget att låta kostnaderna för deklarationskontrollen m. m. helt påvila staten. Den omständigheten, att hos oss kommunalskatterna i genomsnitt uppginge till 2 à 3, på landsbygden till 5 à 6 gånger så högt belopp som den direkta statsskatten, samt det kända förhållandet, att våra kommuner, om man bortsåge från städernas inkomster av affärsdrivande verk, för sina utgifter helt och hållet vore hänvisade till sina skatteintäkter, gjorde emellertid, att man måste se till att kommunerna allt fortfarande hade ett avgörande inflytande med avseende på skattetaxeringen och dess organ.

Att, såsom de sakkunniga gjort, släppa detta krav skulle måhända icke betyda så mycket, om förhållandena vore något så när likartade över hela landet, eftersom ju även staten såsom skatteuppbärare måste ha intresse av att taxeringsorganisationen bleve den bästa möjliga. Men förhållandena skiftade ju i hög grad; en taxeringsorganisation, som lämpade sig för exempelvis en storstad som Stockholm, lämpade sig icke för landsbygdens rena jordbruksbygder, och man kunde som bekant icke påräkna, att staten skulle kunna ha full förståelse för orternas särkaraktär och veta att därefter lämpa organisationen. För staten och ett statligt taxeringsverk, organiserat efter de av de sakkunniga föreslagna linjerna, måste för övrigt trots allt huvudintresset komma att inrikta sig på att ur skattesynpunkt »komma åt» och utnyttja de stora inkomsterna och de orter, där sådana företrädesvis vore tillfinnandes, medan intresset för åtgärder till skapande av en effektiv deklarationskontroll för ur skattesynpunkt mindre givande inkomstgrupper eller orter måste bliva rätt

minimalt, helst då tid och arbetskrafter icke medgäve effektiva åtgärder över hela linjen, och då det gällde för det statliga ämbetsverket att genom att driva skatteinkomsterna i höjden bevisa sitt existensberättigande. Styrelsen kunde sålunda icke värja sig för den uppfattningen, att en på föreslaget sätt organiserad och i huvudsak av staten bekostad och ledd deklarationskontroll åtminstone under en lång följd av år skulle verka därhän, att skatteinkomsterna ökades långt mer i orter med stora inkomsttagare än i de fattigare orterna. Häremot vore ur statsfinansiell och allmän social synpunkt intet att erinra, men ur kommunalfinansiell synpunkt kunde man framför allt icke på landsbygden åtnöja sig med ett dylikt system, som tydligen vore ägnat att verka raka motsatsen till en skatteutjämning kommunerna emellan.

Styrelsen förmenade också, att det nuvarande taxeringsväsendet och deklarationssystemet, även om avsevärda brister vidlådde detsamma, icke vore i den grad ineffektivt, att en så genomgripande omläggning, som av de sakkunniga föreslagits, kunde anses fullt motiverad. Att redan nu ersätta eller utbygga 1928 års organisation med en vidlyftig statlig organisation torde icke få anses lämpligt, helst som den gamla organisationen, såsom av de sakkunniga vitsordats, påtagligen visat sig genom försiktiga och förnuftiga påbyggnader kunna i hög grad rationaliseras och förbättras. Styrelsen tilläte sig därutinnan hänvisa bland annat till de av de sakkunniga framlagda resultaten av de i Norrköping m. fl. städer tillämpade åtgärderna till förbättrande av det nuvarande systemet. Styrelsen ansåge, att åtminstone under de närmaste decennierna taxeringsväsendets och speciellt deklarationskontrollens förbättrande borde åstadkommas efter de linjer, som praktiserats i sagda städer, d. v. s. tillskapande i mån av behov av kommunala taxeringstjänstemän för deklarationskontroll m. m. Under medverkan från landskamrerarna, länsstyrelserna och Kungl. Maj:t borde dylika kommunala taxeringstjänstemän med bidrag av statsmedel successivt tillkomma, varvid, där så ansåges lämpligt, tjänstemännen kunde vara gemensamma för flera kommuner. Det statliga bidragsgivandet torde kunna giva möjlighet för staten och dess organ att, där så ansåges påkallat, dirigera dessa tjänstemän och att lämna dem nödiga råd och anvisningar för att giva större effektivitet åt taxeringsarbetet, och på staten torde det också böra ankomma att genom anordnande av kurser och dylikt sörja för en tillfredsställande rekrytering av dessa kommunala tjänstemän.

Härutöver torde i fråga om taxeringsorganisationen böra eftersträvas, att det av landskamrerarna ledda provningsnämndsarbetet vidare utvecklas efter de linjer, som tillämpats i exempelvis Malmöhus län och som av skattekontrollssakkunniga vitsordats hava givit ett gott resultat. Den interkommunala provningsnämnden, finansdepartementet och särskilda sammankomster mellan landskamrerarna torde kunna verka därhän, att de metoder, som med framgång tillämpats inom ett eller flera län, även komme till användning inom de övriga.

*Svenska arbetsgivareföreningens styrelse* förklarar sig icke kunna underlåta att anföra betänkligheter inför en ekonomiskt så betydande utökning av hittillsvarande organisation som den av de sakkunniga föreslagna, så mycket mer som övertygande skäl icke anförts för behovet av en så vittgående omläggning av taxeringsväsendet. Försiktigheten syntes bjuda, att man, innan så genomgripande omläggningar skedde, bättre ut-

nyttjade de möjligheter att uppnå jämnare taxering och skärpt kontroll, som stode till buds inom ramen av nuvarande organisation.

*Landsorganisationen* anför: En reformering av taxeringsorganisationen, eller en nytillskapad sidobyggnad till densamma, i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, syntes vara av behovet påkallad med hänsyn till rörelseidkare och motsvarande skattskyldiga, vilka dreve mera vidlyftig verksamhet. Emellertid framhölles, att, då det blott kunde bliva fråga om stickprovskontroll och organisationen utan tvivel utövade sin mest betydelsefulla verksamhet genom möjligheten att inskrida när sådant påkallades eller eljest vid förefallande behov, antalet befattningshavare borde begränsas i förhållande till vad som föreslagits. Föreslagna arvoden syntes jämväl kunna sättas lägre än enligt de sakkunnigas förslag.

Vid övervägande av möjligheterna till bättre skattekontroll träder helt naturligt frågan om taxeringsorganisationens ändamålsenlighet i förgrunden, om än andra spörsmål i detta sammanhang äro av jämförlig betydelse. Departement-  
chefen.

Inför ett förslag som det nu föreliggande om förstärkning av taxeringsorganisationen synes det angeläget beakta, att denna organisation så sent som 1928 prövats av statsmakterna och då jämväl i åtskilliga avseenden förstärkts samt att, såsom ock då uttalades, nya anordningar av detta slag först småningom kunna förväntas erhålla åsyftad effektivitet. Erfarenheterna från olika håll synas också giva vid handen, att gällande taxeringsförordning öppnar ganska goda möjligheter till en organisation, varpå en jämförelsevis tillfredsställande taxeringskontroll kan byggas, men att dessa möjligheter först efter hand — och på många håll ännu mycket ofullständigt — utnyttjats. Uttalandena från länsstyrelsen i Malmöhus län, stödda jämväl av Skånes handelskammare, synas härvidlag förtjäna allt beaktande. Vad angår Stockholms stad föreligga visserligen i viss mån särskilda förhållanden, men det bör dock även framhållas, att gällande bestämmelser möjliggjort att där sedan flera år med goda resultat bedrivits ett omfattande kontrollarbete, för övrigt i mycket efter de linjer, som nu av de sakkunniga utvecklats och förordats. Säkerligen ha även på många andra håll de möjligheter till effektivt taxeringsarbete, som 1928 års taxeringsförordning avsett att be-  
reda, blivit begagnade och lett till resultat. Därvidlag bör särskilt uppmärksammas, att en systematisk bokföringsgranskning blivit allt vanligare och att, sedan de sakkunnigas betänkande under 1933 framlagts, allt flera städer slagit in på vägen att för fortlöpande deklarationskontroll anställa särskilda sådana taxeringsassistenter, för vilka statsbidrag enligt taxeringsförordningen kan erhållas. För närvarande torde finnas ett 10-tal sådana i verksamhet.

Ur dessa synpunkter är det förklarligt, att starka betänkligheter fram-

förts mot att nu, låt vara för successivt genomförande, besluta en så omfattande organisatorisk reform som den av de sakkunniga skisserade. Även i fråga om den ställning och de uppgifter, som skulle tillkomma de nya tjänstemännen, synes förslaget giva rum för vissa befogade anmärkningar.

A andra sidan vill jag med vad nu anförts ingalunda ha sagt, att icke organisatoriska ändringar i av de sakkunniga angiven riktning kunna vara behövliga och lämpliga. Vad först angår den lokala organisationen ute i länen torde det allmänt ha framstått såsom en olägenhet, att man saknat möjlighet att året om hos länsstyrelserna bedriva ifrågavarande arbete. I städerna har såsom nämnts med statshjälp kunnat anställas sakkunnig arbetskraft, och länsstyrelserna ha, såsom framgår av den tidigare redogörelsen, enligt taxeringsförordningen skyldighet att träffa avtal med i bokföring sakkunniga personer, vilka skola utföra granskningsarbeten även för taxeringsnämnderna. Men i övrigt sker den av landskamreren ledda taxeringsgranskningen väsentligen under tiden för provningsnämndsarbetet, d. v. s. omkring 1 juli—1 oktober, med tillhjälp av de av landskontorens vanliga arbetskrafter, som för detta ändamål kunna lösgöras för denna tid, jämte berörda bokföringssakkunniga. Beträffande dessa sistnämnda bör anmärkas, att det på många håll visat sig svårt att finna för detta arbete lämpliga och villiga personer. De som inneha tillräcklig grad av bokföringskunskap äro nämligen oöfvermånga eller mindre fast engagerade i privata företag, vilket kan göra dem mindre lämpade att samtidigt på ett effektivt sätt biträda i skattemyndigheternas granskningsarbete, och härtil kommer att kravet på nöjaktiga kunskaper i skatteförfattningarna och fallenhet för granskningsarbetets teknik icke alltid är lätt att jämväl tillgodose.

Man torde ha grundad anledning antaga, att om länsstyrelserna hade möjlighet att på ett stadigvarande sätt anställa personer för förevarande ändamål, man åtminstone småningom skulle erhålla bättre tillgång till folk med specialutbildning och erfarenhet för alla de olika slag av uppgifter, som här kunna komma i fråga. Erhölle länsstyrelserna tillgång till sådana arbetskrafter, som året om kunde odelat ägna sig åt arbete i och för deklara-tionskontroll, synes härmed mycket kunna vinnas. Erfarenheten från de städer, där ett motsvarande system prövats, liksom länsstyrelsernas egna vittnesbörd, talar för, att arbetsuppgifter icke skulle saknas för ett rimligt antal sådana tjänstemän samt att dessas arbete skulle vara ägnat att bidra till en rättvis och likformig taxering och väl motsvara de därå nedlagda kostnaderna.

Enligt min mening böra bestämmelser, som möjliggöra den nu antydda anordningen, fogas till stadgandena i 14 § 2 mom. taxeringsförordningen rörande bokföringssakkunniga. Bestämmelserna synas böra innehålla, att det skall ankomma å Kungl. Maj:ts avgörande, i vad mån länsstyrelser-

na skola få anställa sakkunniga av detta slag. Att avgörandet skulle ankomma å Kungl. Maj:t påkallas redan av statsfinansiella hänsyn men även därav, att Kungl. Maj:t bör äga möjlighet att för varje fall bestämma de närmare villkoren och bereda sig erforderligt inlytande i fråga om anordningens tillämpning.

Jag förutsätter vidare, att enligt bestämmelse i själva förordningen befattningshavare av detta slag skall anställas med uteslutande uppgift att året om biträda med arbete av detta slag. Det synes mig nämligen nödvändigt tillse, att denna särskilda anordning, bekostad av taxeringsanslaget, verkligen helt kommer taxeringsarbetet till godo och icke endast kommer att innebära en förstärkning av landskontorens arbetskrafter i allmänhet. Arbetets art synes mig dock icke böra i förordningen bindas genom närmare föreskriiter än att fråga skall vara om utredningsarbete under landskamrerarens ledning för taxeringarna. Såsom framgår av de sakkunnigas betänkande och i viss mån även av min följande redogörelse äro nämligen kontrollmöjligheterna och metoderna på detta område så mångskiftande, att det torde vara avgjort lämpligast att icke nu söka mera detaljerat angiva, vari arbetet skall bestå. Jag skall heller icke för egen del nu göra några närmare uttalanden rörande lämpligheten av de olika metoder, som blivit av de sakkunniga eller i yttrandena beskrivna, utan förutsätter att det som hittills kan överlåtas åt taxeringsmyndigheterna, närmast landskamrerarna, att välja de förfaringssätt, som i varje län kunna befinnas lämpligast. Detta utesluter dock icke, att det sedan närmare erfarenhet vunnits möjligen kan befinnas önskvärt att vid meddelande av tillstånd av förevarande slag även giva vissa föreskrifter rörande arbetsuppgifterna.

Jag vill i detta sammanhang särskilt framhålla, att betydelsefulla arbetsuppgifter för tjänstemän av detta slag otvivelaktigt finnas icke blott under tiden för taxeringsnämndernas och prövningsnämndernas arbete utan jämväl under den övriga delen av året. Alltjämt utan att vilja särskilt rekommendera vissa metoder kan jag såsom exempel på arbete, som då kan utföras, nämna: bearbetning av och jämförelse mellan tidigare deklaraationer såsom förberedelse till nästföljande taxering, fullföljande av tidigare påbörjade bokföringsgranskningar eller påbörjande av nya sådana, granskning av inregistrerade bouppteckningar för utrönande om däri upptagna tillgångar blivit vederbörligen deklarerade, bearbetning av sådana uppgifter å insättare eller å obligationsräntor, som i det följande omförmälas, ävensom granskning av det material, som står till buds för kontroll av att realisationsvinster deklarerats. I den mån vid sådant arbete oegentligheter framkomma kan därav föranledas antingen besvär över skedda taxeringar eller eftertaxeringar i samband med nästföljande taxering.

De närmare anställningsvillkoren för personal av förevarande slag torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t i samband med tillstånds medde-

lande. Enligt min mening böra icke heller härom allmänna föreskrifter nu meddelas, så länge närmare erfarenhet saknas såväl rörande tillgången på aspiranter för dessa befattningar som rörande de anspråk som lämpligen böra ställas. Beprövad sakkunskap i bokföring måste givetvis alltid vara en förutsättning men i övrigt föreställer jag mig, att mera hänsyn bör tagas till vederbörandes ådagalagda fallenhet för uppgifter av detta slag än till avlagda examina eller annan utbildning; juridisk kompetens eller handelshögskoleutbildning synes dock ofta vara en fördel. Några särskilda anstalter för utbildning till dessa befattningar torde icke ännu lämpligen kunna vidtagas. Utbildningsmöjligheter stå utan tvivel till buds redan med nuvarande organisation.

Då den närmare utformningen av denna anordning, såsom jag ofta framhållit, bör få bero på de erfarenheter som under de första årens försök göras, torde det även vara klart att ifrågavarande befattningshavare endast skola anställas tillsvidare, liksom också att deras avlöningsvillkor icke kunna nu närmare fixeras. Anordningen bör enligt min mening betraktas såsom en utbyggnad av den nuvarande sakkunniginstitutionen och det synes mig med hänsyn härtill naturligt, att det — liksom enligt taxeringsförordningen nu gäller — överlåtes åt Kungl. Maj:t att handhava ersättningsfrågorna, dock så att för detta fall bestämmelser om avlöningsvillkoren givetvis icke kunna meddelas i efterhand.

Särskilt under den första tiden anser jag en viss återhållsamhet böra iakttagas vid meddelande av tillstånd till anordningar av detta slag, framförallt så att tillstånd icke meddelas utan att lämplig person verkligen står till buds. Jag föreslår emellertid att ifrågavarande ändring i taxeringsförordningen träder i kraft från den 1 juli 1935 och förutsätter, att tillstånd därefter successivt kommer att meddelas flera länsstyrelser. För budgetåret 1935/1936 torde dock icke större belopp än 100,000 kronor böra beräknas för ändamålet.

Av det föregående framgår, att jag även tänker mig bibehållande av nuvarande möjlighet för städerna att erhålla statsbidrag för anordningar i och för taxeringskontroll av motsvarande slag. Intresset för sådana anordningar torde knappast komma att nämnvärt minskas genom förevarande förslag till förstärkning av den rent statliga organisationen, enär ifrågavarande befattningshavare hos länsstyrelserna givetvis måste ägna sig åt länen i deras helhet. Särskilt om de kommunala anordningarna fortsätta att utvecklas, kan det möjligen framdeles visa sig erforderligt att även härom meddela reglerande föreskrifter. Detta torde i så fall få ankomma å Kungl. Maj:t.

Då jag härnäst övergår till frågan om den centrala organisationen, vill jag först framhålla, att det utan tvivel framstår såsom en betydande brist, att vårt land i motsats till de flesta andra länder saknar varje centralt organ med speciell uppgift att leda och övervaka taxeringsarbetet och skattekontrollen. Detta ganska egendomliga förhållande torde



sammanhånga därmed, att ledningen av taxeringsarbetet ute i länen ankommer å länsstyrelserna, vilka lyda direkt under Kungl. Maj:t. De sakkunnigas förslag synes utvisa, att det är förenat med stora svårigheter att med bibehållande av länsstyrelsernas ställning i taxeringsorganisationen inrätta en central myndighet med verklig ledning av skattekontrollen. I själva verket synes en sådan ledning för närvarande knappast fullt ändamålsenligt kunna anordnas på annat sätt än genom ett i finansdepartementet inordnat organ, varigenom ledningen skulle tillkomma Kungl. Maj:t. Såsom statskontoret i sitt yttrande framhållit skulle inrättande av en särskild skattebyrå i finansdepartementet även vara till gagn såtillvida, att till densamma kunde samlas åtskilliga andra uppgifter på skatteväsendets område, enkanterligen beredningen av ärenden inom skattelagstiftningen. Dess mångahanda uppgifter på skattekontrollens område ligga i öppen dag och torde efter den föregående redogörelsen icke behöva närmare utvecklas.

Förslag till organiserande av en sådan skattebyrå är jag icke beredd att nu framlägga. Då jag icke kan förorda inrättande av en fristående taxeringsinspektion i enlighet med de sakkunnigas förslag, har jag emellertid i det följande måst föreslå att Kungl. Maj:t skulle handhava vissa uppgifter i det nya kontrollsystemet, som nödvändigtvis måste handhavas centralt. Även oavsett detta är det möjligt, att ökat arbete för skattekontrolluppgifter kan komma att åvila finansdepartementet. För den händelse att därav skulle föranledas behov av särskilda arbetskrafter, synes taxeringsanslaget böra få tagas i anspråk för detta ändamål.

På antytt sätt synes en mera direkt central ledning av taxeringsarbetet möjligen kunna småningom framväxa. Ett hänsynstagande till en sådan enligt min mening önskvärd utveckling torde även böra ske på det sättet, att de ifrågasatta nya befattningshavarna vid länsstyrelserna enligt uttrycklig bestämmelse i taxeringsförfordningen redan nu tillförbindas att, där Kungl. Maj:t så förordnar eller landskamreraren finner det kunna ske, biträda även annan landskamrerare än den, under vilkens ledning de närmast arbeta. En sådan bestämmelse skulle jämväl öppna möjlighet till att vid överståthållarämbetet anställda befattningshavare av detta slag komme att bilda en första början till en central bokgranskningsavdelning, som kunde biträda med större granskningsarbeten även i andra fall än de, som lyda under Stockholms stads provningsnämnd. Jag tänker då också därpå, att biträde av denna avdelning skulle kunna lämnas på begäran av allmänna ombudet vid mellankommunala provningsnämnden.

Såsom särskilt i länsstyrelsernas yttranden genomgående framhållits, kan det säkerligen, i synnerhet vid saknad av direkt central ledning av taxeringsväsendet, vara av värde för dettas enhetlighet och effektivitet, om landskamrerarna ibland beredas tillfälle att sammanträda för gemensamma överläggningar i taxeringsfrågor. Det synes böra ankomma å

Kungl. Maj:t att besluta angående sådana möten; kostnaderna för desamma torde kunna bestridas av taxeringsanslaget.

Jag skall slutligen i detta sammanhang något beröra vissa av länsstyrelsen i Örebro län framställda förslag.

Länsstyrelsen påtalar, såsom jämväl skett från flera andra håll, att taxeringsnämndsordförandena och kronoombuden alltför mycket tagas i anspråk för arbete av rent teknisk art, framförallt längdföringen, och föreslår att förandet av taxeringslängderna överflyttas från taxeringsnämnderna till häradsskrivarna. I taxeringsnämnderna skulle i så fall endast göras vederbörliga anteckningar om meddelade beslut å deklARATIONERNA eller andra handlingar, vilka därefter skulle överlämnas till häradsskrivarkontoren för längdföring.

För egen del är jag benägen tro, att utvecklingen på taxeringsväsendets område måste gå i den riktningen, att åtskilliga av de uppgifter, som nu handhavas såsom bisysslor av tjänstemän eller andra, påläggas tjänstemän att i tjänsten fullgöras. Särskilt gäller naturligtvis detta i fråga om de mera tekniska uppgifterna. Berörda förslag angående längdföringen går därför enligt min mening i rätt riktning. Att jag dock icke för närvarande kan föreslå åtgärder av detta slag beror närmast därpå, att frågan så ingripande berör häradsskrivarnas ställning att den lämpligen torde kunna lösas endast i samband med den allmänna omprövning härav, som sedan en tid stått på dagordningen; jag vill härvidlag erinra, att även länsstyrelsen i Örebro län förutsätter, att genomförande av förslaget skulle nödvändiggöra anställande hos häradsskrivarna av statsavlönade assistenter. Det förefaller mig för egen del sannolikt, att lösningen av dessa frågor snarast kommer att sökas efter de linjer, som 1924 års uppbördssakkunniga angivit, d. v. s. häradsskrivareuppgifternas inflyttning till särskilda uppbördsavdelningar i länsstyrelserna. Detta spörsmål sammanhänger emellertid också med föreliggande reformfrågor beträffande mantalsskrivningsväsendet och åklagarväsendet.

En mindre reform i syfte att minska taxeringsnämndsordförandenas och kronoombudens rent tekniska arbete kommer jag senare att föreslå; jag återkommer härtill vid specialmotiveringen till författningstexten.

Länsstyrelsen i Örebro län har vidare ifrågasatt genomförande av ett tidigare framfört förslag att inrätta särskilda taxeringsnämnder med större distrikt än de nuvarande och med uteslutande uppgift att handlägga taxering av bokföringspliktiga personer. Förslaget, som understötts av statskontoret, är måhända förtjänt av övervägande. Jag finner mig dock icke böra för närvarande föreslå en så genomgripande ändring i 1928 års organisation.

Jag övergår nu till behandlingen av de sakkunnigas förslag till utvidgning i olika avseenden av uppgiftsplikten till taxeringsmyndigheter-

na och torde därvid först få upptaga vissa förslag till ändringar beträffande skattskyldigs plikt att lämna medverkan till ledning för egen taxering.

### **Skattskyldigs plikt att lämna medverkan till ledning för egen taxering.**

**Påföljd vid underlåtenhet att avgiva självdeklaration eller meddela upplysningar.** Skyldigheten att meddela upplysningar till ledning för egen taxering är i princip obegränsad. Taxeringsförordningen skiljer emellertid mellan två slag av sådana upplysningar. Det ena omfattar sådana uppgifter, som skola — i regel utan anmaning men i vissa fall först efter anmaning — avlämnas enligt självdeklarationsformulären. Det andra slaget av upplysningar hänför sig till stadgandet i 32 § 3 mom., att envar är skyldig att efter anmaning, i den omfattning som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering för inkomst eller förmögenhet erforderliga upplysningar utöver dem, som föranledas av deklarationsformuläret.

Underlåtenhet att avgiva deklaration, som skall avlämnas utan anmaning, medför enligt 39 §, med undantag beträffande självdeklaration för staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet, den påföljd, att skattskyldig förlorar rätten att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga taxering, för vilken deklarationen skolat ligga till grund. Enahanda påföljd drabbar den, som underlåter att hörsamma anmaning att avlämna deklaration, samt den, som underlåter efterkomma anmaning att fullständiga deklaration, som varit ofullständig. Skyldigheten att avgiva deklaration för staten m. fl. kan framtvingas genom vitesföreläggande, därest den försumlige icke är offentlig tjänsteman. Anteckning om försummelsen skall i samtliga fall verkställas i inkomstlängden. Därjämte finnas i 141 § 1 mom. särskilda ansvarsbestämmelser stadgade för ovillkorligt deklarationsskyldig, som ej hörsammar anmaning att inkomma med självdeklaration, samt för annan skattskyldig, som ej hörsammat förnyad anmaning att inkomma med sådan deklaration. Försummelse åter att efterkomma anmaning att meddela för egen taxering erforderliga upplysningar utöver dem, som föranledas av deklarationsformuläret, medför ingen annan påföljd än att anteckning om uraktlåtenheten skall göras i inkomstlängden (39 § 5 mom.).

De *sakkunniga* föreslå, att beträffande alla skattskyldiga deklarationsplikten skall kunna framtvingas genom vitesföreläggande. Som motivering härför anføres:

Den för enskilda deklarationspliktigas del stadgade påföljden av talarrettens förlust har ansetts såsom ett verksamt medel att framtvinga det för taxeringsarbetet nödvändiga deklarationsmaterialet. Erfarenheten har emellertid visat, att deklarationspliktiga i stor omfattning underlåta att

efterkomma anmaning att avgiva deklaration. Icke sällan torde försummelsen berott därpå, att den deklarationspliktige i verkligheten åtnjutit högre inkomst än den, för vilken enligt hans eget antagande taxeringsnämnden skulle komma att uppskatta honom. Med hänsyn härtill och då det i vart fall måste anses förenligt med god ordning, att taxeringsmyndigheterna i största möjliga utsträckning erhålla ledning vid sina avgöranden utav avgivna deklarationer, ha de sakkunniga föreslagit, att jämväl beträffande enskilda skattskyldiga deklarationsplikten skall kunna framtingas genom föreläggande av vite. Såsom ett särskilt skäl härför kan vidare åberopas, att enligt de sakkunnigas förslag deklarationerna i vissa fall skulle komma att lämna upplysningar jämväl till ledning för tredje mans taxering, icke endast såsom för närvarande beträffande utbetalade periodiska understöd, utan jämväl i fråga om utbetalade räntor m. m.

Med hänsyn till detta förslag har förenämnda straffbestämmelse i 141 § 1 mom. för uraktlåtenhet att efter anmaning, respektive förnyad anmaning, avgiva självdeklaration, icke ansetts böra bibehållas. I stället föreslå de sakkunniga för ett specialfall en annan straffbestämmelse. Härom anföres:

Icke sällan torde förekomma, att tillfälligt anställda personer för att undgå den kontroll, som löneuppgifterna avse att utgöra, lämna oriktiga uppgifter till arbetsgivare rörande namn, födelseår och bostad. Genom underlåtenhet att fullgöra sin deklarationsplikt har den skattskyldige ganska stora utsikter att helt eller delvis undgå taxering för den åtnjutna inkomsten, och detta utan att han löper någon risk att dömas till ansvar för oriktig deklaration. Genom de föreslagna bestämmelserna rörande kontroll å bankräntor kan ett likartat förfaringssätt komma att utnyttjas i vidgad omfattning. Ett dylikt bedrägligt tillvägagångssätt synes böra träffas av straffpåföljd. De sakkunniga ha därför föreslagit införande i 141 § 1 mom. av en straffbestämmelse, innebärande att deklarationsskyldig, som underlåtit att inom föreskriven tid avlämna deklaration, därest han tillika lämnat oriktig uppgift rörande namn eller andra personliga förhållanden till den, som är skyldig att meddela upplysning till taxeringsmyndighet till ledning för den skattskyldiges taxering, må ådömas dagsböter. Straff inträder ej, om uraktlåtenheten att avlämna deklaration skett allenast av förbiseende såsom exempelvis glömska.

Förenämnda bestämmelse om förlust av besvärsrätten i vissa fall anses av de sakkunniga stundom kunna drabba väl strängt men föreslås bibehållen. Därvid uttalas dock, att de sakkunniga ansett sig kunna förutsätta, att i förekommande fall taxeringsmyndigheterna komme att beakta angelägenheten av tillsynen över att försumliga deklarationspliktiga tillhållas att deklarerat och att i mån av behov vitesförfarandet komme till användning; det syntes kunna antagas, att även sådana deklarationer, som ingåves efter deklarationsfristens utelöpande, komme att beaktas vid taxeringen.

I de avgivna *yttrandena* ha de sakkunnigas förslag i berörda delar merendels lämnats utan erinran. Uttryckligen har förslaget rörande vitesföreläggande tillstyrkts av *kammarrätten*, *överståthållarämbetet* samt

*länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Göteborgs och Bohus och Jämtlands län. Endast länsstyrelserna i Södermanlands och Västerbottens län ha uttalat betänkligheter mot detta förslag.*

Till förevarande förslag kan även jag ansluta mig. Jag kommer visserligen icke att förorda sådana ändringar i självdeklarationsblanketterna, att dessa obligatoriskt skulle innehålla andra uppgifter till ledning för andras taxering än, såsom redan nu är fallet, uppgift å den till vilken periodiskt understöd utbetalts, men oavsett vad härom stadgas synes, såsom de sakkunniga framhållit, möjlighet alltid böra finnas att begagna vanliga tvångsmedel för framtvingande av självdeklaration.

Departementschefen.

Såsom i kammarrättens yttrande erinrats, synes det, om än frågan är av ringa betydelse, systematiskt riktigast att genomföra dessa ändringsförslag på motsvarande sätt i fråga om virkesdeklaration.

I enlighet härmed upptager departementsförslaget, med huvudsakligen redaktionella jämkningar av de sakkunnigas förslag, ändrad lydelse av 39 och 49 §§ samt 141 § 1 och 2 mom.

**Skyldighet att styrka meddelade uppgifter, m. m.** Såsom redan nämnts är enligt 32 § 2 mom. envar skyldig att efter anmaning, i den omfattning som i anmaningen angivits, meddela för egen taxering erforderliga uppgifter utöver dem, som föranledas av deklarationsformuläret.

De sakkunniga anföra härom:

Skattskyldigs plikt att till ledning för egen taxering lämna sin medverkan inskränker sig i stort sett till att meddela upplysningar. Där emot har, med undantag för bokföringsskyldiga personer, icke någon skyldighet stadgats att förebringa utredning eller tillhandahålla material, innefattande sådan utredning, eller att styrka riktigheten av lämnade upplysningar.

I åtskilliga utländska stater har skyldighet stadgats för skattskyldig att antingen ovillkorligt (Amerikas Förenta Stater) eller på anfordran (Tyskland) med ed eller försäkran i eds ställe bekräfta riktigheten av lämnade uppgifter till ledning för egen taxering. Av flera anledningar ha de sakkunniga dock icke ansett sig böra föreslå införande av edsbestämmelser, även om därigenom — närmast till följd av de skärpta straff, som komme att följa — tillförlitligare deklarationsuppgifter måhända komme att erhållas.

Till följd av den processuella ställning den skattskyldige här i landet intager, vilkens deklarationsuppgift frångåtts, ligger det i regel i hans eget intresse att även utan uttryckligt stadgad skyldighet erbjuda beskattningsnämnderna tillgängligt utrednings- och bevisningsmaterial. Enligt rådande praxis är det dock jämförelsevis ovanligt, att sådant material infordras av taxeringsnämnd. Uppenbarligen är det emellertid ur skilda synpunkter önskvärt, att beskattningsnämnderna, innan en deklaration frångås, kritiskt granska detta material. Underlåtenheter härutinnan ha säkerligen medverkat till att beskattningsdomstolarna i stor utsträckning utan att mera fullständig bevisning presterats bifallit av skattskyldiga anförda besvär. Genom de ändringar i fråga om taxeringskontrollens utövande, de sakkunniga föreslagit, erhåller denna fråga en

betydande räckvidd. Beträffande eftertaxeringar synes det särskilt angeläget, att dylik skyldighet stadgas. De sakkunniga ha därför föreslagit åläggande för skattskyldig att *efter bästa förmåga styrka riktigheten av meddelade uppgifter till ledning för egen taxering vare sig dessa meddelats i avgiven självdeklaration eller eljest*. Denna skyldighet skall omfatta icke endast sådana uppgifter, som avlämnats till ledning för taxering under beskattningsåret utan avse jämväl uppgiftsplikt rörande sådana under äldre år inträffade förhållanden, som kunna ha betydelse för åsättande av eftertaxering. Annan påföljd för försummelse att efterkomma anmaning att förebringa utredning eller bevisning än anteckning därom i inkomstlängden har emellertid icke föreslagits. En konsekvens av denna skyldighets utsträckande att omfatta år, för vilket eftertaxering kan åsättas skattskyldig, torde dock bli att, därest skattskyldig underlåter att efterkomma anmaning att lämna sådan upplysning, bevisbördan kommer att jämväl i eftertaxeringsfall påvila den skattskyldige och icke hans motpart.

I enlighet härmed upptager de sakkunnigas författningsförslag *dels* i 32 § 2 mom. ett stadgande av nyss angivet innehåll om skyldighet att styrka uppgifter till ledning för egen taxering och *dels* i en ny 54 § ett stadgande, som bland annat innebär, att såväl nu gällande skyldighet att på begäran lämna upplysning som den nya skyldigheten att styrka uppgifter skulle gälla även förhållanden, som avse tid före beskattningsåret och ha betydelse för åsättande av taxering eller eftertaxering.

I fråga om detta förslag må från *yttrandena* först anmärkas följande uttalande av *kammarrätten*:

Kammarrätten ville göra gällande, att de i deklarationen lämnade uppgifterna, därest icke sannolika skäl för deras oriktighet vore för handen, borde anses vara med sanningen överensstämmande och att — under nämnda förutsättning — taxeringsmyndigheternas uppgift borde vara att pröva, i vad mån den skattskyldiges på deklarationsuppgifterna grundade anspråk vore med gällande skatteförfattningar överensstämmande, givetvis med rätt och skyldighet att granska i deklarationen möjligen förekommande värderingar och uppskattningar. Och det borde enligt kammarrättens mening anses självfallet, att då en taxering vunnit laga kraft, vilket i regel bleve fallet vid taxeringsårets utgång, den skattskyldige borde vara fri från andra till beskattningsåret hänförliga förpliktelser än dem, som åvilade honom i följd av den åsatta taxeringen, för såvitt icke skäl av övertygande art gäve vid handen, att han gjort sig skyldig till sådant oriktigt meddelande eller sådan underlåtenhet, som borde föranleda eftertaxering.

Om de sakkunnigas förslag beträffande taxeringsorganisationens förstärkning, ökad uppgiftsskyldighet m. m. genomfördes i den omfattning kammarrätten ansett sig kunna biträda desamma, torde det kunna förväntas, att beskattningsnämnderna i högre grad än hittills varit förhållandet bleve i tillfälle att kontrollera riktigheten av de skattskyldigas deklarationer. Att under sådana förhållanden vid uppkommen fråga om eftertaxering försätta en skattskyldig i en sämre processuell ställning än som för närvarande gällde syntes icke överensstämma med rättvisa och billighet.

De sakkunnigas förslag beträffande utsträckning av uppgiftsplikten att

omfatta även år, för vilket eftertaxering kunde ifrågakomma, ansåge sig kammarrätten icke kunna biträda.

Vad anginge den ifrågasatta skyldigheten för skattskyldig att på anmaning efter bästa förmåga styrka de uppgifter han för egen taxering lämnat, vare sig i självdeklaration eller eljest, funne kammarrätten betänkligheter möta mot införande av ett stadgande om sådan skyldighet. Detta kunde nämligen befaras kunna komma att giva anledning till den uppfattningen, att uppgift, som den skattskyldige efter anmaning icke på ett tillfredsställande sätt styrkte, utan vidare vore att betrakta såsom oriktig. En dylik uppfattning kunde emellertid kammarrätten, med den åsikt om deklarationens betydelse, som i det föregående uttalats, icke godkänna. Att den skulle medföra särskilt stor obillighet, om den gjorde sig gällande i fall, då fråga väckts om påförande av eftertaxering, låge enligt kammarrättens mening i öppen dag.

Den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att på anmaning styrka uppgifter avstyrkes jämväl av *länsstyrelsen i Södermanlands län*, under anförande av skäl av enahanda innebörd som kammarrättens, samt av *länsstyrelsen i Uppsala län* under framhållande av att bestämmelsen icke vore erforderlig, enär redan nu bevisskyldigheten för en uppgifts riktighet finge anses åvila den skattskyldige i det fall att erinran mot deklaration gjorts och till stöd för denna anförts tämligen sannolika skäl. Däremot tillstyrkes en bestämmelse av ifrågavarande innebörd uttryckligen av länsstyrelserna i *Östergötlands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Jämtlands och Västerbottens län*.

Förslaget om utsträckning av nu gällande upplysningsplikt att avse även tidigare år har, fränsett vad kammarrätten yttrat, i stort sett icke föranlett några särskilda uttalanden i yttrandena.

Med hänsyn till vad kammarrätten anfört anser jag mig icke böra föreslå införande av den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att på anmaning styrka uppgifter till ledning för egen taxering. Såvitt jag kunnat finna anser man heller icke i allmänhet en sådan bestämmelse vara av någon nämnvärd betydelse ur kontrollsynpunkt i jämförelse med vad nu gäller.

Däremot synes mig framgå av utredningen, att ett fastslående av att den nu stadgade upplysningsskyldigheten skall gälla även förhållandena under tidigare år, i den mån de kunna vara av betydelse för taxering eller eftertaxering, skulle vara av ett visst värde. Då mot ett stadgande härom icke heller synes kunna anföras sådana betänkligheter, som mot förstnämnda bestämmelse framförts, får jag förorda införande av ett sådant. Som jag senare skall närmare utveckla, skulle stadgandet härom i 54 § erhålla sådan allmän avfattning, att motsvarande princip skulle gälla beträffande uppgifter till ledning för annans taxering samt i fråga om skyldighet att tillhandahålla bokföring.

Departement-  
schefen.

**Yttrande av den skattskyldige innan avvikelse från deklaration sker.** Enligt 93 § taxeringsförordningen skall landskamreraren, om han finner anledning till erinran mot viss taxering, där så kan ske och fråga icke är allenast om uppenbar felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, lämna den skattskyldige tillfälle att yttra sig. Någon direkt motsvarighet till denna bestämmelse finnes icke stadgad i fråga om taxeringsnämnden. Däremot har i 90 § 2 mom. föreskrivits, att om deklaration icke blivit följd vid taxeringen, skall taxeringsnämndens ordförande till-sända den skattskyldige *underrättelse* om avvikelserna och om skälen där-för. Den skattskyldige äger därefter att genom besvär hos prövnings-nämnden söka ändring i taxeringen samt i besvären utveckla och styrka sin talan.

I anslutning till nyss berörda fråga — skyldighet att styrka meddelade uppgifter — yttra de sakkunniga:

I sitt betänkande nr 17 hade 1929 års bevillningsutskott anført, att genomförandet av ett tillförlitligt kontrollsystem borde lända till gagn icke endast för det allmännas fiskaliska intresse utan jämväl för de skattskyldiga. I väckta motioner hade framhållits de icke sällan förekommande fall, då taxeringsmyndigheterna utan närmare undersökningar och på tämligen lösa grunder frångått avgivna deklarationer. Den ökade möjligheten att vinna kontroll borde för de skattskyldiga medföra större rätts-säkerhet. Bestämmelser syntes förty böra lämnas till förekommande av avvikelser från i behörig ordning avgivna deklarationer på skäl av mer eller mindre godtycklig beskaffenhet.

Uttrycklig skyldighet för taxeringsmyndighet att, innan begärt avdrag förvägras skattskyldig eller hans deklarationsuppgifter helt frångås, lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig, funnes stadgad i flera utländska lagstiftningar, exempelvis den norska och tyska. Även här i landet hade genom nyssnämnda stadganden i taxeringsförordningen ett visst beaktande ägnats nämnda synpunkt. Då taxeringen först genom prövnings-nämndens beslut vunne rättskraft gent emot skattskyldig, skulle man måhända kunna göra gällande, att nämnda underrättelse om avvikelser från deklaration trädde i stället för det i utlandet praktiserade förfarandet att lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig. Härtill komme att flera omständigheter, främst den korta tid taxeringsnämnderna hade till sitt förfogande samt bristen på fackmän hos taxeringsnämnderna, försvårade för att icke säga omöjliggjorde att i varje dylikt fall lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig.

Det syntes emellertid vara obestridligt, att underlåtenheten att lämna skattskyldig tillfälle att yttra sig, innan avvikelser från av honom avgiven deklaration gjordes, uppväckt en rätt så naturlig ovilja bland de skattskyldiga. Med den av de sakkunniga föreslagna omläggningen av taxeringsorganisationen bereddes taxeringsnämnderna möjlighet att i taxeringsfall, där utredningen krävde större mått av sakkunskap eller tidsödande arbete, hos landskamreraren begära, att utredningen skulle verkställas genom taxeringsavdelningen. Vid sådant förhållande hade de sakkunniga ansett avgörande skäl icke tala mot införande av en bestämmelse i nu angiven riktning. Det vore emellertid uppenbart, att skattskyldigs hörande icke kunde påfordras i varje fall, då taxeringsnämnden ansåge skäl föreligga för avvikelser från av honom avgiven deklaration. Gällde det



exempelvis tolknings- eller värderingsspörsmål, vid vilkas bedömande taxeringsnämnden måhända endast följde inom länet allmänt tillämpade normer, syntes ett sådant förfaringssätt knappast vara erforderligt.

Med denna motivering föreslå de sakkunniga införande av ett nytt 2 mom. till 79 § med stadgande, att om taxeringsnämndens ordförande anser skattskyldig böra utan avseende å i självdeklaration lämnad uppgift åsättas taxering efter taxeringsnämndens uppskattning, skall han, där så ske kan, lämna den skattskyldige tillfälle att yttra sig.

*Kammarrätten* anför, att bestämmelsen borde fullständigas på sådant sätt, att det ålades taxeringsnämndens ordförande att, där så ske kunde, med angivande av de uppgifter i deklarationen, över vilka närmare förklaring ansetts erforderlig, och av skälen därtill, lämna den skattskyldige tillfälle att yttra sig, varjämte kammarrätten hemställer, att 90 § 2 mom. taxeringsförordningen ändras så, att det ålägges taxeringsnämndens ordförande att underrätta den skattskyldige om vilka uppgifter i deklarationen blivit frångångna och om skälen därtill. Som motivering för sistnämnda förslag anføres, att gällande föreskrift ofta fullgjordes på ett otillfredsställande sätt, så att den skattskyldige lämnades i ovisshet om, i vilka avseenden taxeringsnämnden funnit deklarationen icke kunna följas.

*Länsstyrelsen i Uppsala län* avstyrker stadgandet i 79 § 2 mom. såsom till form och i sak icke lämpligt; i många fall skulle infordrande av förklaring över anmärkning mot deklaration vara utan nytta och över hövan tynga arbetet. — *Länsstyrelsen i Jönköpings län* förklarar sig biträda förslaget. — *Länsstyrelsen i Kronobergs län* framhåller, att huru riktigt ett förfarande i enlighet med detta stadgande ur principiell synpunkt än måste anses vara, syntes det vara att befara, att bestämmelsen skulle komma att verka synnerligen betungande för taxeringsnämnderna och mången gång föranleda att deklarationer, som icke bort följas, det oaktat och för undvikande av skriftväxling bleve godtagna. — *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anför, att mot stadgandet givetvis icke vore något att erinra i och för sig men att tiden nog ofta bleve knapp för att medhinna yttrandes infordrande. — *Länsstyrelsen i Hallands län* avstyrker under framhållande, att en dylik bestämmelse skulle bliva synnerligen betungande för taxeringsarbetet och tillika draga ut på tiden för detta arbete, som redan vore mycket tidsödande. — *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anser, att bestämmelsen skulle medföra en betydlig ökning av taxeringsnämndsordförandenas arbete utan motsvarande nytta. I allt väsentligt skulle bestämmelsen endast föranleda en dubbelexpedition av underrättelserna om avvikelser från deklarationerna. En samvetsgrann ordförande inhämtade säkerligen underrättelse från skattskyldig, innan avvikelse gjordes, om så vore av behovet påkallat och så ske kunde. — *Länsstyrelsen i Västmanlands län* förordar, med hänsyn särskilt till för-

hållandena i jordbrukardistriktet, att yttrande skall inhämtas, »där så lämpligen kan ske».

I övrigt förekomma icke i yttrandena några särskilda uttalanden rörande denna punkt.

Departementschefen.

Med allt beaktande av de av de sakkunniga anförda synpunkterna anser jag dock icke tillrådligt att för närvarande införa en ovillkorlig skyldighet för taxeringsnämndsordförande att bereda skattskyldig tillfälle till yttrande, innan med avvikelse från självdeklaration taxering sker efter nämndens fria skön. Det ligger i sakens natur att sådan taxering i regel icke bör äga rum utan någon förbindelse med den skattskyldige, men av yttrandena synes framgå att ett obligatoriskt formellt remissförfarande skulle kunna innebära ej ringa besvär och måhända även andra olägenheter till jämförelsevis ringa nytta. Givetvis bör man icke utan starka skäl utöka taxeringsnämndsordförandenas rent expeditionella arbete.

Jag vill framhålla, att den skattskyldige i nu avsedda fall icke gärna kan tillskyndas någon större olägenhet, enär han enligt 90 § 2 mom. skall erhålla underrättelse om avvikelse från deklaration och enär han sedan har möjlighet att — utan särskild kostnad — underställa prövningsnämnden frågan. Kammarrättens förslag om förtydligande av sistnämnda författningsrum synes mig böra upptagas.

**Juridiska personers deklarationsskyldighet.** Enligt 26 § 1 mom. taxeringsförordningen föreligger ovillkorlig skyldighet att avgiva självdeklaration för »verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller står under offentlig kontroll, samt ekonomisk förening» medan *annan juridisk person* är deklarationsskyldig endast om han »antingen under beskattningsåret haft förvärvskälla av beskaffenhet, att skattskyldighet för därav härflytande inkomst åligger honom enligt kommunalskattelagen eller förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt eller enligt 12 § nämnda förordning är skattskyldig för förmögenhet».

*De sakkunniga* anförä härutinnan:

I sitt betänkande hade 1923 års taxeringssakkunniga föreslagit den ändringen i fråga om skyldighet för juridiska personer av icke offentlig-rättslig natur att avgiva självdeklaration, att dylik skyldighet skulle föreligga för sådan person, därest han under beskattningsåret haft förvärvskälla av beskaffenhet, att skattskyldighet för därav härflytande inkomst ålåg honom enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt eller enligt kommunalskattelagen. Taxeringssakkunniga hade alltså föreslagit, att den nu angivna förutsättningen skulle gälla jämväl för verk eller bolag, som vore försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller stode under offentlig kontroll. Vid framläggande av propositionen nr 210 till 1927 års riksdag hade chefen för finansdepartementet anført, att enär dessa verk eller bolag då vore utan någon som helst begränsning skyldiga att avgiva självdeklaration och tillräcklig an-

ledning att frågå vad sålunda gällde icke syntes föreligga, hade för deras del gällande föreskrift om ovillkorlig skyldighet att avgiva självdeklaration bibehållits i det med propositionen framlagda förslaget.

Då emellertid den av 1923 års taxeringssakkunniga föreslagna ändringen innebure en förenkling av de nuvarande invecklade bestämmelserna rörande deklarationsplikt och en sådan förenkling icke syntes medföra något som helst men för taxeringsarbetet, hade de sakkunniga föreslagit en ändring i nyssberörda författningsrum av samma innebörd som den av taxeringssakkunniga förordade.

Ändringsförslaget innehåller, att för alla juridiska personer skulle stadgas skyldighet att avgiva självdeklaration, därest de antingen haft förvärvskälla av nämnda beskaffenhet eller äro skattskyldiga för förmögenhet.

Rörande detta förslag anför *kammarrätten*:

Kammarrätten ansåge det som en given fördel, att enligt de nuvarande bestämmelserna deklarationsplikten för de största och viktigaste grupperna av juridiska personer vore klar och oomtvistlig och hölle före, att för ett aktiebolag eller därmed jämställd juridisk person, som under beskattningsåret icke haft förvärvskälla av beskaffenhet att medföra skattskyldighet, deklarationsplikten icke kunde medföra någon avsevärd olägenhet. Med hänsyn härtill och då den »förenkling», som enligt de sakkunnigas uttalande skulle vinnas genom den föreslagna ändringen, komme att bliva av uteslutande formell art, ansåge kammarrätten ifrågavarande bestämmelse böra bibehållas oförändrad.

Skäl för ändring anses ej heller föreligga av *länsstyrelserna i Uppsala, Jönköpings, Blekinge, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län*. I övrigt förekomma icke i yttrandena särskilda uttalanden härom.

För egen del anser jag med hänsyn till vad i yttrandena anförts skäl icke föreligga att på denna punkt föreslå någon ändring i gällande ordning.

Departementschefen.

**Deklarationsskyldighet för äkta makar.** Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, skola enligt skatteförfattningarna taxeras en var för sin inkomst och förmögenhet samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst och förmögenhet. Vid tillämpning av de bestämmelser, enligt vilka skatteplikt som regel icke föreligger för fysisk person, vars beräknade taxerade inkomst enligt kommunalskattelagen, respektive beräknade taxerade belopp enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, icke uppgått till 600 kronor, skall skatteplikten bedömas med hänsyn till båda makarnas gemensamma inkomst, respektive deras sammanlagda beräknade taxerade belopp. Äkta makar, som under beskattningsåret levt åtskilda, skola anses såsom av varandra oberoende skattskyldiga. Frågan huruvida makarna levt tillsammans eller åtskilda skall bedömas efter de förhållanden, som rätt under större delen av beskattningsåret.

För *skatteplikten* är det således utan betydelse, vilken av makarna som

rättsligen har förvaltningen över inkomsten eller förmögenheten. De allmänna bestämmelserna i taxeringsförordningen (26 § 1 mom.) om *deklarationsskyldighet* för fysiska personer ansluta sig till vad som stadgats angående skatteplikten. Emellertid gäller såtillvida en avvikelse, att vid bedömande av fysisk persons deklarationsskyldighet skall, om han under beskattningsåret varit gift, hänsyn tagas, förutom till hans egen inkomst och förmögenhet, endast till sådan boets eller andra makens inkomst och förmögenhet, *däröver förvaltningen rättsligen tillkommit honom.*

Erinras må vidare om bestämmelsen i 29 § taxeringsförordningen, att om skattskyldig under beskattningsåret varit gift, skall han i allmän självdeklaration jämväl uppgiva sådan boets eller andra makens inkomst och förmögenhet, över vilken förvaltningen rättsligen tillkommit honom; åligger skattskyldigheten andra maken, skall uppgiften lämnas å särskild blankett.

*De sakkunniga* anföra rörande bestämmelserna om deklarationsskyldighet, att därest beträffande äkta makar, som under beskattningsåret varit gifta och levt tillsammans, den ena makens inkomst och förmögenhet uppgått till deklarationspliktigt belopp men den andras understigit detta belopp, föreläge med nu gällande bestämmelse icke deklarationsplikt men väl skattskyldighet för sistnämnda makes inkomst och förmögenhet, därest han själv ägt utöva förvaltningen däröver. Detta förhållande innebure en bestämd olägenhet. Med hänsyn härtill och då makarna säkerligen icke saknade sådan kännedom om varandras ekonomiska förhållanden, att svårighet skulle kunna uppstå att bedöma, huruvida deklarationsskyldighet föreläge, föresloge de sakkunniga den ändring i sistnämnda bestämmelse (26 § 1 mom. taxeringsförordningen), att vid bedömande av fysisk persons deklarationsskyldighet skall, om han under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med den andra maken, hänsyn tagas, förutom till hans egen inkomst och förmögenhet, även till boets eller till den andra makens inkomst och förmögenhet.

I denna fråga yttrar *kammarrätten*:

För att avhjälpa angivna missförhållanden ville de sakkunniga göra skyldigheten att taga hänsyn till andra makens inkomst och förmögenhet beroende av att makarna under beskattningsåret levt tillsammans. För detta fall skulle hänsyn tagas till all andra makens inkomst och förmögenhet, utan avseende å vem den rättsliga förvaltningen tillkommit. Kammarrätten finge häremot erinra, att nu gällande stadgande, som oförändrat återfunnes i 1923 års taxeringssakkunnigas betänkande, av nämnda sakkunniga motiverats med, att make icke lagligen ägde någon utväg att mot andra makens vilja tilltvinga sig några upplysningar om storleken av den inkomst eller förmögenhet, som denne haft under sin förvaltning. Det förefölle, som om dessa skäl fortfarande ägde giltighet. Ty det syntes icke få anses riktigt att ålägga någon en skyldighet, som han i vissa, låt vara sällsynta, fall saknade rättslig möjlighet att fullgöra. Men även om dessa skäl icke skulle tillmätas avgörande betydelse, ville kammarrätten framhålla, att det stadgande, som de sakkunniga föresla-

git, vore ägnat att medföra svårigheter vid tillämpningen. Hur skulle exempelvis deklarationsskyldigheten bedömas för det fall att makar levt tillsammans allenast under viss del av beskattningsåret? Det låge nära till hands att då analogivis tillämpa 65 § kommunalskattelagen, som stadgar, att hänsyn skulle tagas till det förhållande, som rått under större delen av beskattningsåret. Ett sådant resultat syntes dock icke tillfredsställande, utan lämpligare syntes vara att här fordra, att makarna skulle ha levt tillsammans under *hela* beskattningsåret.

*En ledamot av kammarrätten* har emellertid härutinnan varit skiljaktig och anförde:

Med hänsyn till de svårigheter, som nu gällande bestämmelser rörande makars deklarationsplikt förorsakade beskattningsnämnderna vid bedömandet av nämnda skattskyldigas inkomst- och förmögenhetsförhållanden, borde de erinringar av principiell natur, som kammarrättens majoritet gjort mot den föreslagna ändringen, icke tillmätas avgörande betydelse. I likhet med kammarrättens majoritet funne reservanten emellertid det stadgande, de sakkunniga föreslagit, vara ägnat att i viss mån medföra svårigheter vid tillämpningen. Ur lämplighetssynpunkt syntes därför stadgandet böra begränsas att gälla allenast makar, som levt tillsammans under hela beskattningsåret. Även om genom en sådan begränsning stadgandet icke erhöle den omfattning, som varit önskvärt, komme dock att därunder falla det stora flertalet skattskyldiga av nu ifrågavarande kategori.

En fråga, som de sakkunniga icke berört men som för de skattskyldiga torde äga stort intresse, syntes i detta sammanhang förtjäna uppmärksamhet. Därest i 26 § 1 mom. infördes ett stadgande med i huvudsak det innehåll, de sakkunniga föreslagit, uppkomme den frågan, huruvida make, som ägt inkomst och förmögenhet, för vilken skattskyldighet ålåg denne, men som saknat kunskap om andra makens ekonomiska förhållanden, vid underlåtenhet att avlämna deklaration till ledning för sin taxering skulle jämlikt 39 § 1 mom. vara förlustig klagorätt. Under förutsättning att vid bedömandet av ett dylikt fall skattedomstolarna komme att, därest det kunde antagas att berörda underlåtenhet varit föranledd allenast av sådan bristande kunskap som förut omförmäls, anse maken ha haft skälig anledning eller giltig ursäkt för sin underlåtenhet, samt att i följd härav jämlikt 39 § 3 mom. den i 1 mom. av samma paragraf stadgade påföljden icke skulle äga rum, syntes de skattskyldigas intresse i berörda avseende vara fullt tillgodosett enligt de sakkunnigas förslag. Skulle däremot stadgandet i 39 § 3 mom. i dylikt fall icke kunna anses äga tillämplighet, syntes skäl för ändring i antydd riktning till de skattskyldigas fördel böra äga rum.

I den mån denna fråga berörts i övriga yttranden, gå även dessa allmänt emot de sakkunnigas ändringsförslag. *Länsstyrelsen i Uppsala län* yttrar, att detta syntes bero på ett förbiseende av motiven till gällande stadgande. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs och Västernorrlands län* erinra, att den föreslagna ändringen knappast stode i överensstämmelse med gällande civilrättsliga bestämmelser, och jämväl *länsstyrelserna i Kronobergs, Gävleborgs och Västerbottens län* avstyrka. Däremot uttalar sig *länsstyrelsen i Jönköpings län* till förmån för förslaget.

Departement-  
schefen.

Uppenbarligen är det icke tillfredsställande, att ehuru skatteplikten för äkta makar skall bedömas efter deras sammanlagda inkomst och förmögenhet, hänsyn i stor utsträckning icke behöver tagas till hela denna inkomst och förmögenhet vid bedömande av frågan, huruvida deklarationsskyldighet föreligger. Så innebära exempelvis gällande bestämmelser, att en hustru, vilken haft en inkomst av egen förmögenhet som tillsammans med  $\frac{1}{100}$  av förmögenheten något understiger 600 kronor, i regel icke är deklarationsskyldig härför, även om hon måste veta, att mannen har en kanske avsevärd inkomst, som rätteligen skall beskattas gemensamt med hennes inkomst och förmögenhet. Ej heller är mannen skyldig att utan anmaning deklarera hustruns ifrågavarande inkomst och förmögenhet, därest hon rättsligen själv har förvaltningen däröver, vilket i äktenskap ingångna efter 1921 års ingång i regel är fallet.

Tydiligen kan skattepliktig inkomst eller förmögenhet på detta sätt lätteligen undgå beskattning. Med allt beaktande av de skäl, som ansetts påkalla gällande begränsning i deklarationsskyldigheten och som även kammarrätten nu åberopat, anser jag mig därför böra förorda en ändring med det syfte, som de sakkunniga föreslagit. Det kan måhända böra framhållas, att det härvid givetvis alls icke är fråga om att ålägga ena maken att *deklarera* vad som rättsligen förvaltas av den andre utan endast att förutsättningarna för inträdandet av den omedelbara deklarationsplikten för vardera makens egen inkomst och förmögenhet skola, oavsett förvaltningsrätten, bedömas även med hänsyn till om andre maken eller det gemensamma boet har sådan inkomst eller förmögenhet att sammanlagt det för skatteplikt bestämda minimibeloppet uppnås.

Vid mitt ståndpunkttagande i denna fråga har jag naturligtvis särskilt beaktat, att en äkta make i det alldeles övervägande antalet fall torde äga den kännedom om andre makens inkomst och förmögenhet, som för ifrågavarande ändamål erfordras, även om förvaltningen däröver rättsligen tillkommer den senare maken. Med hänsyn till de undantagsfall, då verkligen sådan kännedom icke finnes, synes emellertid påkallat att, i anslutning till vad reservanten inom kammarrätten anfört, förse stadgandena i 39 § om förlust av besvärsrätt vid underlåten deklarationsskyldighet med ett tilläggsstadgande av innehåll, att i nu förevarande fall nämnda påföljd icke skall inträda med mindre det kan antagas såsom visst, att vederbörande ägt vetskap om att andre makens eller boets inkomst och förmögenhet uppgått till så högt belopp, att på grund därav deklarationsskyldighet förelegat.

I anledning av vad kammarrätten anfört torde den förevarande bestämmelsen i 26 § 1 mom., i överensstämmelse med bestämmelserna om skatteplikt, böra förtydligas så, att deklarationsskyldighetens bedömande efter sammanlagda inkomsten och förmögenheten — oavsett förvaltnings-

rätten — göres beroende av att makarna under *större delen* av beskattningsåret levt tillsammans.

I enlighet med vad nu anförts upptager departementsförslaget ändrad lydelse av 26 § 1 mom. och 39 § 3 mom.

**Skyldighet att vid självdeklaration foga vissa räkenskapsutdrag.** I 31 § taxeringsförordningen stadgas bland annat, att vid självdeklaration för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller står under offentlig kontroll, vid självdeklaration för bostadsrättsförening, så ock vid självdeklaration för annan deklarationsskyldig, som under beskattningsåret enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, skall för tid, som deklarationen omfattar, fogas bestyrkt avskrift av in- och utgående balansräkning samt av vinst- och förlusträkning, där sådan förts.

I sitt den 18 december 1931 framlagda betänkande föreslog 1928 års *bolagsskatteberedning* utsträckning av nämnda skyldighet att gälla även för sådana skattskyldiga som, utan att vara skyldiga föra i lag stadgade handelsböcker, likväl under beskattningsåret fört dylika böcker i av dem bedriven rörelse. Därvid anfördes:

Ett härom av taxeringssakkunniga framställt förslag, som dock gått något längre, hade icke upptagits i det till riksdagen åren 1927 och 1928 framlagda förslaget till taxeringsförordning, bland annat enär med frågan ansetts böra anstå i avbidan på bokföringslagstiftningen då nära förestående omläggning. Sedan år 1929 ny bokföringslag kommit till stånd, hade nämnda hinder förfallit. Visserligen hade genom bokföringslagen skyldighet att föra handelsböcker utsträckts att gälla flera näringar än enligt förut gällande författning i ämnet var föreskrivet, och behovet av det nu ifrågasatta stadgandet hade därför något minskats. Men å andra sidan komme bokföringens betydelse för taxeringen att ökas genom beredningens förslag rörande avdrag för värdeminskning å tillgångar i rörelse, och det hade därför ansetts vara av vikt, att ifrågavarande räkenskapsutdrag alltid lämnades, då handelsböcker i rörelse förts, vare sig skyldighet att hålla bokföring vore i lag stadgad eller ej.

Oavsett att bolagsskatteberedningens förslag rörande avdrag för värdeminskning å tillgångar i rörelse icke blivit genomfört, förorda *skattekontrollsakkunniga* — i anslutning till de förslag angående skyldighet att tillhandahålla bokföring för granskning, till vilka jag senare återkommer — sådan ändring av 31 §, som bolagsskatteberedningen sålunda föreslagit. Dessutom föreslås för vinnande av överensstämmelse med 4 § bokföringslagen den redaktionella ändringen, att i stället för föreskriften att vid deklarationen skall »för tid, som deklarationen omfattar, fogas bestyrkt avskrift av in- och utgående balansräkning» stadgas skyldighet att bifoga »bestyrkt avskrift av balansräkningar för beskattningsåret och det närmast föregående räkenskapsåret».

Ändringsförslagen tillstyrkas uttryckligen av *kammarrätten* samt *länsstyrelsen i Uppsala län* och ha i övrigt icke föranlett erinran i vidare mån än att *fem länsstyrelser*, som förutsätta att ändringen är av saklig natur, förklara sig anse ändringen obehövlig.

Departement-  
schefen.

Mot de sakkunnigas förevarande förslag till ändring av 31 § taxeringsförordningen har jag icke annat att erinra än att avfattningen av stadgandet rörande balansräkningar i anledning av innehållet i vissa yttranden torde böra jämkas i syfte att än tydligare utmärka, att stadgandet liksom nu endast avser två balansräkningar, nämligen den som anger ställningen vid beskattningsårets utgång och den som anger ställningen vid det närmast föregående årets utgång. Tillika föreslås, i enlighet med vad bolagsskatteberedningen gjort, en redaktionell jämkning för att tydligare framhålla, att avskrift av vinst- och förlusträkning skall avse sådan räkning, som ingått i bokföringen.

De redaktionella ändringarna i 31 § böra föranleda motsvarande ändringar i 34 § sista stycket.

**Deklarationsformulären.** Vissa allmänna bestämmelser om vad självdeklaration skall innehålla meddelas i 29 och 30 §§ taxeringsförordningen. I anslutning till dessa bestämmelser har Kungl. Maj:t jämlikt 27 § fastställt formulär till självdeklaration. De ursprungliga formulären fastställdes genom kungörelse den 28 september 1928 (nr 384), sedan riksdagens yttrande i frågan inhämtats (prop. nr 248, riksdagsskrivelse nr 350 år 1928). Därefter ha vissa ändringar vidtagits genom kungörelser den 14 juli 1930 (nr 311) och den 28 juli 1932 (nr 388).

I sitt betänkande nr 17 anförde 1929 års bevillningsutskott, att det synetes böra tagas under övervägande, huruvida icke deklarationsformulären kunde förenklas samt anvisningarna till dessa givas en för den stora allmänheten mera lättfattlig avfattning och till ledning för de skattskyldiga lämnas en kortfattad redogörelse rörande ortsavdragen och sättet för det beskattningsbara beloppets beräkning.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 41 anförde vidare 1933 års bevillningsutskott bland annat, att det måste anses önskvärt, att kännedomen om bestämmelserna rörande rätt till lindring i vissa fall i beskattning av avliden persons inkomst eller förmögenhet på ett ändamålsenligt sätt bleve spridd bland de skattskyldiga, exempelvis genom komplettering av de å deklarationsblanketten eller debetsedeln införda anvisningarna. Då utskottet vore förvissat om, att Kungl. Maj:t komme att ägna detta förhållande uppmärksamhet, hade utskottet dock icke ansett sig böra föreslå någon särskild åtgärd i nämnda syfte.

De sakkunniga förklara, att de i anledning av vad 1929 och 1933 års bevillningsutskott uttalat utarbetat ett utkast till förenklade formulär med anvisningar, kompletterade i nu angivna hänseenden. Då dessa for-



mulär icke syntes kunna komma till användning förrän tidigast vid 1935 års taxering, hade de sakkunniga icke infört dessa formulär i sitt betänkande. I ett hänseende hade de sakkunniga dessutom föreslagit en utvidgning av deklarationernas innehåll. För kontroll över beskattning såväl hos uppgiftspliktig själv som hos annan person av inkomst av kapital samt däri nedlagda tillgångar, för kontroll över begärda avdrag för utgiftsräntor och skulder samt för underlättande av den redan för närvarande deklarationspliktig åliggande skyldigheten att specificera vissa kapitalinkomster, förmögenhetstillgångar och realisationsvinster hade de sakkunniga nämligen föreslagit införande av ett nytt, såsom bilaga till betänkandet (sid. 201) fogat förslag till deklarationsformulär.

Rörande det närmare innehållet i sistnämnda nya formulär torde jag få hänvisa till betänkandet. Jag återkommer emellertid senare till vissa särskilda punkter i detsamma.<sup>1</sup>

Under beredningen av förevarande ärende har jag varit i tillfälle taga del av de i de sakkunnigas betänkande omnämnda förslagen till deklarationsformulär jämte anvisningar (motsvarande nuvarande formulär 1 och 3). Frånsett av förenämnda bilaga föranledda ändringar samt vissa detaljförslag innebär formuläret till deklarationsblankett en mera vittgående omläggning, som kan uttryckas så, att den å sid. 3 i gällande formulär förekommande sammanfattningen för taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt ävensom den å sid. 4 upptagna sammanställningen för taxeringen till kommunal inkomstskatt skulle utgå och ersättas med en gemensam sammanställning å sid. 4 för båda taxeringarna, därvid de särskilda beloppen skulle under varje rubrik föras i en kolumn för den kommunala och en kolumn för den statliga taxeringen. I dessa kolumner skulle beloppen införas dels direkt från de särskilt föreskrivna bilagorna, nämligen för inkomst av fastighet och inkomst av rörelse (A—D), och dels från i deklarationsblanketten i anslutning till nuvarande uppställning upptagna specifikationer av inkomst av tjänst (E), inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet (F) och inkomst av kapital (G) ävensom av allmänna avdrag och av förmögenhet.

Mitt förslag i det följande bygger på den förutsättningen, att någon obligatorisk ny bilaga av förenämnda slag icke skulle behöva införas. Jag kommer emellertid att förorda, att genom ändringar i deklarationsblanketten specifikationsskyldigheten vid angivande av inkomst av kapital ganska väsentligt utsträcker, på sätt jag skall närmare angiva, och att motsvarande ändringar genomföras beträffande förmögenhetsredovisningen.

Vissa ändringar i deklarationsblanketten med tillhörande anvisningar skulle således under alla omständigheter vidtagas före 1936 års taxering. I samband härmed torde böra noga undersökas, huruvida icke förenk-

Departementschefen.

<sup>1</sup> Se sid. 132 samt, särskilt, sid. 148 o. f.

lingar och förtydliganden särskilt i fråga om anvisningarna kunna genomföras; önskemål härutinnan ha uttalats i många av yttrandena. Därvid torde även uppmärksamhet böra ägnas åt den ofta framförda frågan, om särskilda förenklingar med tanke på den stora mängd av deklaranter, som endast redovisa inkomst av tjänst, kunna vara möjliga. Beträffande själva uppställningen av deklarationsblanketten anser jag visserligen, att man icke utan starka skäl bör på ett mera genomgripande sätt ändra ett system, som nu rätt väl bör ha ingått i allmänhetens medvetande. Men för den händelse de sakkunnigas förslag till omläggning skulle befinnas innebära verkliga fördelar icke blott för taxeringsmyndigheterna utan även för de skattskyldiga bör det självfallet bringas till genomförande.

Enligt min mening äro dessa frågor av den stora vikt, att särskild ytterligare utredning härom bör äga rum, innan förslag framläggas. Min avsikt är därför att inom den närmaste tiden få till stånd en närmare undersökning i ämnet inom finansdepartementet. Sedan därvid de olika möjligheterna och spörsmålen dryftats med representanter för sakkunniga myndigheter och med andra intresserade, torde utarbetade förslag, eventuellt alternativa sådana, böra remitteras till olika myndigheter och sammanslutningar för yttrande. Erinras bör, att de sakkunnigas utkast till blankett och anvisningar icke medföljt vid remissen av deras betänkande. Jag anhåller således att senare få för Kungl. Maj:t anmäla denna fråga.

### Bokföringsgranskning.

Såsom redan nämnts ha bokföringspliktiga personer skyldighet att vid självdeklaration foga vissa räkenskapsutdrag. Sådan skyldighet har förelegat även före 1928 års lagstiftning. Först genom denna infördes emellertid skyldighet för bokföringspliktiga att på anfordran tillhandahålla räkenskaper för granskning.

I sistnämnda avseende stadgas i 32 § 3 mom. taxeringsförordningen, att skattskyldig, som under beskattningsåret enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, är skyldig att efter anmaning av landskamrerare, i den utsträckning denne prövar nödigt, tillhandahålla sin bokföring och därtill hörande handlingar för granskning, varom förmäles i 79 och 93 §§. Har skattskyldig varit delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi, skall vad sålunda stadgats tillämpas jämväl å bolagets eller rederiets bokföring eller handlingar.

Medan försummelse att efterkomma anmaning att avlämna räkenskapsutdrag medför förlust av rätt att överklaga taxering hos beskattningsdomstolarna, inträder icke annan uttrycklig påföljd för underlåtenhet att efterkomma anmaning att tillhandahålla bokföring för granskning än att anteckning om underlåtenheten göres i inkomstlängden (39 §).

Enligt 79 § har taxeringsnämndsordförande, om han för en behörig taxering av skattskyldig finner bokföringsgranskning böra verkställas, att hos landskamreraren framställa begäran därom. Skälen för framställningen skola därvid angivas och deklarationen bifogas. På landskamreraren ankommer att bestämma, huruvida granskning skall äga rum, samt att antingen själv verkställa granskningen, därvid biträde av sakkunnig må anlitas, eller låta granskningen verkställas av taxeringsnämndens ordförande eller av annan person, som därtill av landskamreraren för varje särskilt fall utses.

Enligt 93 § gäller, att om landskamreraren under förarbetena till prövningsnämndernas verksamhet finner bokföringsgranskning vara nödig, bör han föranstalta därom, därvid biträde av sakkunnig må anlitas.

Angående *tillämpningen av gällande bestämmelser* anför de sakkunniga:

Även efter det gällande taxeringsförordning trätt i kraft, hava inom flertalet län bokgranskningar företagits i jämförelsevis ringa utsträckning. Tillvägagångssättet vid granskningen skiljer sig avsevärt inom de olika länen. Landskamrerarnas personliga initiativ samt tillgången på kompetenta granskare hava utövat ett avgörande inflytande på omfattningen och sättet för granskningen. Medan år 1929 249 granskningar företogs i ett län, uppgick sammanlagda antalet granskningar i de övriga 23 länen — Stockholms stad undantagen — till ej fullt 225. Under det att flertalet granskningar medfört höjningar i åsatta taxeringar eller avvikelser från deklarationsuppgifter, har inom ett län, där år 1929 ett antal av 30 granskningar utfördes, icke någon av dessa granskningar föranlett konstaterande av fel i avlämnade deklarationer. Under taxeringarna 1930—1933 torde emellertid kontrollen genom bokgranskningar hava kommit till ökad användning. Framför allt har detta varit förhållandet i de städer, som åtnjutit särskilt biträde av utav städerna anställda taxeringstjänstemän.

Vanligen har bokgranskningen utförts ganska summariskt. Även sådana granskningar, som äro jämförelsevis omfattande, avse i regel endast kontoavslutningar samt sådana resultatkonton, å vilka i beskattningshänseende icke avdragsgilla utgiftsposter efter vad erfarenheten givit vid handen oftast pläga uppföras. Understundom brukar man genom jämförelse med mottagarnas deklarationsuppgifter kontrollera vissa utgiftsposter framför allt räntor och provisioner. Föreligger beträffande viss bokförd post, exempelvis en skuld, direkt anledning till misstanke, att densamma icke överensstämmer med ett verkligt förhållande utan uppförts i syfte att minska vinsten, göres givetvis särskild undersökning. Någon mera allmän stickprovsgranskning för konstaterande, huruvida samtliga inkomster bokförts eller om fiktiva utgiftsposter införts i räkenskaperna, synes icke hava förekommit. Undantagsvis torde dock en mera fullständig revision hava företagits bland näringsidkare med jämförelsevis enkel bokföring. Därvid har det i regel rört sig om återförsäljare, som salufört några få varuslag. Möjlighet har därvidlag understundom förelegat att genom leverantörer vinna upplysning om storleken av återförsäljarens inköp.

Det vanligaste skälet till att bokföringsgranskning i det särskilda fallet

vidtagits torde varit, att taxeringsmyndigheten dragit deklarationsuppgifternas riktighet i tvivelsmål. Misstron mot deklarationens riktighet kan ju hava uppstått av skilda anledningar, men mycket ofta grundar sig densamma på vad som framkommit genom sammanställningar av den skattskyldiges år från år lämnade uppgifter rörande förmögenheten eller dylikt. I vissa län anmodas regelmässigt sådana bokföringsskyldiga, som hos prövningsnämnden anfört besvär över åsatt taxering, att förete räkenskaper, åtminstone för så vitt icke den omstridda taxeringen allenast berör en tolkningsfråga. Därest de vid deklARATIONEN fogade räkenskapsutdragen äro knapphändiga, uppenbart felaktiga eller oklara, brukar man understundom verkställa bokgranskning. Men exempel givas på att bokgranskningar företagits utan att direkt skäl till misstanke förelagat i det särskilda fallet. Sålunda ha enhetliga granskningar av hela grupper av företagare ägt rum. Sådana granskningar ha i regel avsett personer, som utövat samma slag av verksamhet (bransch- eller kategorigranskningar). Understundom hava gruppundersökningar företagits bland personer, som utövat verksamhet i viss form (särskilt s. k. familjebolag), eller bland företagare, som under beskattningsåret företagit särskilda åtgärder såsom till exempel ny- eller ombyggnad eller större nyanaffning eller ombildat enskilt företag till aktiebolag. I sådana fall har man ansett sig hava anledning antaga, att jämförelsevis många av de för granskning utvalda begått felaktigheter, samt därjämte genom sammanförande av flera skattskyldiga för granskning erhållit ett större jämförelsematerial och haft tillfälle att förskaffa sig mera ingående kännedom om förhållandena inom branschen, vilket givetvis ur flera synpunkter länt granskningen till fromma.

De sakkunniga föreslå utvidgningar i skilda avseenden av nu förefintliga möjligheter till bokföringsgranskning. Jag upptager i det följande dessa förslag under särskilda punkter.

(1) Till en början må nämnas de sakkunnigas förslag, att *granskningen må utsträckas även till räkenskaper för tidigare år än beskattningsåret*, i den mån sådan granskning äger betydelse för taxering för beskattningsåret eller för påförande av eftertaxering. Rörande denna fråga, som föreslås reglerad i en ny 54 §, anföra de sakkunniga bland annat:

Synbarligen hade man med gällande bestämmelser åsyftat, att kontrollen skulle avse endast deklARATIONEN för taxeringsåret men icke äldre års deklARATIONER. Visserligen lade avfattningen av 32 § icke direkt hinder för infordrande jämväl av äldre års räkenskaper, men annan påföljd av underlåtenhet att hörsamma anmaning att inkomma med bokföring hade icke stadgats än att anteckning om försummelsen skall äga rum i inkomstlängden. Avsåge granskningen räkenskaper för beskattningsåret, kunde den skattskyldige komma i ett visst tvångsläge därigenom, att underlåtenhet att förete räkenskaper med stor sannolikhet föranledde förhöjd taxering. Uppenbarligen vore det betydligt mera fritt från risker att vägra hörsamma anmaning om tillhandahållande av räkenskaper för de år, som låge före beskattningsåret, då eftertaxering enbart på grund av sådan underlåtenhet icke torde kunna åsättas.

Även om syftet med bokgranskningen begränsades så snävt, att det samma omfattade allenast kontroll över den skattskyldiges egen taxering för det senaste året — jämför härom det följande — skulle likväl skäl föreligga att utsträcka granskningen till äldre års räkenskaper. Utan ett

sådant mera omfattande material vore det nämligen ofta nog icke möjligt vare sig att förskaffa sig den allsidiga bild av verksamheten, som kunde vara erforderlig, eller att följa särskilda konton eller poster i bokföringen, rörande vilka en mera omfattande utredning vore behövlig. Ur synpunkten av ett rationellt utnyttjande av taxeringsmyndigheternas arbetskrafter låte det sig ej försvara att begränsa granskningen till att avse kontroll över enbart sista årets deklaration. Det låge i sakens natur, att med den omfattning granskningsmaterialet hade en och samma skattskyldig endast med jämförelsevis långa mellanrum kunde göras till föremål för bokgranskning. Erfarenheten hade givit vid handen, att ofta samma slag av felföringar i räkenskaperna återkomme år från år. Vidare kunde det ur kontrollsynpunkt vara värdefullt att år från år jämföra vissa sakförhållanden. För vinnande av största möjliga resultat av granskningen utan tidsödande dubbelarbete vore det därför angeläget, att granskningen i regel omfattade flera års taxering.

I de länder, där skattemyndigheterna i större omfattning använde sig av bokgranskning i kontrolländamål, hade det ansetts självfallet, att en och samma skattskyldigs taxering under ett flertal år samtidigt granskades, och i vissa lagstiftningar hade sådan granskning, avseende längre period än ett år, uttryckligen påbjudits.

(2) De sakkunniga föreslå *borttagande av bestämmelsen att skälen skola angivas*, då taxeringsnämndsordförande hos landskamrerare gör framställning om bokföringsgranskning. Härom anföres:

Nämnda bestämmelse hade så till vida vällat ojämnheter vid tillämpningen, att å vissa håll ganska stora krav på motivering för granskning uppställts, medan å andra det varit tillräckligt att såsom skäl angiva exempelvis endast, att de ingivna räkenskapsutdragen varit så knapphändigt avfattade, att de icke givit tillräckligt stöd för bedömande av verksamhetens resultat. Ett sådant skäl syntes kunna användas i fråga om nära nog varje bokföringsskyldig, men närmast till hands borde i ett dylikt fall ligga, att av den skattskyldige infordra fullständigt och på visst angivet sätt specificerade räkenskapsutdrag. Över huvud taget vore det ofta ganska svårt att i det särskilda fallet på ett oemotsägligt sätt motivera en framställning om bokgranskning. Föreskriften hade även ur andra synpunkter visat sig mindre lämplig. För envar, som vore närmare förtrogen med bokgranskning i skattekontrolländamål, stode det säkerligen klart, att många, måhända flertalet av de bokföringsskyldiga, vilka i sina deklarationer undandolt avsevärda inkomster, nedlagt sådan omsorg vid avfattande såväl av räkenskapsutdragen som deklarationsuppgifterna, ej minst av sådana, som avsåge förmögenhetsredovisning, att enbart genom granskning av de utav den skattskyldige avlämnade deklarationerna och räkenskapsutdragen för olika år misstanke mot deklarationens riktighet knappast uppstode. En följd av bestämmelsens avfattning, som måste anses vida betänkligare än ojämnheterna vid tillämpningen, vore den, att skattskyldig ofta bibringades den uppfattningen, att anmängingen om bokföringens tillhandahållande gäve uttryck åt misstro mot den skattskyldige, och att därigenom förhållandet mellan myndighet och skattskyldig onödigtvis tillspetsades. Den svenska lagstiftningen stode tämligen ensam om uppställande av en sådan särskild förutsättning för bokgranskning. Härtill komme att 1929 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 17 direkt uttalat sig för, att bestämmelser borde meddelas, som underlättade och uppmuntrade till sådana granskningar, som omfat-

tade hela grupper av skattskyldiga, som utövade likartad förvärvsverk-samhet. I den mån sådana undersökningar vidtoges bland skattskyldiga, som vore pliktiga att föra handelsböcker, torde det givetvis, även utan att direkt misstro mot lämnade uppgifter uppstått, bliva nödvändigt att företaga bokgranskningar.

(3) Vidare föreslås, att i viss utsträckning *bokföringsgranskning må äga rum jämväl till ledning för annans taxering*. I detta avseende an-föra de sakkunniga:

Enligt taxeringsförfordningen vore skattskyldig pliktig att till ledning för annans taxering utan anmaning avlämna vissa uppgifter rörande ut-betalade avlöningar. Erfarenheten hade givit vid handen, att sålunda lämnade uppgifter i åtskilliga fall varit oriktiga. Exempelvis hade det visat sig, att mången gång s. k. familjebolag icke fullständigt eller oriktigt uppgivit de kontanta ersättningar eller andra förmåner, som utgått till bolagets huvuddelägare, vare sig denne ägt åtnjuta ersättning i egen-skap av verkställande direktör, styrelseledamot eller dylikt eller förmå-nen lämnats utan vederlag i arbetsprestation. Även i fall, där hos före-taget anställda icke ägt del i detsamma, syntes sådana oriktiga löneupp-gifter ha lämnats. Enligt de sakkunnigas mening borde taxeringsmyn-digheterna äga rätt och ha skyldighet att övervaka fullgörandet av skatt-skyldigs uppgiftsplikt i förevarande hänseende. Därest såsom de sak-kunniga i det följande föreslagit företagaren förpliktades att vid löne-uppgifterna foga en huvudlöneuppgift, upptagande antalet personer, till vilka avlöning utgått, samt till vederbörliga konton i bokföringen hän-visande specificerad uppgift om sammanlagda beloppet av kontanta ersättningar, syntes utan större tidsutdräkt kontroll kunna åstadkommas i samband med bokgranskning.

För kontroll över beskattning av andra räntor än obligations- och bank-räntor hade de sakkunniga i det följande föreslagit skyldighet att i de-klaration specificera utgiftsräntor och skulder med angivande av ränte-tagarens namn och adress. Denna specifikationsskyldighet omfattade dock icke räntor, som utbetalats från yrkesmässigt utövad rörelse. Kon-troll härå syntes i stället böra utövas genom granskning av bokföring eller anteckningar. De sakkunniga hade därför föreslagit införande av skyldighet för rörelseidkare, som från rörelsen utbetalat ränta å annan gäld än obligationslån, att efter anmaning av landskamrerare tillhanda-hålla av honom förda handelsböcker med därtill hörande handlingar eller anteckningar för att bereda landskamreraren upplysning om storleken av utbetalade räntor av detta slag. Ehuru det syntes kunna förutsättas, att i regel dylika uppgifter komme att på anfordran avlämnas av de skatt-skyldiga själva, hade det dock ur kontrollsympunkt ansetts erforderligt, att landskamreraren skulle äga rätt att genom granskning av bokföring eller anteckningar kunna kontrollera riktigheten av lämnade uppgifter eller, där sådana ej lämnades, själv förskaffa sig upplysning om dessa räntor.

De sakkunniga hade slutligen i det följande föreslagit en allmän upp-giftsplikt till ledning för annans taxering efter aumaning av landskam-rerare, dock utan att något tvångsmedel finge användas. Denna uppgifts-plikt borde enligt de sakkunnigas mening få fullgöras genom att till-handahålla landskamreraren bokföring eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunde inhämtas. Denna rätt hade icke begrän-sats till rörelseidkare utan skulld tillkomma envar annan skattskyldig,

som fört böcker eller anteckningar. Genom att de uppgifter, som skattskyldig skulle ha att efter anmodan lämna, för den händelse rörelseidkaren så påfordrade komme att inhämtas av taxeringsmyndigheterna genom bokgranskning, komme näringsidkarna icke att förorsakas på långt när lika stort besvär som om de hade att själva lämna uppgifterna. Sannolikheten för att de erhållna uppgifterna bleve tillförlitliga vore även större, om desamma införskaffades genom bokgranskning än om uppgifterna skulle lämnas direkt av företagaren. Ett sådant tillvägagångssätt innebure vidare den fördelen, att knappast någon fara skulle föreligga att genom taxeringsmyndigheternas ingripande förhållandet mellan företagaren och hans kunder komme att störas.

De sakkunnigas förslag i de två förstnämnda avseendena — kontroll å löneuppgifter och å räntor — innefattas i de sakkunnigas författnings-text i 33 § 6 mom., medan förslaget beträffande allmän uppgiftsplikt till ledning för annans taxering upptages i 33 § 7 mom.

(4) *Möjlighet att genom vitesföreläggande av länsstyrelse framtvunga tillhandahållande av bokföring* i de fall, då skyldighet att tillhandahålla bokföring stadgats, förordas vidare av de sakkunniga; såsom nämnts stadgas för närvarande ingen annan påföljd än anteckning i inkomstlängden.

Sådan ändring av gällande bestämmelser föreslogs jämväl i bolagsskatteberedningens år 1932 avgivna betänkande. Därvid uttalades, att beskattningsmyndigheternas författningsenliga rätt till granskning borde göras effektiv samt att efter de erfarenheter, som vunnits sedan 1928, syntes de betänkligheter, som tidigare hysts mot införande av sådan påföljd, icke längre böra vidhållas.

De sakkunniga anföra, under erinran om den av dem föreslagna utvidgningen av skyldigheten till att avse även tidigare år och även annans taxering samt under framhållande av att skyldigheten ansetts icke böra begränsas till tid, då det egentliga taxeringsarbetet påginge, att det för vinnande av dessa ändamål syntes bliva nödvändigt bereda myndigheterna möjlighet att, där vederbörande vägrade tillhandahålla räkenskaperna, förskaffa sig tillgång till dessa. Olika medel skulle därvid kunna komma till användning för att framtvunga tillhandahållande av bokföring. I några länder hade ett handräckningsförfarande införts. Emellertid vore det näppeligen nödvändigt att anlita ett så kraftigt tvångsmedel. Å andra sidan syntes vissa andra tänkbara påföljder av underlåtenheten, såsom förlust att överklaga taxering, knappast vara ändamålsenliga. Enligt de sakkunnigas mening borde bolagsskatteberedningens förslag följas.

Stadgandena härutinnan upptagas i de sakkunnigas författningsförslag i 41 § 6 mom. (i vad rör bokföringsgranskning enligt 32 § 3 mom.) samt i 42 § 2 mom. (i vad rör bokföringsgranskning enligt de sakkunnigas 33 § 6 mom. för kontroll av löneuppgifter och utbetalda räntor).

(5) Ifrågavarande skyldighet föreslås slutligen — genom tillägg till 32 § 3 mom. — *utsträckt till icke-bokföringspliktig rörelseidkare, som likväl fört handelsböcker, samt till rörelseidkare, som ej fört handelsböcker, med avseende å av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen jämte därtill hörande handlingar.*

I förstnämnda avseende överensstämmer förslaget med vad bolags-skatteberedningen, i anslutning till beredningens förut omnämnda förslag beträffande skyldighet att vid deklaration foga räkenskapsutdrag, förordnat.

De sakkunniga anföra:

Ett krav på skyldighet för envar, som utövat rörelse, att för deklarationskontroll föra fortlöpande anteckningar i närmare angiven ordning, kunde icke ur principiell synpunkt avvisas. De specifikationer, som skulle lämnas i bilaga till deklarationsformuläret eller i annan ordning, förutsatte uppenbarligen ett visst mått av bokföring. Väl hade i praktiken ofta konstaterats, att sådan fortlöpande bokföring icke ägt rum, men i sådana fall syntes de specificerade deklarationsuppgifterna såsom lämnade på måfå utan faktiskt underlag sakna egentligt värde. Enligt de sakkunnigas mening torde man emellertid för närvarande icke böra sträcka sig längre än att skyldighet infördes för icke bokföringspliktig utövarare av rörelse att på anmaning tillhandahålla taxeringsmyndigheterna de fortlöpande anteckningar angående intäkter och utgifter, som förts och läge till grund för i deklarationen upptagna specificerade uppgifter. Visade det sig därvid, att inga sådana anteckningar förts, oaktat ett korrekt fullgörande av deklarationsplikten utan dylika anteckningar uppenbarligen icke kunnat ske, eller att desamma varit ofullständiga eller oriktiga, syntes den skattskyldige, därest avgiven deklaration vid taxeringen frånginges, att i bevisningshänseende komma att försättas i ett försämrat läge. Däremot hade de sakkunniga icke ansett, att bestämmelser borde utfärdas rörande vad dessa anteckningar skulle innehålla för att kunna godtagas. Det låge såsom redan framhållits i sakens natur, att anteckningarnas innehåll skulld vara så fullständigt, att den skattskyldige ägde möjlighet att med begagnande av anteckningarna och eljest kända eller lätt konstaterbara förhållanden lämna den specificerade redovisning, som enligt deklarationsformuläret och därtill hörande bilagor skulle avgivas.

Emellertid skulle det åtminstone beträffande vissa slag av verksamheter vara till gagn ur kontrollsynpunkt, om en mera fullständig bokföringsskyldighet föreskreves. Enligt de sakkunnigas mening borde man emellertid på detta område framgå med största smidighet. De sakkunniga hade sålunda ansett sig allenast böra förutsätta, att erforderliga förslagsformulär till sådana anteckningar utarbetades genom taxeringsinspektionen, därvid givetvis samarbete borde äga rum med vederbörande organisation bland de skattskyldiga verksamhetsutövarna. Ovillkorlig skyldighet att använda i dylik ordning utarbetade formulär syntes icke böra åläggas, men man kunde förvänta, att de skattskyldiga i eget intresse komme att använda dessa formulär, helst desamma torde böra utarbetas ej blott ur synpunkten av att skaffa ett ändamålsenligt material för skattekontrollen utan jämväl att erbjuda de skattskyldiga fördelen att äga ur merkantil synpunkt redig och överskådlig bokföring rörande verksamheten.



(6) De sakkunniga ingå i detta sammanhang jämväl på frågan, *huruvida och i vilka fall garantier borde lämnas rörelseidkarna till förebyggande av dels att de icke onödigt betungades genom ifrågavarande skyldighet och dels mot att ur merkantil synpunkt ogynnsamma verknin- gar därav skulle uppkomma. Härom anföres bland annat:*

I förstnämnda hänseende kunde ifrågasättas införande av föreskrif- ter rörande plats och tid för granskningens verkställande samt bestäm- melser för reglerande av granskningsmännens befogenheter i övrigt. Enligt de sakkunnigas mening syntes det knappast erforderligt att ge- nom lagstiftning reglera dessa förhållanden, vilka på ett mera ända- målsenligt sätt syntes kunna fastslås i den blivande instruktionen för bokgranskarna. Givetvis borde tillses att granskning icke ägde rum å sådan tid, då företagarens räkenskapsavslutning påginge. Om gransk- ningen organiserades efter de riktlinjer, som enligt de sakkunnigas me- ning borde fastställas, skulle det säkerligen icke behöva befaras, att myndigheterna uppställde orimliga krav gentemot skattskyldig utan kunde man hålla för visst, att de på allt sätt skulle söka att tillmötesgå av skattskyldig uttalade berättigade önskemål.

Vad åter anginge frågan om skyddande utav skattskyldigs affärshem- ligheter, sammanhängde denna nära med organisationen av gransknings- myndigheterna. Enligt de sakkunnigas förslag skulle bokgranskningar i regel verkställas av statliga tjänstemän, de s. k. taxeringsinspektörer- na. Genom den speciella och omsorgsfulla utbildning dessa granskare skulle undergå torde garanti vinnas för att de komme att be- sitta nödig sakkunskap på ifrågavarande område. Man torde kunna för- utsätta, att den centrala myndigheten, som komme att besitta en bety- dande fond av erfarenhet på området, komme att fullgöra sitt värv med erforderlig allsidighet och att därvid industriens berättigade krav på hänsynstagande till merkantila synpunkter komme att iakttagas.

I vårt land hade sedan lång tid tillbaka statliga tjänstemän på grund av sin verksamhet kommit att erhålla ingående kännedom om vissa verk- samheters utövande. Exempel på sådana verksamheter vore bankrörelse och fondhandel, tillverkning av socker, brännvin och maltdrycker samt restaurangrörelse. Såvitt de sakkunniga hade sig bekant, hade härige- nom icke några olägenheter ur merkantil synpunkt uppkommit. Anför- troddes granskningen uteslutande åt statsanställda eller om i vart fall företagaren tillerkändes rätt att påfordra gransknings verkställande utav tjänsteman, underkastad särskilt ansvar såsom statstjänsteman, syntes knappast fara föreligga, att dylika olägenheter skulle uppstå.

De sakkunniga hade övervägt, huruvida icke granskning skulle på därom av skattskyldig framställd begäran kunna anförtros åt enskilda, på området sakkunniga personer. Tänkbart vore, att taxeringsinspektio- nen skulle för sådant ändamål äga godkänna ett antal auktoriserade revi- sorer eller andra med skattelagstiftningen och bokföring förtrogna per- soner, som kunde anses särskilt lämpade för dylika uppdrag. Skattskyl- dig, vilken ansåge, att det ur merkantil synpunkt skulle möta mindre olägenheter att låta bokgranskningen fullgöras av sådan sakkunnig än av taxeringsinspektören, skulle i så fall vara berättigad att på egen be- kostnad få granskningen verkställd av någon av taxeringsinspektionen godkänd sakkunnig. Ehuru mot en sådan anordning avgörande erin- ringar ur kontrollsynpunkt knappast kunde framställas, hade de sakkun- niga dock icke ansett densamma vara ur de skattskyldigas synpunkt er-

forderlig, under förutsättning att de sakkunnigas förslag i fråga om rekryteringen av tjänstemän, innebärande en omsorgsfull utbildning och ett noggrant urval, samt till central organisation genomfördes. Härtill komme att, såsom i annat sammanhang omnämnts, den centrala myndigheten hade att utöva inspektion över bokgranskarnas arbete och att kravet på en sådan inspektion föreläge i minst lika hög grad i fall, då dylik sakkunnig utfört granskningen som då en taxeringstjänsteman anförtrotts densamma. Emellertid hade de sakkunniga i detta sammanhang velat framhålla, att i den blivande instruktionen för bokgranskarna borde framhållas vikten av att förhandla med de personer, som reviderat företagarnas räkenskaper samt att så långt lämpligen kunde ske begagna sig av de utredningar, dessa revisorer verkställt. Vidare borde vid utbildningen av bokgranskarna inpräntas vikten av, att företagarnas berättigade intressen icke åsidosattes särskilt vid bedömandet av ur affärsynpunkt viktiga avskrivningsbehov. Jämväl borde tillses att i förekommande fall yttrande inhämtades från näringsidkarna genom auktoritativa sammanslutningar bland dessa. Kategorigranskningssystemet torde för övrigt alldeles särskilt möjliggöra ett rättvist och jämnt bedömande av sådana frågor.

(7) Slutligen anföra de sakkunniga:

Sammanfattades det nu anförda torde framgå, att enligt de sakkunnigas förslag bokgranskning, som hittills använts såsom kontrollmedel i särskilda fall, företrädesvis där misstro mot skattskyldigs deklaration uppstått, skulle så att säga inordnas bland de ordinarie medlen att vinna kunskap för bedömande av skattskyldigheten. Självfallet stode praktiska hinder i vägen att använda bokgranskning annat än i en bråkdel av de fall, där sådan kunde förekomma, och skulle även i fortsättningen »misstänkta» deklarationer komma att på dylikt sätt kontrolleras. De sakkunniga hade således icke föreslagit, att bokgranskningen göres obligatorisk beträffande större företagare. Vissa stickprovsundersökningar borde i stället företagas och sådana undersökningar syntes lämpligen kunna ske bland annat genom att årligen vissa företagarkategorier utvaldes. Bland de förberedande åtgärderna kunde särskilt framhållas infordrande av specificerade, fullständiga resultatredogörelser samt balansräkningar från företagarna. Dessa specificerade uppgifter skulle vara på så sätt uppställda, att de bland annat möjliggjorde en ingående jämförelse mellan de skattskyldiga sins emellan. Bokgranskning borde därefter i allmänhet icke behöva vidtagas bland alla företagare inom gruppen. Med det sist anförda hade lämnats en kort antydan, efter vilka huvudlinjer de sakkunniga ansett s. k. kategorigranskningar, avseende bokföringsskyldiga, böra bedrivas.

Jag övergår härefter till en redogörelse för det huvudsakliga innehållet av de i *yttrandena* förekommande särskilda uttalandena i förevarande delar.

*Kammarrätten* anför:

Kammarrätten hade intet att invända emot en utvidgning av skyldigheten att efter anmaning tillhandahålla bokföring och därtill hörande handlingar till att gälla jämväl sådan rörelseidkare, som utan att vara bokföringsskyldig likväl fört i lag stadgade handelsböcker i av honom bedriven rörelse. Ej heller vore något att invända emot att rörelseid-

kare, som ej fört handelsböcker, skulle vara skyldig att tillhandahålla av honom förda anteckningar rörande intäkter och utgifter i rörelsen jämte därtill hörande handlingar.

Med den stora betydelse, som granskning av rörelseidkares bokföring enligt förslaget ägde för kontrollen av såväl deras egen som vissa andra skattskyldigas inkomst, torde det vara oundgängligen nödvändigt för förverkligande av förslagets syften att utvidga plikten att tillhandahålla bokföring. Å andra sidan vore det emellertid tydligt, att de föreslagna ändringarna i detta avseende, innebärande att skyldigheten skulle avse även bokföring för tidigare år och att dess fullgörande skulle kunna framtvingas genom vite, innebure ett avsevärt betungande av de skattskyldiga rörelseidkarna utöver vad nu ägde rum. De föreslagna vitesbestämmelserna uteslöte möjlighet för den skattskyldige att förebbringa bevisning på annat sätt än genom utlämnande av bokföring, och givetvis vore det för honom en ytterst allvarlig olägenhet att behöva tillhandahålla bokföring för förfluten tid, praktiskt taget hur avlägsen som helst. Enligt kammarrättens mening borde man, utan att därigenom äventyra förslagets syften, kunna bättre än som skett tillgodose de skattskyldiga rörelseidkarnas intressen. Det kunde exempelvis vara lämpligt att införa en viss begränsning av skyldigheten att utlämna tidigare års bokföring, förslagsvis fem år. Och vidare syntes det kammarrätten, som om en av de sakkunniga antydd anordning vore i detta sammanhang förtjänt av beaktande, nämligen att taxeringsinspektionen skulle såsom bokföringsgranskare äga godkänna ett antal auktoriserade revisorer eller andra lämpliga personer, vilka skattskyldig på egen bekostnad skulle få anlita för granskningens utförande, därest han föredroge detta framför att låta granskningen verkställas av taxeringsinspektionens personal.

Emot de sakkunnigas förslag om skyldighet för rörelseidkare att tillhandahålla sin bokföring eller sina anteckningar rörande intäkter och utgifter i rörelsen för kontroll å de uppgifter, som av honom lämnats angående sådana till andra skattskyldiga utbetalade belopp, för vilka ovillkorlig uppgiftsskyldighet ägde rum, ävensom för upplysning angående av rörelseidkaren utbetalade räntor å andra lån än obligationslån hade kammarrätten intet att invända.

Statskontoret anmärker, att ämbetsverket icke kunnat undgå finna, att de sakkunniga i vissa avseenden gått väl långt, då det gällt att söka utvägar till förhindrande av skattefusk. Beträffande vissa slag av uppgifter syntes det besvär och den olägenhet, som avgivandet av desamma skulle medföra, ej stå i rimlig proportion till det värde, som därav kunde förväntas. Statskontoret syftade därvid bland annat å den föreslagna skyldigheten för rörelseidkare, som ej vore pliktig att föra handelsböcker, att förete av honom gjorda anteckningar.

Från länsstyrelsernas yttranden, i den mån de beröra dessa frågor, må anmärkas följande.

*Överståthållarämbetet.* Särskilt önskvärt vore att vitesföreläggande kunde användas för att förmå bokföringsskyldig rörelseidkare att efter därom i vederbörlig ordning framställd anmodan förete sina räkenskaper för granskning. Sådan anmodan borde dock till en början avse endast beskattningsåret, samt först om vid denna granskning felaktigheter upptäckts och anledning syntes vara till antagande att vederbörande även föregående år gjort sig skyldig till liknande fel, utsträckas att om-

fatta även tidigare år. Att däremot föreskriva skyldighet för icke bokföringsskyldiga rörelseidkare att förete av dem eventuellt förda räkenskaper eller anteckningar om inkomster och utgifter syntes knappast kunna tillstyrkas, särskilt som sådana bokslut och anteckningar ofta nog visat sig mindre tillförlitliga. Att likväl en skattskyldig, som fört anteckningar av ifrågavarande slag, lämnades tillfälle att till styrkande av uppgifterna i sin deklaration frivilligt förete dem vore en annan sak och tillämpades ofta redan nu i praktiken.

*Länsstyrelsen i Stockholms län:* Förslagen att rörelseidkare, som, ehuru därtill ej pliktig, förde böcker, skulle vara pliktig att förete dessa och att rörelseidkare skulle vara pliktig att förete eventuella anteckningar om intäkter och utgifter i rörelsen funne länsstyrelsen knappast kunna förväntas medföra åsyftade resultat. Den skattskyldige, som kommit i den ställningen, att han måste styrka sina uppgifter, torde utan dylikt stadgande förete sitt bevismaterial; den skattskyldige åter, som hade något att dölja, torde genom ett enkelt förnekande av befintligheten av böcker eller anteckningar kunna undgå att förete dylika handlingar.

*Länsstyrelsen i Uppsala län:* De sakkunniga hade överhuvud gått allt för långt särskilt i fråga om skyldighet att lämna uppgifter till ledning för annans taxering. Länsstyrelsen betvivlade värdet av den föreslagna skyldigheten för rörelseidkare, som ej fört handelsböcker, att förete förda anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen jämte därtill hörande handlingar. Jämväl förslagen om vitesföreläggande torde vara föga effektiva. I regel torde icke sådan kännedom vara för handen om vad den skattskyldige kunde förete, att vite kunde utdömas. Kategorigranskningens fördelar motvägdes av mycket betydande olägenheter. Effektiv bokföringsgranskning beträffande vissa skattskyldiga utan begränsning till särskilda yrken eller brancher, m. a. o. stickprovskontroll, gäve ofta tillfyllestgörande resultat, i synnerhet om jämiörelse gjordes mellan olika företagare med affärsförbindelser sins emellan.

*Länsstyrelsen i Södermanlands län:* Den lämnade möjligheten till granskning av annans bokföring för att därmed kontrollera viss skattskyldigs taxering funne länsstyrelsen allt för mycket ägnad att i taxeringsväsendet införa den kriminella atmosfär, som de sakkunniga sagt sig ej vilja framkalla.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län:* Intet vore att erinra mot, att skyldigheten för rörelseidkare att tillhandahålla sin bokföring för granskning utsträcktes att gälla även sådana rörelseidkare, som förde handelsböcker utan att vara därtill skyldiga. Däremot kunde tvekan råda, om det vore behöfligt och nyttigt att införa skyldighet för icke bokföringspliktiga näringsidkare att tillhandahålla sina anteckningar över intäkter och utgifter i rörelsen. Om föreskrift härom komme till stånd, syntes det emellertid nödvändigt, att i samband därmed stadgades skyldighet för rörelseidkare, om vilka här vore fråga, att hålla sina anteckningar för respektive kalenderår ordnade och förvarade under ännu ett eller eventuellt två kalenderår.

*Länsstyrelsen i Kronobergs län:* Skyldighet för icke-bokföringspliktig rörelseidkare att på anmaning tillhandahålla bokföring vore av föga praktisk betydelse, då laglig skyldighet icke föreläge att förvara desamma.

*Länsstyrelsen i Blekinge län:* Därest skyldighet att ovillkorligen tillhandahålla bokföring ej ansåges böra principiellt avvisas med hänsyn till befarade olägenheter ur affärssynpunkt, ansåge länsstyrelsen, att rö-

relseidkare, som enligt lag vore skyldiga att föra handelsböcker och till-  
lika förde vinst- och förlustkonto, borde åläggas att lämna mera fullstän-  
diga specifikationer ur bokföringen rörande olika slag av inkomster och  
utgifter m. m. till belysande av räkenskapsutdragen. Dylik skyldighet  
torde, om specifikationen lämnades i samband med deklaration, ej bliva  
alltför betungande för de deklarationsskyldiga, men likväl möjliggöra  
en begränsning av de fall, då en tidsödande granskning av böckerna  
måste äga rum, ävensom underlätta konstaterandet vid bokgranskning  
av eventuella felaktigheter.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län:* Mot förslaget om möjlighet till vitesföre-  
läggande syntes icke vara något att invända, även om, enligt den erfaren-  
het som vunnits inom Malmöhus län, behovet av ett sådant tvångsmedel  
icke förefölle vara så utpräglat.

*Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasätter, om ifrågavarande skyldig-  
hets utsträckning till rörelseidkare, som ej fört böcker, med avseende å  
av honom förda anteckningar kunde få någon vidare praktisk betydelse.

*Länsstyrelsen i Göteborgs- och Bohus län* förklarar sig icke ha erinran  
mot förslaget i vad rör kontroll av egen taxering.

*Länsstyrelsen i Örebro län:* Bestämmelsen om skyldighet jämväl för  
den, som utan att vara skyldig föra i lag stadgade handelsböcker, likväl  
fört dylika böcker, att efter anmaning tillhandahålla sin bokföring för  
granskning kunde ha fog för sig under förutsättning, att den skattskyl-  
dige deklarerat å formulär, som vore avsett för näring, över vilken han-  
delsböcker skulle föras. Böckerna komme då att tjäna till bevis om de-  
klarationens riktighet eller motsatsen, men torde väl knappast kunna  
tillmätas större betydelse än de anteckningar rörande inkomster och ut-  
gifter, som fördes av icke bokföringsskyldiga.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* Rörelseidkare syntes böra åläggas  
obegränsad skyldighet att efter anmaning av landskamrerare lämna alla  
upplysningar, som kunde inhämtas ur deras räkenskaper eller anteck-  
ningar om rörelsen med tillhörande handlingar. Efterkommes icke så-  
dan anmaning borde vite kunna föreläggas, oavsett om upplysningarna  
skulle tjäna till ledning för egen eller annans taxering. Den gradering  
av uppgiftsplikten, som föreslagits av de sakkunniga, kunde ej vara  
lämplig. Det tillvägagångssätt vid granskning av en rörelseidkares de-  
klaration och bokföring, som förordats i betänkandet, syntes förutsätta  
en ingående jämförelse mellan olika rörelseidkares räkenskaper. Man  
måste fråga sig, om taxeringsmyndigheterna vore berättigade att utföra  
sådan jämförande granskning utan de skattskyldigas särskilda medgi-  
vande, därest vid räkenskapernas införskaffande uppgivits, att gransk-  
ningen avsåge vederbörandes egen taxering. Vore detta ej förhållandet,  
syntes taxeringsmyndigheterna genom de föreslagna bestämmelserna åt-  
minstone formellt bliva sämre utrustade med maktmedel än vad nu vore  
fallet, när det gällde att skaffa uppgifter från rörelseidkare att tjäna till  
ledning vid andra näringsidkares taxering.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län* tillstyrker utvidgningen av skyldighe-  
ten att tillhandahålla bokföring till att omfatta varje rörelseidkare, som  
fört handelsböcker, vare sig skyldighet att föra dylika böcker förelegat  
eller ej. En dylik skyldighet borde omfatta även tidigare års räkenska-  
per, i den mån granskningen av dessa ägde betydelse för den skattskyl-  
diges taxering för under beskattningsåret åtnjuten inkomst eller för  
åsättande av eftertaxeringar. Utöfva av rörelse, som icke haft ordnad  
bokföring, borde vara skyldig att på anmaning av landskamreraren före-

te sina anteckningar rörande intäkter och utgifter inom rörelsen jämte därtill hörande handlingar. Jämväl förslaget om rätt till vitesföreläggande tillstyrktes.

*Länsstyrelsen i Västerbottens län:* Lämpligheten att införa rätt till vitesföreläggande för ingivande av anteckningar ifrågasattes. Skattskyldig, som tidigare fört anteckningar, kunde efter en sådan bestämmelse införande befaras upphöra därmed eller frestas att föra dem mindre noggrant.

*Kommerskollegium* anför, att mot den föreslagna utsträckningen av skyldigheten att tillhandahålla bokföring näppeligen några befogade erinringar i princip kunde göras. Företeende av bokföring till ledning för annans taxering borde emellertid kunna påfordras allenast då vid granskning av särskilt taxeringsfall erforderliga upplysningar icke kunnat erhållas genom den skattskyldige själv. Kollegium ansåge vidare, att det borde stå den uppgiftsskyldige fritt att med andra bevismedel än bokföring styrka riktigheten av lämnade uppgifter.

I det gemensamma yttrandet till kommerskollegium från *Sveriges industriförbund*, *svenska bankföreningen* och *Stockholms handelskammare* anføres i fråga om bokföringsgranskningen, att denna vore ett sådant ingrepp i de skattskyldigas verksamhet, att granskningsrättens ytterligare utsträckning avstyrktes. Likaså avstyrktes förslaget, att bokföringen och dylika handlingar skulle kunna framtingas genom vite, ett förslag vars behövlighet icke syntes ha blivit genom erfarenhetsrön påvisad. De sakkunniga hade icke anfört något vägande argument mot det i 1927 års proposition gjorda departementschefsuttalandet, att om den skattskyldige kan »med andra bevismedel styrka riktigheten av sina uppgifter, bör det givetvis stå honom fritt». Vidare anføres:

Enligt gällande lagstiftning ansåges taxeringsmyndigheterna äga granska bokföringen allenast för beskattningsåret. Enligt förslaget skulle granskningsrätten utsträckas att gälla även tidigare år. Granskningsarbetet skulle dessutom pågå under hela året. Näringsidkarna skulle således riskera att året runt besväras med förfrågningar och krav på upplysningar och utredningar, och detta icke blott beträffande den för året aktuella taxeringen utan även i fråga om äldre års taxeringsresultat, vilka hittills i allmänhet kunnat betraktas såsom avförda från dagordningen. Taxeringsfrågorna skulle på ett oproportionerligt sätt inkräkta på det produktiva arbetet.

*Smålands och Blekinge handelskammare* anför:

Efter handelskammarens mening borde kontroll av lämnad deklarationsuppgift icke äga rum, med mindre anledning funnes att misstänka en feldeklarering. Om man lade detta till grund för statens handlande i förevarande hänseende, så framstode även orimligheten av den föreslagna bestämmelsen att arbetsgivare, försäkringsbolag, bank ävensom varje rörelseidkare, som från sin rörelse utbetalat ränta å gäld, skulle tillhandahålla icke blott sin bokföring med därtill hörande handlingar utan även sina anteckningar om föreliggande rättstillstånd. Rörelseidkares hittills respekterade rätt att i sin näring tillämpa en viss sekretess skulle härigenom trädas så nära, att ingreppet måste betecknas såsom revolutionerande.

Skyldigheten att lämna uppgifter angående annans taxering vore icke motiverad, så snart därigenom näringsidkaren själv utsattes för fara att yppa affärshemligheter, vilka dock vore hans enskilda egendom.

*Bank- och fondinspektionen* anför i fråga om rätten till räkenskapsgranskning, att denna icke utan att taxeringsmyndigheten angäve något särskilt skäl för granskningen borde få omfatta mera än räkenskaperna för det år, beskattningen avsåge. De skattskyldiga måste nämligen anses ha ett berättigat intresse av att veta, att föregående års räkenskaper kunde med nyssnämnda undantagsfall betraktas såsom fria från vidare granskning från taxeringsmyndigheternas sida.

För egen del kan jag i fråga om bokföringsgranskning förorda de förslag till ändrade bestämmelser, som de sakkunniga, på sätt min redogörelse utvisat, framställt. Dock må erinras, att då jag icke kommer att föreslå upptagande av någon ovillkorlig bestämmelse om allmän uppgiftsplikt för annans taxering, stadgandet om att sådan uppgiftsplikt må fullgöras genom räkenskapers tillhandahållande även bortfaller.

Med vissa jämkningar av huvudsakligen redaktionell art upptagas i departementsförslaget den i det föregående med (1) betecknade punkten i 54 §, punkten (2) i 79 §, punkten (3) i 35 § 3 mom., punkten (4) i 39 § 6 mom. och 40 § 2 mom. samt punkten (5) i 32 § 3 mom. Till bestämmelserna torde med hänsyn till den föregående redogörelsen icke behöva fogas några närmare kommentarer. I anledning av vissa uttalanden i yttrandena vill jag emellertid framhålla följande.

Då granskningsrättens utsträckning till tidigare år än beskattningsåret endast har avseende å förhållanden, som kunna ha betydelse för taxering eller eftertaxering, synes mig icke erforderligt att, såsom blivit föreslaget, stadga någon viss tidsbegränsning för denna granskningsrätt. — Vad angår bokföringsgranskningar till ledning för annans taxering kan det ifrågasättas såsom måhända mera rationellt att stadga en allmän rätt härtill oberoende av det närmare syftet med granskningen. Jag har dock icke velat gå längre i detta avseende än de sakkunniga föreslagit, vilket också står i överensstämmelse med att enligt departementsförslaget liksom gällande taxeringsförfordning ovillkorlig uppgiftsplikt för annans taxering skulle föreligga endast i de i förordningen angivna fallen. — Beträffande utsträckningen av ifrågavarande skyldighet att avse jämväl handelsböcker eller andra anteckningar, som förts av icke-bokföringspliktiga, torde kunna vitsordas den från flera håll framförda erinran, att värdet av denna ändring ofta torde komma att visa sig vara icke så stort. Jag delar emellertid de sakkunnigas uppfattning, att principens fastslående kan få en viss betydelse i en del fall.

Jag har även till övervägande upptagit den av de sakkunniga berörda frågan — punkten (6) — om garantier för att bokföringsgranskningar utföras på sådant sätt att näringsidkarna icke därav betungas eller utsät-

Departementschefen.

tas för andra ogynnsammare verkningar. De sakkunniga ha utgått ifrån, att i den mån bestämmelser härom ansåges erforderliga desamma infördes i instruktionerna för de föreslagna taxeringsinspektörerna. Därrest nu de sakkunnigas organisationsförslag icke kommer till genomförande, synes mig vara av betydelse för rörelseidkarna att vissa huvudregler i angivet syfte upptagas i taxeringsförordningen.

Därvid torde böra fastslås såsom en huvudprincip, att granskning såvitt möjligt skall ske på sådant sätt, att den icke förorsakar hinder i vederbörandes verksamhet. I enlighet härmed föreslår jag ett uttryckligt stadgande därom, att där rörelseidkaren det begär och det lämpligen kan ske skall granskningen verkställas hos honom. I sistnämnda avseende har viss tvekan yppats rörande de nuvarande bestämmelsernas rätta innebörd. Slutligen torde böra stadgas, att den vars bokföring varit föremål för granskning skall erhålla kännedom om granskningens resultat. Bestämmelser av angivet innehåll återfinnas i departementsförslagets 79 § 3 mom., som enligt 93 § skulle äga motsvarande tillämpning i där avsedda fall.

Det har ifrågasatts att även stadga rätt för vederbörande att påfordra, att granskning skall utföras av tjänsteman, eller att meddela bestämmelser av innebörd att den skattskyldige inom viss fastställd krets av sakkunniga äger själv välja sin granskare. Jag har emellertid icke funnit lämpligt att införa bestämmelser av sådant innehåll.

### **Fråga om allmän skyldighet att lämna uppgifter till ledning för annans taxering.**

Uppgiftsplikt till ledning för annans taxering föreligger enligt gällande taxeringsförordning endast i vissa särskilt angivna fall. I vad uppgiftsplikten avser inkomst av tjänst eller av kapital skall jag senare redogöra därför. Dessutom stadgas i 33 § uppgiftsplikt utan anmaning för *dels* försäkringsanstalt beträffande livränta eller eljest på grund av pensionsförsäkring utbetalade belopp, *dels* den, som driver trävarurörelse eller eljest yrkesmässigt avverkar skog å annans mark, beträffande belopp, vilka han utgivit i vederlag för upplåten avverkningsrätt till skog, *dels* ock den, som utbetalt royalty eller periodiskt utgående avgift för utnyttjande av patent, mönster eller dylikt, rörande den utbetalade royaltyn eller avgiften.

Enligt 34 § är vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi skyldigt att utan anmaning lämna vissa uppgifter till ledning för delägares taxering.

Vidare är enligt 35 § 1 mom. d) försäkringsanstalt skyldig att i särskilda fall efter anmaning lämna uppgift beträffande namngiven skattskyldig rörande arten av uppgiven pensionsförsäkring hos anstalten samt



beloppet för premien av försäkringen. Slutligen föreligger enligt 35 § 2 mom. skyldighet för idkare av jordbruk eller skogsbruk, så ock idkare av rörelse att efter anmaning av landskamrerare avlämna uppgift om belopp, som han utbetalt till namngiven annan näringsidkare, därest beloppet är av beskaffenhet att i mottagarens hand utgöra intäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse.

I fråga om offentliga myndigheter är däremot uppgiftsplikten i princip obegränsad. Sålunda skall enligt 52 § för taxering erforderlig, i taxeringsförfordningen icke särskilt omförmäld uppgift på begäran lämnas av statens förvaltande verk, allmän inrättning eller överförmyndare.

Rätt att utfärda anmaning tillkommer, fränsett det i 35 § 2 mom. avsedda fall, både taxeringsnämndsordförande och landskamrerare.

Uppgiftsplikten kan framtvingas genom vitesföreläggande och för underlåtenhet att behörigen fullgöra densamma stadgas dessutom särskilt straff.

Frågan om en mera allmän uppgiftsplikt berördes av föredragande departementschefen i *propositionen till 1927 års riksdag med förslag till taxeringsförfordning*. Därvid anfördes bland annat:

Det hade stundom ifrågasatts att göra skyldigheten att lämna uppgifter till ledning för annans taxering obegränsad, därest uppgift krävdes av ordförande i taxeringsnämnd eller av landskamrerare. Sålunda hade bevillningsutskottet vid 1924 års riksdag gjort det uttalandet, att vissa skäl talade för att utvidga skyldigheten att efter anmaning lämna uppgift till ledning för annans taxering att omfatta över huvud taget varje till annan person utbetalt belopp, som för mottagaren vore att hänföra till inkomst. Taxeringssakkunniga hade i denna fråga anfört följande:

»En sådan utsträckning av uppgiftsskyldigheten kan i och för sig icke anses utesluten. De sakkunniga hålla emellertid före, att en viss försiktighet bör i detta avseende iakttagas, och förmena, att med ett dylikt stadgande taxeringsmyndigheterna skulle, i många fall rent oavsiktligt, kunna komma att på privatlivets område göra obehörigt intrång. Det synes nödvändigt att, även om principen rent teoretiskt måste anses riktig, göra vissa begränsningar, varigenom taxeringsmyndigheternas rättighet i förevarande avseende inskränkes till vissa i författningen särskilt angivna fall, där behovet av en dylik rätt visat sig särskilt utpräglat.»

Taxeringssakkunniga hade därför förordat, att dylik uppgiftsskyldighet efter anmaning skulle inträda endast i vissa angivna fall.

Departementschefen funne det visserligen vara av stor betydelse för vinnande av effektiv taxering, att förefintliga möjligheter till kontroll å deklaranternas uppgifter bleve utnyttjade, men att ålägga envar att på anmaning lämna uppgift till taxeringsmyndighet om verkställda utbetalningar, snart sagt av vad slag de vara må, syntes vara att gå för långt. Otvivelsaktigt riskerade man därvid att göra obehörigt intrång å privatlivets område eller att oskäligt betunga tredje man. Man borde ej heller förbise svårigheterna för mången att, särskilt om anteckningar saknades, lång tid efter en utbetalning redogöra för densamma. På grund härav vore departementschefen icke benägen att förorda införande av en efter anmaning inträdande obegränsad uppgiftsplikt till ledning för

annans taxering. Däremot syntes nu förefintlig uppgiftsplikt i sådant avseende utan olägenhet kunna utsträckas i vissa fall.

*Bevillningsutskottet vid 1929 års riksdag* anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 17:

Det måste anses såsom en olägenhet, som ogynnsamt påverkat taxeringsresultatet, att i regel icke lämnats rätt åt taxeringsmyndigheterna att av annan än skattskyldig själv infordra uppgifter till styrkande av befogenheten av utav skattskyldig påyrkade avdrag, exempelvis för räntor och skulder. — — —

Enligt utskottets mening är det varken möjligt eller för ernående av nöjaktig kontroll erforderligt att utvidga den obligatoriska uppgiftsplikten att omfatta alla inkomstområden. Anordnas nämligen kontrollen så, att en påtaglig risk föreligger för skattskyldig, att av honom åtnjuten inkomst, av vad slag den vara må, kan komma att upptäckas av taxeringsmyndigheterna, skulle densamma enligt utskottets mening i stort sett vara tillfyllest. Genom införande av en allmän uppgiftsplikt, som inträder först *efter anmaning*, skulle det sannolikt, därest taxeringsarbetet utövades planmässigt, bliva möjligt att uppnå nämnda syfte. Redan förefintligheten av en dylik rätt för taxeringsmyndigheterna skulle helt säkert utgöra ett verksamt medel till förekommande av otillförlitliga deklarationer. Såsom ett ytterligare skäl mot begränsande av uppgiftsplikten till endast särskilt angivna fall, vill utskottet framhålla den snabba utveckling det ekonomiska livet är underkastat, varigenom behov av upplysningar torde komma att efter hand uppstå inom nya områden. Ett system, inskränkt till vissa i lagen angivna fall, skulle säkerligen mycket snart bli föråldrat.

Med hänsyn till det nu anförda anser utskottet skäl tala för införande av en mera allmän uppgiftsplikt till vägledning för taxeringsmyndigheternas arbete. Huru långt en sådan uppgiftsplikt bör sträcka sig, synes knappast kunna bedömas, innan en mera ingående undersökning än den utskottet kunnat medhinna ägt rum. Skäl tala emellertid för att utöware av rörelse och framför allt rörelseidkare, som enligt lag äro skyldiga att föra handelsböcker, borde åläggas vidgad skyldighet att på anmodan biträda med lämnande av upplysningar. Denna skyldighet borde omfatta ej allenast sådana utbetalningar till annan, vilka för denne utgöra skattepliktig intäkt, utan jämväl andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för annans taxering, exempelvis, såsom i Stockholm lär hava enligt överenskommelse med restaurangägare praktiserats, storleken av de belopp servitör mottagit för arbetsgivarens räkning av kunder i och för uppskattning av servitörens inkomst samt omfattningen av till återförsäljare levererad vara i och för uppskattning av dennes vinst. Vad åter angår andra enskilda personer än näringsidkare synes, även om det ur principiell synpunkt må anses befogat att såsom en medborgerlig skyldighet föreskriva en allmän uppgiftsplikt, denna skyldighet böra begränsas till belopp, som i allmänhet äro att hänföra till i beskattningshänseende avdragsgilla poster, såsom gäldräntor, skulder, andelar i förmedlingsprovisioner, som utbetalats till annan, m. fl. dylika belopp.

Mot en sådan utvidgad uppgiftsplikt, vilken nära ansluter sig till den i Danmark föreskrivna, har tidigare erinrats, att man därigenom riskerade att göra obehörigt intrång å privatlivets område eller att oskäligt betunga tredje man. Förstnämnda skäl har återopats redan gentemot

självdeklarationsuppgifterna och torde i viss mån kunna andragas mot nära nog varje kontrollföreskrift. Redan i detta sammanhang vill utskottet emellertid framhålla vikten av, att de upplysningar, som sålunda komme att bliva tillgängliga för taxeringsmyndigheterna, omgärdas av sekretess ävensom att undersökningsarbetet bedrives av sådana organ och i sådana former, att varje skäl till misstanke uteslutes därom, att undersökningarna avse andra ändamål än vinnande av tillförlitlig taxering.

*De sakkunniga* föreslå, på sätt jag senare skall närmare angiva, utvidgningar av nu gällande uppgiftsplikt till ledning för annans taxering för *dels* inkomst av tjänst och *dels* inkomst av kapital. Dessutom föreslås bibehållande i huvudsak av de nyssnämnda särskilda bestämmelserna i övrigt angående uppgiftsplikt till ledning för annans taxering, dock med undantag av stadgandena i 35 § 1 mom. d) och 35 § 2 mom. I stället föreslås införande av ett nytt stadgande — i de sakkunnigas författnings-text upptaget i 33 § 7 mom. — av innehåll att »envar är skyldig att efter bästa förmåga vara beskattningsnämnd för årlig taxering behjälplig i dess strävan att söka ernå en rättvis och jämlik taxering, genom att efter anmaning av landskamrerare lämna upplysningar, i den mån så är möjligt, till ledning för annans taxering för inkomst eller förmögenhet». Till stadgandet fogas den förklaringen, att den som fört handelsböcker eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunna inhämtas, må fullgöra uppgiftsplikten genom att tillhandahålla landskamreraren sådan bokföring eller sådana anteckningar.

Något tvångsmedel eller annan påföljd vid underlåtenhet att fullgöra denna allmänna skyldighet föreslås emellertid ej. I fråga om anmaningsrätten skulle skattedirektören, biträdande landskamrerare och taxeringsinspektörerna vara att jämställa med landskamrerare.

I fråga om alla former av uppgiftsskyldighet till ledning för annans taxering skulle enligt de sakkunnigas förslag gälla, att skyldigheten skullo föreligga även beträffande tidigare års förhållanden, i den mån de hade betydelse för taxering eller eftertaxering (54 §).

Till motivering av nämnda lösning anföra de sakkunniga bland annat:

Det finge anses tillbörligt att, liksom i fråga om såväl privaträttsliga som straffrättsliga fall en allmän skyldighet att lämna upplysningar föreskrivits genom vittnesplikten, en liknande skyldighet utkrävdes i fråga om den ur allmän synpunkt så utomordentligt viktiga direkta beskattningen.

Väl vore det sant, att man i ett icke ringa antal fall, utan att uttrycklig uppgiftsplikt stadgats, med hänsyn till föreliggande allmänna intresse lämnat taxeringsmyndigheterna av dem begärda upplysningar till ledning för annans taxering. Sålunda hade understundom överenskommelser träffats mellan nämnda myndigheter och vissa grupper av verksamhetsidkare rörande meddelande av sådana uppgifter. Emellertid hade erfarenheten visat att, medan man å vissa platser lyckats träffa sådana överenskommelser med en grupp utöfvere av en verksamhet, man å andra håll icke kunnat förmå idkare av enahanda verksamhet att lämna dylik medverkan. Uttryckligt föreskriven skyldighet att lämna upplysningar

av dylikt slag skulle otvivelaktigt giva en starkare auktoritet åt myndigheternas framställningar i sådana fall och därigenom vara ägnad att i nödig omfattning förskaffa dem det erforderliga uppgiftsmaterialet, även om icke något särskilt tvångsmedel stadgades för underlåtenhet att efterkomma myndigheternas framställning.

Om sålunda enligt de sakkunnigas mening ett påtagligt behov föreläge av en allmän uppgiftsplikt till ledning för annans taxering vid sidan av den i särskilda fall föreskrivna, kunde olika vägar väljas för vinnande av det åsyftade målet. Under alla förhållanden måste nämligen tillses, att erforderliga garantier skapades för att en dylik rätt icke missbrukades. I Tyskland hade visserligen en oönskränkt uppgiftsskyldighet föreskrivits, men till förekommande av missbruk hade en mångfald bestämmelser stadgats i begränsande syfte (sid. 146 i betänkandet). I Danmark åter hade denna önskränkta uppgiftsplikt begränsats att avse vissa slag av personer, av vilka särskilt viktiga upplysningar ansetts kunna inhämtas (sid. 148). I båda dessa stater kunde tvångsmedel användas för uppgifternas införskaffande.

Mot en sådan önskränkt uppgiftsplikt hade erinrats, att man därigenom riskerade att göra obehörigt intrång å privatlivets område. Såsom bevillningsutskottet framhållit hade enahanda skäl anförts även mot deklarationsplikten, och detsamma torde i viss mån kunna andragas mot nära nog varje kontrollföreskrift. Handhades emellertid anmaningsrätten med nödig urskiljning och grannlagenhet, syntes man efter vad erfarenheten visat icke riskera att av sådan anledning framkalla ovilja hos de skattskyldiga.

Såsom mera vägande framstode två andra synpunkter, vilka beaktats i den tyska lagstiftningen. Det finge sålunda anses angeläget, att uppgiftsplikten anordnades så, att densamma icke över hövan betungade tredje man samt att skyldighetens fullgörande icke inkräktade på andra berättigade intressen, så att förhållanden röjdes, vilka ur allmän intressesynpunkt borde förbliva hemliga jämväl för taxeringsmyndigheterna.

De sakkunniga hade icke ansett sig böra föreslå ett uppgiftssystem likartat med det tyska. Det syntes knappast vara möjligt att genom lagbestämmelser lämna sådana garantier, att icke anmaningsrätten i särskilda fall kunde missbrukas. Härtill komme, att det kontrollsystem, de sakkunniga ansett böra komma till användning i vårt land, väsentligen skilde sig från det i Tyskland tillämpade.

Vid sådant förhållande syntes behov icke föreligga av en uppgiftsplikt i de särskilda fallen av samma omfattning och art som den i Tyskland gällande. Självfallet borde uppgiftsplikten icke heller göras mera omfattande eller betungande för de skattskyldiga än som befunnos nödvändigt för ett effektivt kontrollsystem.

Då det knappast syntes vara möjligt att i förordningen uttömmande uppräknat alla de grupper av rörelseidkare och andra, vilkas medverkan för tredje mans taxering kunde befinnas erforderlig, hade de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå en uppgiftsplikt likartad med den danska.

Någon påföljd för underlåtenhet att lämna begärda uppgifter hade icke föreslagits. Det syntes kunna förväntas, att uppgifter av dylikt slag företrädesvis komma att begäras av personer, som utövat verksamhet i någon form. Då i det övervägande flertalet fall anmaningarna icke skulle avse att vinna klarhet beträffande sådan persons inkomstförhållanden, vilken vore utsatt för taxeringsmyndigheternas särskilda misstro, utan tjäna ett mera allmänt kontrollbehov, torde man kunna förvänta, att de uppgifts-

pliktiga skulle utan särskilt tvångsmedel lämna myndigheterna begärda uppgifter. Det förhållandet att tvångsmedel icke föreskrivits torde vara ägnat att skapa garanti för, att taxeringsmyndigheterna skulle med alldeles särskild urskiljning och grannlagenhet komma att använda ifrågasvarande kontrollmedel. En annan omständighet, som syntes kunna medverka till att de uppgiftspliktiga lojalt skulle fullgöra sin skyldighet, vore den, att uppgiftsplikten torde böra påfordras främst i fråga om sådana slag av inkomster, där kontrollbehovet vore särskilt starkt framträdande.

Skulle det emellertid visa sig, att ett tvångsmedel vore erforderligt, kunde det framdeles bliva nödvändigt att överväga, om icke föreskrifterna borde skärpas. Såsom en garanti mot ett obehörigt användande av befogenheten kunde därvid tänkas, att i tveksamma fall taxeringsinspektionen skulle äga att angiva, huruvida i det särskilda fallet uppgift skulle avkrävas tredje man eller icke. Mot ett sådant förfaringssätt talade emellertid det ökade arbete taxeringsinspektionen och taxeringsavdelningarna därigenom komme att förorsakas. För övrigt hade de sakkunniga ansett självfallet, att i inspektionens åligganden borde ingå att utfärda anvisningar angående anmaningsrättens utövande.

I sitt yttrande anför *kammarrätten* i förevarande fråga:

En obegränsad skyldighet att efter anmaning lämna uppgifter till ledning för annans taxering hade hittills ansetts kunna medföra ett obehörigt intrång i privatlivets område eller ett oskäligt betungande av tredje man och hade på den grund avböjts vid de tillfällen, då frågan härom tidigare varit på tal. Att en sådan skyldighet skulle vara i och för sig orimlig eller strida mot allmänna rättsgrundsatser, hade däremot icke påståtts och kunde väl heller icke med fog göras gällande. Såsom de sakkunniga framhållit kunde samma slags skäl, som talade för den allmänna vittnesplikten, åberopas för ifrågasvarande uppgiftsplikt. Det återstod då att se, i vilken mån de sakkunniga lyckats undvika ovannämnda praktiska olägenheter. Vad först anginge risken att oskäligt betunga tredje man, skulle denna minskas genom den samtidigt föreslagna tillåtelsen för den, som fört handelsböcker eller anteckningar, ur vilka de begärda upplysningarna kunde inhämtas, att fullgöra uppgiftsplikten genom att tillhandahålla sina böcker och anteckningar. Såväl sistnämnda risk som risken för obehörigt intrång i privatlivet skulle begränsas genom att anmaningsrätten anförtroddes åt landskamrerare och taxeringsinspektör samt slutligen därigenom att något tvångsmedel för uppgiftspliktens fullgörande icke stadgades liksom ej heller någon straffpåföljd för underlåtenhet att fullgöra sådan uppgiftsplikt. Härigenom skulle nämligen vederbörande föranledas att vid utövningen av sin anmaningsrätt framgå med särskilt stor försiktighet.

Denna sistnämnda anordning måste emellertid enligt kammarrättens mening väcka mycket stora betänkligheter. Att ålägga någon en skyldighet, som icke vid behov kunde utkrävas, torde icke vara förenligt med sunda lagstiftningsprinciper utan torde snarare vara ägnat att undergräva aktningen för lag och författning. Det borde därför övervägas, huruvida införandet av denna uppgiftsplikt verkligen tedde sig såsom oundgängligen nödvändigt. Enligt kammarrättens förmenande vore så icke förhållandet. De sakkunniga medgäve själva, att även med gällande lagstiftning begärda upplysningar till ledning för annans taxering godvilligt lämnats i betydande omfattning. Det lämpligaste syntes vid så-

dant förhållande vara att tillsvidare icke införa någon uppgiftsplikt av nu avsedd art. Skulle erfarenheten framdeles visa, att en sådan dock vore av behovet påkallad, kunde ju frågan härom senare upptagas till behandling.

I *länsstyrelsernas* yttranden förekommer härom följande.

*Länsstyrelsen i Stockholms län* anser förslaget kunna lämnas utan erinran.

*Länsstyrelsen i Uppsala län*: Skyldighet att lämna uppgift till ledning för annans taxering kunde visserligen icke undvaras men måste regleras inom bestämda gränser. Det föreliggande förslaget syntes i detta avseende gå alltför långt.

*Länsstyrelsen i Södermanlands län*: Någon utvidgning av uppgiftsplikten i vissa fall vore nog önskvärd men ett stadgande som det föreslagna kunde man näppeligen gå med på.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län*: Ifrågavarande generella stadgande syntes i och för sig mindre lämpligt och torde vara ägnat att åstadkomma mera skada än gagn.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län*: Bestämmelserna angående generell skyldighet att lämna upplysningar till ledning för annans taxering fyllde otvivelaktigt en lucka i lagstiftningen, men som särskilda tvångsmedel vid underlåtenhet att efterkomma framställning härom icke stadgats kunde befaras, att dessa bestämmelser bleve illusoriska.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län*: Länsstyrelsen hyste för sin del betänkligheter mot införandet av en allmän uppgiftsplikt till ledning för annans taxering, då densamma kunde giva anledning till inkräktande på privatlivets område, röjande av yrkeshemligheter m. m. Något tvångsmedel för erhållande av dessa uppgifter hade icke föreskrivits, vadan någon påföljd icke inträdde för den, som underlåte att efterkomma en sådan anmaning, ett förhållande, som torde kunna verka föroringande för den anmanandes auktoritet.

*Länsstyrelsen i Skaraborgs län*: Tredje mans uppgiftsskyldighet kunde naturligen ej undvaras, om skattekontrollen skulle bli effektiv, men i motsats till de sakkunniga ansåge länsstyrelsen tvångsmedel vara av nöden, om de uppgiftspliktiga vore ovilliga inkomma med begärda upplysningar.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län*: Förevarande förslag syntes vara den mest betydelsefulla principiella nyheten. Länsstyrelsen ansåge sig icke kunna biträda förslaget. Det ville synas, som om även de sakkunniga insett vådorna av att giva uppgiftsskyldigheten den omfattning som skett, då de icke velat stadga någon påföljd för uraktlåtenhet att lämna begärda upplysningar. Enligt länsstyrelsens åsikt borde de skattskyldiga icke åläggas andra förpliktelser än som verkligen vore nödvändiga för åstadkommande av en riktig taxering, men hade uppgiftsplikt föreskrivits i visst fall, skulle också myndigheterna beredas möjlighet att framtinga avlämnandet av sådan uppgift.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län*: Förslaget avstyrktes, enär det kunde leda till intrång å privatlivets område.

*Länsstyrelsen i Västerbottens län*: En obegränsad uppgiftsskyldighet till ledning för annans taxering bleve nog svår att utnyttja i vad den rörde andra än bokföringsskyldiga rörelseidkare. Den förutsatte nämligen, att anteckningar fördes och att dessa icke förstördes, d. v. s. att en viss bokföringsskyldighet ålades alla medborgare.

*Länsstyrelsen i Norrbottens län:* Man borde kunna ställa ganska stränga fordringar på den enskildes uppgiftsplikt, men länsstyrelsen vore tveksam om icke de sakkunniga gått för långt genom att föreslå denna obegränsade uppgiftsplikt. Då skyldigheten inträdde endast efter anmaning av landskamreraren kunde man emellertid förvänta, att denna rätt icke användes i alltför vidsträckt omfattning eller så att oskäligt arbete ålades den uppgiftspliktige.

*Kommerskollegium* ställer sig visserligen mycket tveksamt till införandet av en obegränsad uppgiftsplikt, som anses kunna bli mycket betungande för tredje man och medföra risk för obehörigt intrång på privatlivets område, men vill dock icke ställa sig alldeles avvisande till förslaget härom. En sådan uppgiftsplikt borde dock icke få utnyttjas i den vidsträckta omfattning, som de sakkunniga avsett, utan endast tagas i anspråk, då vid granskning av särskilt taxeringsfall erforderliga upplysningar icke kunnat erhållas av den skattskyldige själv.

Av *handelskamrarna* anföras:

*Skånes handelskammare:*

Tvekan inför de sakkunnigas förslag i denna del yppade sig främst mot den föreslagna oinskränkta uppgiftsplikten. Handelskammaren erinrade om den risk för ett obehörigt intrång på privatlivets område, som en obegränsad uppgiftsskyldighet medförde. Om handelskammaren likväl icke avstyrkte införandet av sådan uppgiftsplikt, berodde detta därpå, att handelskammaren insåge behovet av en vidgad uppgiftsplikt till ledning särskilt för annans taxering. Handelskammaren ville dock med skärpa framhålla, att denna uppgiftsplikt under inga förhållanden finge utnyttjas för igångsättande av kategorigranskning eller annan stickprovskontroll efter av de sakkunniga avgivna riktlinjer utan allenast tillgripas i konkreta fall, då inhämtandet av upplysningar från utomstående kunde förväntas klarlägga förhållanden, vartill den skattskyldiges egen bokföring ej lämnade tillräckligt tillförlitligt material.

*Västernorrlands och Jämtlands handelskammare:*

Enligt de sakkunnigas förslag hade skyldighet stadgats för alla medborgare att i obegränsad omfattning tillhandagå med upplysningar till ledning jämväl för annans taxering. Handelskammaren ville icke förneka, att gällande bestämmelser rörande kontrollen över att skattskyldigs inkomst och förmögenhet bleve behörigen beskattade borde i vissa hänseenden kompletteras. Praktiska och ändamålsenliga förslag, ägnade att befordra ett sådant syfte, borde alltså icke avvisas. Vad de sakkunniga härutinnan förordat, syntes emellertid enligt handelskammarens förmenande icke kunna hänföras till dylika praktiska och ändamålsenliga förslag. Att exempelvis ålägga banker, rörelseidkare och andra bokföringspliktiga att på anmaning i vilken utsträckning som helst tillhandahålla taxeringsmyndigheterna alla möjliga uppgifter resp. sina handelsböcker för granskning till ledning för annans taxering kunde sålunda icke ur någon synpunkt anses vara av förhållandena betingat. Handelskammaren hölle nämligen före, att en fullt tillfredsställande lösning av frågan om uppgiftsplikten till ledning för icke egen utan annans taxering kunde vinnas genom ett lagfästande av sådan uppgiftsplikt för allenast de särskilda fall, då en närmare undersökning eller kontroll av en eller annan

anledning funnes påkallad. Endast en på sådant sätt begränsad uppgiftsskyldighet kunde leda till en taxeringsarbetet verkligt gagnande granskning. En vidsträcktare uppgiftsskyldighet och en tillämpning i anslutning därtill av granskningsmetoder enligt de sakkunnigas recept komme säkerligen ock att stöta på mycket stora olägenheter och svårigheter av praktisk natur, som av de sakkunniga icke tillräckligt beaktats. Handelskammaren hade icke kunnat irigöra sig från en viss oro för att den av de sakkunniga förordade kontrollen eller utövarna av densamma kunde komma att utgöra en verklig fara för näringslivet.

*Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare:* Den ökade uppgiftsplikt, som enligt förslaget skulle inträda beträffande uppgift till ledning för såväl egen som annans taxering hade utformats på ett sådant sätt, att fullgörandet av densamma icke gjorts mer betungande än samhällsmedlemmarna med hänsyn till de värden, som stode på spel, skäligen måste anses skyldiga att underkasta sig.

Departa-  
mentschefen.

Såsom jag inledningsvis framhållit kan en effektiv deklarationskontroll knappast genomföras utan att taxeringsmyndigheterna erhålla möjlighet att i ganska vidsträckt omfattning infordra uppgifter av de enskilda till ledning för annans taxering. I allmänhet synes det naturligt att betrakta lämnandet av sådana uppgifter som en medborgerlig skyldighet. Men det kan icke bestridas, att den enskilde i en del fall med hänsyn till personliga förhållanden eller andra omständigheter kan ha ett berättigat intresse att icke till taxeringsmyndigheterna lämna uppgifter av förevärande slag.

De sakkunniga ha erinrat, att man ibland i utlandet löst dessa svårigheter så, att man i princip stadgat obegränsad uppgiftsplikt men sedan gjort undantag för en mångfald angivna fall, medan man på andra håll förfarit så, att i författningen angivits de mer eller mindre omfattande områden, för vilka uppgiftsplikt föreligger. Vår taxeringsförfattning är byggd på sistnämnda princip, en naturlig följd därav att uppgiftsplikten till ledning för annans taxering efter hand utvidgats till nya områden. De sakkunniga förorda nu, under hänvisning bland annat till att de mångskiftande ekonomiska förhållandena göra alla uppräknningar bristfälliga, att envar förklaras skyldig att lämna begärda uppgifter till ledning för annans taxering. Därvid göras inga undantag, men garantier mot missbruk anses lämnade dels genom att anmaningsrätten förbehålles skattedirektören, landskamrerarna och taxeringsinspektörerna och dels genom att inga tvångsmedel eller andra påföljder stadgas för underlåtenhet att fullgöra skyldigheten. Dessutom bibehållas, utom stadganden om uppgiftsplikt utan anmaning, vissa särskilda stadganden om skyldighet att på anmaning lämna uppgifter jämte bestämmelser om tvångsmedel för dessa fall.

Vissa erinringar synas mig kunna göras mot detta förslag. Särskilt vill jag i anslutning till vad kammarrätten anfört framhålla, att det knappast torde vara förenligt med sunda lagstiftningsprinciper, särskilt



på ett så omfattande och viktigt område som det förevarande, att meddela en föreskrift, som till formen innebär en ovillkorlig skyldighet men vilkens eftersättande icke är förenad med någon påföljd. Infordrar en myndighet en uppgift under åberopande av en sådan föreskrift, har tydligen en person utan närmare författningskännedom anledning tro att han icke kan vägra, medan en annan person med bättre författningskunskaper vet, att han genom en vägran icke utsätter sig för några risker; i det särskilda fallet kan måhända den förre men icke den senare verkligen ha skäl för en vägran.

Å andra sidan torde tvångsmedel icke kunna stadgas utan ett angivande av olika undantag från uppgiftsplikten, vilket säkerligen skulle vara förenat med avsevärda svårigheter. Det lämpligaste synes mig därför vara att tillsvidare icke frångå det nuvarande systemet att specificera icke blott de fall, då uppgiftsplikt utan anmaning föreligger, utan även de fall, då ovillkorlig uppgiftsplikt eiter anmaning skall äga rum, samt att för alla dessa fall stadga vissa påföljder för underlåtenhet. Med vissa utvidgningar av gällande uppgiftsplikt torde man på denna väg väsentligen kunna nå vad man vill vinna.

I departementsförslaget ha sålunda *dels* införts ganska väsentliga utvidgningar av uppgiftsplikten i fråga om förvärvskällorna inkomst av tjänst och inkomst av kapital, på sätt jag senare skall utveckla, och *dels* bibehållits övriga förut omnämnda stadganden om uppgiftsplikt till ledning för tredje mans taxering, varjämte är att märka de redan omnämnda nya bestämmelserna om rätt till bokföringsgranskning i vissa angivna fall till ledning för annans taxering.

Den nu angivna lösningen synes icke böra utesluta, att man även i själva författningen ger uttryck för den nyss antydda åsikten, att envar bör i det helas intresse såvitt möjligt söka tillhandagå taxeringsmyndigheterna med de upplysningar, som av dem begäras för annans taxering. Då jag håller för troligt, att detta icke skulle vara utan sitt värde, har jag i departementsförslaget såsom ett sista moment i 35 § upptagit en bestämmelse av innehåll, att där det av landskamrerare begäres bör envar även i andra fall än i förordningen särskilt angivits såvitt möjligt biträda med upplysningar till ledning för annans taxering för inkomst eller förmögenhet.

Jag får slutligen omnämna, att de sakkunniga föreslagit utsträckning av det i 52 § taxeringsförordningen upptagna stadgandet om uppgiftsplikt för statliga myndigheter och överförmyndare till att avse även kommunala myndigheter. Mot detta förslag, som icke mött någon erinran i de avgivna yttrandena, har jag icke något att erinra. Till ett av de sakkunniga föreslaget tillägg till samma paragraf i fråga om sättet för uppgiftspliktens fullgörande skall jag senare återkomma.

### Kontroll å inkomster av tjänst.

Uppgiftsskyldighet av arbetsgivare angående anställdas förmåner för kontroll å dessas taxering har sedan länge varit föreskriven. Enligt 33 § i 1928 års taxeringsförordning gäller härom, att uppgift angående förmåner i avlöning eller pension *utan anmaning* skall avlämnas

a) av statlig eller kommunal myndighet samt allmän inrättning eller stiftelse beträffande tjänsteman eller annan, som där ägt utbekomma avlöning eller pension;

b) av bolag eller rederi ävensom verk, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller står under offentlig kontroll, beträffande alla dem, som varit anställda hos bolaget, rederiet eller verket eller därifrån åtnjutit pension; samt

c) av annan arbetsgivare — annan juridisk person än de under a) och b) nämnda samt fysisk person — beträffande dem, som varit anställda i *av honom bedriven rörelse* eller därifrån uppburit pension.

I fråga om sistnämnda punkt är att märka, att till rörelse icke räknas jordbruk eller skogsbruk eller förvärvskällan »inkomst av annan fastighet».

Vid uppgivande av förmånerna skall i förekommande fall särskild upplysning lämnas, att med befattning följt rätt till fri kost, boställe, bostad eller löningsjord eller inkomst av sportler, expeditionslösen, bötes- eller beslagarandelar eller andra liknande ej till beloppet bestämda inkomster. Avser uppgiven avlöningsförmån kortare tid än helt år, skall upplysning meddelas om den tidrymd, för vilken förmånen utgått.

I fråga om sättet för uppgiftspliktens fullgörande märkes, att särskild uppgiftshandling skall upprättas för varje löntagare samt att, där så kan ske, uppgiften bör fullständigt angiva löntagarens namn, hemvist, bostadsadress och födelseår samt för den, som ej är svensk undersåte, hans nationalitet. Uppgifterna skola senast den 15 februari avlämnas till myndighet i den ort, där taxeringen skall äga rum. De skola därvid vara ordnade kommun- eller församlingsvis, och medelst särskilda omslag eller anmaning skall vara tydligt utmärkt, vilken kommun eller församling varje grupp av uppgifter avser.

Vidare åligger det enligt 35 § 1 mom. taxeringsförordningen arbetsgivare att i särskilda fall *efter anmaning* lämna uppgift angående avlöningsförmåner, som hos honom åtnjuts av andra personer än de i 33 § nämnda. Den som för arbetslag eller liknande grupp av arbetare i en summa uppburit visst avlöningsbelopp såsom ackordsöverskott eller dylikt för att fördelas inom laget eller gruppen är enligt samma författningsrum skyldig att i särskilda fall efter anmaning lämna uppgift angående beloppets fördelning. Anmaningsrätt tillkommer ordförande i taxeringsnämnd och landskamrerare.

Skulle anmaning att avlämna löneuppgift icke efterkommas, äger läns-

styrelse vid vite förelägga den försumlige, därest han icke är offentlig tjänsteman, att inkomma med uppgift. Underlåter den, som är skyldig att lämna löneuppgift utan anmaning, att behörigen fullgöra sagda skyldighet, eller efterkommes icke anmaning att lämna löneuppgift, skall den försumlige, där han ej för underlåtenheten är underkastad ansvar för tjänstefel, böta tjugufem kronor. Lämnar uppgiftspliktig oriktigt meddelande i löneuppgift mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet, är han underkastad samma straffpåföljd som den, vilken avgivit oriktig självdeklaration.

De sakkunniga föreslå nu ändringar, tillägg eller förtydliganden beträffande den sålunda stadgade uppgiftsplikten i följande avseenden.

(1) *Alla juridiska personer hänföras till den grupp, för vilken uppgiftsplikt föreligger oavsett om fråga är om rörelse.* Härom anföres:

Genom att föreningar, stiftelser och därmed jämförliga institutioner undantagits från ovillkorlig uppgiftsskyldighet erhöles icke uppgifter å avlöningar, som utginge till stora grupper av förvaltningspersonal, vilken exempelvis vore anställd hos sammanslutningar inom näringslivet och bland arbetare. Under hand hade visserligen genom myndigheternas initiativ å någon eller några orter flera sådana föreningar, som haft ett jämförelsevis stort antal anställda, kommit att årligen utan särskild anmaning lämna löneuppgifter, men skäl saknades att icke i förevarande hänseenden likställa dem med aktiebolagen. Vad anginge andra slag av ideella föreningar, vilkas antal år 1917 av de sakkunniga för ideella föreningsars beskattning beräknats till närmare 26,400, syntes införandet av obligatorisk uppgiftsplikt beträffande löner böra kunna befrämja taxeringsresultatet. Även om de funktioner, som utfördes inom sådana föreningar, vanligen hade karaktär av bisysselsättningar och förtyt utgående ersättningar i regel icke uppginge till mera avsevärda belopp, måste det anses ur kontrollsynpunkt angeläget, att den ovillkorliga uppgiftsplikten utsträcktes till sådana avlöningar, då innehavare av dylika funktioner säkerligen ofta underlåte att deklarerera sin inkomst därav samt myndigheterna icke sällan saknade kännedom om att den skattskyldige haft ifrågavarande förvärvskälla. Man syntes icke behöva befara, att föreningarna eller stiftelserna därigenom komme att över hövan betungas.

Ifrågavarande förslag skulle komma till uttryck genom en ändring i 33 §.

(2) *Med rörelse jämställes i förevarande avseende jordbruk eller skogsbruk med minst tre personer stadigvarande anställda.* Härom yttra de sakkunniga:

Enligt gällande bestämmelser vore från uppgiftsskyldigheten undantagna avlöningar till i jordbruk eller skogsbruk eller för skötseln av bostadsfastighet sysselsatta personer. I fråga om bostadsfastighet syntes kontroll lämpligen kunna vinnas genom att ägare av annan fast egendom än jordbruksfastighet ålades att å bilaga till självdeklaration specificera påyrkat avdrag för avlöningar med angivande av mottagarens namn och bostadsadress. Beträffande brukare av jordbruksfastighet åter föreläge obestriddligt ett behov av uppgifter ej minst rörande personer, som

varit anställda i skogsbruk. Emellertid syntes av praktiska skäl uppgiftsplikten böra begränsas samt avse endast de större jordbrukarna, vilka utan svårighet torde kunna fullgöra densamma. Enligt de sakkunnigas förslag hade ovillkorlig uppgiftsplikt därför ålagts utövare av jordbruk eller skogsbruk, vilken under beskattningsåret i sin verksamhet haft minst tre personer stadigvarande anställda. Genom en dylik begränsning undantoges från uppgiftsplikt alla mindre jordbrukare, jämväl sådana, som enstaka år företoge skogsavverkningar i sådan omfattning, att tillfällig arbetskraft måste anlitas.

Jämväl nämnda förslag skulle komma till uttryck genom en ändring i 33 §.

(3) Det meddelas *anvisningar, vad löneuppgifter skola innehålla vid avdrag för pensionsavgifter samt beträffande ersättning för rese- och traktamentskostnader, representationskostnader m. m.* I detta avseende anför de sakkunniga:

I samband med 1928 års skattereform hade föreskrifterna rörande redovisningen i självdeklaration av inkomst av tjänst ändrats. Medan enligt äldre deklarationsformulär inkomst av varje särskild befattning, anställning eller tjänsteuppdrag skulle redovisas efter avdrag för obligatoriska pensionsavgifter och utgifter för tjänsten, skulle enligt gällande bestämmelser skattskyldig redovisa såväl bruttobeloppet av de intäkter han åtnjutit av varje särskild tjänst som jämväl de utgifter, han åsamkats för intäkternas förvärvande. Trots de ändrade bestämmelserna torde likväl de skattskyldiga i allmänhet fortsatt att redovisa ifrågavarande inkomst i samma ordning som tillförne. Såsom bruttointäkt upptoges i regel det belopp, arbetsgivaren angivit i löneuppgift, och från bruttointäkten droges de särskilda utgifter, den skattskyldige åsamkats, såsom för resor mellan bostad och arbetsplats, för inköp av facklitteratur m. m. De *avgifter för pensionering*, vilka av arbetsgivaren innehållits före avlöningens utbetalande, torde i regel avdragas vid bruttointäktens uppgivande, och ett sådant redovisningssätt hade jämlikt år 1930 verkställd ändring i avfattningen till 54 punkten i anvisningarna till deklarationsformuläret förutsatts vara tillåtet. Endast i undantagsfall torde skattskyldig i bruttointäkten inräkna de ersättningar, han i kommunal eller enskild tjänst åtnjutit för sådana särskilda med tjänsten förenade utgifter såsom kostnader för resor eller på grund av vistelse utom hemorten eller för representation.

Skattskyldigs redovisning av bruttointäkten bestämdes med avseende å sättet i allmänhet av löneuppgiftens innehåll. De skattskyldiga syntes ofta icke anse behövt att själva föra anteckningar rörande sina intäkter av tjänst utan rättade sig efter de upplysningar rörande inkomsten, som arbetsgivaren plägade lämna dem. Då löneuppgifterna alltjämt uppställdes efter samma grunder som tidigare, hade följden blivit den nyssnämnda, nämligen att, trots såväl ändrade bestämmelser i taxeringsföreskriften som uttryckliga anvisningar i deklarationsformuläret, de skattskyldiga alltjämt redovisade sin inkomst av tjänst i samma ordning som tidigare. Därest man önskade åstadkomma ett ändrat redovisningssystem å förevarande område, syntes detta närmast böra ske genom att arbetsgivarna meddelades tydliga anvisningar om vad löneuppgifterna skulle innehålla.

Ur principiell synpunkt vore det givetvis riktigt, att skattskyldig re-

dovisade inkomst av tjänst i den ordning, som numera föreskrivits. Där-  
emot vore en specificerad redovisning av bruttointäkter och utgifter icke  
alltid påkallad för en tillfredsställande kontroll. Den uppgiftsplikt, som  
skulle åligga arbetsgivare, borde enligt de sakkunnigas mening icke gö-  
ras mera omfattande eller betungande än som oundgängligen erfordera-  
des för utövande av en nöjaktig kontroll. Det torde vara tillräckligt, att  
arbetsgivaren i de fall, då pensionsavgift av honom innehållits vid avlö-  
ningens utbetalande, i *löneuppgiften* angåve endast den efter avdrag för  
*pensionsavgiften* återstående avlöningen. För kontroll över att dubbla  
avdrag för pensionsavgiften icke ägde rum, borde dock i *löneuppgiften*  
*angivas, att avlöningen upptagits efter avdrag av pensionsavgift.*

I fråga om *resekostnads- och traktamentsersättningar* torde endast i  
undantagsfall upplysning lämnas å *löneuppgift*. Ur kontrollsynpunkt  
vore det knappast heller erforderligt, att arbetsgivarna årligen utan an-  
maning lämnade uppgift rörande sådana ersättningar, men däremot  
borde å *löneuppgiften* *angivas, huruvida sådan ersättning utgått*. Skulle  
taxeringsmyndighet i något fall finna anledning antaga, att gottgörel-  
sen utmätts på sådant sätt, att densamma åtminstone delvis utgjorde di-  
rekt löneförmån, ägde myndigheten möjlighet att genom arbetsgivaren  
införskaffa kompletterande upplysningar rörande gottgörelsens storlek  
samt de grunder, efter vilka densamma utgått. Flertalet skattskyldiga,  
som åtnjöte ersättningar av dylikt slag, torde emellertid vara anställda  
hos kommuner eller större enskilda företagare såsom försäkringsbolag,  
banker eller större industriföretag. Det skulle icke vara odelat lyckligt,  
om taxeringsnämnden i varje särskilt distrikt, där de anställda haft sin  
bostad, skulle söka bedöma skäligheten av påyrkade avdrag för rese-  
och traktamentskostnader. Uppenbarligen kunde man icke påräkna er-  
forderlig kompetens inom alla nämnder för avgörande av sådana svår-  
bedömliga frågor och i vart fall vore det mycket svårt att på denna väg  
vinna önskvärd jämlighet vid tillämpningen. Ansåge sig taxeringsmyn-  
digheterna, ehuru frågans fiskaliska betydelse sannolikt vore jämförelse-  
vis obetydlig, böra utöva kontroll å detta område, syntes detta lämpligen  
böra ske genom att vissa år på initiativ av skattedirektören eller lands-  
kamrerare vare sig samtliga arbetsgivare eller vissa grupper bland dessa,  
exempelvis sådana, som hos sig hade anställda handelsresande, beträf-  
fande vilka ett särskilt kontrollbehov kunde föreligga, anmodades att re-  
dogöra för storleken av dylika ersättningar samt de grunder, efter vilka  
desamma utgått. Härigenom bereddes myndigheterna möjlighet att med  
ett större mått av sakkunskap träffa avgöranden i dylika svårbedömliga  
frågor, varjämte en större likformighet kunde vinnas. Ett sådant för-  
faringsätt anslöte sig för övrigt nära till de stickprovsprinciper, som  
låge till grund för de sakkunnigas förslag till förstärkt kontroll å andra  
områden.

Till frågan om kontroll över beskattningen av sådana ersättningar, som  
utginge till täckande av *representationskostnader*, hade de sakkunniga  
intagit en annan ståndpunkt än den nu nämnda. Det vore nämligen inga-  
lunda ovanligt, att belopp, som i själva verket utgjorde avlöningar, av  
arbetsgivaren betecknades såsom representationsersättning. Då sådana  
ersättningar icke torde utgå ens tillnärmelsevis så allmänt som resekost-  
nads- och traktamentsersättningar, skulle en ovillkorlig uppgiftsplikt i  
fråga om representationskostnader icke medföra samma besvär för ar-  
betsgivarna som en skyldighet att meddela uppgift om resekostnads- och  
traktamentsersättningar. På grund av det anförda och då representa-

tionsersättningarna icke kunde fastställas efter samma enhetliga grunder som i allmänhet gällde i fråga om reseersättningar, förelåge ett vida större kontrollbehov beträffande representationsersättningar. De sakkunniga hade därför föreslagit, att arbetsgivaren skall *å löneuppgift uppgiva storleken av utbetald ersättning för representation*. Självfallet skulle dock denna uppgiftsplikt icke omfatta sådana utbetalningar för representation vid ett eller annat enstaka tillfälle, vilka exakt motsvarade av den anställda gjorda utlägg och enligt vedertaget affärsbruk bokfördes å arbetsgivarens omkostnadskonto.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle vad de sålunda anfört icke komma till uttryck i förslutningstexten utan endast i särskilda anvisningar angående innehållet i löneuppgift, vilka de sakkunniga föreslå skola upptagas å sådan s. k. huvudlöneuppgift, varom jag strax skall tala.

(4) *Löneuppgifter förklaras uttryckligen skola upptaga icke blott avlöningar utan även arvoden o. dyl.* De sakkunniga anföra, att skyldigheten att utan särskild anmaning lämna löneuppgift redan enligt gällande föreskrifter omfattade icke endast ersättningar, som utginge på grund av tjänste- eller anställningsförhållande och vilka syntes böra betecknas såsom avlöningar, utan jämväl ersättningar, som utginge på grund av stadigvarande uppdragsförhållande och å vilka beteckningen arvoden lämpligen syntes kunna användas. Taxeringsförordningens avfattning vore emellertid icke fullt otvetydig å förevarande område. Till följd härav hade ojämnheter uppstått i fråga om bestämmelsens efterlevnad. Sålunda underlåte många bolag att lämna uppgift rörande de förmåner, som styrelsens ledamöter och bolagets revisorer åtnjutit. Synbarligen hade man icke ansett, att dessa personer varit *anställda* hos bolaget eller att de av bolaget uppburit *avlöning*. Vissa ändringar i författningstexten (33 §) hade därför av de sakkunniga föreslagits, för att bestämmelserna skulle närmare komma att ansluta sig till allmänt vedertaget språkbruk.

(5) *Uppgift skall lämnas utan anmaning även å ersättningar för tillfälliga uppdrag, i den mån de utgått till icke-bokföringspliktiga personer och med minst 100 kronor till samma person.* Här om anföra de sakkunniga:

Icke sällan förekomme, att lön- eller arvodestagare av sin arbetsgivare erhöile särskild ersättning för tillfälliga uppdrag eller tjänster, vilka det icke ålegat mottagaren att utföra på grund av utav honom innehavd anställning eller stadigvarande uppdrag. Så torde exempelvis tjänstemän hos försäkringsbolag ofta, utöver avlöningen från arbetsgivaren, erhålla provision för anskaffning av försäkringar. Sådana ersättningar torde i allmänhet stå de egentliga avlöningsförmånerna ganska nära, och understundom erhöile den anställda dylika tillfälliga uppdrag såsom uppmuntran för sitt välförhållande i tjänsten. Den ovillkorliga uppgiftsplikten borde därför enligt de sakkunnigas mening omfatta även ersättningar för tillfälliga uppdrag, som utgått till anställda, pensionstagare eller arvodestagare.

Understundom hade vissa arbetsgivare utan särskild anmaning lämnat upplysning om utbetalade ersättningar för tillfälliga uppdrag. Ersättningar, som utginge på grund av tillfälliga medarbetarskap i flera av de dagliga tidningarna ävensom för medverkan i radioprogram, torde sålunda i regel genom arbetsgivare uppgivas för taxering. I några kommuner hade efter framställning av taxeringsmyndigheterna bokförlag m. fl. kommit att årligen lämna uppgift rörande arvoden för litterär eller konstnärlig verksamhet. Härigenom hade otvivelaktigt förebyggts, att betydande inkomstbelopp undgått taxering. Stickprovsvis hade kontroll ägt rum beträffande vissa agentprovisioner, närmast sådana som utbetalades av försäkringsbolagen. Emellertid utginge ersättningar för tillfälliga uppdrag ganska allmänt och den nuvarande kontrollen finge i stort sett anses mindre tillfredsställande. För taxeringsmyndigheterna mötte det i regel svårigheter att erhålla kännedom om de företag eller branscher av företag, som plögade utbetala dylika provisioner eller andra därmed jämförliga ersättningar. Någon annan utväg att erhålla nöjaktig kontroll över taxering av sådana ersättningar torde ej förefinnas, än att arbetsgivare ålades ovillkorlig uppgiftsplikt.

Därest emellertid varje ersättningsbelopp, även det obetydligaste, skulle vara underkastat uppgiftsplikt, komme otvivelaktigt arbetsgivarna att åsamkas ett betydande arbete, som i många fall bleve oskäligt betungande i förhållande till det gagn för taxeringen, uppgiftsplikten kunde väntas medföra. Uppgiftsplikten hade därför ansetts böra begränsas och föreligga endast om ersättning under beskattningsåret utgått till en och samma mottagare med minst 100 kronor. Vad anginge ersättningsbelopp, understigande 100 kronor, torde till följd av den allmänna uppgiftsplikten till ledning för annans taxering upplysning kunna erhållas från arbetsgivaren efter anmaning. Skulle på grund av särskilda förhållanden i vissa fall anses särskilt önskvärt, att uppgift meddelades även om dylika smärre belopp, såsom i fråga om ersättningar från tidningar och radiotjänst, torde upplysningar kunna erhållas genom överenskommelse med de särskilda arbetsgivarna. Dylika överenskommelser torde lämpligen böra träffas efter förhandling med organ för arbetsgivarna genom den centrala taxeringsinspektionens försorg.

Därest ersättning av ifrågavarande slag skulle utgå till annan än den, för vilken beloppet utgjorde intäkt från av honom utövad rörelse eller annan av honom yrkesmässigt bedriven verksamhet, torde ersättningen regelmässigt vara att hänföra till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet, ehuru sådan ersättning understundom i självdeklaration redovisats såsom intäkt av tjänst.

Där dylik ersättning utgjorde intäkt av yrkesmässig verksamhet, torde nyttan av uppgiftsplikten i förhållande till det för uppgiftslämnaren därav förorsakade besväret ofta vara ganska ringa. Det kunde därför ifrågasättas, om icke sistnämnda slag av ersättningar kunde helt undantagas från den ovillkorliga uppgiftsplikten. Erfarenheten hade emellertid visat, att ett kontrollbehov understundom föreläge, framför allt i de fall där mottagaren icke hade ordnad bokföring. Med avseende härå och då med en dylik begränsning uppgiftsplikten, som ju endast skulle åligga rörelseidkare, icke borde komma att avsevärt belasta dessa, hade från uppgiftsplikten undantagits, förutom ersättningar understigande 100 kronor, allenast de tillfälliga ersättningar, som utgått till sådan rörelseidkare, som enligt lag varit bokföringsskyldig. Undantagsvis kunde visserligen svårighet föreligga för utbetalaren av ersättningen att avgöra, hu-

ruvida bokföringsskyldighet föreläge för mottagaren, men man torde kunna förutsätta, att så snart ovisshet därom rådde, uppgift om utbetalningen komme att lämnas. Genom en dylik begränsning av uppgiftsplikten vunnnes vidare den fördelen, att endast i undantagsfall svårighet torde uppkomma för arbetsgivaren att bedöma, huruvida ersättning, som kunde tänkas vara föremål för uppgiftsplikt, utgjort gottgörelse för arbetsprestation eller vara. I den mån så kunde komma att befinnas erforderligt, torde taxeringsinspektionen säkerligen icke underlåta att vidtaga åtgärder för att förtydligande anvisningar lämnades å huvudlöneuppgiften i fråga om skyldigheten att meddela uppgift om sådana ersättningar.

Förslaget i denna del skulle komma till uttryck genom ändring i 33 §.

(6) Annan uppgiftspliktig arbetsgivare än statlig eller kommunal myndighet skall jämväl obligatoriskt avlämna *s. k. huvudlöneuppgift*. Enligt bestämmelse i författningsförslaget skall sådan upprättas å blankett enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär samt upptaga antalet löntagare, sammanlagda beloppet av utbetalda kontanta förmåner samt en sammanställning, utvisande å vilka konton i arbetsgivarens bokföring förmåner uppförts. Ett utkast till formulär finnes intaget i de sakkunnigas betänkande (sid. 163). Såsom redan nämnts finnas å detta formulär jämväl vissa anvisningar angående löneuppgifternas innehåll m. m. De sakkunniga anföra om sitt förslag härutinnan:

Såsom förut framhållits saknade arbetsgivarna ofta kännedom om vilka förmåner, som skola upptagas i löneuppgift. Det hade i flera fall konstaterats, att arbetsgivare uraktlåtit att i löneuppgift upptaga vissa avlöningsbelopp, exempelvis sådana som utgått till delägare i familje- eller enmansbolag eller gåvor och andra gratifikationer. För de sakkunniga hade uppgivits, att mindre arbetsgivare skulle i flera fall underlåtit att till fullo uppgiva utbetalade avlöningsbelopp. I flera länder, varest man i samband med bokgranskningar plägar anställa jämförelser mellan arbetsgivarnas löneuppgifter och vederbörande avlöningskonton i dessas räkenskaper, hade konstaterats, hurusom i åtskilliga fall vinstbelopp bokförts såsom avlöningar. Även här i landet hade konstaterats, att liknande åtgärder vidtagits, men det syntes icke vara möjligt att med de medel, som för närvarande stode myndigheterna till buds, i större omfattning upptäcka sådana oriktiga bokföringsåtgärder. Härtill komme att det visat sig vara av behovet påkallat, att beskattningsnämnderna bereddes möjlighet att på ett enklare och effektivare sätt än för närvarande vore möjligt utöva kontroll över att arbetsgivarna överhuvudtaget lämnade löneuppgifter.

För tillgodoseende av nu nämnda syften hade de sakkunniga föreslagit införande av skyldighet för enskilda arbetsgivare att avlämna en särskild huvudlöneuppgift. Denna huvudlöneuppgift skulle avlämnas till myndighet i det län eller den kommun, där enligt taxeringsförfordningens bestämmelser arbetsgivaren hade eller bort ha att avlämna allmän självdeklaration. Huvudlöneuppgiften skulle avlämnas samtidigt med de löneuppgifter, som skulle utgöra bilaga till densamma. Hade från arbetsgivaren utgått avlöningsförmåner till personer, bosatta å annan ort än nyssnämnda, skulle upplysning därom lämnas i huvudlöneuppgiften. Densamma borde, efter eventuellt företagen jämförelse med löneuppgifterna, inordnas såsom bilaga till arbetsgivarens deklaration. Saknades



vid granskning av deklaration, avgiven av arbetsgivare, sådan huvudlöneuppgift, hade landskamreraren eller taxeringsnämndens ordförande att undersöka, huruvida uppgiftsplikten fullgjorts, samt vidtaga de ytterligare åtgärder, som därav befunnas påkallade.

Arbetsgivare, som enligt lag vore skyldig att föra handelsböcker, skulle därjämte ifylla ett i huvuduppgiften intaget formulär till sammanställning av löneuppgifterna. Av denna sammanställning skulle framgå, å vilka konton i arbetsgivarens räkenskaper kontant utbetalade förmåner bokförts. Härigenom bleve det möjligt att vid företagen bokgranskning konstatera riktigheten av lämnade uppgifter.

Det särskilda taxeringskontoret i Norrköping hade åren 1932 och 1933 till arbetsgivare i staden utsänt huvudlöneuppgifter enligt det av de sakkunniga utarbetade formuläret. Nära nog samtliga arbetsgivare därstädes hade lämnat de begärda uppgifterna, och desamma hade, utan att arbetsgivarna därigenom torde ha föranletts nämnvärt ökat besvär, medfört betydande förbättringar i taxeringshänseende. Taxeringsassistenten i Norrköping hade beräknat det inkomstbelopp, som enbart genom sagda förfarande år 1932 kommit att underkastas taxering, till mellan 100,000 kronor och 200,000 kronor.

De sakkunniga anföra slutligen, att det kunde ifrågasättas, om icke formulär till löneuppgift borde fastställas av Kungl. Maj:t. Häremot talade dock praktiska skäl, i det att många arbetsgivare på grund av säregna förhållanden icke ansett sig lämpligen böra använda den standardtyp till formulär, arbetsgivarna i allmänhet begagnade. Däremot syntes i anvisningarna till huvudlöneuppgiften böra lämnas ett mönsterformulär till löneuppgift. För övrigt syntes denna fråga lämpligen kunna lösas genom medverkan av taxeringsinspektionen.

Av de förut omnämnda båda stadgandena om uppgiftsskyldighet efter anmaning föreslå de sakkunniga bibehållande endast av stadgandet beträffande ackordsöverskott; stadgandet om skyldighet att efter anmaning av taxeringsnämndsordförande eller landskamrerare lämna uppgifter om avlöningar i andra fall än i 33 § avses skulle således utgå.

Om jag bortser från huvudlöneuppgifterna har i de avgivna yttrandena inga andra erinringar framställts mot de sakkunnigas förslag beträffande löneuppgifter än att från flera håll ifrågasatts borttagande av vissa av de sakkunniga själva föreslagna begränsningar i uppgiftsplikten. Jag skall först redogöra för vad härom anförts; till vad som yttrats angående huvudlöneuppgifterna skall jag därefter återkomma.

#### *Kammarrätten* anför:

Enligt kammarrättens mening borde samtliga utövere av jordbruk eller skogsbruk avlämna löneuppgifter, oberoende av antalet anställda. Att löneuppgift uttryckligen angäves skola omfatta jämväl arvode, inbure endast ett förtydligande och föranledde ingen erinran från kammarrättens sida. Mera betydelsefullt vore förslaget, att representationskostnader skulle upptagas i löneuppgifter. Kammarrätten funne detta förslag välgrundat och ansåge sig böra ifrågasätta, om icke rese- och traktamentskostnader åt innehavare av enskilda eller kommunala tjäns-

ter borde behandlas på samma sätt. Stora grupper av enskilda anställningshavare (handelsresande, försäkringsinspektörer m. fl.) plägade erhålla en väsentlig del av sina avlöningsförmåner i nämnda form och dessa ersättningar bokfördes i regel i sådan form att de lätteligen kunde uppgivas. Ur formell synpunkt erinrades, att bestämmelser, som kunde komma att givas rörande skyldighet att uppgiva representationsersättningar samt, enligt kammarrättens förslag, resekostnads- och traktamentsersättningar, borde få sin plats icke blott i anvisningar till vissa uppgiftsformulär, såsom de sakkunniga syntes ha tänkt sig, utan även i själva lagtexten.

Från *länsstyrelsernas* yttranden anmärkes följande:

*Länsstyrelsen i Uppsala län:* Det ifrågasattes om det vore klokt att begränsa uppgiftsskyldigheten för jordbrukare till dem, som under beskattningsåret haft minst tre stadigvarande anställda i sitt jordbruk eller skogsbruk. Inom Uppsala län plägade dylika uppgifter allmänt avlämnas, sedan taxeringsnämndsordförandena tagit sig för att så gott som undantagslöst infordra dylika uppgifter, då de ej åtföljt deklarationen. Den föreslagna begränsningen kunde verka så, att den stora massan jordbrukare slutade upp att lämna dylika uppgifter.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län:* I olikhet med de sakkunniga ansågo länsstyrelsen införande av uppgiftsskyldighet beträffande i kommunal eller enskild tjänst utbetalda rese- och traktamentsersättningar lika påkallat som i fråga om representationsersättning. Att stadga befrielse från skyldighet att avgiva löneuppgift för det fall, att löneförmåner utgått till rörelseidkare, som enligt lag varit skyldig att föra handelsböcker, syntes olämpligt. Det kunde för arbetsgivaren ofta vara förenat med svårigheter att avgöra, om så vore fallet eller ej.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län:* Det syntes länsstyrelsen önskvärt, att begränsning av uppgiftsplikten i fråga om löner, som utbetalts av utöware av jordbruk eller skogsbruk, icke infördes, synnerligast som lämnandet av uppgifter i ifrågavarande fall torde föranleda mycket ringa arbete. Det förtjänade att framhållas, att sådana uppgifter redan nu hade inom Jönköpings län lämnats i viss utsträckning.

*Länsstyrelsen i Värmlands län:* Skyldigheten för innehavare av jordbruk eller skogsbruk att avlämna löneuppgift hade onödigt snävt begränsats. Taxeringsmyndigheterna i länet hade hittills plägat kräva, att alla löneavdrag från jordbruk eller skogsbruk specificerades.

*Länsstyrelserna i Kepparbergs, Gävleborgs och Västerbottens län:* Det torde ofta bliva svårt för arbetsgivare att avgöra om rörelseidkare, som mottagit ersättning, vore bokföringsskyldig eller icke.

*Länsstyrelsen i Västernorrlands län:* Uppgiftsskyldigheten syntes böra utökas till arbetsgivare, som bedrivit jordbruk eller skogsbruk med mindre än tre stadigvarande arbetare. I annat fall bleve nämligen exempelvis jordbrukarna i Västernorrlands län, som normalt icke tillnärmelsevis hade tre stadigvarande arbetare, men däremot tillfällig arbetskraft i stor utsträckning för skogshuggning, körslor m. m., i regel icke uppgiftspliktiga. — Taxeringsnämnds rätt att, där icke ovillkorlig uppgiftsplikt förelåge, infordra uppgifter å avlöningsförmåner syntes böra bibehållas. Det vore för taxeringen av yttersta vikt att de skattskyldigas uppgifter i deklarationen kunde kontrolleras redan i taxeringsnämnden.

Slutligen må anmärkas, att *Norrbottnens och Västerbottens läns handelskammare* anför:

För utövare av jord- eller skogsbruk hade den ovillkorliga uppgiftsplikten rörande utbetalda löner begränsats till sådan utövare, som under beskattningsåret i sin verksamhet haft minst tre personer stadigvarande anställda. Denna bestämmelse funne handelskammaren vara mindre lycklig, då från uppgiftsplikt undantoges alla mindre jordbrukare, jämväl sådana, som enstaka år löretoge skogsavverkningar i sådan omlämnad att tillräcklig arbetskraft måste anställas. Införandet av sådan bestämmelse skulle åtminstone för Norrbottens län, där sådana utövare, varom nu vore fråga, plägade, utan att vara därtill skyldiga, avlämna löneuppgift utan anmaning, betyda utveckling bakåt. Handelskammaren skulle därför vilja föreslå att den av de sakkunniga förordade begränsningen bortföller.

Vad härefter angår vad i yttrandena anförts beträffande huvudlöneuppgifterna tillstyrkes detta förslag uttryckligen av *kammarrätten* samt av *länsstyrelserna i Malmöhus och Hallands län*, dock under framhållande att avlämnandet av sådana uppgifter komme att medföra ej ringa besvär för de uppgiftsskyldiga.

Förslaget i denna del avstyrkes däremot helt eller delvis av *tolv länsstyrelser*. Från dessa yttranden anmärkes följande:

*Överståthållarämbetet*: Ämbetet vore icke övertygat om huvudlöneuppgiftens betydelse. För att den skulle erhålla en sådan syntes det nödvändigt, att de densamma åtföljande löneuppgifterna summerades och deras summa jämfördes med huvudlöneuppgiftens, innan löneuppgifterna överlämnades till de olika taxeringsnämnderna, en åtgärd, som i icke ringa grad måste fördröja taxeringsnämndernas arbete. Huvuduppgiften kunde nämligen vara riktig, men någon enskild löneuppgift felaktig eller helt och hållet saknas.

*Länsstyrelsen i Stockholms län* avstyrker på liknande skäl och under framhållande av det stora arbetet för de skattskyldiga.

*Länsstyrelsen i Uppsala län*: Inför stadgandet om avlämnande av huvudlöneuppgift ställde sig länsstyrelsen tveksam. I fråga om mindre företag med de anställda bosatta å den ort, där företaget skulle avlämna uppgiften, kunde densamma möjligen tjäna till kontroll därå, att riktiga löneuppgifter lämnades för samtliga anställda, men beträffande anställda, som skulle taxeras inom annat distrikt än där arbetsgivaren lämnat uppgiften, vore sådan kontroll icke möjlig. För större arbetsgivare skulle den också bli alltför betungande. Det ifrågasattes därför, om dylik uppgift verkligen behövde lämnas annat än efter anmaning.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län*: Huvudlöneuppgiften hade utan tvevel en uppgift att fylla, men det ifrågasattes om dess värde vore så stort, att det motiverade denna nya uppgiftsskyldighet, som för större företag måste vålla icke så ringa besvär.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län*: Det kunde ifrågasättas, huruvida behov av huvudlöneuppgift föreläge i fråga om den stora massan av arbetsgivare, jordbrukare och idkare av rörelse av mindre omfattning. Uppgiftsplikten borde icke göras mera omfattande eller betungande, än som oundgängligen erfordrades för en nöjaktig kontroll. Därest skyldigheten gjordes beroende av antalet anställda, så att ovillkorlig plikt att avlämna huvudlöneuppgift inträdde först, då dessa uppginge till visst högre antal, men i annat fall gjordes beroende av anmaning, torde kravet på sådan kontroll bli nöjaktigt tillgodosett.

*Länsstyrelsen i Kristianstads län:* För att huvudlöneuppgiften skulle ha någon praktisk betydelse, måste man förutsätta, att taxeringsnämndens ordförande eller någon av hans medhjälpare innan specialuppgifterna sorterades sammanräknade dessa och på sådant sätt kontrollerade dem emot huvuduppgiften, ett arbete, vilket skulle bli alltför betungande för taxeringsmyndigheterna. Länsstyrelsen ville även erinra om, att sorteringen av såväl deklarationer som uppgifter i större städer ägde rum å kronouppbördskontoren, vilket helt omöjliggjorde kontroll av specialuppgifterna mot den föreslagna huvudlöneuppgiften. Länsstyrelsen ansåge därför, att enskild arbetsgivare först efter anmaning skulle vara skyldig avlämna en dylik uppgift.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:* Huvudlöneuppgiften syntes icke vara lämplig utan opraktisk och ägnad giva onödigt arbete åt såväl den uppgiftspliktige som taxeringsmyndigheten.

*Länsstyrelsen i Örebro län:* Huvudlöneuppgifterna syntes komma att sakna betydelse ur kontrollsynpunkt. Då de särskilda löneuppgifterna skulle överlämnas till ordförandena i de kommuner, där vederbörande inkomsttagare vore bosatt, kunde kontroll icke ske därav, att summan av avlöningarna enligt de särskilda löneuppgifterna överensstämde med huvudlöneuppgiften. Men även om hinder för sådan kontroll av nämnda anledning icke föreläge, torde det arbete, som skulle erfordras för sådan kontroll vara så tidsödande, att den icke hunne inom taxeringsnämnderna verkställas.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* Det ville synas som om arbetsgivares skyldighet att lämna huvudlöneuppgift ej borde göras ovillkorlig utan inträda först efter anmaning av landskamrerare. Upprättandet av denna uppgift måste komma att bereda större företagare ett mycket betydande arbete. Någon kontroll torde emellertid i regel ej erfordras beträffande löneuppgifter, som avlämnades av nämnda kategori skattskyldiga. Formuläret till huvudlöneuppgift borde med användande av kolumnsystem uppställas, så att detsamma för varje ifrågakommande konto i bokföringen utvisade summan av å kontot förda avlöningsmedel.

*Länsstyrelserna i Kopparbergs och Gävleborgs län:* Huvudlöneuppgift skulle visserligen vara av stor betydelse i kontrollhänseende, men med hänsyn till det mycket betungande arbete upprättandet därav skulle åsamka de skattskyldiga, exempelvis de stora bolagen, ävensom till det väsentligt ökade besvär granskningen av uppgiften komme att bereda beskattningsmyndigheterna, ansåge sig länsstyrelsen böra ifrågasätta lämpligheten av de sakkunnigas förslag i denna del.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län:* En särskild huvudlöneuppgift, innehållande ett sammandrag av samtliga löneuppgifter, tillstyrktes. Då redogörelsen för löneutgifternas fördelning å olika konton i räkenskaperna endast syntes vara avsedd att användas vid bokföringsgranskning och skulle vålla de uppgiftsskyldiga ej obetydligt besvär, kunde däremot förslaget i denna del icke biträdas.

*Kommerskollegium* ifrågasätter om icke skyldighet att avlämna huvudlöneuppgift bör inträda först efter anmaning.

*Sveriges industriförbund, svenska bankföreningen och Stockholms handelskammare* avstyrka i sitt gemensamma yttrande till kommerskollegium förslaget på den grund att huvudlöneuppgifterna skulle förorsaka stort

besvär för näringsidkarna, som redan vore hårt betungade av all den uppgiftsskyldighet, som ålagts dem.

De sakkunnigas förslag i fråga om löneuppgifternas innehåll och den omfattning, vari sådana skola lämnas, synas mig ägnade att leda till en bättre ordning och ökad kontroll på förevarande område utan obehörigt betungande av uppgiftslämnarna, och jag kan således ansluta mig till dessa förslag.

Departementsschefen.

I ett avseende ha de avgivna yttrandena givit mig anledning att gå något längre än de sakkunniga föreslagit. Jag syftar härvid på förslaget, att uppgiftsplikt beträffande i jordbruk eller skogsbruk utbetalda löne- eller ersättningsbelopp skulle föreligga endast, om vederbörande under året haft minst tre personer stadigvarande anställda. Från flera håll har påyrkats borttagande av sistnämnda begränsning, vilket jag ock — under hänvisning till vad i yttrandena anförts härom — får tillstyrka. Jag vill erinra, att uppgifterna i dessa fall icke kunna förorsaka något nämnvärt besvär; det är endast att samtidigt med självdeklarationen å särskilda blad anteckna de uppgifter å beloppen, som ändock måste finnas till hands vid deklaraionsblankettens ifyllande, samt avlämna dem till taxeringsmyndigheten.

Däremot anser jag mig icke kunna förorda borttagande av den av de sakkunniga föreslagna begränsningen, att uppgift å ersättningar för tillfälliga uppdrag icke skola lämnas i den mån de utgått till bokföringspliktiga personer. Anmärkningarna på denna punkt gå icke ut på, att sådana uppgifter skulle vara av något värde, utan ha sin grund i farhågor därför, att det stundom skulle vara svårt för vederbörande att veta, om ersättningens mottagare är bokföringsskyldig. I anslutning till de sakkunniga anser jag, att denna invändning icke har så stor praktisk räckvidd, då väl i tveksamma fall uppgift kommer att lämnas, samt att det är svårt att överblicka konsekvenserna i fråga om uppgiftspliktens omfattning, därest denna begränsning skulle borttagas.

De sakkunniga ha vidare föreslagit skyldighet för andra arbetsgivare än statlig eller kommunal myndighet att samtidigt med löneuppgifterna avlämna en sammanfattande s. k. huvudlöneuppgift med hänvisningar, i vad rör bokföringsskyldiga, till vederbörande konton i handelsböckerna. Denna skulle tjäna till kontroll såväl å de särskilda löneuppgifternas riktighet och fullständighet som å arbetsgivarens bokföringsåtgärder och således hans egen taxering, varjämte å formuläret skulle meddelas anvisningar rörande löneuppgifternas innehåll m. m. Den gjorda utredningen synes mig giva vid handen, att sådana huvudlöneuppgifter skulle kunna vara av ej ringa värde men även att de ofta skulle förorsaka såväl arbetsgivare som taxeringsmyndigheterna avsevärt besvär. Med hänsyn till de avgivna yttrandena över detta förslag och ej mindre till den omständigheten, att det med den här föreslagna mera begränsade taxeringsorganisa-

tionen säkerligen åtminstone på många håll skulle bli va svårt för taxeringsmyndigheterna att hinna bearbeta och tillgodogöra sig allt detta material, har jag stannat vid att icke föreslå obligatoriskt avlämnande av huvudlöneuppgifter. Jag förutsätter emellertid, att det å vissa orter med tillräckliga organisatoriska resurser skall visa sig lämpligt och möjligt att — såsom redan skett å något håll — erhålla sådana huvudlöneuppgifter med stöd av stadgandet om skyldighet för skattskyldiga att på anmaning meddela upplysningar till ledning för egen taxering. Härigenom skulle då vinnas ytterligare erfarenhet rörande värdet av dylika uppgifter.

Särskilt med hänsyn till att obligatoriska huvudlöneuppgifter icke skulle förekomma torde de sakkunnigas förutnämnda förslag rörande löneuppgifternas innehåll böra komma till uttryck i själva författningstexten. Bland annat av detta skäl har i departementsförslaget 33 § omredigerats. I den avfattning, paragrafen sålunda erhållit, ansluter den sig närmare till den nuvarande uppställningen.

### **Kontroll å aktieutdelningar och obligationsräntor.**

De sakkunnigas förslag beträffande aktieutdelningar o. d. Utdelning från aktiebolag och solidariska bankbolag blev föremål för statlig inkomstbeskattning genom beslut av 1902 års riksdag. År 1919 utsträcktes skattskyldigheten till det kommunala beskattningsområdet. Genom år 1920 vidtagna ändringar i skatteförfattningarna underkastades jämväl utdelning å andelar i ekonomisk förening inkomstbeskattning.

Samtidigt med att utdelning från aktiebolag eller solidariskt bankbolag blev föremål för statlig inkomstbeskattning infördes bestämmelser rörande kontroll över att sådan inkomst komme att taxeras. Dessa kontrollbestämmelser överensstämman i allt väsentligt med de ännu gällande, vilka i huvudsak innebära följande.

Uppgiftsplikt utan särskild anmaning har ålagts svenska aktiebolag, solidariska bankbolag och ekonomiska föreningar rörande utdelning, uppgående till sammanlagt minst 10 kronor. I och för uppgiftsplikten ha företagen uppdelats i två grupper. Till den ena gruppen hänföras ekonomiska föreningar, solidariska bankbolag och sådana aktiebolag, däri från utdelning å aktie på grund av lag eller bolagsordning icke får uppbäras av annan än den, som i behörig ordning styrkt sin äganderätt till aktien. Till denna grupp hörande företag skola lämna uppgift beträffande envar delägare eller medlem, som uppburit eller ägt uppbära utdelning, uppgående till sammanlagt minst 10 kronor, angående utdelningens belopp. Till den andra gruppen hänföras andra aktiebolag än de nyss nämnda. Uppgiftsplikt för till denna grupp hörande bolag föreligger endast i den mån den, som uppburit eller ägt uppbära utdelning, är för bolaget känd.

Uppgiftsplikten skall fullgöras i samma ordning, som gäller för löneuppgifterna, och för underlåtenhet att behörigen fullgöra skyldigheten stadgas enahanda påföljder.

De sakkunniga anföra i fråga om tillämpningen av gällande ordning och bristerna i densamma bland annat följande:

I övervägande flertalet fall syntes bolagen, vare sig de hänförts till den ena eller andra gruppen, så vitt möjligt ha lämnat fullständiga uppgifter beträffande utbetalade utdelningar. Bolagen eller de banker, som hade bolagens uppdrag att utbetala vinstutdelningar, plägade nämligen av delägaren begära avgivande av uppgift å särskild blankett rörande hans namn, bostadsadress och mantalsskrivningsort samt utdelningens belopp, innan densamma utbetalades. Med ledning av sålunda inhämtade upplysningar avgåve sedermera bolaget erforderliga uppgifter till taxeringsmyndigheterna, ofta genom överlämnande av de utav delägarna lämnade uppgifterna i original. Genom taxeringsmyndigheternas försorg ordnades dessa uppgifter och inlades i de skattskyldigas deklarationer såsom bilagor. Vid granskning av deklarationerna kunde jämförelse göras mellan innehållet i nämnda uppgifter samt den specificerade redogörelse, som i deklarationen lämnats rörande intäkt av utdelning.

Ehuru kontrollsystemet i stort sett fungerat tämligen väl, finnes åtskilliga luckor i detsamma. Främst vore därvid att märka, att utdelningar, som utginge till i utlandet bosatta personer, i stor utsträckning undginge kontroll; även om taxering för sådan utdelning skedde, kunde skatten mycket ofta icke uttagas. I fråga om utdelningar, som betalats i Sverige till här bosatta eller hemmahörande personer, vore kontrollen bättre. I vilken utsträckning bolagen helt och hållet underlåtit att lämna uppgifter undandrog sig de sakkunnigas bedömande, men det syntes sannolikt, att dessa fall icke varit allt för talrika samt företrädesvis gällt mindre företag med ett jämförelsevis ringa antal aktieägare. Ännu svårare torde vara att fastställa, huruvida eller i vilken omfattning förekommit, att uppgifterna icke omfattat alla de personer, som lytt utdelning. Enligt vad för de sakkunniga uppgivits, skulle i sällsynta undantagsfall skattskyldiga ha vägrat att vid utdelningens lyftande lämna uppgift om namn och adress, varigenom taxeringsmyndigheterna undanhållits upplysning om mottagaren. De sakkunniga ville dock som sin mening uttala, att de skatteförluster, som uppstått genom underlåtenhet att lämna uppgifter rörande aktieutdelningar, vore, om ock i och för sig betydande, dock i förhållande till den sammanlagda utdelningen jämförelsevis måttliga samt åtminstone till någon del syntes kunna förhindras genom att taxeringsmyndigheterna övervakade uppgiftspliktens behöriga fullgörande framför allt av sådana bolag, som hade ett fåtal aktieägare, samt av bolag, vilkas aktieägare i större omfattning vore bosatta i utlandet.

Vida betänkligare vore, att uppgifterna många ganger blivit oriktiga till följd av direkta åtgärder från de skattskyldigas sida. Det hade sålunda kunnat av myndigheterna konstateras, att aktieägare vid utdelningens lyftande såsom mottagare uppgivit namn å obelintlig person. I åtminstone några av dessa fall hade den utdelningsberättigade först efter en mycket tidsödande undersökning kunnat identifieras. Särskild straffpåföljd för ett dylikt svikligt förfaringsätt hade icke stadgats, enär skyldighet icke föreskrivits för utdelningsberättigad att vid utdelningens lyftande lämna uppgifter till det utdelande bolaget eller dess ombud.

Det vore icke ovanligt, att utdelning utkvitterades genom ombud för den berättigade och att därvid å uppgiften upptoges icke den berättigades namn utan ombudets. Därest såsom i regel vore fallet sådant ombud yrkesmässigt utövade handel med värdepapper, bleve genom ett sådant förklaringsätt kontrollbestämmelserna ofta verkningslösa, enär ombudet i dylikt fall icke hade att i självdeklaration lämna specifik redogörelse för uppburna utdelningar samt det således lätt undginge taxeringsmyndighet, att ifrågavarande utdelning icke ingått bland de deklarerade intäkterna. Det vore tydligt, att kännedomen om denna konsekvens av förfaringsättet är ganska allmänt spridd, och det ville förefalla som om till följd härav detsamma kommit till användning i alltmera ökad omfattning. Under de senare åren hade emellertid en annan metod att undgå kontroll använts, vilken i motsats till den nyss omförmälda praktiskt taget uteslöte varje möjlighet för taxeringsmyndigheterna att vinna kännedom om inkomsttagaren. Utdelningskupongerna överlättes därvid av aktieägaren, vanligen redan innan utdelningen blivit tillgänglig för lyftning, medan de värdepapper, till vilka kupongerna hörde, behölls av säljaren. Vissa s. k. bankirbolag torde i stor omfattning inköpa vinstutdelningskuponger »över disk» och utkvittera utdelningen i eget namn. På av taxeringsmyndigheterna gjorda förfrågningar brukade dessa bolag meddela, att de saknade kännedom om namn å de personer, från vilka kupongerna inköpts. Dylika systematiskt utnyttjade metoder att undgå beskattning verkade i hög grad upplösande å skattemoralen och kunde förväntas vinna en särskilt stark spridning genom att ett vinstintresse spelade in för de personer, som genom yrkesmässigt bedriven verksamhet underlättade eller möjliggjorde undanhållande av skatt. Därest såsom de sakkunniga föreslagit jämväl taxering av ränta å obligationer bleve föremål för kontroll, skulle området för en dylik verksamhet ytterligare kunna komma att utsträckas.

De sakkunniga utveckla därefter skälen för att å detta område icke frångå den slutna kontrollen och övergå till en stiekprovskontroll i enlighet med vad de sakkunniga — på sätt jag strax skall nämna — förordat beträffande obligationsräntor. Därvid åberopas bland annat, att aktiernas avkastning vore underkastad ganska stora växlingar, att aktier vore föremål för spekulation i vida större omfattning än obligationer, att det ofta kunde vara förenat med svårigheter att utröna, vilka företag som verkställt utdelning, samt att det nuvarande systemet länge ägt tillämpning.

För åstadkommande av önskvärd fasthet i systemet föreslå de sakkunniga emellertid införande av *skyldighet för den, som här i riket utkvitterar vinstutdelning, att samtidigt avlämna särskild uppgift härom*. Uppgiften skulle avlämnas till den, som utbetalar utdelningen, d. v. s. bolaget eller den ekonomiska föreningen själv eller annan, som erhållit uppdrag att verkställa utbetalning av vinstutdelning, och det skulle aligga denne att tillse att utdelning icke utbetaltes utan att uppgiftsplikten fullgjordes. Härigenom komme kontrollsystemet att nära ansluta sig till det, som i 42 § taxeringsförordningen föreskrivits beträffande vissa lotterivinster. Innehållet av uppgifterna anses kunna i



stort sett överensstämma med de uppgifter, som redan för närvarande pläga lämnas. Emellertid uppställes den fordran, att uppgifterna undertecknas av den utbetalningsberättigade eller den person, som erhållit hans uppdrag att utkvittera utdelningen. Av lätt insedda skäl föreslås icke skyldighet för den utdelningsberättigade att personligen lyfta utdelningen. Om den skattskyldige på grund av förhinder icke kunnat själv underteckna uppgiften, skulle hans ombud med sitt fullständiga namn underteckna densamma ävensom uppgiva namn och adress å den utdelningsberättigade samt sin egen bostadsadress.

Den som mottagit uppgifter av ifrågavarande slag skulle enligt de sakkunnigas förslag vara skyldig att för varje år utan särskild anmaning avlämna dessa till myndigheterna i samma ordning som nu tillämpas.

För stävjande av det missbruk, som förekommit genom inköp av kuponger »över disk», föreslås vidare, att därest kupong förvärvats utan tillhörande aktie eller annat dylikt värdepapper, i den förutnämnda uppgiften skall anges namn och adress å den, från vilken kupongen förvärvats. Då det emellertid icke anses uteslutet, att jämväl en sådan kontrollbestämmelse skulle komma att kringgås, exempelvis genom att kupongen före inlösen mer än en gång överlätes, föreslås därjämte skyldighet dels för den, som i sagda ordning försålt kupong, att lämna utdelningsuppgift dels ock för den, som inköpt kupongen, att övervaka fullgörandet av denna skyldighet samt att till taxeringsmyndigheterna avlämna sådana uppgifter.

De sakkunniga framlägga jämväl ett utkast till formulär till uppgift av förevarande slag (sid. 177).

Nu omnämnda förslag, vilka i de sakkunnigas författningstext innefattas i 35 § 3 och 4 mom., avse alla slag av »vinstutdelning från svenskt aktiebolag, svenskt solidariskt bankbolag eller svensk ekonomisk förening eller från utländskt bolag». Med denna formulering avses, enligt vad de sakkunniga uttala, att träffa jämväl andra värdepapper än aktier, vilkas avkastning influeras av resultatet av bolagets verksamhet och följaktligen utgå med växlande belopp, såsom s. k. participating debentures och andra vinstandelsbevis, som, ehuru de icke tillförsäkra ägaren andel i bolagets kapital, medföra rätt till andel i vinst.

Bestämmelserna avse å andra sidan, beträffande såväl svenska som utländska värdepapper, endast vinstutdelning, som utbekommits här i riket. De sakkunniga ha ansett sig böra avstå från årlig kontroll beträffande sådana belopp, som från svenska företag utbetalats vid inlösningsställe i utlandet. Visserligen anses det icke uteslutet, att i Sverige oinskränkt skattskyldiga själva eller genom ombud utkvittera utdelning vid sådant inlösningsställe i utlandet, men att för utövande av kontroll över att sådana utdelningar bleve taxerade införa särskilda bestämmelser synes de sakkunniga desto mindre böra komma i fråga som det uppenbarligen icke skulle möta någon större svårighet för den skattskyldige att

undandraga sig verkningarna av en sådan kontroll. De sakkunniga förutsätta emellertid, att åtgärder genom taxeringsinspektionens försorg skola vidtagas, vilka lämna möjlighet att stickprovsvis övervaka och kontrollera även i utlandet utbetalade utdelningar från svenska bolag. För detta ändamål föreslås en bestämmelse i utkastets 35 § 6 mom., enligt vilken svenskt företag efter anmaning av skattedirektören skall vara skyldig lämna uppgift om dem, vilka mottagit vinstutdelning för att utbetalas utom riket.

I detta sammanhang erinra de sakkunniga, att bolagsskatteberedningen i sitt år 1931 avgivna betänkande framlagt förslag om källbeskattning av utdelningar från svenska aktiebolag m. fl. genom införande av en särskild kupongskatt samt att i den händelse detta förslag genomföres behöv icke längre skulle föreligga till kontroll över taxering av utdelning till i utlandet bosatta personer, enär kupongskatten för sådana personer skulle vara definitiv.

De sakkunniga föreslå slutligen en bestämmelse (35 § 7 mom.), enligt vilken Kungl. Maj:t, där så kan ske utan att åsyftad kontroll eftersättes, skulle äga förordna om jämkning av ifrågavarande uppgiftsplikt. Härmed åsyftas närmast, att jämkningar skulle kunna bli erforderliga med hänsyn till att enligt gällande dubbelbeskattningsavtal utdelning från svenska företag i vissa fall skola vara fria från skatt eller med avseende å utdelningar från vissa ekonomiska föreningar. Därjämte tänkes Kungl. Maj:t jämlikt denna bestämmelse komma att ha befogenhet att i sådant fall, där skattskyldig vägrar avlämna föreskriven uppgift, förordna hur den utbetalande skall förfara; såsom redan nämnts skulle regeln nämligen vara den att utdelning icke finge äga rum utan att uppgiftsplikten fullgjorts.

Straffpåföljd för uppgiftspliktig skulle enligt förslaget i vissa fall inträda vid lämnande av oriktig uppgift. Dessutom föreslås, i anslutning till vad nu gäller, vissa påföljder för den som icke behörigen fullgör sin skyldighet att avlämna mottagna uppgifter.

**De sakkunnigas förslag beträffande obligationsräntor o. d.** I självdeklaration skola räntor å obligationer och liknande värdepapper upptagas under inkomst av kapital tillsammans med räntor av annat slag, utan specifikationsskyldighet. Vid förmögenhetsredovisningen skola sådana värdepapper specificeras. Taxeringsmyndigheterna sakna emellertid praktiskt taget varje möjlighet att kontrollera, att i förevarande avseenden intet undandolts.

Förslag ha tidigare framställts om införande av kontrollbestämmelser å detta område. I det av 1923 års *taxeringssakkunniga* den 30 juni 1925 avgivna förslaget till taxeringsförordning fanns inrymd en bestämmelse, enligt vilken den, som här i riket utgivit obligationer, förlagsbevis eller därmed jämställda förskrivningar, ålades skyldighet att utan sär-

skild anmaning lämna uppgift om sådana här i riket hemmahörande juridiska personer och här i riket bosatta fysiska personer, som under beskattningsåret uppburit ränta å dylika förbindelser, samt om räntebe-  
loppet.

Beträffande detta förslag framställdes åtskilliga erinringar av överdetsamma hörda myndigheter och sammanslutningar, främst av riksgäldskontoret men jämväl av bland andra bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen. I första hand anmärktes, att uppgiftsskyldigheten bleve oerhört betungande för uppgiftslämnarna. Riksgäldskontoret upplyste, att de under budgetåret 1924/1925 förfallande statsobligationskupongerna uppgått till 2,600,000 stycken, delvis fördelade i småposter, samt att utvecklingen häntydde på en alltjämt fortgående ökning. Bank- och fondinspektionen samt svenska bankföreningen m. fl. meddelade, att sammanlagda beloppet den 31 december 1924 av alla svenska obligationslån utgjorde över 4½ miljarder kronor, samt påpekade, att kupongränta utbetalades två gånger om året. Vidare framhölls i dessa yttranden, att det största antalet av obligationerna vore placerat dels hos sparbanker, försäkringsanstalter och andra affärsföretag med bokförings-skyldighet, varför man redan av denna anledning borde ha full garanti för att ränteinkomsten bleve vederbörligen beskattad, och dels hos fromma stiftelser och andra välgörenhetsinrättningar, vilka vore skattefria. Svenska bankföreningen m. fl. uppskattade de sålunda placerade obligationerna till åtminstone 75 procent av samtliga svenska obligationer. Slutligen påpekades, att lyftandet av räntan på en obligation icke innebure något bevis för att räntan till hela sitt belopp verkligen utgjorde inkomst för den, som lyfte densamma, enär han, om han förvärvat obligationen mellan två förfallodagar, till obligationens säljare erlagt räntan för tiden intill förvärvet; därest uppgiftsskyldighet stadgades beträffande obligationsräntor, borde därför denna skyldighet förbindas med föreskrifter om utredning rörande räntefördelningen, då obligation bytte ägare.

I *propositionen nr 210 till 1927 års riksdag med förslag till taxeringsfö-  
ordning* upptogs icke nyssnämnda bestämmelser rörande räntor å obliga-  
tioner. Till stöd härför anförde föredragande departementschefen följande:

»Enligt de av riksgäldskontoret m. fl. lämnade upplysningarna är antalet taxeringsuppgifter, som i följd av den föreslagna uppgiftsplikten skulle ifrågakomma, så betydande, att redan denna omständighet föranleder tvivelsmål, huruvida arbetet med uppgifternas upprättande och över-sändande kan motsvara den nytta, uppgifterna skulle medföra för taxeringsresultatet. Mängden av detta nya uppgiftsmaterial komme dessutom säkerligen att välla taxeringsmyndigheterna svårigheter. Nyttan av uppgifterna bleve också i hög grad illusorisk vid det anförda förhållandet, att obligationerna i stor omfattning innehavas dels av bank- och försäkringsföretag och dels av stiftelser och inrättningar, som äro undantagna från skattskyldighet, varjämte den omständigheten, att överlåtaren av obligation uppbär av förvärvaren räntan till överlåtelsedagen, nödvändiggör

alltför omfattande åtgärder, därest uppgifterna icke skola bli missvisande. Av dessa anledningar har jag i det nu framlagda förslaget icke upptagit några bestämmelser om uppgiftsskyldighet beträffande räntor å obligationer, förlagsbevis och därmed jämställda förskrivningar.»

I sitt förenämnda betänkande nr 17 anförde 1929 års *bevillningsutskott* i fråga om taxeringskontroll över räntor å obligationer följande:

»I och för kontroll över att obligationsräntor bli beskattade synes lämpligen ett uppgiftsförfarande likartat med det, som användes vid lyftande av aktieutdelning, böra komma till användning. För utgivaren av obligationerna skulle emellertid skyldighet att lämna taxeringsmyndigheterna uppgift om räntetagare inträda först efter anmaning. Genom att varje år endast vissa obligationsutgivare ålades sådan skyldighet, kunde uppgiftsmaterialet på lämpligt sätt avgränsas, så att beskattningsnämnderna icke bleve över hövan betungande.»

I fråga om kontrollbehovet å detta område må erinras om vad som redan anförts i detta avseende på tal om behovet av deklarationskontroll överhuvud. Såsom där nämndes har bland annat vid skattskyldigs död ofta kunnat konstateras, att obligationsräntor icke deklarerats. De sakkunniga beräkna, att cirka 250 miljoner kronor årligen utbetalas i räntor å svenska obligationer och anförä vidare, att i Sverige placerade utländska obligationer med säkerhet representerade ett högre belopp än i utlandet placerade svenska obligationer. Under förutsättning att, såsom bankföreningen uppgivit, åtminstone 75 procent av samtliga svenska obligationer placerats hos bank- och försäkringsföretag samt hos personer, som icke äro skattskyldiga, återstode likväl ett mycket avsevärt belopp, som tillfallit personer, för vilka dylika räntor äro att i beskattningshänseende hänföra till intäkt av kapital. Härtill komme räntor å förlagsbevis. Därest räntor å obligationer hittills undandragits beskattning i större omfattning, skulle — fortsätta de sakkunniga — anordnandet av en effektiv kontroll över obligationsräntor säkerligen medföra en betydande höjning av skatteunderlaget samt väl försvara de utgifter, som därav kunna föranledas. Framhållas borde att, i olikhet med vad gäller vinstutdelningar, obligationsräntorna representerade ett år från år i huvudsak oförändrat inkomstbelopp, vars storlek ej nämnvärt påverkades av konjunkturläget. Kontrollen skulle vidare bereda ökad möjlighet att övervaka förändringar i de skattskyldigas förmögenheter, en omständighet som hade stor betydelse för vinnande av kännedom om inkomster av svårkontrollerbar beskaffenhet.

De sakkunniga förorda på detta område införande av möjlighet till stickprovskontroll. Även en stickprovskontroll synes de sakkunniga kunna bli effektiv i fråga om inkomst av kapital i allmänhet. Därest nämligen vid taxering konstaterats, att skattskyldig ägde tillgångar, syntes taxeringsmyndigheterna icke utan närmare förklaring böra godtaga, att sådana tillgångar icke redovisades i deklarationer för senare år. Detta skäl ägde full giltighet jämväl i fråga om obligationsräntor. Mot anordnande av en sluten kontroll kunde direkt åberopas de praktiska olä-

genheter, vilka framhållits av chefen för finansdepartementet i nyssnämnda anförande i proposition till 1927 års riksdag.

För genomförande av denna stickprovskontroll föreslås en obligatorisk *uppgiftsplikt för dem, som uppbära räntor av detta slag*, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande vinstutdelningar. Däremot skulle skyldighet att till myndigheterna avlämna dessa uppgifter inträda först efter anmaning av skattedirektören; mottagna uppgifter om betalning för försålda lösa räntekuponger skulle dock i detta avseende likställas med uppgifter om vinstutdelning och således avlämnas utan anmaning.

I vissa avseenden skulle dock denna uppgiftsplikt, varom stadganden upptagas i de sakkunnigas 35 § 3 mom., skilja sig från uppgiftsplikten i fråga om vinstutdelningar. Sålunda uteslutas från uppgiftsplikten räntor, vilka utbetalas å obligationer utan att vare sig kupong eller särskilt kvitto avlämnats. Som exempel härå anföras räntor å obligationer, som inskrivits i statsskuldboken eller på likartat sätt registrerats och å vilka ränta utbetalas utan att certifikat behöver företes. Emellertid skulle riksgäldskontoret och andra institutioner, som i dylik ordning utbetala räntor, enligt särskild bestämmelse i förslagets 35 § 5 mom. bli skyldiga att efter anmaning lämna uppgift om sådana räntor. För den händelse ränta utbetalades mot avstämpling eller annan anteckning å obligation eller därmed jämförbar förskrivning, komme även en sådan särskild uppgiftsplikt att åligga låntagaren.

Vidare tänka sig de sakkunniga, att uppgifterna av förevarande slag skulle utöver förutnämnda data innehålla upplysning om tidpunkten för förvärvet, därest räntetagaren förvärvat obligation efter det ränta därå senast förfallit till betalning. De sakkunniga anför, att då vidare skattskyldig enligt de sakkunnigas förslag skulle i självdeklaration lämna specifikation rörande obligationsräntor samt i denna specifikation angiva tidpunkten för förvärv eller försäljning av under beskattningsåret inköpta eller försålda obligationer, syntes beskattningsmyndigheterna kunna på ett tillfredsställande sätt utöva kontroll över en riktig beskattning av obligationsräntor jämväl där till följd av förändringar i äganderätten mellan två förfallodagar skattskyldighet för räntan åvilade mer än en person.

Enär skattskyldighet för ränta å obligation eller liknande förskrivning icke åligger den, som icke är här i riket bosatt — detta i motsats till vad som gäller beträffande aktieutdelningar — anse de sakkunniga, att därest räntekupong översändes för inlösen från utlandet, bör i stället för vanlig uppgift godtagas en försäkran, att räntetagaren icke är här i riket bosatt. En anvisning härom anses kunna, med tillämpning av stadgandet om rätt för Kungl. Maj:t att medgiva jämkning i uppgiftsskyldigheten, meddelas å deklarationsformuläret, som skulle fastställas av Kungl. Maj:t. Särskilt förslag till sådant formulär framlägges icke i betänkandet.

De sakkunniga uttala, att det icke syntes vara omöjligt att anordna de skattskyldigas ifrågavarande uppgiftsplikt så, att dessa icke nämnvärt betungades genom densamma. Vid överlämnande av kuponger för inlösen till bank plägade nämligen banken avfordra ägare av obligation eller förlagsbevis en förbindelse att återlösa kupongerna, därest de för inlösen avlämnade, å förbindelsen specificerade kupongerna icke infriades av gäldenären. Säkerligen skulle det icke möta större svårigheter att utarbета ett uppgiftsformulär, som samtidigt tillgodosäge taxeringsmyndigheternas och bankernas intresse och vilket möjligen kunde avlämnas i två genomskriftsexemplar.

I fråga om det sätt, varå skattedirektörens rätt till uppgifternas avlämnande skulle begagnas, anföra de sakkunniga:

Skattedirektören syntes kunna antingen hos obligationslåntagarna begära avlämnande av samtliga uppgifter, avseende vissa emissioner, eller ock vända sig direkt till banker och andra, som inlöst kuponger, med begäran om de uppgifter, som avsåge under viss tidrymd inlösta kuponger. Fördelen med den förstnämnda utvägen vore närmast den, att därigenom kunde övervakas, i vilken omfattning kontrolluppgifter avlämnats i fråga om viss emission och vilka resultat kontrollen medfört beträffande denna. Användes åter den andra utvägen, komme möjligen bankernas arbete för kontrollen att minskas, då de icke skulle behöva verkställa uppsortering av uppgifterna å de olika emissionerna. Därtill komme, att kontrollen därigenom komme att spridas över ett större antal emissioner samt att, då ränta å obligationer regelmässigt utbetalades två gånger årligen i lika stora rater, ett mindre antal uppgifter erfordrades för att vinna i stort sett samma resultat i kontrollhänseende som med användande av förstnämnda metod skulle kunna uppnås. Otvivelaktigt måste det emellertid anses mest ändamålsenligt att ha möjlighet att använda båda utvägarna vid sidan av varandra, och de sakkunnigas förslag hade utarbetats för tillgodoseende av ett sådant syfte.

Slutligen uttala de sakkunniga beträffande kontrollsistemets praktiska användning, att sedan infordrade uppgifter kommit taxeringsinspektionen till handa samt eventuellt de uppgifter frånskilts, som avsåge banker, försäkringsbolag och från skattskyldighet frikallade personer, skulle uppgifterna översändas till vederbörande länsstyrelse. Den föreslagna ordningen skulle — anföra de sakkunniga — säkerligen icke behöva försena taxeringsarbetet. Uppgifterna skulle nämligen utan egentlig olägenhet kunna avlämnas vid samma tidpunkt som de uppgifter till ledning för annans taxering, vilka skulle avlämnas utan anmaning. Även om skattskyldig skulle vinna kännedom om vilka obligationer, som ett särskilt år komme att bliva föremål för uppgiftsplikt, innan han avlämnat deklaration, skulle det vara förenat med avsevärd svårighet för honom att utnyttja denna kunskap ej minst med hänsyn till att i fråga om obligationer, som icke återfunnes i av honom föregående år avgiven deklaration, skulle vid lyftande av utdelning anteckning ha gjorts angående tiden för förvärvet.

**Avgivna yttranden.** I de avgivna yttrandena har genomförandet av förslaget i fråga om kontroll å aktieutdelningar och obligationsräntor m. m. i allmänhet ansetts önskvärt men tvivelsmål uttalats om genomförbarheten med hänsyn till vissa rättsliga och praktiska svårigheter.

*Kammarrätten* tillstyrker emellertid och anför därvid:

De sakkunnigas framställning visade med stor tydlighet, att det nuvarande systemet beträffande kontroll å aktieutdelningar icke fungerade tillfredsställande. Den nu föreslagna anordningen att lägga uppgiftsskyldigheten på den, som lyfte utdelning eller försälde kupong utan tillhörande värdepapper, syntes vara ägnad att råda bot på de påtalade missförhållandena och tillstyrktes av kammarrätten.

Det syntes kammarrätten, som om det besvär som förorsakades obligationsutgivarna genom det för obligationer föreslagna kontrollsystemet, skulle vara väl försvarat med fördelarna ur kontrollsynpunkt. Genom de upplysningar om nyförvärv av obligationer, som skulle lämnas i uppgifterna, och genom de specifikationer å inkomster och innehav, som de sakkunniga tänkt sig skola meddelas i deklarationerna, syntes det nämligen sannolikt, att den svåra frågan om kontroll över ifrågavarande slag av inkomst och förmögenhet komme att få en i stort sett tillfredsställande lösning. Kammarrätten funne sig följaktligen böra tillstyrka de åtgärder, som de sakkunniga i detta sammanhang föreslagit, däri inbegripet jämväl de kompletterande föreskrifterna om uppgiftsskyldighet efter anmaning för inländsk obligationsutgivare, som utbetalt ränta annorledes än mot kupong eller kvitto, samt om enahanda skyldighet för svenska aktiebolag, solidariska bankbolag och ekonomiska föreningar beträffande vinstutdelning, som utbetalats utom riket.

Från *länsstyrelsernas* yttranden må anmärkas följande.

*Överståthållarämbetet:* De sakkunnigas förslag beträffande kontroll å vinstutdelningar vore givetvis ur skattekrollsynpunkt av stort värde. Visserligen avfordrade enligt praxis banker och andra penninginrättningar redan nu åtminstone den, som lyfte utdelning å aktier, en sådan uppgift, som dock i allmänhet icke undertecknades av den utdelningsberättigade, men vore det oaktat en uttrycklig föreskrift härom av stort värde. Emellertid vore att märka, att den kupong, mot vilken utdelning lyftes, åtminstone som regel vore ett löpande fordringsbevis, betalbart i vems hand det vara månne, och det syntes icke vara möjligt att i en skatteförordning meddela andra villkor för lyftande av betalning å ett sådant än dem, som vore föreskrivna i allmän lag.

*Länsstyrelsen i Stockholms län:* Beträffande kontrollen å aktieutdelningar, vilken vore önskvärd, syntes kunna ifrågasättas, om förslaget kunde genomföras allenast genom lagstiftning i skatterättslig väg. Den föreslagna stickprovskontrollen beträffande räntor å obligationer borde, om den infördes, kunna handhavas utan den föreslagna starka centralmyndigheten.

*Länsstyrelsen i Uppsala län:* Förslaget om uppgiftsskyldighet rörande utdelningar å aktier m. m. eller ränta å obligationer m. m. avstyrktes. I vad avsåge aktieutdelningar torde ett dylikt stadgande vara mindre väl förenligt med aktiebolagslagen, och beträffande övriga ifrågavarande utbetalningar syntes de skäl, som enligt propositionen nr 210/1927 varit avgörande för departementschefens ställningstagande till då ifrågasatt stadgande i ämnet, fortfarande äga giltighet. För obligationsutfärdarna

måste det antagas bliva en mycket stor tunga att mottaga, ordna och vid mottagen aumaning utlämna de föreslagna uppgifterna; och det syntes icke rimligt att långivarna skulle åläggas en dylik arbetsbörda för det allmännas räkning utan någon som helst ersättning. Förslaget kunde ock medföra obenägenhet att anlita obligationslån för industriens uppläning och därigenom verka nationalekonomiskt skadligt. I fråga om utdelning från ekonomiska föreningar syntes nu gällande minimigräns för uppgiftsskyldighets inträdande fortfarande böra bibehållas så att taxeringsmyndigheterna icke besvärades med uppgifter om småposter utan betydelse för beskattningen.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län:* De föreslagna bestämmelserna angående uppgiftsplikt i fråga om utdelning å aktier vore ägnade att möjliggöra en bättre kontroll. Det syntes emellertid tvivelaktigt, huruvida de föreslagna bestämmelserna om uppgiftsplikt verkligen kunde helt genomföras, då bolag icke syntes kunna innehålla utdelning å sina aktier endast av den anledning, att mottagaren vägrade utfärda mottagningsbevis. Vad nu sagts om kontroll å aktieutdelning syntes äga motsvarande giltighet beträffande den föreslagna stickprovskontrollen över utdelning å obligationer.

*Länsstyrelsen i Kristianstads län* tillstyrker; dock funne länsstyrelsen icke erforderligt med uppgiftsskyldighet beträffande obligationsräntor för juridiska personer.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län:* Förslaget i fråga om aktieutdelningar tillstyrktes, därest civilrättsliga hinder härför icke föreläge. Vad obligationsräntorna angående skulle länsstyrelsen — i betraktande av att de sakkunnigas metod kunde antagas medföra ett synnerligen betungande arbete både för utgivare och innehavare av obligationer — vilja förorda att, därest det låte sig göra, skatten härför uttoges vid källan genom s. k. kupongskatt.

*Länsstyrelsen i Hallands län:* Då den föreslagna kontrollen vore synnerligen välbehövlig utan att vara särskilt betungande vare sig för de skattskyldige eller för dem, som skulle medverka vid kontrollen, tillstyrktes förslaget i denna del.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:* S. k. participating debentures borde icke i beskattningshänseende likställas med aktier. De vore snarare att hänföra till fordringsbevis. Ett uttalande om, huru de vid taxering skulle behandlas, torde på lämpligt ställe böra inflyta i anvisningarna till taxeringsförordningen. Beträffande obligationsräntor syntes det föreslagna sättet för kontroll, å vilka personer som uppbure desamma, icke vara praktiskt genomförbart. För ett bättre tillgodotagande av denna skattekälla vore det nödvändigt, att skatten uttoges vid räntans utbetalning genom kupongskatt, dock fristående från den vanliga beskattningen och utan sammankoppling med ett tillkranglat restitutionsförfarande, sådant som tidigare föreslagits för lösning av denna fråga.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* Det föreslagna tillvägagångssättet syntes innebära ett framsteg. Det torde dock vara mycket tvivelaktigt, om rätt att utfå utdelning eller ränta kunde göras beroende av att uppgift lämnades å mottagna belopp till ledning för taxering.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län* tillstyrker.

*Länsstyrelsen i Västerbottens län:* Förslaget vore tilltalande men det finge väl anses, att det bleve stridande mot civillag.



I det gemensamma yttrandet till kommerskollegium från *Sveriges industriförbund, svenska bankföreningen* och *Stockholms handelskammare* anføres, att organisationerna ville ifrågasätta lämpligheten av uppsamlandet av alla dessa uppgifter, som endast skulle utnyttjas i ringa mån; effektiv beskattning av obligationsräntor erhöles bäst genom en kupongskatt.

*Fullmäktige i riksgäldskontoret* anföra:

Enligt fullmäktiges mening får det betraktas som en brist i vårt taxeringsväsende, att enligt gällande lagstiftning någon effektiv kontroll ej kan utövas över, att räntor å obligationer riktigt deklarerats liksom ej heller över att i skattskyldigs förmögenhetsredovisning intagen specifikation av honom tillhöriga obligationer är fullständig. De föreslagna anordningarna synas vara ägnade att väsentligen undanröja berörda olägenheter. Framhållas må, att de uppgifter, som enligt de sakkunnigas förslag skulle i självdeklaration lämnas angående obligationsräntor, synas fullmäktige möjliggöra tillfredsställande kontroll över beskattningen av dessa även vid förändringar i äganderätten mellan kupongförfallodagarna. En kontroll över obligationsräntorna genom stickprov skulle visserligen ej för riksgäldskontoret bliva lika betungande som den av 1923 års taxerings-sakkunniga föreslagna fortlöpande kontrollen skulle hava blivit. Då emellertid även en mindre omfattande uppgiftsskyldighet säkerligen komme att för riksgäldskontoret medföra både betydligt ökat arbete och avsevärda kostnader, måste det krävas, att stickprovssystemet, om detsamma skulle införas, bleve använt med all den varsamhet, som kunde vara möjlig utan att kontrollens effektivitet äventyrades. Under denna förutsättning vilja fullmäktige för sin del, oaktat de nyss framhållna följdverkningarna för riksgäldskontoret, ej motsätta sig genomförandet av de sakkunnigas förslag i nu ifrågavarande del.

En av de mest angelägna reformerna i fråga om skattekontrollen synes mig vara, att någon form av kontroll åvägbringas beträffande ränteinkomster av obligationer och liknande värdepapper. I vad rör aktieutdelningar ha vi visserligen en kontroll, som torde medföra en vida säkrare beskattning än för obligationsräntor, men även härvidlag föreligga stora brister i kontrollmöjligheterna, icke blott i fråga om utdelningar som gå till utlandet utan även eljest. En kupongskatt å dessa räntor och utdelningar skulle givetvis till en del lösa dessa svårigheter. I vad rör aktieutdelningar har bolagsskatteberedningen framlagt ett förslag härom, som dock ännu icke realiserats. Beträffande obligationsräntorna är införandet av en kupongskatt förenat med särskilda svårigheter. Anmärkas bör jämväl, att en kupongskatt enligt bolagsskatteberedningens förslag icke skulle utesluta kontrollbehovet. Då frågan föreslås löst så, att den vid källan uttagna kupongskatten å aktieutdelningar skulle avdragas från den vanliga skatten, skulle nämligen med hänsyn till de progressiva inkomstskatterna alltjämt föreligga ett ej ringa intresse för de skattskyldiga att ej deklarerera dessa ränteinkomster, och därjämte skulle tydligen föreligga samma intresse som nu av att förevarande värdepapper ej upptagas i förmögenhetsredovisningen.

Departementsschefen

Jag anser saledes icke, att planerna på en kupongskatt böra få undanskjuta genomförandet av en erforderlig reform i förevarande avseende. I fråga om reformens innehåll har jag i stort sett blivit övertygad om lämpligheten av de sakkunnigas nyss refererade förslag, vars önskvärdhet också genomgående vitsordats i de avgivna yttrandena. De anförda rättsliga betänkligheterna torde genom en mindre omläggning kunna övervinnas, och för att minska de praktiska olägenheterna har jag jämväl vissa jämkningar att föreslå. De sakkunnigas uppfattning, att sistnämnda olägenheter icke kunna vara alltför stora i förhållande till frågans vikt, har enligt min mening bestyrkts icke minst genom att fullmäktige i riksgäldskontoret ansett sig böra tillstyrka förslaget beträffande obligationerna.

Vad först angår invändningarna av juridisk art lär det icke kunna förnekas, att det knappast är väl förenligt med gällande civilrätt och de med värdepapperen förenade rättigheterna, att genom en lagstiftning, tillkommen i skatteförfattningarnas form, giva stadganden därom, att utdelning eller ränta icke må utbetalas, innan den därtill berättigade avlämnat en skriftlig uppgift enligt fastställt formulär för blivande taxeringskontroll. Att så förfarits beträffande vinster å ett mycket begränsat antal premieobligationer bör icke anses prejudicerande. Emellertid synes mig hinder icke i och för sig föreligga att i skatterättslig ordning stadga en ovillkorlig uppgiftsplikt för mottagaren av utdelning eller ränta samt att, i syfte att vinna åtlydnad åt ett sådant stadgande, bestämma ett särskilt straff för underlåtenhet att behörigen fullgöra denna ordningsföreskrift. Denna anordning synes icke böra hindra att det i författningstexten utsäges, att den som utbetalar utdelning eller ränta bör tillse att mottagarens uppgiftsplikt fullgöres. Vidare torde den förre böra åläggas att vid avlämnande av uppgifter till taxeringsmyndigheterna särskilt angiva, om i något fall uppgiftsplikten icke fullgjorts.

Undgående av skatt genom försäljning av lös kupong »över disk», på sätt de sakkunniga angivit, torde kunna väsentligen förhindras genom åläggande för den, som lyfter utdelning eller ränta, att i sådant fall å blanketten jämväl angiva namn och hemvist å den, som sålt kupongen. Givetvis kunde det vara önskvärt att, såsom de sakkunniga föreslagit, även föreskriva skyldighet för kupongens säljare att om erhållen betalning avlämna särskild uppgift till köparen — jämte skyldighet för denne att inleverera sådana uppgifter till myndigheterna — men i förenklings-syfte torde man kunna tillsvidare avstå härifrån; en sådan uppgiftsplikt skulle uppenbarligen ligga på ett annat plan än den eljest föreslagna och synes om möjligt böra undvikas.

I huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunniga anser jag skyldighet att utan anmaning till taxeringsmyndigheterna avlämna mottagna uppgifter böra stadgas endast för de fall att fråga är om utdelning å svenska aktier eller å andelar i svensk ekonomisk förening eller från utländsk juridisk person, medan uppgifter å ränta, som erlagts mot avläm-

naude av kupong eller kvitto, å obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar böra avlämnas först efter anmaning. Från solidariska bankbolag kan man numera bortse (lag den 22 februari 1935, nr 32). Någon särskild anledning att hänföra avkastning å s. k. participating debentures eller liknande vinstandelsbevis till den förra gruppen synes numera icke föreligga. Uttrycket utländsk juridisk person torde med hänsyn till stadgandet i 67 § kommunalskattelagen vara lämpligare än uttrycket utländskt bolag.

De sakkunniga ha förutsatt, att det skulle ankomma å skattedirektören att bestämma, i vilken omfattning avlämnade uppgifter å räntor å obligationer o. d. skulle infordras. Med den ställning jag intagit till organisationsfrågan synes, såsom jag tidigare antytt, denna rätt böra förbehållas Kungl. Maj:t. Härigenom lämnas också en garanti därför, att vederbörande icke besväräs med avlämnande av uppgifter i större omfattning än att materialet kan tillgodogöras. I fråga om det sätt, varpå anmaningsrätten närmast kan tänkas bliva begagnad, får jag hänvisa till de sakkunnigas nyss refererade framställning.

Det kunde möjligen ifrågasättas att från uppgiftsplikt undantaga vissa fall, såsom då vederbörande av något skäl icke är skattskyldig för uppbygget belopp eller då utdelning eller ränta lyftes av någon, som utan särskilda kontrollåtgärder kan antagas bliva vederbörligen beskattad därför, exempelvis sparbanker, försäkringsbolag m. fl. Enligt min mening är det i stort sett icke erforderligt eller lämpligt att göra sådana undantag. Med den mycket enkla blankett, som jag tänker mig, kan uppgiftsskyldigheten sällan bliva betungande, och jag vill erinra att med sådana undantag möjlighet icke skulle finnas till kontroll å uppgiftspliktens fullgörande i full utsträckning. De sakkunniga ha uttalat, att därest räntekupong översändes hit från utlandet för inlösen, borde kunna godtagas en försäkran, att räntetagaren icke är här i riket bosatt. Då väl en sådan försäkran icke skulle kunna godkännas utan att räntetagaren åtminstone namngivits, synes emellertid även för detta fall vanlig uppgiftsblankett kunna användas och således undantagsbestämmelser icke vara erforderliga. Jag vill erinra, att systemet innebär att i ett fall som detta uppgiften kan avfattas och undertecknas av här bosatt ombud med angivande av den berättigades namn och hemvist. Vad jag nu anfört utesluter icke att det kan vara lämpligt att för uppkommande fall i förordningen införa den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen, att Kungl. Maj:t, där så kan ske utan att åsyftad kontroll eftersättes, må förordna om jämkning av den stadgade uppgiftsplikten.

Av synnerlig vikt är uppenbarligen, att de formulär till uppgifter, som enligt förordningen skulle fastställas av Kungl. Maj:t, göras så enkla och tydliga som möjligt. Preliminära utkast härtill ha utarbetats inom finansdepartementet och torde få fogas till dagens statsrådsprotokoll såsom bilagor (*Bilaga A* och *Bilaga B*). I fråga om formuläret för obligationer

e. d. ha de sakkunniga erinrat, att bankerna redan nu vanligen plägat avkräva vederbörande en förbindelse att under vissa förutsättningar återlösa kupong samt att det torde låta sig göra att samarbeta formuläret därtill med nu avsedda formulär. De sakkunniga förutsätta dock, att två exemplar av detta skulle erfordras. Givetvis vore det i hög grad önskvärt, om även för de fall att sådana förbindelser begagnas endast blankett i ett exemplar behövde ifyllas. Med hänsyn dels till den ringa betydelse, ifrågavarande förbindelser ha för bankerna, dels därtill, att uppgifterna alltid skola avlämnas till taxeringsmyndigheterna först en tid efter mottagandet och endast i begränsad utsträckning, samt dels slutligen därtill, att de till taxeringsmyndigheterna överlämnade uppgifterna även senare vid behov skulle vara tillgängliga för det bankföretag, som mottagit desamma, har jag också anledning tro att en sådan anordning, att endast ett exemplar erfordras, skall låta sig genomföra. Jag förutsätter därför, att i formuläret intages en förklaring, att det må förses med de tillägg som erfordras för att det även skall kunna fylla de uppgifter som avses med ifrågavarande förbindelser.

På grund av invändningen att den som lyft ränta å en obligation e. d. icke alltid vore skattskyldig för hela beloppet, när han kunnat förvärva obligationen efter den föregående ränteterminen och då ha betalt ränta till förre ägaren för tiden till överlåtelsen, uttala de sakkunniga, att formuläret för obligationsräntor o. d. för sådana fall bör innehålla även uppgift om tiden för förvärvet. Enär motsvarande uppgift skulle lämnas vid den specifikation av ränteinkomster, som enligt de sakkunniga skulle bifogas deklaration, skulle även i dessa fall möjlighet till kontroll finnas. I enlighet härmed har jag övervägt intagande i formuläret av föreskrift därom, att om obligationerna förvärvats efter den föregående ränteterminen och därvid förre ägaren gottgjorts andel i det med uppgiften avsedda räntebeloppet, jämväl skall uppgivas dagen för förvärvet och förre ägaren gottgjort belopp. Emellertid skulle otvivelaktigt härigenom uppgiftsplikten väsentligen försvåras, vartill kommer att det kanske icke alltid är möjligt att lämna uppgifter av detta slag. Jag anser därför sådan föreskrift böra undvikas. Enligt min mening kan det också utan nämnvärd olägenhet ske, om blott vederbörande deklarationsformulär förses med anvisning därom, att om för nu avsett fall icke helt års räntebelopp upptages såsom inkomst, uppgift skall lämnas om dagen för förvärvet eller försäljningen; därjämte synes det nu förevarande formuläret till uppgift om uppburen ränta böra förses med en förklaring härom. Jag vill påpeka, att denna lösning också står bäst i överensstämmelse med den förut berörda principen, att uppgift skall avlämnas även för belopp, som måhända icke är hos mottagaren skattpliktigt.

Mot de sakkunnigas förslag om uppgiftsplikt efter anmaning *dels* för den som annorledes än mot kupong eller kvitto utbetalat ränta å här i riket utfärdad obligation e. d. och *dels* för svenskt bolag eller svensk eko-

nomisk förening beträffande den, som mottagit vinstutdelning för att utbetalas utom riket, har jag i sak intet att erinra. Stadgandena härom synas mig kunna samarbetas och avfattas så, att de avse alla de fall, då uppgiftsplikt för mottagare av utdelning eller ränta icke föreligger.

Med iakttagande av vad jag nu anfört och med vidtagande dessutom av vissa jämkningar av huvudsakligen redaktionell natur har jag i departementsförslaget upptagit bestämmelser i anslutning till vad de sakkunniga i denna del föreslagit. Bestämmelserna ha synts mig kunna få sin plats i 42 § 3—6 mom., i anledning varav rubriken till denna paragraf även bör ändras.

### Kontroll å bankräntor och banktillgodohavanden.

Enligt 35 § 1 mom. e) taxeringsförordningen föreligger skyldighet för styrelse för bankbolag, sparbank eller annan penningförvaltande inrättning att i särskilda fall efter anmaning av landskamrerare eller taxeringsnämndens ordförande lämna uppgift om *namngiven* skattskyldigs ränteinkomst från den penningförvaltande inrättningen ävensom om beloppet av den skattskyldiges innestående medel vid viss angiven tidpunkt.

Bestämmelser av i huvudsak detta innehåll ha gällt sedan år 1920. Därefter ha emellertid vid upprepade tillfällen framkommit förslag om skärpt uppgiftsplikt för vinnande av förbättrad kontroll. Gentemot ett motionsvis vid 1924 års riksdag framställt förslag om skyldighet för penninginrättningarna att utan anmaning lämna uppgift å räntor framhöll bevillningsutskottet (bet. nr 15), att utom den betungande arbetsbörda, uppgiftsplikten komme att föranleda bankerna och sparbankerna med deras stora antal insättare, taxeringsmyndigheternas arbetsmaterial därigenom skulle ökas högst väsentligt samt att det redan med föreliggande uppgiftsplikt mången gång yppade sig svårigheter för dessa myndigheter att fullt utnyttja tillgängligt arbetsmaterial. Under åberopande av samma skäl föreslogo 1923 års taxeringssakkunniga bibehållande av förenämnda stadgande.

I yttranden över taxeringssakkunnigas förslag ifrågasatte länsstyrelsen i Blekinge län uppgiftsplikt för räntebelopp över 300 eller möjligen 500 kronor samt länsstyrelsen i Malmöhus län uppgiftsplikt i fråga om belopp, som tillhörde personer utanför det län där bankkontoret vore beläget.

Chefen för finansdepartementet anförde i *propositionen nr 210 till 1927 års riksdag*:

»Den av länsstyrelsen i Blekinge län förordade inskränkta uppgiftsskyldigheten skulle visserligen icke medföra ett så överväldigande antal uppgifter, som om ingen gräns nedåt funnes. Likväl måste antagas, att uppgifterna skulle bli ganska talrika. En på så sätt begränsad uppgiftsskyldighet torde dock knappast motsvara önskemålen, då därigenom

ränta å sparkasseräkningar endast undantagsvis skulle uppgivas. Det är dessutom fara värt, att ett stadgande i dylik riktning skulle medföra försök att kringgå bestämmelsen genom att medel uppdelas å flera håll. Därtill kommer, att, enligt vad som uppgivits, det stundom ställer sig synnerligen svårt för bankerna att beträffande olika räkningar konstatera räkningshavarens identitet. I det framlagda förslaget har därför någon bestämmelse i antydd riktning icke upptagits.»

*I särskilda utskottets utlåtande vid 1928 års riksdag, vilket föranledde den av mig inledningsvis omnämnda riksdagsskrivelsen angående effektivare kontroll å ränteinkomster, framställdes icke några förslag till förevarande frågas lösning. Det uttalades härom endast, att man kunde tänka sig den ordningen, att uppgifter av ifrågasatt art lämnades allenast vissa år efter därom av Kungl. Maj:t utfärdat påbud. Det påpekades ock, att införande av ifrågasatt uppgiftsskyldighet syntes böra medföra sådan ändring av formuläret till allmän självdeklaration, att ränteintäkter skulle uppgivas specifikt med angivande av gäldenärens namn; utan sådan specifikation skulle uppgiftsmaterialet svårligen kunna för sitt ändamål utnyttjas av taxeringsmyndigheterna. Slutligen bör anmärkas utskottets uttalande, att det syntes sannolikt att vissa ändringar måste göras i lagstiftningen rörande bankbolagen och sparbankerna för vinnande av garanti för att dessa inrättningar alltid ägde tillförlitlig kännedom om insättares namn och hemvist.*

*1929 års bevillningsutskott* anförde rörande nu ifrågavarande spörsmål i sitt förutnämnda betänkande nr 17:

Enligt utskottets mening torde det icke saknas möjlighet att åstadkomma en i stort sett tillfredsställande kontroll beträffande beskattningen av i banker och andra penninginrättningar innestående medel samt därav härflutna räntor, utan att vare sig penninginrättningarna eller taxeringsmyndigheterna bliva över hövan betungade. En förutsättning för vinnande av sådan kontroll torde vara att, såsom 1928 års särskilda utskott framhållit, penninginrättningarna äga så tillförlitlig kännedom om insättarnas namn och hemvist, att dessa kunna behörigen identifieras. De register dessa inrättningar föra över insättare borde vidare lämna upplysning även för sådana fall, att räkningen tagits i en persons namn, medan rätten att uttaga medel å densamma förbehållits annan. Dessa register borde, därest penninginrättningarna icke anses böra belastas med skyldighet att efter anmaning lämna upplysningar ur detta register, på anfordran hållas tillgängliga för taxeringsmyndighet inom ort, där bankkontoret är beläget. Denna taxeringsmyndighet skulle åligga att meddela taxeringsmyndighet å annan ort upplysning rörande de tillgodohavanden och räntor, därstädes skattskyldig person innehaft eller åtnjutit från bankkontoret. Granskningen av dessa kontoregister synes böra förbehållas landskamreraren eller av honom utsett ombud.

*De sakkunniga* anföra angående behovet av kontroll och bristerna i nuvarande kontrollmöjligheter på detta område bland annat följande:

Orsaken till att förevarande spörsmål skjutits i förgrunden låge väl snarast däri, att nära nog varje taxeringsnämnd i landet varit i tillfälle

att iakttaga de menliga verkningarna av den ofullständiga kontrollen å detta område. Det vore med hänsyn härtill förklarligt, att gång efter annan yrkanden framställts på, att uppgiftsplikten skulle göras ovillkorlig samt omfatta så gott som varje räntebelopp, oavsett dess storlek. Det borde emellertid ihågkommas, att varje förstärkning av kontrollen förorsakade nya kostnader och att dessa uppenbarligen måste bliva proportionsvis högre i fråga om mindre inkomstbelopp än beträffande större.

Mot gällande kontrollsystem kunde erinras, att detsamma förutsatte en mera ingående kännedom om de skattskyldigas ekonomiska förhållanden än taxeringsnämnden ens i de mindre distrikten å landet torde besitta. Så hade det ofta, efter det skattskyldig avlidit, visat sig, att han ägt tillgångar och åtnjutit räntor, som icke deklarerats, utan att taxeringsnämnden tidigare tvivlat på riktigheten av hans deklarationsuppgifter. I städerna, framför allt de större, hade det givetvis mött särskilt stora svårigheter att bedöma, huruvida den ena eller andra skattskyldige skäligen kunde antagas ha fordringar hos bank eller, vilket vore mycket vanligt, om hans verkliga tillgodohavanden överstigit de deklarerade. För affärsbankerna i de största städerna torde det vanligen vara förenat med avsevärt arbete att fastställa, huruvida en omfrågad person haft räkning hos banken, i vart fall då det gällt personer med mera allmänt förekommande tillnamn. I Stockholm hade under ett vart av åren 1928—1932 förekommit, att bank efter förfrågan lämnat uppgift, att den omfrågade icke innehaft konto hos banken men att på grund av upplysningar av den skattskyldige kunnat konstateras att bankens uppgift icke varit riktig. Då bankernas oriktiga uppgifter otvivelaktigt föranletts av att anteckningarna rörande insättarna icke varit tillräckligt fullständiga för identifiering av dessa, skulle säkerligen en förbättring kunna åstadkommas, därest bankerna av insättarna infordrade uppgifter rörande fullständiga förnamn och möjligen även födelseår. Såsom en olägenhet med det nuvarande förfarandet måste jämväl betecknas, att banken kunde bibringas den uppfattningen, att de personer, som omfrågats, icke tillfredsställande fullgjort sin deklarationsplikt. Genom att vissa banker ansett iakttagande av bankkutym fordra, att kunden underrättades angående av taxeringsmyndigheterna framställd förfrågan, hade de skattskyldiga kommit att onödigtvis irriteras. En ytterligare olägenhet vore, att åtminstone mera förslagna skattskyldiga lätt undandroge sig kontrollen. Ett av de tillvägagångssätt, som kommit till användning, vore att placera medlen å bankkontor i annat län. En annan stundom använd metod bestode däri, att insättaren placerade medlen i annan persons namn, vanligen uppdyktat men med dragningsrätt för insättaren.

Synnerlig vikt borde fästas vid, att ett reformerat kontrollsystem ordnades så, att detsamma, utan att förlora i effektivitet, icke oskäligt betungade vare sig taxeringsmyndigheterna eller uppgiftslämnarna. I den mån så låte sig göra borde tillses, att banksekretessen skyddades och att undersökningar så bedreves, att icke irritation framkallades hos dem, som riktigt fullgjort sin deklarationsplikt.

Den av länsstyrelsen i Malmöhus län förordade utvägen eller att skyldighet skulle åläggas penninginrättningar att lämna uppgift om de personer, som hade medel innesående hos bankkontor inom annat län än det, där insättaren vore bosatt, skulle råda bot allenast på en av de olägenheter, som vidlådde gällande kontrollsystem. Härtill komme att sannolikt föga vore vunnet med att pålägga en sådan särskild uppgifts-

plikt, då det antagandet låge nära till hands, att flertalet av de skattskyldiga, som på nu nämnda väg sökt undandraga sig kontroll, skulle komma att som adress angiva ort inom det län, där bankkontoret är beläget.

De sakkunnigas förslag i denna del innefattas i författningstextens 33 § 5 mom., som har följande lydelse:

»Bank eller annan penningförvaltande inrättning skall efter anmaning av landskamrerare, i den omfattning som i anmaningen angivits, meddela upplysning om storleken av insättares ränteinkomst från inrättningen under viss angiven tid och beloppet av dessas inestående medel vid viss angiven tidpunkt samt om insättares fullständiga namn och senaste för inrättningen kända bostadsadress så ock, därest annan än räkningshavare äger förtiga över räkningen, uppgift om den sålunda berättigades fullständiga namn och senaste för inrättningen kända bostadsadress. Därest fullgörande av sådan uppgiftsplikt skulle för inrättningen föranleda oskäligt betungande arbete, äger densamma att i stället för att själv lämna de begärda upplysningarna bereda den som utfärdat anmaning eller av honom förordnat ombud tillgång till hos inrättningen förda anteckningar rörande insättare för inhämtande av omförmälda upplysningar.»

Denna bestämmelse kompletteras av det förut omnämnda stadgandet i 33 § 6 mom., enligt vilket rörelseidkare, som från rörelsen till annan utbetalt ränta å annan gäld än obligationslån, är skyldig att efter anmaning av landskamrerare tillhandahålla sin bokföring för granskning i syfte att bereda upplysning om av andra skattskyldiga mottagna räntebelopp. På grund av detta stadgande skulle alltid föreligga möjlighet för landskamreraren att taga del av bankernas insättarförteckningar.

Den anmaningsrätt, som enligt dessa stadganden skulle tillkomma landskamrerare, skulle enligt en annan bestämmelse (55 § 1 mom.) tillkomma jämväl skattedirektören, biträdande landskamrerare och landskamreraren underställd taxeringsinspektör.

För att den föreslagna kontrollmöjligheten skall kunna effektivt utnyttjas föreslå de sakkunniga vidare skyldighet att vid avgivande av självdeklaration i den förut omnämnda särskilda bilagan, avsedd även för vissa andra ändamål, specificera ränta å tillgodohavande i bank eller annan penninginrättning genom att — utan angivande av inrättningens namn — angiva sådant belopps fördelning å räkning i sparbank, kapitalräkning, sparkasseräkning, giroräkning och annan räkning. Denna bilaga skulle dock, om så önskades, få lämnas direkt till landskamrerare (39 § 1 mom.).

De sakkunniga erinra i sin motivering till en början, att frågan om möjligheterna att anordna en tillfredsställande kontroll vore i hög grad avhängig av spörsmålet om, efter vilka riktlinjer den nya taxeringsorganisationen ordnades. Uppenbart vore att man med den nuvarande organisationen icke hade tillnärmelsevis lika stora möjligheter att ordna denna kontroll på ett effektivt sätt som med en fastare, under starkare medverkan av fackmän uppbyggd organisation.



För utredning i frågan, i vilken omfattning taxeringsmyndigheterna skulle kunna fullt utnyttja från bankerna och andra penninginrättningar för ifrågavarande ändamål lämnade uppgifter, åberopa de sakkunniga erfarenheterna från taxeringsarbetet under hösten 1929, då såsom förut nämnts undersökning verkställdts rörande vissa räkningshavare i Allmänna sparbanken. I Stockholm hade denna undersökning omfattat de insättare, till ett antal av 139, som ägde tillgodohavande i nämnda bank till belopp av minst 5,000 kronor. Arbetet hade anförtratts åt en särskild tjänsteman, som uteslutande sysslat med denna uppgift under omkring 2½ månader. Det oaktat hade man hunnit företaga realgranskning endast i fråga om 97 personer, medan övriga 42, vilka deklarerat tillgodohavanden i fordringar till större belopp än deras i nämnda bank insatta medel, icke blivit föremål för närmare granskning. Samtliga banker i huvudstaden hade tillfrågats angående storleken av de tillgodohavanden nämnda 97 personer haft hos bankerna. Samtidigt hade de skattskyldiga anmodats att specificera i självdeklaration upptagna räntebelopp och fordringar. Vid jämförelse mellan de skattskyldigas och bankernas uppgifter hade visat sig, att icke mindre än 48 av ifrågavarande 97 personer upptagit ränteintäkter och tillgodohavanden för lågt.

I övrigt må från de sakkunnigas motivering återgivas följande:

Någon annan utväg att vinna en tillfredsställande kontroll finnes enligt de sakkunnigas mening icke än den, att av penninginrättningarna förda förteckningar över insättarna och dessas tillgodohavanden i en eller annan form gjordes tillgängliga för taxeringsmyndigheterna. Självfallet vore att penninginrättningarna icke borde åläggas att lämna uppgifter i sådan omfattning, att materialet icke kunde utnyttjas vid taxeringen. Att så skulle bli förhållandet, därest varje år uppgifter komme att lämnas rörande samtliga insättare, vore tydligt. Men även om, på sätt särskilda utskottet vid 1928 års riksdag antytt, skyldigheten att lämna uppgifter begränsades till vissa år, skulle endast en bråkdel av uppgiftsmaterialet hinna utnyttjas och detta även om granskningen komme att pågå under hela den tidrymd eftertaxering finge åsättas. Närmast till hands låge därför att söka nå det åsyftade målet genom en ändamålsenligt anordnad stickprovskontroll i överensstämmelse med de av 1929 års bevillningsutskott förordade riktlinjerna.

En oundgänglig förutsättning för att en på stickprovsgranskning grundad kontroll skulle vinna nödig effektivitet vore av lätt insedda skäl den, att vederbörande granskare bereddes största möjliga rörelsefrihet. Granskaren borde därför tillförsäkras oinskränkt rätt att taga del av hela det föreliggande uppgiftsmaterialet samt att granska detsamma under sådana betingelser, att de bästa resultaten kunde väntas uppnås. Inskränkningar i rätten att taga del av hela materialet ledde ovillkorligen till försök av de skattskyldiga att genom särskilda åtgärder undandraga sig verkningarna av kontrollen.

Ett oeftergivligt villkor för anordnande av en användbar kontroll vore, att penninginrättningarna bleve i stånd att lämna sådana uppgifter rörande insättarna, att dessa kunde identifieras av myndigheterna utan större besvär än som kunde anses oundgängligen nödvändigt. Kännedom erfordrades i första hand rörande insättarnas fullständiga för- och

tillnamn. Vidare torde taxeringsmyndigheterna i allmänhet behöva kunskap om räkningshavarens bostadsadress. Särskilt i de fall, då insättaren vore bosatt i annan kommun än den, där bankkontoret är beläget, torde upplysning i nu nämnda hänseende vara erforderlig för identifiering av insättaren. Genom att penninginrättningen förde anteckningar angående bostadsadresserna, kunde det bli va möjligt att anordna stickprovskontrollen för ett särskilt år så, att densamma komme att omfatta alla å annan ort än insättningsplatsen bosatta räkningshavare. Det torde emellertid kunna förväntas, att bankerna, exempelvis i sådana fall, där till följd av tillnamnets allmänna förekomst svårigheter kunde tänkas uppstå att identifiera insättaren, beredde sig kännedom om födelseår eller införskaffade andra uppgifter, som erfordrades för identifiering. Det syntes vidare icke föreligga svårighet för penninginrättning att lämna erforderliga upplysningar, där bankräkning tagits i en persons namn, medan rätten att förfoga över medlen förbehållits annan. I övrigt borde, allt efter omständigheterna i de särskilda fallen och med ledning av vunna erfarenheter, den centrala taxeringsmyndigheten vidtaga åtgärder för att erforderliga uppgifter rörande de skattskyldigas personer skulle kunna erhållas.

I vilken omfattning uppgifter komme att införskaffas, bleve närmast beroende av taxeringsmyndigheternas förmåga att utnyttja materialet samt av behovet utav kontrolluppgifter. Hittills gjorda erfarenheter gäve vid handen, att även ett jämförelsevis ringa kontrollmaterial beredde taxeringsmyndigheterna ett både omfattande och kvalificerat arbete. Emellertid torde kunna förväntas, att arbetet skulle underlättas genom det föreslagna åliggandet för de skattskyldiga att i viss utsträckning i självdeklaration specificera ifrågavarande tillgodohavanden. Det vore vidare tydligt att, i mån av att kontrollen komme att bära frukt och verka avskräckande, behandlingen av uppgifterna komme att taga mindre tid i anspråk än fallet varit i samband med den vid 1929 års taxering företagna undersökningen rörande räkningshavare med Allmänna sparbanken.

Det vore knappast sannolikt, att uppgifter komme att infordras i sådan omfattning, att därigenom uppgiftsplikten bleve oskäligt betungande för penninginrättningarna. Understundom syntes det kunna vara till fördel ur kontrollsynpunkt, om uppgifterna införskaffades genom taxeringsmyndigheternas direkta medverkan närmast så, att ombud för landskamreraren bereddes tillfälle att granska penninginrättningarnas register över insättare och deras konton. Det kunde nämligen av lätt insedda skäl vara önskvärt, att insättare betoges möjlighet att själv förskaffa sig kännedom, huruvida av honom innehaft konto gjorts till föremål för granskning eller icke.

De föreslagna kontrollbestämmelserna möjliggjorde enligt de sakkunnigas mening utövande av tillfredsställande granskning över taxering av räntor å banktillgodohavanden. Kontrollsystemet ställde dock avsevärda fordringar vid tillämpningen såväl i fråga om planläggningen som vid utförandet. Särskilt viktigt vore, att uppgifterna utvaldes på ett sådant sätt, att framtida missbruk i deklarationshänseende förekommes samt försök att kringgå kontrollen exempelvis genom överföring av belopp till annat bankkontor stävjades. Vid utväljande av uppgifterna hade man sålunda att beakta bland annat insättningar överstigande visst belopp eller personer, som under året verkställt större insättningar eller uttag, personer, som bodde å annan ort än den, där bankkontor är beläget, eller

personer, som ägde dragningsrätt å konton, förda å annan persons namn. Därjämte syntes en fortlöpande kontroll böra utövas så, att inom en viss tidrymd alla konton, åtminstone om de överstege visst mindre belopp, gjordes till föremål för granskning. Med hänsyn till det nu anförda hade förutsatts, att planläggningen utövades av det centrala taxeringsorganet. Det hade emellertid lämnats varje landskamrerare obetaget att, i den mån han med kännedom om de särskilda förhållanden, som kunde förefinnas i länet, funne erforderligt, därutöver infordra uppgifter. Med den avfattning den föreslagna lagbestämmelsen erhållit, kunde givetvis uppgifter i särskilda fall beträffande namngiven person inhämtas från penninginrättning liksom för närvarande, allenast med den skillnad att anmaningsrätten förbehållits landskamreraren.

Av intresse torde vara att härefter komplettera de sakkunnigas redogörelse för bestämmelserna i vissa utländska länder med ett omnämnande av vissa i *Norge* nyligen framställda förslag på detta område. I de norska skattelagarna för landet, respektive städerna, finnes nu, i nära anslutning till vad hos oss gäller, en bestämmelse, enligt vilken styrelser för bankinrättningar såväl som bankirer, advokater och andra, som ha penningar under förvaltning för annan, äro skyldiga att på anmaning av taxeringsmyndigheterna lämna upplysningar om storleken och avkastningen av namngiven persons innestående medel. I proposition den 9 februari 1934 (nr 11) till stortinget föreslogs ett tillägg till detta stadgande av följande lydelse:

Efter anmaning av vederbörande regeringsdepartement eller den detta därtill bemyndigar är ledningen för en bank skyldig att i den utsträckning som i anmaningen angives meddela upplysningar om storleken och avkastningen av innestående medel med angivande av fullständigt namn, yrke och senast antecknade adress å den, för vars räkning medlen innestå eller som är berättigad disponera över dem. Departementet kan också fordra, att därtill bemyndigad person beredes tillfälle att hos vederbörande bank anställa undersökning angående innestående medel.

I propositionen lämnades en ingående redogörelse för skattekontrollsak-kunnigas förslag i denna del. Den föreslagna lagbestämmelsen ansluter sig som synes också nära till den av de sakkunniga föreslagna. Från propositionens motivering må återgivas följande uttalande:

Vad angår innehållet i de förfrågningar, som med stöd av den nya bestämmelsen skulle komma att riktas till bankerna, kan man hänvisa till vad man härom anfört i det svenska betänkandet. För att en undersökning av det slag det här gäller skall kunna bringa resultat av värde, blir det under alla förhållanden nödvändigt att anmaningen gives ett begränsat omfång. Vad som åsyftas är att få en *effektiv stickprovskontroll*, så att insättare icke som nu kunna anse sig säkra för undersökningar genom att t. ex. sätta sina medel i banker utom hemorten, genom att byta initialer å förnamn, genom att sätta in penningar å fingerat namn eller genom att dela sina insättningar på flera konton eller flera banker. Undersökningarna måste anordnas så att det alltid finns en närliggande risk för att insättningen kan komma i dagen.

Skall detta resultat nås, måste emellertid bankerna vara behjälpliga,

särskilt genom att kräva så noggranna upplysningar om insättares personalia att det blir möjligt att identifiera dem. Då de bestämmelser, som i detta syfte intagits i lagen om aktiebanker den 4 april 1924 nr 2 § 17 och i lagen om sparbanker den 4 juli 1924 § 39, icke visat sig tillfyllest för att förebygga missbruk, kan det bli fråga om att finna en annan form för dessa bestämmelser, eventuellt också att göra uppgivande gentemot banken av oriktigt namn eller oriktig adress förbundet med straffansvar. Dessa spörsmål fordra emellertid närmare övervägande, varför förslag i denna riktning icke kan medtagas nu.

Propositionen bordlades av stortinget med hänsyn till vissa föreliggande förslag om ändring i beskattningsbestämmelserna och har ännu icke slutbehandlats.

Jag övergår härefter till en redogörelse för vad yttrandena i denna del innehålla.

*Kammarrätten* anser intet vara att erinra mot de skärpta bestämmelserna angående uppgiftsskyldighet för penningförvaltande inrättningar men kan för sin del ej finna, att skyldighet att uppgiva penninginrättning, där medel innestå, skulle innebära något stötande intrång i de skattskyldigas privata ekonomiska angelägenheter. För att uppgifterna skulle erhålla avsett värde ur kontrollsynpunkt måste det enligt kammarrättens mening fasthållas, att sådan ömsesidighet i uppgiftsskyldigheten borde förelinnas, att utan onödig omgång räntetagarens och räntebetalarens uppgifter kunde sammanställas med och kontrolleras mot varandra. Från denna synpunkt syntes de detaljbestämmelser, som av de sakkunniga föreslagits för vinnande av kontroll över banktillgodohavanden m. m., vara i behov av omarbetning.

*Statskontoret* och *riksräkenskapsverket* ha icke framställt anmärkningar mot förslaget i denna del men i allmänhet uttalat sig för en viss återhållsamhet vid närmare prövning av frågorna om skärpt uppgiftsplikt till ledning för annans taxering.

Från *länsstyrelsernas* yttranden är att anmärka följande.

*Överståthållarämbetet*: Kontrollen över insättares banktillgodohavanden och dem gottskrivna räntor vore svår att tillfredsställande genomföra och torde icke kunna ordnas annat än genom stickprovskontroll och genom att bankerna ställde sitt kundregister till förfogande för av landskamreraren förordnad person. Härigenom träffade man dock icke insättare i banker utom länet. Det syntes därför böra tagas under övervägande, huruvida viss begränsad uppgiftsskyldighet kunde åläggas bank angående dylika personer. Nyttan för beskattningsnämnderna att erhålla specifikation å de olika slag av bankräkningar, vara skattskyldig hade medel innestående, torde, utan uppgift i vilken bank medlen innestode, icke vara av större betydelse.

*Länsstyrelsen i Stockholms län*: Vad anginge de föreslagna formerna för kontroll funne länsstyrelsen anledning ställa sig ytterst tveksam. Viligt skulle erkännas, att ökade kontrollmöjligheter vore önskvärda samt att problemet vore behäftat med stora svårigheter. Länsstyrelsen funne emellertid sannolikt, att förslaget icke skulle kunna medföra verkningar

till nytta i sådan utsträckning, att desamma skulle uppväga den arbets- tunga, som genom förslaget skulle åläggas de enskilda företagen och taxeringsmyndigheterna. Förslaget möjliggjorde icke uttömmande kontroll ens beträffande de kategorier, som skulle drabbas av stickprovsundersökningarna. De sakkunniga torde ha överskattat allmänhetens och de penningförvaltande organens villighet och förmåga att medverka vid kontrollen. Vad särskilt adressuppgifterna beträffade erinrades, att folk flyttade ganska ofta och att man rimligtvis icke kunde påfordra, att bankerna skulle följa dessa flyttningar. Systemet syntes leda till uppmunt- ran av knep och undanflykter i stor skala. Under alla förhållanden syn- tes det nödvändigt, att det ifrågasatta systemet icke genomfördes såsom en fast institution, utan att dess verkningar först prövades ett eller an- nat år. För egen del vore länsstyrelsen närmast benägen finna de skäl övertäga, som talade emot förslaget. I medvetande om önskvärdheten att kontrollen förbättrades, skulle länsstyrelsen dock vilja förorda ut- sträckning av penninginrättningarnas uppgiftsskyldighet genom före- skrift, att desamma på anordran av landskamrerare skulle vara pliktiga låta landskamrerare eller av honom förordnat biträde taga del av de förda förteckningarna över insättarna och dessas tillgodohavanden.

*Länsstyrelsen i Uppsala län:* Bibehållande av nuvarande bestämmelser förordades. Rätt för beskattningsmyndigheten att erhålla tillgång till de hos penninginrättningen förda anteckningarna utan inskränkning kunde icke förordas, då en så vidsträckt befogenhet kunde verka skadligt för banksekretessen och därigenom för kapitalbildningen inom landet.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län:* Vid de sakkunnigas förslag till kon- troll kunde länsstyrelsen icke fästa några större förväntningar. Av större värde skulle vara en kontrollapparat, baserad på den metoden, att pen- ninginrättningarna varje år genom av Kungl. Maj:t i april månad utfär- dad föreskrift ålades att före den 1 juli till respektive länsstyrelser av- lämna uppgift å ränta och tillgodohavande för samtliga räkningshavare av viss lätthanterlig kategori, exempelvis alla med tillnamn börjande å viss bokstav. Uppgifterna skulle sedan bearbetas å landskontoret och föranleda yrkanden hos prövningsnämnden. Anordningens största värde torde ligga däri, att vid tidpunkten för deklarationens avgivande ingen skattskyldig kunde känna sig säker för, att icke kontrollen för året kunde komma att beröra just honom. Dess största svaghet torde ligga i svårig- heten att å disponibel tid hinna bemästra uppgiftsmaterialet även med dess nu angivna starka begränsning.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län:* Erfarenheten hade visat, att kontrollen över banktillgodohavanden och räntor däraf icke fungerat tillfredsstäl- lande. Det måste betonas, att för att någon verklig förbättring skulle inträda genom det nu föreslagna kontrollsystemet garantier måste ska- pas för att bank skulle kunna lämna fullständiga och riktiga uppgifter om insättarens namn och adress. För att bereda landskamrerare ökad möjlighet att utöva kontroll rörande banktillgodohavanden borde denne utrustas med rätt att direkt få taga del av hos bankinrättning förda an- teckningar rörande insättare, så att sagda möjlighet icke gjordes beroen- de av bankens eget val. Därest taxeringsnämndsordförande såsom nu berättigades att infordra bankbesked beträffande namngiven person, skulle landskamreraren hesparas ett ingalunda obetydligt arbete med in- fordrande och expediering av utav taxeringsnämndsordförande begärda sådana upplysningar.

*Länsstyrelsen i Kronobergs län:* Förslaget kunde icke tillstyrkas, enär

det komme att för bankerna medföra en tunga och olägenhet, som icke motiverades av den nytta, som härav kunde beräknas.

*Länsstyrelsen i Kalmar län:* Förutom att det kunde ifrågasättas, om ej förslaget skulle innebära ett alltför stort intrång på banksekretessen, skulle bankerna härigenom kunna åsamkas ett olidligt besvär. Länsstyrelsen ville därför hålla löre, att bankernas uppgiftsskyldighet borde, åtminstone i huvudsak, inskränkas till vad nu vore fallet. En allmän uppgiftsplikt för bankerna torde dock, med uteslutande av bestämmelse om rätt för banken att överföra besväret på annan, vara i sin ordning vid sådan särskild taxeringskontroll, som enligt betänkandet förekommit i Norrköping. Dylik särskild kontroll, vilken kunde försiggå utan införande av en ny taxeringsinstitution, syntes vara särdeles lämpligt att då och då företaga, särskilt i de större industristäderna.

*Länsstyrelsen i Blekinge län:* En utvidgning av uppgiftsskyldigheten vore önskvärd. Såvitt av förslaget syntes framgå, hade emellertid de sakkunniga icke avsett, att generell formulerade anmaningar skulle kunna genom taxeringsinspektionen utsträckas till samtliga bankinrättningar i hela riket, och kontrollen kunde sålunda icke med av de sakkunniga föreslagna anordningar bliva fullt effektiv. En annan olägenhet vore, att ordförandena i taxeringsnämnderna icke syntes ha erhållit någon rätt att anmana. I anledning härav kunde ifrågasättas, huruvida icke möjlighet funnes att göra kontrollen mera effektiv. Förutsättning härför syntes vara en allmän på ett eller annat sätt begränsad uppgiftsskyldighet. Därest begränsning av denna uppgiftsskyldighet allenast till större belopp ej ansåges bliva tillräckligt effektiv, torde likväl ej saknas möjlighet att, med bortseende från de minsta kapitalbehållningarna, anordna en tillfredsställande kontroll, exempelvis sålunda att penninginrättningar ålades att lämna taxeringsuppgifter i enlighet med närmare föreskrifter, som i början av varje år meddelades för hela riket, med iakttagande att uppgiftsskyldigheten varje år begränsades till vissa insättare eller vissa bankräkningar, exempelvis till alla innehavare av depositionsräkningar eller alla insättare, vilkas namn började med någon av vissa angivna bokstäver och vilka tillika hade en minimibehållning av förslagsvis 500 kronor.

*Länsstyrelsen i Kristianstads län:* Mot den föreslagna anordningen hade länsstyrelsen intet att erinra. Lämpligt vore emellertid, om anmaningsrätten utövades på sådant sätt, att landskamrerarna i slutet av varje år träffade överenskommelse om, å vilka räkningshavare bankerna året därpå skulle lämna uppgifter, varigenom enhetlighet skulle vinnas för hela landet. Lämpligt vore även, att den årliga anmaningen endast avsåge en särskild kategori insättare, t. ex. alla vilkas tillnamn började med en viss bokstav, ävensom att viss begränsning gjordes nedåt beträffande såväl kapitalbeloppet som räntan. Härigenom skulle uppgiftsskyldigheten icke bliva så betungande för bankerna och materialet icke alltför vidlyftigt för taxeringsmyndigheterna. För kontroll av att de gjorda anmaningarna efterkommes, bleve det likväl nödvändigt att uppgifterna insändes till länsstyrelserna, vilka sedan hade att distribuera dem till vederbörande taxeringsnämnder. De sakkunnigas förslag att penninginrättning, därest fullgörandet av uppgiftsplikten för inrättningen föranledde oskäligt betungande arbete, skulle äga rätt att bereda den som utfärdat anmaning eller av honom förordnat ombud tillgång till förda anteckningar rörande insättarnas tillgodohavanden ansåge länsstyrelsen mindre lämplig, enär ett stort antal banker säkerligen skulle kom-

ma att begagna sig av en dylik bestämmelse för att undgå uppgiftsskyldighet.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län:* Det nuvarande förfaringssättet, nämligen att uppgift infordrades från vissa personer — vilken rätt fortfarande borde tillkomma jämväl taxeringsnämndsordföranden — syntes böra i huvudsak bibehållas. Länsstyrelsen kände sig nämligen icke övertygad om att den föreslagna metoden skulle medföra ett resultat, som motsvarade det härmed förenade arbetet. Vidare torde anmärkas, att de inrättningar som här avsåges knappast torde föra för ändamålet erforderliga anteckningar. Däremot torde det, såvida icke banksekretessen ansåges lägga hinder i vägen härför, vara lämpligt att taxeringsnämndsordförande eller tjänsteman inom länsstyrelsen, som hade bestyret med taxeringsfrågor sig anförtrott, tillerkändes betogenhet att få taga del av inrättningens räkenskaper i förevarande avseende.

*Länsstyrelsen i Hallands län:* Genom den föreslagna kontrollen, vilken tillstyrktes, kunde ingen skattskyldig känna sig säker på att icke hans deklaration i förevarande avseende bleve föremål för granskning.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser utvidgningen i uppgiftsskyldighet icke lämplig.

*Länsstyrelsen i Älvsborgs län:* Uppgiftsskyldigheten syntes medföra ett alltför betungande arbete. Ätminstone syntes bestämmelsen böra ändras därhän, att antalet fall, i vilka en bankinrättning skulle vara skyldig årligen lämna uppgift, begränsades till viss procent av antalet insättare samt att, om därutöver uppgifter önskades, dessa finge inhämtas genom att av länsstyrelsen eller landskamreraren utsedd tjänsteman finge taga del av inrättningens räkningar med insättarna.

*Länsstyrelsen i Skaraborgs län:* Man borde söka finna någon form för bankinstitutens fullgörande av den allmänt önskade uppgiftsskyldigheten. Endast en stickprovskontroll kunde därvid komma ifråga. Möjligen skulle för varje år kunna föreskrivas skyldighet för bankinstitut inom ett visst län att meddela uppgifter om innestående tillgodohavanden och därå upplupna räntor, överskjutande visst bestämt minimibelopp.

*Länsstyrelsen i Örebro län:* För landsbygdens vidkommande kunde nu gällande bestämmelse i stort sett anses fylla rätt långt gående krav. För det fall att kännedom icke kunde erhållas om den bank, vari medel för viss skattskyldig innestode, vore dessa bestämmelser emellertid icke fullständiga. Det kunde förväntas, att möjligheten till anställande av en begränsad stickprovskontroll av den art, som de sakkunniga föreslagit, skulle visa sig befordra en riktig taxering av inkomst av kapital. Det måste emellertid vid anmaningsrättens utövande noga tillses, dels att vederbörande inrättning icke oskäligt betungades av arbete, dels ock att uppgifter icke infordrades i större utsträckning, än att de kunde av taxeringsmyndigheterna tillgodogöras.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* Specifikationen av banktillgodohavanden och räntor borde innefatta även uppgift om bankinrättningens namn.

*Länsstyrelsen i Västernorrlands län:* Taxeringsnämndsordförandes rätt att infordra uppgift beträffande namngiven person borde, oavsett de föreslagna nya bestämmelserna, bibehållas, enär det vore av yttersta vikt att uppgifterna i deklarationen kunde kontrolleras redan i taxeringsnämnden.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län:* Banker och andra penninginrättningar borde vara skyldiga att för landskamreraren eller ombud för honom hålla

tillgängliga sina förteckningar över insättare. Däremot borde de icke åläggas skyldighet att efter anmaning lämna upplysning rörande insättares tillgodohavanden och ränteinkomster i vidare mån än som redan vore fallet.

*Länsstyrelsen i Västerbottens län:* Bankerna borde näppeligen betungas med sådan utvidgad uppgiftsskyldighet som de sakkunniga föreslagit. Däremot funne länsstyrelsen förslaget om att vederbörande landskamrere eller av honom förordnat ombud bereddес rätt att hos banker taga del av förda anteckningar rörande insättare för inhämtande av för ändamålet erforderliga upplysningar synnerligen lämpligt och förordade alltså detsamma att tillämpas jämsides med nu gällande bestämmelser i detta avseende. Att hos bankerna fördes register för möjliggörande av tillförlitlig identifiering av insättare vore givetvis ett önskemål; om bankerna kunde åläggas att upplägga och komplettera sådana register vore emellertid tvivel underkastat.

*Länsstyrelsen i Norrbottens län:* Länsstyrelsen ställde sig tveksam mot den föreslagna uppgiftsplikten men då denna inträdde endast efter anmaning av landskamrerare, syntes man kunna förvänta, att denna rätt icke användes i allt för vidsträckt omfattning eller så att oskäligt arbete ålades den uppgiftspliktige. Den nu gällande begränsade anmaningsrätten för taxeringsnämndsordförandena borde ändock bibehållas.

*Svenska bankföreningens styrelse* har i dess yttrande till bank- och fondinspektionen särskilt ingått på denna fråga och därvid anfört följande:

Antalet i bankerna förda konti av olika slag uppginge till miljoner. Givet vore, att endast en ringa del av dem skulle kunna göras till föremål för en för taxeringsarbetet gagnelig granskning, även om det antoges, att taxeringsorganisationen erhöile den betydande utvidgning, som av de sakkunniga föreslagits. Men ej mindre uppenbart syntes vara, att redan den omständigheten, att bankerna skulle enligt lag vara ålagda att i huru stor utsträckning som helst på anmaning tillhandahålla taxeringsmyndigheterna utdrag ur dessa konti, måste vara ägnad att ingiva farhågor och skapa mycken oro. För visso borde man räkna med, att de nära nog obegränsade befogenheter, som här skulle givas åt taxeringsmyndigheter, skulle komma att av mindre förståndiga eller kompetenta granskningsmän missbrukas.

Styrelsen önskade vidare framhålla, att förslaget rent praktiskt sett stötte på svårigheter, vilkas ofrånkomliga natur de sakkunniga icke beaktat. Även om bankerna vid öppnande av räkningar förskaffade sig uppgifter om kunderna, tillräckliga för deras identifierande, visade erfarenheten, att sådana uppgifter snart nog i stor utsträckning föräldrades genom att anmälningar om flyttningar, om namnbyten genom gifte eller annorledes eller om yrkesändringar endast sällan gjordes. Stora mängder av de av bankerna utsända kontrollbeskeden återkomme regelbundet från posten med anteckning, visande adressaternas oanträffbarhet. Ganska säkert torde väl vara, att ett realiserande av sakkunnigförslaget icke skulle komma att göra det lättare för bankerna att hålla identifieringsuppgifterna vid makt.

De sakkunniga hade framhållit, att i den mån bank skulle finna den banken pålagda uppgiftsplikten föranleda oskäligt betungande arbete, banken skulle kunna befria sig från densamma genom att hålla vederbörande granskningsman till handa utdrag ur bokföringen eller själva



bokföringen med därtill hörande handlingar. Frånsett de principiella betänkligheterna mot detta förfarande, erinrades om de praktiska olägenheter, som måste vara förbundna med att lämna utomstående personer tillträde till bankernas arbetslokaler. Det borde bemärkas, att det material, som skulle bli föremål för granskning, på grund av nödvändigheten att ha det tillgängligt för expeditionen svårigen kunde flyttas från expeditiionslokalerna.

*Bank- och fondinspektionen* anför i anslutning härtill:

För att insättarförteckningar skulle kunna bli för taxeringsändamål användbara måste desamma, såsom de sakkunniga framhållit, upprättas på för nämnda ändamål lämpat sätt. Att ålägga penninginrättningarna att ordna sin interna bokföring med hänsynstagande till förhållanden, som vore deras egen verksamhet mer eller mindre ovidkommande, borde emellertid enligt inspektionens mening icke ifrågakomma. Inspektionen anslöte sig till fullo till vad styrelsen för svenska bankföreningen i denna del anfört angående olägenheterna av ett dylikt åläggande för att icke säga omöjligheten att fullgöra detsamma. Såvitt inspektionen kunde finna måste det även starkt ifrågasättas, huruvida införandet av en generell uppgiftsplikt i likhet med den föreslagna vore förenligt med grunderna för banklagens bestämmelser om banksekretessen. Detta gällde även med avseende å skyldigheten för penninginrättning att tillhanda hålla räkenskaper för generell kontroll å annans taxering.

*Svenska sparbanksföreningens styrelse* yttrar i sitt yttrande till sparbanksinspektionen:

Förslaget vore betänkligt redan på den grund, att uppgiftsplikt i obegränsad omfattning skulle kunna åläggas sparbank av taxeringsmyndighet, vilken ofta kunde bestå av person eller personer, som vore helt främmande för sparbankernas organisation eller tekniska möjlighet att fullgöra den dem sålunda ålagda uppgiften. Upplysningsplikten måste även betecknas såsom synnerligen betungande och svårigheter mötte för sparbankerna att i praktiken fullgöra de föreslagna åtgärderna. Framför allt måste skyldigheten att angiva räkningshavares bostadsadress betecknas icke blott som betungande för sparbankerna utan fastmera såsom i praktiken ogenomförbar.

För att underlätta skattemyndigheternas uppgift att kontrollera de skattskyldiga och minska feldeklarationernas antal, föresloges, att från skatteplikt helt och hållet befriades kapital, som inestode i viss bankinrättning och icke överstege exempelvis något tusental kronor. Från den ifrågasatta uppgiftsplikten borde givetvis under alla förhållanden avgränsas de fall, där uppgiften ur skattesynpunkt vore av ringa eller ingen betydelse, vilket framförallt vore förhållandet med de av sparbankerna till skolbarn och nyfödda barn utdelade sparbanksböckerna.

Det föreslagna åliggandet för inrättning, som icke förmådde lämna uppgift om insättarnas tillgodohavanden m. m., att i stället hålla tillgänglig på visst sätt beskaffad förteckning å insättare skulle för sparbankerna medföra avsevärt arbete och därmed förenade kostnader.

Välgående anmärkningar torde även kunna göras mot betänkandets ställning till banksekretessen.

Med nu gällande bestämmelser om rättighet för taxeringsmyndighet att anställa förfrågningar angående viss namngiven persons räntor och för-

mögenhet möjliggjordes tillräcklig kontroll i misstänkta fall över att en person ej delat upp sin förmögenhet på ett flertal banker och konti.

*Sparbanksinspektionen* anför:

Inspektionen kunde icke undgå att hysa farhågor för att den känedom, som genom den utvidgade skattekontrollen skulle komma ett väsentligt ökat antal vid taxeringsorganisationen sysselsätta personer till del, i praktiken kunde direkt eller indirekt tjäna illojala syften. Riskerna här för torde ökas, i den mån lekmannelementen i taxeringsorganisationen komme i besittning av uppgifter av ifrågavarande art. Andra än taxeringstjänstemän borde därför enligt sparbanksinspektionens mening i varje fall icke erhålla tillgång till bankernas böcker. Överhuvudtaget syntes det inspektionen vara att ur banksekretessens synpunkt föredraga, att bankerna själva lämnade taxeringsmyndigheterna av dessa begärda upplysningar. Bankerna borde därför under inga omständigheter betagas friheten att välja sistnämnda väg framför att tillhandahålla sina böcker.

Inspektionen ville understryka, att arbetet med avlämnandet av uppgifter kunde komma att bli så särdeles betungande. Även om man valde vägen att bereda taxeringsmyndigheterna tillgång till bankernas böcker, syntes härigenom besvärligheter för bankarbetet vara ofrånkomliga. Inspektionen ville vidare för sparbankernas vidkommande framhålla, att insättningar mycket ofta inestode i årtal utan att insättarna meddelade sig ens för ränteföring samt att det därför kunde vara ogörligt att lämna uppgift om deras aktuella bostadsadresser vid tiden för taxeringsmyndigheternas undersökning.

Sparbanksinspektionen förutsatte såsom självfallet, att sparbankerna icke skulle vara skyldiga att för nu ifrågavarande ändamål föra särskilda förteckningar över insättarna. Sparbankernas insättareregister torde i regel lämna tillräcklig ledning för granskning av insättarnas tillgodohavanden.

På grund av vad nu anförts hyste inspektionen starka betänkligheter mot förslaget. I belysning av de uppgifter, de sakkunniga lämnat om den arbetsprestation, som erfordrades för granskning av visst antal insättare i en sparbank, hade inspektionen icke kunnat undgå att komma till den uppfattningen, att det lämpliga vore, att det tillsvidare anstode med en utökning av denna uppgiftsskyldighet. Det förefölle motiverat att, vare sig den föreslagna taxeringsorganisationen komme till stånd eller ej, först pröva, huruvida man icke skulle kunna nå ett bättre resultat, än vad hittills syntes ha vunnits, genom att mera effektivt och systematiskt utnyttja nu gällande taxeringsbestämmelser.

Även vissa av *handelskamrarna* ha i yttrandena till kommerskollegium avstyrkt utvidgningar av ifrågavarande uppgiftsplikt för penninginrättningarna.

Däremot ha *styrelserna för svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet* ävensom *landsorganisationen* icke framställt någon erinran mot förslaget i denna del.

Även frågan om en bättre kontroll å bankräntor och banktillgodohavanden är en av de viktigaste på skattekontrollens område. Mycket troligt är att för närvarande avsevärda sådana belopp undgå beskattning.

Å andra sidan är det på grund av den stora mängden olika konton ganska uteslutet att på detta område — utan stora organisatoriska utvidgningar — genomföra en sluten årlig kontroll. Den enda praktiska möjligheten är här en stickprovskontroll. Kan man genomföra en sådan, som innebär en någorlunda stor risk för envar deklaratant att hans verkliga bankräntor eller banktillgodohavanden senare komma att jämföras med deklarationen, synes härmed mycket vara vunnet. Att gällande bestämmelser icke giva tillräckliga möjligheter härtill framgår av utredningen. I de avgivna yttrandena har man också i allmänhet uttalat önskvärdheten av att möjligheter öppnas till en effektivare stickprovskontroll. Det bör i detta sammanhang framhållas, att ökade möjligheter till kontroll å banktillgodohavanden — liksom å värdepapper o. d. — indirekt innebära ökade möjligheter till kontroll å lämnade inkomstuppgifter, vilket särskilt är av stort värde i fråga om utöware av fria yrken och andra skattskyldiga, vilkas inkomster äro svåra att på annat sätt kontrollera.

En stickprovskontroll kan uppenbarligen icke genomföras utan att taxeringsmyndigheterna beredas rätt att i en eller annan form tillgodogöra sig innehålllet i bankernas insättarförteckningar. Frånsett de invändningar, som hänföra sig till svårigheten att med ledning av dessa förteckningar identifiera insättarna — en fråga vartill jag återkommer — har införande av en sådan rätt för taxeringsmyndigheterna icke mött andra erinringar än att densamma skulle innebära ett obehörigt intrång i banksekretessen och vålla bankerna alltför stort besvär. Jag kan icke dela den uppfattningen, att banksekretessen kan åberopas gentemot det allmännas intresse av att de genom skattelagstiftningen bestämda skatterna uttagas av dessa inkomster och tillgodohavanden i samma mån som av de inkomster och tillgodohavanden, vilka icke skyddas av någon sekretess. En annan sak är, att de skattskyldiga kunna ha berättigade anspråk på att såvitt möjligt garantier skapas för att ifrågavarande uppgifter endast komma taxeringsmyndigheterna till del. Vad angår det arbete och besvär, som den ifrågasatta rätten skulle förorsaka bankerna, torde sådana verkningar helt naturligt icke kunna helt undgås, lika litet som då det eljest gäller att begagna de enskildas medverkan för kontroll av att skatterna bliva rättvist utkrävda. Omfattningen av detta besvär beror givetvis på, vilken form ifrågavarande åtgärder få, men jag håller före att med det förslag jag ämnar framlägga garantier skapas för att besväret icke gärna kan bli nämnvärt betungande.

Redan på tal om bokföringsgranskningen har jag omnämnt upptagandet i departementsförslaget, i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunniga, av en bestämmelse, enligt vilken rörelseidkare, som från rörelsen till annan utbetalt ränta å gäld, där fråga ej är om lån mot obligationer e. d., är skyldig att på anmaning av landskamrerare tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar för kontroll av lämnad uppgift om borgenären eller för att bereda beskattningsmyndighet

upplysning i sådant avseende. Med stöd av denna bestämmelse skulle landskamrerarna alltid ha tillfälle att själva eller genom ombud taga del av penninginrättningarnas insättarförteckningar och att därifrån göra anteckningar i och för deklarationskontroll. Denna möjlighet torde vara den, som i första hand kan komma att begagnas i förevarande syfte.

De sakkunniga ha föreslagit att landskamrerarna — varmed i detta avseende skulle likställas skattedirektören, biträdande landskamrerare och taxeringsinspektör — dessutom skulle få rätt avfordra penninginrättningarna utdrag ur insättarförteckningarna i begärd omfattning med angivande även av fullständigt namn och senast kända bostadsadress å insättaren och den, som äger förfoga över räkningen; i regel skulle dock penninginrättningen därvid kunna hänvisa den anmanande att i stället taga del av förteckningen. Jag anser för min del att i viss omfattning även möjlighet till sådana utdrags erhållande bör stadgas, ehuru man härvidlag bör genomföra en rätt stark begränsning. Särskilt tänker jag på behovet att öka anordningens mångsidighet och effektivitet genom att centralt för hela landet kunna någon gång infordra utdrag av detta slag; jag vill erinra att detta kan vara önskvärt även med hänsyn till tendensen att undgå kontroll genom att placera medel å annan ort än där vederbörande är bosatt. Med hänsyn härtill anser jag rätt böra beredas Kungl. Maj:t att infordra utdrag av det av de sakkunniga angivna innehåll.

En garanti mot obehörigt betungande av penninginrättningarna genom denna uppgiftsplikt synes mig ligga redan däri, att uppgifter givetvis förutsättas icke skola infordras i större omfattning än att de hinna bearbetas och tillgodogöras vid taxeringen. Som av den föregående redogörelsen framgår kan man tänka sig olika slag av begränsningar, såsom till insättare, vilkas namn börja med viss bokstav eller till insättare med visst minimitillgodohavande.

Självfallet är värdet av den ifrågasatta anordningen ägnat att förringas därav, att bankerna ofta icke kunna lämna sådana uppgifter om en insättare, att han med ledning av dessa kan utan svårighet identifieras. Jag förutsätter emellertid att bankerna liksom övriga penninginrättningar, om den nu föreslagna uppgiftsplikten stadgas, komma att söka genomföra sådana åtgärder, att insättarna åtminstone alltid få uppgiva fullständiga namn och att adressuppgifterna såvitt möjligt hållas aktuella. I avvaktan på utvecklingen härutinnan synes med särskilda lagstiftningsåtgärder i syfte att ernå säkrare uppgifter böra få anstå; möjligt är att det framdeles också kan visa sig nödvändigt med särskilda straffbestämmelser för det fall att insättare lämnar oriktiga personuppgifter till banken. Jag kan erinra om att man i den förut omnämnda norska propositionen haft samma inställning till denna fråga. I allt fall synas mig bristerna på detta område icke böra få hindra det försök till bättre kontrollmöjligheter, som förevarande förslag innebär.

Tydligen förutsättes för ett effektivt utnyttjande av ifrågavarande

bankuppgifter en ändring av den nuvarande ordningen att i deklara-tionsblanketten alla räntor få upptagas i en klumpsumma. De sakkun-niga ha tänkt sig att det skulle vara tillräckligt fördela dessa räntein-komster å olika slag av räkningar utan angivande av penninginrättning-ens namn. I flera yttranden har emellertid, såsom det vill synas med fog, invänts, att uppgifternas utnyttjande skulle avsevärt försvåras och i många fall omöjliggöras om icke dessa räntor specificerades med angivande av penninginrättningens namn. Visserligen kan alltid ytterligare specifikation infordras, men en sådan ordning synes mig onekligen kunna innebära vissa möjligheter att undgå kontrollen, ty vid den tidpunkten kan den skattskyldige ha erhållit vetskap om, från vilken bank uppgift inhämtats. Med hänsyn jämväl till vad kammarrätten härom anfört och till den begränsade organisation, som jag föreslagit, har jag den upp-fattningen, att deklara-tionsblanketten — eller vid behov bilaga till denna — bör innehålla uppgift om ränteinkomsten från varje särskild penning-inrättning med angivande av dennas namn, åtminstone såvida det icke endast är fråga om mycket små belopp. Detsamma bör i så fall gälla förmögenhetsredovisningen. Enligt min mening är en sådan specifika-tion även oavsett de nu föreslagna åtgärderna ägnad att leda till nog-grannare och riktigare uppgifter.

Med iakttagande av det nu sagda ha de föreslagna bestämmelserna i detta ämne i taxeringsförordningen omarbetats. De återfinnas i departe-mentsförslaget i 35 § 4 mom. Den nuvarande bestämmelsen i 35 § 1 mom. c) om rätt för landskamrerare eller taxeringsnämndsordförande att infordra uppgift beträffande namngiven person har dessutom bibehållits.

### **Kontroll å andra räntor än obligations- och bankräntor samt å ränteutgifter och skulder.**

Bestämmelser om kontroll över taxering av andra ränteinkomster än obligations- och bankräntor finnas för närvarande icke i vidare mån än att det enligt 52 § taxeringsförordningen åligger överförmyndare att på begäran av taxeringsnämndsordförande eller landskamrerare lämna för taxering erforderliga uppgifter. I självdeklaration upptagas sådana rän-teinkomster under samma rubrik som obligations- och bankräntor, och specifikation av räntorna sker icke med mindre sådan särskilt infordras på grund av stadgandet om skyldighet för deklarant att på anmaning lämna närmare upplysningar. Beträffande förmögenhetsredovisningen föreligger den skillnaden, att andra fordringar än sådana hos penningin-rättningar eller på grund av obligationer o. d. skola upptagas för sig.

Vid avdrag i självdeklaration för ränteutgifter eller för skulder sker heller icke någon specifikation. Även härvidlag gäller skyldigheten att på anmaning lämna närmare upplysningar, och med stöd av stadgandet

här om har det på sina håll i ej ringa utsträckning tillämpats att vederbörande anmanats specificera sådana belopp. Dylik specifikation kan användas dels för kontroll av att de uppgivna beloppen motsvara verkliga förhållandena, så att exempelvis icke såsom gäldräntor upptagits även amorteringsbelopp, och dels för kontroll av att borgenären i sin självdeklaration vederbörligen upptagit motsvarande belopp vid redovisningen av sina ränteinkomster och sin förmögenhet. I sistnämnda avseende är emellertid att märka, att enligt 32 § 2 mom. taxeringsförordningen skyldighet endast föreligger att lämna för *egen* taxering erforderliga upplysningar och att möjlighet saknas att framtvunga sådan specifikation, att vederbörande borgenär angives. För belysning härav kan hänvisas till ett fall, som refererats i regeringsrättens årsbok för år 1933, sid. 2. Det förekommer också, ehuru givetvis det vanliga är att fullständig specifikation på begäran lämnas, att skattskyldig i stället lämnar intyg om att han erlagt de uppgivna räntebeloppen, respektive haft skuld till angivet belopp.

Vad nu sagts har närmast avseende å andra än bokföringspliktiga personer. I fråga om bokföringsskyldiga kan såsom förut berörts en kontroll i förevarande avseenden äga rum genom granskning av bokföringen. I det föregående har förordats ganska vittgående utvidgningar av dessa möjligheter, bland annat med tanke just på gäldräntorna och den möjlighet som finnes att genom dessa kontrollera räntetagarnas taxering.

I yttrandena över 1923 års taxeringssakkunnigas förslag framkommo på sin tid förslag om skyldighet för dem, som deklarerade gäldränta och enskilda skulder, att åtminstone efter anmaning uppgiva, till vem räntan utgivits, samt om rätt att hos banker göra förfrågningar rörande skattskyldigas skulder för kontroll av uppgifter därom. Under åberopande av att det vore nödvändigt framgå med stor försiktighet i dessa hänseenden upptogos emellertid dessa förslag ej i 1928 års taxeringsförordning.

Särskilda utskottet vid 1928 års riksdag anförde beträffande till enskilda låntagare utlånade medel, att det syntes tydligt, att uppgifter om upplånat kapital och därå utgjord ränta icke erfordrades till kontroll å penninginstitutens deklarationer. Det motionsvis framställda förslaget om uppgiftsskyldighet för enskilda låntagare hade icke heller tillkommit i detta syfte utan för att möjliggöra kontroll å enskilda långivares deklarationer. Om ock en dylik uppgiftsskyldighet i vissa fall kunde bli av betydelse, bleve dock svårigheterna att övervaka efterlevnaden av föreskrift i dylikt avseende så stora, att värdet av en sådan föreskrift syntes tvivelaktigt. En anordning med så omfattande uppgiftsskyldighet vore ock tämligen otjänlig för syftet att förhindra, att gäldräntor och skuldbelopp obehörigen avdragas. Dylikt missbruk kunde enklare förebyggas genom att den skattskyldige, i de fall då misstanke om att deklaration vore oriktig i dylikt hänseende föreläge, anmanades styrka befogenheten av de gjorda avdragen.

1929 års bevillningsutskott yttrade i denna fråga, att för kontroll över att av enskild långgivare försträckt kapital och därav härfluten ränta bleve beskattade skyldighet syntes böra föreskrivas för enskilda låntagare att efter anmaning lämna uppgift om långgivers namn och hemvist. I vad mån denna skyldighet skulle omfatta jämväl bokföringspliktiga näringsidkare, syntes närmast vara att betrakta som en praktisk lämplighetsfråga. En utväg att nå detta mål vore måhända, att näringsidkares räkenskaper på anfordran tillhandahölles taxeringsmyndigheterna till ledning ej blott såsom för närvarande vore fallet för näringsidkarens egen utan jämväl för annans taxering.

De sakkunniga anföra, att erfarenheten givit vid handen, att mycket ofta såväl inkomsträntor å andra fordringar än banktillgodohavanden eller obligationer som utgiftsräntor och i dylika fordringar placerade tillgångar ävensom skulder upptagits oriktigt i avlämnade deklarationer. Mången gång berodde detta på bristande noggrannhet eller oförmåga att riktigt tolka skattelagarnas föreskrifter. Då skyldighet att lämna specifikation icke stadgats, brukade många deklaranter icke föra anteckningar rörande ränteinkomster och ränteutgifter samt inskränka sig till att lämna mer eller mindre noggrant beräknade klumpsiffror i deklarationen.

Vanligt vore särskilt i fråga om lån mot inteckning i fast egendom, att avdrag påyrkades icke endast för ränta utan jämväl för amorteringar. Ofta inginge i avdragna räntebelopp upplupna icke förfallna räntor ävensom utgifter av helt annan natur, för vilka avdrag i beskattningshänseende icke vore medgivet. Många skattskyldiga plägade avdraga uppsåtligt fingerade räntor eller underlåta att uppgiva åtnjutna räntor. Frånvaron av kontroll beträffande skulder finge ur taxeringssynpunkt anses betänkelig. Såsom ett värdefullt kontrollmedel hade utnyttjats de redovisningar rörande i förmögenheten ingående tillgångar, de skattskyldiga lämnade. Värdet av en sådan kontrollmetod förringades dock betydligt genom att så viktiga, i förmögenhetsredovisningen ingående poster som skulder samt i fordringar nedlagda tillgångar finge angivas utan specifikation.

De sakkunniga utveckla därefter på följande sätt sitt förslag i ämnet:

En tillfredsställande kontroll å förevarande område kunde icke vinnas, utan att de skattskyldiga ålades att lämna specifikation å fordringar och skulder ävensom å inkomst- och utgiftsräntor. En sådan specifikationsskyldighet kunde åläggas skattskyldig att fullgöra antingen i självdeklaration eller först efter särskild anmaning. Även med gällande bestämmelser hade sådana specifikationer i stor utsträckning kunnat erhållas efter anmaning, men en ofta iakttagen olägenhet hade därvid varit den, att deklaranter betraktade anmaningen såsom ett uttryck för mistro mot deklarationens tillförlitlighet. Då de sakkunniga funnit särskilt angeläget att undvika föreskrifter, som kunde leda till uppväckande av irritation bland dem, som riktigt fullgjort sin deklarationsplikt, hade redan nu nämnda förhållande varit tillräckligt att i första hand under-

söka, huruvida icke genom införande av ovillkorlig specificationsplikt de nyss omnämnda missförhållandena skulle kunna avhjälpas.

Mot införande av skyldighet att i deklaration specificera ifrågavarande intäkter, utgifter, tillgångar och skulder torde förnämligast ha erinrats det besvär en sådan uppgiftsplikt skulle föranleda deklaranterna samt att därigenom obehörigt intrång skulle göras i de skattskyldigas privata ekonomiska angelägenheter. Förstnämnda erinran syntes knappast böra tillmätas avgörande betydelse. Det vore visserligen riktigt, att för närvarande många deklaranter underlåte att föra fortlöpande anteckningar om ränteintäkter och ränteutgifter och följaktligen genom specifications-skyldigheten skulle förorsakas ökat besvär, men det vore uppenbarligen endast i sin ordning, att envar förde sådana anteckningar, att han kunde riktigt fullgöra sin deklarationsplikt. Det genom specifications-skyldigheten föranledda ökade besväret skulle följaktligen i fråga om den, som på ett klanderfritt sätt fullgjorde sin deklarationsplikt, inskränka sig till att i deklarationen införa en avskrift av den sammanställning, deklaran-ten ändock i regel måst uppgöra. Det syntes därför knappast kunna med fog erinras, att uppgiftsplikten skulle i högre grad betunga de skattskyldiga, och i flertalet fall syntes de skattskyldiga icke härigenom komma att föranledas ett så stort besvär som det skyldigheten att lämna specification å aktier och obligationer medförde.

Invändningen att uppgiftsplikten skulle framtvinga yppande av privata förhållanden hade måhända större berättigande. Med hänsyn härtill hade de sakkunniga icke ansett uppgiftsplikten böra göras så omfattande som i vissa utländska lagstiftningar vore fallet. Sålunda skulle enligt de sakkunnigas förslag skyldighet icke föreligga för långivare att lämna uppgift om låntagares namn. Det torde nämligen vara tillräckligt ur kontrollsynpunkt, att särskild uppgift lämnades om storleken av varje fordran och därav härfluten ränta. För låntagaren åter hade sådan specificationsskyldighet ansetts böra föreskrivas. Vidare hade en tidigare omfördäld bestämmelse föreslagits, som gäve Kungl. Maj:t befogenhet att medgiva deklaranter rätt att avlämna specificationen till landskamreraren (taxeringsavdelningen).

I de sakkunnigas betänkande (sid. 201) finnes intaget utkast till formulär till särskild deklarationsbilaga att obligatoriskt användas av skattskyldig, som åtnjutit inkomst av kapital eller ägt tillgångar i värdepapper eller fordringar eller som yrkat avdrag för utgiftsräntor eller skulder. Denna bilaga skulle användas för de specificationer å aktieutdelningar, obligationsräntor och bankräntor jämte motsvarande kapitaltillgångar, som i det föregående omnämnts. Dessutom skulle emellertid, i enlighet med de sakkunnigas nyss återgivna anförande, i denna bilaga upptagas *dels* specificationer å andra fordringar med angivande av, huruvida fråga är om inteckningslån, samt av lånebelopp, räntefot och räntebelopp men utan angivande av gäldenären *dels ock* specificationer å alla utgiftsräntor och skulder med angivande av, huruvida fråga är om inteckningslån, ävensom av långivares namn och adress, lånets storlek, räntefot och räntebelopp.

Denna specificationsskyldighet skulle dock icke föreligga, därest räntebelopp skola taxeras såsom inkomst av rörelse eller därest fråga är om



ränteutgifter eller skulder i rörelse. Beträffande ränteutgifter av dessa slag skulle kontrollen utövas genom användande av den i det föregående omnämnda rätten att erhålla tillgång till rörelseidkares bokföring eller anteckningar.

Beträffande förevarande del av de sakkunnigas förslag anför *kammarrätten*:

Skyldigheten för låntagare att lämna uppgift å långivares namn, och detta även om denne vore enskild person, kunde snarare än skyldighet att uppgiva penninginrättning, där medel innestode, anses innebära ett stötande intrång i privata ekonomiska angelägenheter. I varje fall syntes sådan skyldighet icke böra åläggas låntagare, därest icke tillika skyldighet ålades långivare, där denne vore enskild person, att uppgiva sina låntagares namn och de särskilda fordringsbeloppen. Den föreslagna bestämmelsen, att Kungl. Maj:t skulle äga förordna om rätt för skattskyldig att till vederbörande landskamrerare i stället för till taxeringsnämnden överlämna sina detaljerade uppgifter i förevarande avseende, ansåge kammarrätten böra bibehållas och kompletteras med en föreskrift av innehåll att, sedan taxeringsårets deklaration genom landskamrerarens försorg granskats, uppgiften skulle inneslutas i förseglat konvolut samt att därefter endast vederbörande ämbets- eller tjänsteman skulle äga rätt att taga del av uppgiftens innehåll.

Från *länsstyrelsernas* yttranden i denna del torde få anmärkas följande:

*Överståthållarämbetet*: Den föreslagna uppgiftsskyldigheten för icke rörelseidkare angående utgiftsräntor och skulder hade varit föremål för många invändningar, enär den ansetts inkräkta på privatlivets helgd. Ur skattekontrollsynpunkt vore dock sådan uppgift av utomordentligt stor betydelse för kontroll å såväl den uppgiftspliktiges rätt till avdrag för räntor och skulder som å att långvivaren riktigt fullgjort sin deklara-tionsplikt i förevarande avseende.

*Länsstyrelsen i Stockholms län*: Mot den utökade deklara-tionsplikten i form av skyldighet att avgiva särskild bilaga rörande inkomst av kapital etc. framfördes betänkligheter. Det syntes icke minst med avseende å befogade krav från de skattskyldigas sida å sekretess föga lämpligt att insamla kontrollmaterial i större omfattning än som oundgäng-ligen erfordrades. En annan sak vore att skattskyldig utan tvekan borde anses skyldig att efter anmaning avlämna de specifikationer, som infor-drades och vartill han normalt borde äga möjlighet. Förslaget att bilagan skulle kunna få avlämnas direkt till landskamreraren hade tillkommit av sekretesshänsyn. Länsstyrelsen ställde sig betänksam emot detta förslag, som måste befaras medföra oreda och omgång i arbetet.

*Länsstyrelsen i Uppsala län*: Formuläret till specifikation av räntein-komsterna syntes vara alldeles för invecklat för att kunna tillfredsstäl-lande ifyllas av den stora massan deklarationsskyldiga. Det syntes knap-past behöfvligt att gå längre än till införande av skyldighet att på anma-ning specificera ränteintäkter. Länsstyrelsen hyste också starka betänk-ligheter mot omedelbar skyldighet att specificera skulderna. Även här-utinnan syntes vara tillräckligt med ett stadgande om skyldighet att ef-ter anmaning uppgiva borgenärernas namn, skuldbelopp, ränteutgift, dag för räntans erläggande samt storleken av under året verkställd amorte-

ring. Uppgift i sistnämnda avseende kunde vara av värde till kontroll därå, att kapitalavbetalning icke avdroges såsom gäldränta.

*Länsstyrelsen i Östergötlands län:* Den föreslagna nya deklarationsbilagan borde i varje fall icke komma till användning annat än anmaningsvis och följaktligen icke betecknas som deklarationsbilaga, men å andra sidan syntes tillräckliga skäl ej föreligga att medgiva den skattskyldige rätt att med förbigående av taxeringsnämndsordföranden avlämna uppgifter till landskamreraren.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län:* Länsstyrelsen delade till fullo den av de sakkunniga framförda uppfattningen, att en tillfredsställande kontroll över skattskyldigs fordringar och skulder samt inkomst- och utgiftsräntor icke kunde genomföras utan att den skattskyldige ålades specifikationsskyldighet.

*Länsstyrelsen i Blekinge län:* I likhet med de sakkunniga och med stöd av i länet förekomna eftertaxeringar av icke bokföringspliktiga skattskyldiga, som i syfte att undgå beskattning placerat ganska betydande kapital hos enskilda, ansåge länsstyrelsen, att åtgärder erfordrades jämväl för kontroll över beskattningen av andra räntor än bank- och obligationsräntor, och syntes den av de sakkunniga föreslagna specifikationskyldigheten för låntagarna kunna, jämväl med bibehållande av nuvaranden taxeringsorganisation, leda till effektiv kontroll.

*Länsstyrelsen i Malmöhus län:* Den ifrågasatta specifikationen beträffande fordringar och skulder samt inkomst- och utgiftsräntor m. m. komme att bli ganska betungande för de skattskyldiga. I varje fall torde det knappast, såsom de sakkunniga ställt i utsikt, kunna bli tal om någon förenkling i deklarationsförfarandet. Länsstyrelsen finge på det bestämdaste avstyrka att den skattskyldige skulle få avlämna här ifrågasvarande uppgifter direkt till landskamreraren.

*Länsstyrelsen i Hallands län* tillstyrker.

*Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:* Den föreslagna uppgiftsbilagan skulle bli för betungande för såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheten. Om det i allt fall skulle finnas lämpligt att en sådan uppgift skulle lämnas å föreslagen bilaga, torde i densamma långivares namn och adress ej böra uppgivas. Skyldigheten att uppgiva långivare borde icke ens efter anmaning föreligga; i detta avseende hänvisades till regeringsrättens förenämnda utslag.

*Länsstyrelsen i Älvsborgs län:* Skyldighet att lämna denna bilaga borde inträda först efter anmaning.

*Länsstyrelsen i Örebro län:* Den ökning av besväret med deklarationernas upprättande, som skulle bli en följd av förslaget, vore icke ringa. Det syntes tillräckligt att härutinnan hänvisa till formuläret till ny deklarationsbilaga. Enligt länsstyrelsens mening föreläge icke skäl att göra en så utvidgad uppgiftsplikt obligatorisk. Givetvis borde dock bestämmelserna angående skyldighet att åtlyda anmaning erhålla en sådan utformning att därav framginge, att en var vore skyldig att efter anmaning lämna även de uppgifter, som av de sakkunniga avsåges och som vore av beskaffenhet att tjäna till ledning för egen taxering eller till styrkande av riktigheten av avgiven deklaration.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* Obligatorisk skyldighet att specificera fordringar och skulder samt ränteinkomster och ränteutgifter syntes böra stadgas i enlighet med de sakkunnigas förslag. Länsstyrelsen ansåge dock att specifikationen av fordringar borde innefatta även uppgift om gäldenärens namn och adress.

*Länsstyrelsen i Jämtlands län* tillstyrker; de ifrågavarande uppgifterna skulle ur kontrollsynpunkt vara av stort värde.

*Länsstyrelsen i Västerbottens län*: Den såsom ny deklarationsbilaga föreslagna specifikationen av uppburna inkomst- och utgiftsräntor samt skulder vore i och för sig önskvärd; den skulle emellertid komma att vålla mängden av deklarationspliktiga så mycket huvudbry, att den kunde befaras bli för skattedragarna förhatlig, och bilagan skulle förvisso så ofta inkomma i så ofullständigt och rent missvisande skick, att den för taxeringsmyndigheterna bleve till övervägande besvär i stället för till den avsedda nyttan. Det syntes härvid vara att föredraga att infordra specifikationer från fall till fall. Det rättsskydd för skattskyldig, de sakkunniga tänkt sig skola komma att ligga i att vissa uppgifter avlämnades icke till taxeringsnämnden utan direkt till landskamreraren, vore av rätt illusorisk beskaffenhet, då landskamreraren väl regelrätt måste tillhandahålla taxeringsnämndsordföranden dessa uppgifter.

*Bank- och fondinspektionen* förklarar sig icke ha erinran mot förslaget i denna del.

I det till kommerskollegium avgivna yttrandet från *Sveriges industriförbund*, *svenska bankföreningen* och *Stockholms handelskammare* avstyrkes införande av den föreslagna deklarationsbilagan under framhållande av att den komme att medföra ett oskäligt betungande arbete för den stora massan av skattskyldiga och icke ha ett däremot svarande värde för uppdagande av falskdeklaranter.

Det under förevarande avdelning behandlade spörsmålet innefattar huvudsakligen, om och i vad mån ränteinkomster och ränteutgifter samt fordringar och skulder av andra slag än de förut särskilt behandlade böra i icke-rörelseidkares deklarationer specificeras mera än nu sker. Denna fråga får tydligen sitt avgörande genom deklarationsblankettens fastställande.

De sakkunniga ha tänkt sig en särskild obligatorisk bilaga till deklarationsblanketten, som skulle innehålla — utom förut omnämnda specifikationer för aktier, obligationer o. dyl. samt för bankräntor och banktillgodohavanden — specificerade uppgifter å nu avsedda räntor, fordringar och skulder, dock så att låntagares namn icke behövde angivas. I yttrandena har från många håll uttalats, att denna nya bilagas införande skulle vålla svårigheter och irritation hos de skattskyldiga.

Av min föregående redogörelse framgår, att jag tänkt mig införande av specifikationsskyldighet för obligationer o. dyl. samt för bankräntor och banktillgodohavanden men att dessa specifikationer, lika litet som nu föreskriven specifikation av aktier, icke skulle nödvändiggöra någon särskild obligatorisk bilaga utan endast innebära vissa ändringar av själva deklarationsblanketten. Vad angår övriga räntor, fordringar och skulder synes mig vara tillfyllest, om deklarationsblanketten ändras så, att räntor å in-tecknad fordran upptagas för sig och övriga räntor för sig, utan

Departement-  
schefen.

specifikationsskyldighet annat än efter anmaning, med motsvarande jämkningar vid förmögenhetsredovisningen.

Vad som härutöver möjligen kunde ifrågasättas vore införande av skyldighet att i deklarationen specificera gäldräntor och skulder. Detta sker nu i ej ringa utsträckning efter anmaning och sådana specifikationer kunna även tjäna till ledning för annans, nämligen enskilda långivares, taxering. Med hänsyn dels därtill, att här i motsats till vad som gäller ifråga om bankräntor någon särskild olägenhet ur kontrollsynpunkt icke är förenad med att specifikationen lämnas senare, och dels jämväl därtill, att med den föreslagna organisationen begränsade möjligheter att utnyttja obligatoriska uppgifter skulle föreligga, har jag dock trots tillräcklig anledning icke föreligga att nu göra specifikationen obligatorisk. Däremot böra givetvis, för de fall att uppgifterna kunna anses önskvärda, lagliga möjligheter för deras infordrande beredas. För att detta skall gälla även i fråga om långivares namn föreslår jag införande i 35 § 1 mom. — efter bestämmelsen om skyldighet för penninginrättning att på anmaning lämna uppgift beträffande namngiven person — av ett stadgande av innehåll, att annan än penningförvaltande inrättning, därest han i avgiven självdeklaration gjort avdrag för gäldränta eller skuld och fråga ej är om lån mot obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar, är skyldig att på anmaning lämna uppgift, i den mån den kan lämnas, angående namn och hemvist å borgenären.

### Kontroll å inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet.

Till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet hänföras enligt skatteförfattningarna realisationsvinst — d. v. s. vinst å icke yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom, som förvärvats genom köp, byte eller därmed jämförligt fång och varit i den skattskyldiges ägo, om det är fastighet under mindre än tio år och eljest under mindre än fem år — ävensom sådan lotterivinst, som icke enligt den härom gällande särskilda förordningen beskattas genom avdrag vid vinstens utbetalande, intäkt genom tillfälligt bedriven verksamhet, intäkt av tillfälligt uppdrag, såsom uppdrag att förrätta bouppteckning, arvskifte, auktion, besiktning, värdering eller skogsräkning, ävensom intäkt av annan därmed jämförlig inkomstgivande verksamhet av tillfällig natur.

I taxeringsförordningen ha icke särskilda bestämmelser meddelats i och för kontroll över beskattning av sådan vinst. Enligt deklarationsformuläret skall emellertid, då realisationsvinst eller lotterivinst uppgives, utredning angående vinstens beräkning lämnas.

De sakkunniga anföra i fråga om *realisationsvinster genom försäljning av fast egendom* följande:

Särskilda bestämmelser i och för kontroll över sådana realisationsvinster syntes knappast erfordras. I regel föreläge icke större svårighet att konstatera, huruvida skattskyldig försålt inom riket belägen fast egendom. Ett sådant konstaterande kunde ske genom jämförelse med av skattskyldig vid nästföregående års taxering lämnad deklaration eller genom att upplysningar inhämtades från mantalslängd eller lagfartsprotokoll. Sistnämnda protokoll lämnade jämväl upplysningar rörande tid för förvärv och avyttring samt inköps- och försäljningspris. Det oaktat hade icke sällan inträffat, att på grund av bristande uppmärksamhet från taxeringsmyndigheternas sida dylika realisationsvinster undgått beskattning. Understundom torde landskamrerare till följd därav antingen låtit verkställa en allmän granskning av taxeringsnämndernas beskattningsåtgärder inom detta område eller låtit till nämnderna utsända uppgifter i ifrågavarande hänseende, hämtade från mantalslängd eller lagfartsprotokoll.

Olägenheter hade emellertid uppstått genom att skattskyldigas deklarationer enligt stadgande i 56 § taxeringsförordningen skulle förstöras, sedan fem år förflutit, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskrivit. Vinst genom försäljning av fast egendom kunde såsom nämnts bliva föremål för beskattning, därest egendomen tillhört säljaren kortare tid än 10 år. För kontroll över att vid taxering medgivna avdrag för värdeminskning avräknats med vederbörliga belopp från summan av de avdragsgilla merkostnaderna samt för att utan omgång vinna kontroll rörande tiden för säljarens förvärv av fastigheten, om storleken av de belopp säljaren i självdeklarationerna redovisat såsom kostnad för ny-, till- eller ombyggnad eller därmed jämförlig förbättring, vore det därför önskvärt, att tiden för deklarationernas bevarande utsträcktes, och de sakkunniga hade därför föreslagit ändrade bestämmelser i detta hänseende. Genom att av den centrala taxeringsmyndigheten utarbetade, ändamålsenligt uppställda formulär till kortsystem över fastigheter användes, syntes full garanti kunna vinnas, att icke vinster genom avyttring av fast egendom undginge beskattning samt att erforderliga primäruppgifter för kontroll över deklaration av sådana realisationsvinster stode taxeringsmyndigheterna till buds.

I enlighet med vad de sakkunniga sålunda anfört innehåller deras förslag till författningstext sådan ändring av 56 §, att deklarationerna skola förstöras, sedan *tio* år förflutit, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskrivit.

De sakkunniga föreslå vidare, att i den förut omnämnda nya deklara-tionsbilagan angående ränteinkomster m. m. jämväl skulle ingå formulär till specifikation av realisationsvinst, upptagande tidpunkt för förvärv och försäljning, försäljningssumma, vid tidigare taxeringar medgivna avdrag för värdeminskning, inköpssumma, förbättringskostnader, utgifter för förvärv eller försäljning (med angivande av namn och adress å mottagare av provision) ävensom nettovinst, respektive förlust.

Beträffande därefter *realisationsvinster genom försäljning av värdepapper* anföra de sakkunniga till en början:

Vinster genom försäljning av värdepapper kunde redan nu i viss mån kontrolleras, under förutsättning att skattskyldig ägt värdepapperet vid

ett årsskifte och redovisat detsamma bland i förmögenheten ingående tillgångar i den deklaration han avlämnat samma år värdepapperet avyttrats. Erfarenheten visade, att sådan kontroll utövats ytterst ojämnt samt att i allmänhet taxeringsnämnderna underlåtit att begagna sig av kontrollmöjligheten. I vissa län hade emellertid tablåer använts, vilka utvisade försäljningsprisen å fondnoterade värdepapper för varje kvartal under de senaste sex åren. Genom dessa tablåer samt genom att i tidigare deklarationer lämnade uppgifter sammanställts, hade i dessa län en i stort sett tillfredsställande kontroll kunnat utövas över taxering av realisationsvinster på grund av mera långvariga placeringar i värdepapper.

Däremot hade hittills kontroll över beskattning av vinst å korttidsaffärer i värdepapper icke utövats i nämnvärd omfattning. Det borde emellertid ihågkommas, att ur principiell synpunkt såsom förutsättning för beskattning av vinster å icke yrkesmässigt bedrivna realisationsaffärer ursprungligen uppställts, att skattskyldig inlåtit sig på sådan affär i spekulationssyfte. Uppenbart vore, att sådan spekulationsavsikt föreläge nära nog undantagslöst i fråga om korttidsaffärerna, medan svårigheten att avgöra, huruvida spekulationsavsikt förelegat, ökades nära nog i proportion till tidsavståndet från inköpet till försäljningen. Den godtyckligt, ur praktisk synpunkt valda tidsperioden av 5 år byggde givetvis på nu nämnda principiella ståndpunkt. Oavsett det i och för sig betänkliga att inom ett skattesystem, som byggde på att så långt möjligt effektiv kontroll utövades inom alla områden, utsluta ett så viktigt slag av inkomster som vinster å korttidspekulationer, skulle det helt säkert framkalla en berättigad ovilja, därest icke vinster å korttidsaffärer bleve föremål för i stort sett lika effektiv kontroll som vinster å andra realisationsaffärer.

Det vore en ofta gjord iakttagelse, att en stor obenägenhet rådde att riktigt deklarerera realisationsvinster. Skälen härtill låge i öppen dag. Beskattningen framstode nämligen ofta såsom orättvis till följd av att obegränsad avdragsrätt för förlust å realisationsaffärer icke medgivits. Men härtill komme i fråga om vinster å långfristiga affärer det nyss anförda skälet, nämligen den bristande jämvikten i kontrollen, i det att korttidsaffärerna i allmänhet stode utanför densamma.

Nu nämnda förhållanden gjorde det angeläget, att en effektiv kontroll vunnes beträffande alla slag av realisationsvinster å affärer i värdepapper.

De sakkunniga erinra därefter, att 1929 års bevillningsutskott antytt en utväg till kontroll å detta område. Bevillningsutskottet hade nämligen anført, att genom att taxeringsmyndigheterna bereddes tillgång till av fondkommissionär förda avräkningsnotor, vare sig dessa förvarades hos fondkommissionären eller tillsyningsmyndigheten, skulle möjlighet yppas till kontroll över beskattning av vinster genom överlåtelser av fondpapper.

Sedan de sakkunniga därefter på angivna skäl såsom mindre lämplig avisat den i vissa andra länder begagnade utvägen att ålägga fondkommissionärerna skyldighet att lämna direkta uppgifter rörande resultatet av kundernas spekulationsaffärer i värdepapper, redogöra de sakkunniga för vissa beräkningar i syfte att utröna, vilket arbete och vilka

kostnader en kontroll i enlighet med den av bevillningsutskottet antydda linjen skulle medföra. Med utgångspunkt från uppgifter å antalet av bank- och fondinspektionen — jämlikt 1908 års fondstämpelförordning — granskade avräkningsnotor samt från antagandet att i genomsnitt för varje affär omkring fyra notor upprättades, uppskatta de sakkunniga antalet affärer under 1930 till i runt tal 140,000. Därefter utveckla de sakkunniga sitt kontrollsystem på följande sätt:

För kontroll över deklarationerna syntes uppgifter böra inhämtas beträffande försålda poster, med avseende å säljarens namn och bostad, de försålda värdepapperen, dagen för försäljningen och försäljningspriset samt möjligen även fondkommissionärens namn. Verkställda beräkningar hade givit vid handen, att en person under en månad borde medhinnna utskrivandet av omkring 7,000 dylika uppgifter. För vinnande av en effektiv kontroll syntes det vara tillräckligt, att uppgifter införskaffades endast rörande en bråkdel av samtliga affärer. Även införskaffandet av uppgifter, avseende ett så stort antal som en fjärdedel av samtliga affärer, skulle åsamka förhållandevis ringa kostnader.

Det syntes böra ankomma på taxeringsinspektionen att införskaffa dessa uppgifter. Genom taxeringsinspektionens försorg borde därefter uppgifterna överlämnas till landskamreraren för att jämföras med deklarationsuppgifterna. Framginge därvid, att skattskyldig underlåtit redovisa affärstransaktion, och kunde det antagas, att skattepliktig realisationsvinst uppkommit, hade vederbörande taxeringsmyndighet att av deklaranten infordra närmare utredning och, om så erfordras, genom den fondkommissionär, som förmedlat affären, införskaffa behövliga upplysningar för kontroll över av den skattskyldige lämnade uppgifter. Otvivelsaktigt torde en på dylikt sätt anordnad stiekprovskontroll kunna bli i stort sett tillfredsställande.

Erfarenheten komme att giva vid handen, i vilken omfattning uppgifter borde inhämtas rörande gjorda affärer i värdepapper. Det vore därför av vikt, att taxeringsinspektionen erhöles uppgift rörande de resultat, som vunnits till följd av kontrollen. Emellertid torde icke endast det av de uppnådda resultaten påvisade behovet av kontroll utan jämväl andra omständigheter, främst de allmänna konjunkturförhållandena, inverka å frågan, i vilken omfattning uppgifter borde inhämtas.

Av lätt insedda skäl måste det anses mest lämpligt, att ifrågavarande uppgiftsmaterial införskaffades under den tid, avräkningsnotorna funnes tillgängliga hos bank- och fondinspektionen. Enligt den avfattning 52 § taxeringsförordningen angående uppgiftsskyldighet för offentliga myndigheter erhållit i de sakkunnigas förslag, skulle Kungl. Maj:t äga utfärda erforderliga bestämmelser, i vilken ordning sådan uppgiftsskyldighet skulle fullgöras. Enligt de sakkunnigas mening borde i nu förevarande fall skyldighet åläggas bank- och fondinspektionen att på begäran av taxeringsinspektionen tillhandahålla densamma avräkningsnotorna. För sådant ändamål syntes dessa avräkningsnotor kunna bearbetas i bank- och fondinspektionen vare sig genom dennas personal eller genom personal hos taxeringsinspektionen. Enligt de sakkunnigas mening borde det närmast ankomma på taxeringsinspektionen att bekosta utgifterna härför.

I fråga om kontroll å *övriga inkomster av tillfällig förvärvsverksamhet* anföra de sakkunniga slutligen:

Vidkommande kontroll över inkomster av tillfälliga uppdrag kunde hänvisas till den föregående redogörelsen angående den föreslagna kontrollen över inkomst av tjänst. I sådana fall, då ersättning utbetalats av annan än den, som utövat rörelse och på grund av denna verksamhet utbetalat ersättning till annan, skulle uppgift kunna erhållas med begagnande av den i de sakkunnigas förslag i 33 § 7 mom. stadgade allmänna befogenheten att inhämta upplysningar till ledning för annans taxering. I särskilda fall syntes lämpligen material kunna införskaffas genom domstolar eller andra myndigheter, exempelvis rörande förmyndararvoden, bouppteckningsarvoden m. m. Det syntes böra överlämnas till taxeringsinspektionen att lämna anvisningar rörande det ändamålsenligaste sättet för denna kontrollens utövande.

Genom 1928 års lagstiftning hade lotterivinster, i den mån de ej undantogs från inkomstbeskattning i vanlig ordning, blivit föremål för kontroll i viss omfattning, såvitt anginge vinster i penninglotterier. Genom den i 33 § 7 mom. stadgade allmänna uppgiftsplikten torde, enligt vad för de sakkunniga uppgivits, i regel upplysningar i förekommande fall kunna erhållas i fråga om större vinster, utbetalade från varulotterier i lättrealiserade tillgångar såsom premieobligationer m. m. Någon författningsbestämmelse, som direkt stadgade utvidgning av uppgiftsplikten för kontroll över lotterivinster, hade de sakkunniga därför icke ansett sig böra föreslå.

I *kammarrättens* yttrande anföres i anledning av vad de sakkunniga föreslagit beträffande inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet:

Av de sakkunniga föreslagna åtgärder till förbättrad kontroll härutinnan förutsatte ingen annan ändring av gällande bestämmelser än utsträckning av tiden för deklarationernas förvaring från fem till tio år. En sådan utsträckning komme otvivelaktigt att medföra betydligt ökade anspråk på arkivutrymme, och de ekonomiska konsekvenserna härav låte sig icke lätteligen överblicka. Det kunde ifrågasättas, om de sålunda ökade utgifterna komme att uppvägas av de fördelar ur kontrollsynpunkt, som man trodde sig kunna vinna genom ändringen. I övrigt gäve nu ifrågavarande åtgärder icke anledning till erinran från kammarrättens sida.

*Bank- och fondinspektionen* anför:

För den föreslagna kontrollen å realisationsvinst genom försäljning av värdepapper hade de sakkunniga avsett, att uppgiftsmaterialet — fondkommissionärernas avräkningsnotor — skulle ur taxeringssynpunkt granskas under den tid de vore tillgängliga hos inspektionen för fondstämpelgranskning. För den händelse den föreslagna kontrollanordningen skulle befinnas böra genomföras, hade inspektionen ansett sig böra redan nu framhålla, dels att inspektionen icke ansåge sig för tillgodoende av taxeringsmyndigheternas önskemål kunna hos sig behålla avräkningsnotorna längre tid än som erfordrades för utövande av den inspektionen påvilande fondstämpelgranskningen, och dels att inspektionens personal icke kunde ställas till förfogande för avräkningsnotornas bearbetning ur taxeringssynpunkt. Inspektionen kunde i övrigt icke underlåta att giva uttryck för den uppfattningen, att en kontroll efter så allmänna linjer som de sakkunniga tänkt sig, icke kunde med hänsyn till effekten ordnas på ett ur taxeringssynpunkt tillfredsställande sätt. Det skulle nämligen här vara fråga om att påvisa



beskattningsbar realisationsvinst, vilken ju kunde uppstå icke blott om köp och försäljning ägt rum under det kvartal, som de för inspektionen tillgängliga avräkningsnotorna avsåge, utan även därest äganderättsförändringarna skett under en så lång tidrymd som fem år. De skattskyldigas intresse borde väl också tillvaratagas såtillvida, att jämväl realisationsförluster bleve föremål för liknande uppmärksamhet. En efterforskning angående realisationsvinster och realisationsförluster skulle möjligen kunna göras i enstaka särskilt uppgivna fall, men dylik efterforskning syntes lämpligare kunna ske hos vederbörande fondkommissionär och av taxeringsmyndighetens eget organ.

I fråga om förslaget att deklarationerna regelmässigt skulle förvaras i tio i stället för fem år ha *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Jönköpings, Västmanlands och Västerbottens län* invänt, att detta för dessa länsstyrelsers del icke syntes låta sig göra utan att ökade arkivutrymmen bereddes dem.

I anledning av de sakkunnigas yttrande rörande uppläggande av kortregister å fastigheter för möjliggörande av bättre kontroll å realisationsvinster har *länsstyrelsen i Jönköpings län* meddelat, att sådant kortregister försöksvis upplagts för större antalet fastigheter i Jönköpings stad. men att arbetet därmed visat sig icke motsvaras av vunnit gagn, samt *länsstyrelsen i Västerbottens län* framhållit, att det härmed förbundna ofantliga arbetet för ingen del skulle motsvaras av gagnet genom åtgärden för taxeringen. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har däremot förklarat sig anse systemet ändamålsenligt.

I fråga om kontrollen å realisationsvinst genom försäljning av värdepapper anför *länsstyrelsen i Malmöhus län*: Denna kontroll kunde givetvis genomföras allenast under förutsättning av omläggning av taxeringsorganisationen, men även för sådant fall kände sig länsstyrelsen synnerligen tveksam att biträda en sådan anordning som, såvitt länsstyrelsen kunde inse, skulle medföra en överväldigande arbetsbörda icke minst för landskamreraren. I varje fall bleve det för arbetet skulle kunna överkommas nödvändigt att begränsa uppgifterna angående försålda poster till ett jämförelsevis ringa antal, exempelvis till vissa namngivna personer, beträffande vilka man hade anledning antaga att de gjort dylika affärer. Allenast vetskapen om att dylika stickprov komme att företagas, torde vara tillräcklig för åstadkommande av en bättre ordning i vad anginge deklarerandet av dylika vinster. — Enligt *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* kan kontroll i förevarande avseende icke anordnas genom granskning av fondnotor; det bleve ett fullständigt fruktlöst arbete att söka följa en inköpt post av aktier eventuellt under fem år från en till en annan eller flera andra personer och söka kontrollera, huruvida vid någon av överlåtelseerna realisationsvinst uppkommit.

Vidare anför *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, att för att vinna bättre kontroll över deklarerad inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet borde för varje särskilt uppdrag anges såväl bruttoinkomsten som omkostnaderna.

Departement-  
schefen.

På skäl som de sakkunniga framhållit synes det med hänsyn till kontrollen å realisationsvinst, uppkommen genom försäljning av fast egendom, kunna vara lämpligt ändra 56 § taxeringsförordningen så, att deklARATIONERNA förklaras skola förstöras sedan tio — i stället för nu fem — år förflutit, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver. Kungl. Maj:t skulle således, liksom nu är fallet, kunna medgiva att deklARATIONER förstöras senare än enligt huvudregeln gäller. Med hänsyn till vad i vissa yttranden anförts därom, att arkivförhållandena å en del håll icke medgäve förvaring så länge som tio år, synes till bestämmelsen böra fogas det tillägget, att då särskilda skäl därtill föranleda Kungl. Maj:t må förordna att deklARATIONERNA eller vissa av dem skola dessförinnan förstöras, dock tidigast efter fem år. Möjligt är att det i sådana fall kan finnas lämpligt förvara endast vissa slag av deklARATIONER så länge som tio år.

Innan jag övergår till frågan om kontroll å realisationsvinst, uppkommen genom försäljning av värdepapper, vill jag här omnämna en punkt i de sakkunnigas förslag, som jag tidigare förbigått, enär den närmast har intresse i detta sammanhang, nämligen att till den nuvarande bestämmelsen i 52 § om skyldighet för statens förvaltande verk, allmän inrättning och överförmyndare att på begäran av ordförande i beskattningsnämnd i första instans eller landskamrerare lämna för taxering erforderlig uppgift skulle — jämte det att bestämmelsen utvidgas att avse även kommunala verk — fogas ett tillägg av innehåll, att Kungl. Maj:t ägde utfärda närmare föreskrifter, i vilken omfattning och ordning denna uppgiftsplikt skall fullgöras. Såsom motivering för detta tillägg ha de sakkunniga endast anført, att det borde tillses att denna uppgiftsplikt anordnades så ändamålsenligt och effektivt som möjligt utan onödigt betungande arbete för uppgiftslämnarna och att garanti erhöles för att icke sådana sakförhållanden yppades, som borde hemlighållas även för taxeringsmyndigheterna.

För möjliggörande av kontroll å realisationsvinst å värdepapper ha de sakkunniga tänkt sig, att bank- och fondinspektionen med tillämpning av nämnda tilläggsbestämmelse skulle åläggas skyldighet att på begäran av taxeringsinspektionen tillhandahålla densamma de avräkningsnotor, som jämlikt 10 § i 1908 års fondstämpelförordning skola av fondhandlare kvartalsvis insändas till bank- och fondinspektionen för kontroll av stämpelbeläggningen. Från ett antal sådana avräkningsnotor skulle sedan antecknas vissa data, varefter dessa uppgifter skulle ut-sändas till vederbörande landskamrerare. I det fall, då skattepliktig realisationsvinst kunde antagas ha uppkommit, skulle sedan landskamreraren kunna göra närmare undersökning, och sålunda skulle även på detta område en stickprovskontroll kunna erhållas.

Såsom av de sakkunnigas utredning framgår, kan tydligen någon mera omfattande kontroll på förevarande område icke komma till stånd med

de mera begränsade organisatoriska resurser, som här förutsättas. Det synes mig emellertid önskvärt att ha möjlighet till sådan kontroll genom att taxeringsmyndigheterna få rätt taga del av de hos bank- och fondinspektionen förvarade avräkningsnotorna. Tillfälle att närmare pröva de av de sakkunniga tänkta kontrollmetoderna skulle därmed givas. Nu föreligger, såsom redan berörts, en skyldighet för offentliga myndigheter att lämna taxeringsmyndigheterna begärda uppgifter. Lämmande av sådana uppgifter myndigheter emellan torde heller icke beröras av det i tryckfrihetsförordningen meddelade skyddet för till bank- och fondinspektionen inkomna handlingar. Emellertid har inspektionen ansett sig icke böra ens till taxeringsmyndigheterna tillhandahålla avräkningsnotorna utan att uttrycklig föreskrift därom meddelades. Det kan väl ifrågasättas, om icke en sådan föreskrift kan av Kungl. Maj:t utfärdas utan särskilt bemyndigande i taxeringsförordningen eller eljest, men med hänsyn jämväl till den av de sakkunniga anförda allmänna motiveringen till det föreslagna tillägget till 52 § — vilken motivering närmast tar sikte på föreskrifter av begränsande art — har jag intet att erinra mot detta tillägg. Därest detta kommer till stånd, torde jag framdeles få återkomma till frågan om de föreskrifter, som i fråga om bank- och fondsinpektionen böra meddelas. Givet synes mig vara, att inspektionens arbetskrafter i regel icke böra belastas med arbete för ifrågasvarande uppgifters insamlande.

I övrigt synas i fråga om kontroll å inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet några författningsändringar icke erforderliga. Vad länsstyrelsen i Skaraborgs län anført i fråga om deklarationsformulären i denna del torde senare bliva föremål för övervägande.

### Sekretessbestämmelser.

Enligt § 2 4:o tryckfrihetsförordningen må uppgifter, som skattskyldiga till ledning för egen taxering avlämna till beskattningsmyndigheter eller som från bankbolag, sparbank eller annan penningförvaltande inrättning till samma myndigheter avlämnas angående skattskyldigs ränteinkomst från inrättningen eller om beloppet av skattskyldigs inestående medel, ej utlämnas till andra än dem, som enligt skatteförfattningarna äga taga del av samma uppgifter. Den som bryter häremot eller som i tryck offentliggör dylik uppgift, vilken obehörigen utlämnats, skall böta femtio kronor.

Till detta stadgande ansluta sig bestämmelserna i 56 § taxeringsförordningen. Enligt denna paragraf må granskning av självdeklarationer verkställas endast av ordförande och kronoombud i vederbörande taxeringsnämnd, av den kommunvalda ledamot i taxeringsnämnd, som nämnden därtill utser, och av sådan av kommunal myndighet till förfogande

ställd tjänsteman, som omförmäles i 15 § 1 mom., vidare av ordförande och ledamöter i vederbörande prövningsnämnd samt av landskamrerare och vid hans granskningsarbete biträdande personer. Vid granskning inom taxeringsnämnd må i särskilda fall biträda ytterligare en ledamot, som taxeringsnämnden därtill utser. Därjämte äger sakkunnig, som biträder vid taxeringsarbetet, verkställa granskning av självdeklaration, för vars behandling hans biträde påkallas. Skrivbiträde, som av ordförande i taxeringsnämnd tillkallats, äger att i den omfattning, ordföranden bestämmer, taga del av hos ordföranden befintliga självdeklarationer. För innehållet i självdeklaration må icke inom beskattningsnämnd lämnas vidare redogörelse än som för taxeringen erfordras.

Vidare upptagas i 56 § särskilda stadganden för de fall att självdeklarationer behöva begagnas av ämbets- eller tjänstemän, vissa kommunala organ, beskattnings- och andra domstolar samt polis- eller åklagarmyndigheter, varefter stadgas, att självdeklaration i övrigt icke, fränsett viss statistisk bearbetning, må vara för någon tillgänglig, utan att den som avgivit deklarationen skriftligen medgivit dess offentlighöörande.

Efter taxeringsårets utgång skola självdeklarationerna förvaras hos länsstyrelsen, respektive mellankommunala prövningsnämnden. Sedan fem år förflutit, skola de enligt gällande stadgande förstöras, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver; visst förslag till ändring härutinnan har nyss behandlats.

Enligt bestämmelse i samma paragraf skall vad sålunda stadgats om självdeklaration i tillämpliga delar gälla även beträffande uppgift angående renskötsel enligt 41 §, uppgift angående viss lotterivinst enligt 42 §, annan i taxeringsförordningen omförmäld, av skattskyldig till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet lämnad uppgift eller upplysning ävensom sådan uppgift angående bankräntor eller banktillgodohavanden, varom i 35 § 1 mom. c) förmäles; dock må uppgift enligt 42 § vara tillgänglig även för vederbörande premieobligationsutfärdare samt av denne anlitade medhjälpare.

I 57 § meddelas förbud för den, som deltagit i taxeringsarbete, att för obehörig yppa innehållet av deklarationer samt att utsprida under överläggningar inom beskattningsnämnd lämnade upplysningar och yttrade åsikter rörande enskildas ekonomiska ställning. Om ansvar och ersättningskyldighet för den som bryter häremot stadgas i 140 §.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att av uppgifter till ledning för annans taxering endast bankbeskeden äro skyddade enligt tryckfrihetsförordningen och taxeringsförordningen. De sakkunniga anföra vid behandlingen av frågan om allmän uppgiftsplikt till ledning för annans taxering, att de uppgifter, som på denna väg kunde komma taxeringsmyndigheterna till del, uppenbarligen ofta vore av den art, att desamma icke lämpligen borde utlämnas åt offentligheten. Med hänsyn härtill hade

de sakkunniga ansett, att i tryckfrihetsförordningen borde införas förbud mot offentliggörande i tryck av uppgift, som lämnades till taxeringsmyndighet. Detta förbud syntes, utan olägenhet för taxeringsresultatet, kunna omfatta alla de uppgifter och upplysningar till ledning för egen eller annans taxering, vilka lämnats taxeringsmyndigheterna.

De sakkunniga förorda, utan avvaktan å denna ändring i tryckfrihetsförordningen, sådan ändring i 56 § taxeringsförordningen, att vad i detta författningsrum stadgas om självdeklarationer skulle gälla samtliga i taxeringsförordningen omförmälda uppgifter till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet.

De sakkunniga uttala vidare, att det icke syntes lämpligt, att de granskningsrapporter, som enligt de sakkunnigas förslag skulle avgivas vid bokföringsgranskningar och andra utredningar genom taxeringsinspektionens eller taxeringsavdelnings försorg, ävensom vissa årsredogörelser till taxeringsinspektionen bleve offentliga handlingar. De sakkunniga förutsätta därför, att det framdeles tages under omprövning, om icke sådan ändring bör vidtagas i tryckfrihetsförordningen, att dessa handlingar, redogörelserna i den mån de blottade enskilda personers ekonomiska förhållanden, ävensom innehållet i vissa andra mellan inspektionen och taxeringsavdelningarna växlade skrifter icke finge offentliggöras i tryck.

Några uttalanden i dessa frågor förekomma även i de avgivna yttrandena.

Sålunda betonar *kammarrätten*, att det ifrågasatta skyddet mot offentliggörande av granskningsrapporter samt av meddelanden, som de skattskyldiga lämnat, tedde sig såsom ett oeftergivligt villkor för införande av den ökade uppgiftsskyldighet, som *kammarrätten* tillstyrkt. Därest en central taxeringsinspektion skulle komma till stånd, syntes ett motsvarande skydd vara erforderligt jämväl beträffande därstädes förvarade handlingar och därifrån utgående skrivelser, i den mån de kunde blotta de enskildas ekonomiska förhållanden.

*Statskontoret* uttalar, att en nödvändig förutsättning för en väsentligt utvidgad uppgiftsplikt syntes vara, att vissa ändringar vidtoges i tryckfrihetsförordningen.

I det gemensamma yttrandet från *Sveriges industriförbund*, *svenska bankföreningen* och *Stockholms handelskammare* anføres, att frågan om sekretessen i taxeringsarbetet hittills i alltför hög grad försumrats. Behovet av dess grundliga utredning vore trängande, även oavsett de sakkunnigas förslag, men bleve genom detta än mera framträdande; detta förslag öppnade i själva verket slussarna för affärsförhållandenas blottande. En utredning av sekretessfrågan borde med det allra snaraste igångsättas och därvid borde alla de spörsmål, som här påkallade sin lösning, bliva inbegripna i utredningen.

*Kommerskollegium* uttalar i anslutning härtill, att frågan om sekretessen

i taxeringsarbetet borde upptagas till utredning även om icke de sakkunnigas förslag skulle komma att nu genomföras.

I detta sammanhang bör också omnämnas följande yttrande av *landsorganisationen*, vilket i viss mån går i motsatt riktning:

De sakkunniga syntes underskatta värdet av taxeringsnämndens grundläggande arbete. Uti nämndens befogenheter påyrkades nämligen ingen ändring. Gällande bestämmelser vore dock i åtskilligt obestämda och gäve rum för olika förfarande i olika taxeringsnämnder, mest beroende av ordförandens uppfattning om värdet av nämndens medverkan. Nämndens ledamöter utsåges dock med hänsyn till såväl yrke och sakkunskap som till personkännedom. Nämnden skulle enligt taxeringsförordningen »efter bästa förstånd åsätta taxering». Därför fordrades emellertid en möjlighet för den enskilde ledamoten att kunna få tillfälle att jämföra de uppgifter, som lämnats i deklaration eller eljest, med vad ledamoten personligen kände till om den skattskyldiges förhållanden. Stadgande om skyldighet för samtliga ledamöter att granska deklarationer eller andra uppgifter borde givetvis icke förekomma, enär detta i vissa fall skulle till olidlighet fördröja och försvåra arbetet, men däremot borde envar ledamot tillerkännas *rätt* att taga del av dylika handlingar. Därav följde en möjlighet till kontroll i vissa detaljer, som emellanåt kunde äga ett avgörande värde för ett riktigt taxeringsresultat.

Här må vidare erinras om det *förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet*, som den 14 januari 1935 avgivits av inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga (statens offentliga utredningar 1935:5). Detta förslag förutsätter, att undantag från tryckfrihetsförordningens regel, att allmänna handlingar skola fritt utlämnas, skola meddelas genom särskild av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag. Förslag till sådan lag, »om förbud mot vissa allmänna handlingars utlämnande från myndighet», framlägges av de sakkunniga. I förslaget 17 § stadgas bland annat, att uppgifter, som till myndighet ingivits till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet eller virkestaxering, ej utan den skattskyldiges samtycke må utlämnas till annan förr än tio år efter uppgiftens datum. Förslaget innebär i jämförelse med gällande rätt, att sekretessen utsträckts till att gälla alla uppgifter, som enligt taxeringsförordningen lämnas till ledning för annans taxering, fränsett dock fastighetstaxering. De sakkunniga tillägga, att de trots sig ej böra ingå på den ofta dryftade frågan om sekretess för själva resultaten av taxeringen och för andra med taxeringsarbetet sammanhängande handlingar än de nyss nämnda; denna fråga syntes lämpligen böra komma under övervägande vid en eventuellt blivande omläggning av taxeringsväsendet.

Departement-  
schefen.

Rörande alla uppgifter till ledning för egen taxering gäller redan nu, att de icke må utlämnas i vidare mån än skatteförfattningarna medgiva, d. v. s. i huvudsak endast till vissa av dem, som ha befattning med taxeringen. Detta kommer utan författningsändring att gälla även de upp-

gifter, som enligt förevarande förslag skulle avlämnas vid lyftande av aktieutdelning, obligationsränta m. m.

Däremot äro av uppgifter till ledning för annans taxering endast bankbeskeden för närvarande skyddade på detta sätt. Exempelvis löneuppgifterna åtnjuta icke detta skydd. Vid den utvidgning av uppgiftsplikten till ledning för annans taxering, som här föreslagits, måste tydligen jämväl övervägas, om icke en utvidgning av sekretessbestämmelserna är påkallad. Särskilt med hänsyn till att utsikterna att erhålla fullständiga och riktiga uppgifter säkerligen ökas, om vederbörande har garantier för att dessa icke komma i obehöriga händer, anser jag i likhet med de sakkunniga goda skäl tala för att i förevarande avseende likställa alla uppgifter som lämnas taxeringsmyndigheterna från allmänheten. Förslag härom har också framlagts av de inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga. Då grundlagsändring är erforderlig, kan dock ett förslag av sådan innebörd genomföras tidigast vid 1937 års riksdag. Dessförinnan torde ej heller motsvarande ändringar kunna göras i taxeringsförordningen.

Sistnämnda förhållande anser jag icke böra hindra, att det här framlagda förslaget får komma i tillämpning redan från 1936 års taxering. Av någon nämnvärd praktisk betydelse synes frågan kunna vara endast beträffande arbetsgivarnas uppgifter å löner och andra ersättningar för arbete, och såsom nämnts ha de hittillsvarande löneuppgifterna aldrig åtnjutit särskilt skydd.

Några bestämmelser om granskningsrapporter vid bokföringsgranskning ha icke upptagits i departementsförslaget, och behov av sekretessbestämmelser härför synes således icke föreligga mera härefter än tidigare. Hittills torde allmänheten icke ha ansetts kunna påfordra utlämnande av de utredningspromemorior eller dylikt, som vid bokföringsgranskningar kunna upprättas hos taxeringsmyndigheterna. Detsamma torde gälla om annat arbetsmaterial, som kommer till stånd under taxeringsarbetet.

Vad angår det i ett yttrande framförda förslaget om rätt för samtliga ledamöter i taxeringsnämnd att på begäran få taga del av självdeklARATIONER och annat material torde det vara otvivelaktigt, att en sådan rätt i åtskilliga fall skulle kunna ge uppslag till kontrollåtgärder och leda till en riktigare taxering. Med hänsyn till intresset av deklara-tionshemlighetens bibehållande anser jag mig dock icke nu böra — samtidigt som uppgiftsplikten till ledning för egen och annans taxering i åtskilliga avseenden utsträcker — föreslå någon utvidgning av taxeringsnämndsledamöternas rätt i detta avseende, vilken vid 1928 års lagstiftning utvidgades genom tillerkännande av självständig granskningsrätt åt en kommunvald ledamot i varje taxeringsnämnd.

### Ansvarsbestämmelser.

Ansvarsbestämmelserna i taxeringsförordningen återfinnas i 138—144 §§. I 138 och 139 §§ stadgas vissa lägre bötesstraff vid uteblivande från beskattningsnämnds sammanträde utan laga förfall och enligt 140 § straffas, såsom redan antytts, med dagsböter den som obehörigen yppar innehållet i deklARATIONER eller vad som förekommit vid beskattningsnämnds sammanträde. Jämväl stadgandena i 141 § om straff i vissa fall vid underlåtenhet att avgiva självdeklARATION samt de sakkunnigas ändringsförslag härutinnan ha i det föregående behandlats. Jag har vidare redan föreslagit, att i sistnämnda paragraf skall införas ett nytt moment med bestämmelse om straff, förslagsvis böter högst 300 kronor, för den som försummar att behörigen fullgöra uppgiftsplikt vid lyftande av aktientdelningar, obligationsräntor o. dyl.

Enligt 144 § skola förseelser, som i 140 eller 141 §§ omförmälas, behandlas av allmän domstol, under det att böter för de i 138 och 139 §§ avsedda ordningsförseelserna må utdömas av vederbörande länsstyrelse.

I 142 § stadgas ett bötesstraff å 25 kronor för underlåtenhet att behörigen fullgöra i taxeringsförordningen stadgad uppgiftsplikt till ledning för annans taxering. Straffbestämmelsen gäller såväl för uppgiftsplikt som inträder utan anmaning som för uppgiftsplikt efter anmaning, men undantag göres för det fall att den försumlige för underlåtenheten är underkastad ansvar för tjänstefel. Enligt 144 § utdömas böter av detta slag av länsstyrelsen.

Slutligen återfinnas i 143 § straffbestämmelserna för vad som allmänne-  
ligen plägar benämnas falskdeklARATION. Om någon i självdeklARATION eller annan uppgift eller upplysning, som av honom avgivits till ledning för taxering för inkomst eller förmögenhet, mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering, skall han böta, om det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som därigenom undandragits, och i annat fall högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt, som skulle ha undandragits, i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst 25 kronor. Därest det oriktiga meddelandet avsett förhållande, som utövat eller kunnat utöva inverkan allenast å taxering till kommunal inkomstskatt, är straffet böter högst 25 öre för varje skatteöre, som därigenom kommit att icke påföras den skattskyldige, därest det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, dock minst 25 kronor. En motsvarande bestämmelse gives för det fall, att oriktigt meddelande avsett virkes-  
taxering. Har oriktigt meddelande icke lämnats mot bättre vetande, men har den, som lämnat meddelandet, vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, skall vad nu sagts ha motsvarande tillämpning, dock må



böterna bestämmas till högst hälften av vad nyss sagts, men likväl ej lägre än 25 kronor.

Straff för förseelse, som i 143 § avses, inträder icke, därest den skyldige, innan vederbörande taxeringsnämnd avslutat sitt arbete, av egen drift beriktigt det oriktiga meddelandet, och ej heller därest den skyldige är för sin förseelse underkastad ansvar för tjänstefel.

Enligt 144 § äger åtal för förseelse jämlikt 143 § rum vid allmän domstol och bestämmes forum i allmänhet efter den deklarations- eller uppgiftspliktiges hemortskommun.

I 1929 års bevillningsutskotts av riksdagen godkända betänkande nr 17 upptogs jämväl, under hänvisning till av motionärerna anförda skäl, förslag om urbota straff för falskdeklaration. I motionen hade uttalats, att den allmänna uppfattningen om ifrågavarande brotts karaktär uppenbarligen influerades av straffriskerna samt att den omständigheten, att urbota straff — detta i olikhet med vad fallet vore flerstädes i utlandet — icke kunde följa å falskdeklaration, påvisbart hade minskat verkan av straffhotet.

Efter redogörelse för bestämmelserna i vissa utländska stater anföras de sakkunniga härom:

På grund av den allt större betydelse den direkta beskattningen erhållit för staten och kommunerna, hade det samhällsfarliga momentet i ifrågavarande förbrytelse kommit att framträda starkare. Undandroge sig vissa skattskyldiga sina ekonomiska förpliktelser gent emot det allmänna, medförde detta ofelbart att andra skattskyldiga åsamkades ökade bördor. Detta förhållande hade otvivelaktigt medverkat till att även här i landet det allmänna rättsmedvetandet kommit att i allt högre grad reagera mot deklarationsförbrytelser. Enligt de sakkunnigas mening föreläge vägande skäl för att, på sätt 1929 års riksdag och bevillningsutskott förordat, införa fängelsestraff i straffsatsen för deklarationsförbrytelse. Enligt förslaget skulle därför straff för avlämnande mot bättre vetande av oriktigt meddelande till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet utgå med böter efter samma grunder som nu gälla eller med fängelse i högst sex månader.

Då enligt 5 kap. 14 § strafflagen straff vore förfallet för brott, som ej blivit åtalat inom två år, så snart brottet ej vore belagt med svårare straff än fängelse, medförde den föreslagna straffskärpningen icke någon förlängning av tiden för åtalspreskription. De sakkunniga hade emellertid icke ansett tillrädligt, att straffbestämmelserna ytterligare skärptes och ej heller att särskild preskriptionstid föreskrevs för ifrågavarande förbrytelse.

De sakkunniga erinra även, att det strängt taget vore oegentligt att bötesstraffet utmättes med hänsyn till allenast inkomst- och förmögenhetsskatten men ej till kommunal inkomstskatt, utjämningsskatt, kommunal progressivskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt. Det oaktat hade de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå någon ändring i nuvarande föreskrifter rörande böternas bestämmande. Det syntes nämligen

sannolikt att, sedan större erfarenheter vunnits rörande straffbestämmelsernas verkningar, fråga kunde uppkomma om en mera vittgående omläggning av desamma. Möjligen kunde därvid komma att övervägas, huruvida icke här i landet liksom fallet vore flerstädes i utlandet, det uttryckliga sambandet mellan böternas och det undandragna skattebeloppets storlek borde frångås. För övrigt syntes det icke föreligga något påvisbart behov av en skärpning av den ekonomiska påföljden av förseelsen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, inträder för närvarande straffet för oriktigt meddelande, som lämnats mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet, icke blott då meddelandet lämnats till ledning för egen utan även då det lämnats till ledning för annans taxering; dessutom betraktas det såsom nämnts som en särskild ordningsförseelse att icke behörigen fullgöra föreskriven uppgiftsplikt till ledning för annans taxering. Däremot finnes icke stadgad någon allmän straffpåföljd för *delaktighet*. Enligt de sakkunniga föreligger behov härav och är det en ofta gjord iakttagelse, att deklaraionsförbrytelse tillkommit under medverkan och på initiativ av annan, exempelvis personer vilka utöva skatterådgivande verksamhet eller den skattskyldiges make. Under hänvisning till motsvarande stadgande i 7 § lagen om straff för olovlig varuinförsel föreslå de sakkunniga därför, i anslutning till 3 kap. 1 och 3 §§ strafflagen, införande av ett nytt moment i 143 § taxeringsförordningen av innehåll, att den som uppsåtligen förleder annan till avlämnande av oriktig självdeklARATION eller annan uppgift eller upplysning, som förut nämnts, eller vid avgivande av sådant meddelande med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, skall straffas som vore han själv gärningsman. Enligt stadgande i samma moment skulle detsamma gälla, om någon i avsikt att bereda skattskyldig vinning underlåter att fullgöra ovillkorlig uppgiftsplikt enligt vissa paragrafer eller i uppgift till ledning vid annans taxering för inkomst eller förmögenhet eller virkestaxering lämnar oriktigt meddelande. Med hänsyn till detta stadgande föreslås huvudstadgandena i 1 mom. ändrade så att de avse endast oriktigt meddelande till ledning för *egen* taxering.

För de fall, då detta nya moment i 143 § icke bleve tillämpligt, skulle enligt de sakkunnigas förslag till ny lydelse av 142 § underlåtenhet att lämna sådan uppgift till ledning för annans taxering, som skall avlämnas utan anmaning, samt oriktigt meddelande i sådan uppgift eller i uppgift, som efter anmaning skall avlämnas till ledning för annans taxering, bestraffas med böter högst 150 kronor. Sådan förseelse skulle enligt förslagen ändring i 144 § åtalas vid allmän domstol. Förslaget innebär även den skillnaden gentemot nuvarande lydelse av 142 §, att straff stadgas för underlåtenhet att behörigen fullgöra uppgiftsplikt, som skall fullgöras efter anmaning, endast för det fall att oriktig uppgift lämnats.

Slutligen föreslå de sakkunniga sådan ändring av 143 §, att ett berikti-

gande av egen drift av oriktigt meddelande skall medföra frihet från straff enligt 143 § även om detsamma lämnats efter det vederbörande taxeringsnämnd avslutat sitt arbete. De sakkunniga uttala, att detta stode i överensstämmelse med flerstädes tillämpad praxis i vårt land och att stadgandet syntes kunna förväntas bidra till att icke oväsentliga belopp, som tidigare undanhållits, framdeles komme att deklarerar.

I de avgivna yttrandena ha endast länsstyrelsen i Uppsala län och Skånes handelskammare uttalat sig mot införande av urbota straff för falskdeklaration. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser förslaget icke stå i god överensstämmelse med eljest gällande strafflatituder men förordar övervägande, huruvida icke tiden för åtalspreskription kunde utsträckas från två till fem år för att vinna nära överensstämmelse med tiden för anställande av eftertaxering. — *Skånes handelskammare* anför: Med hänsyn till motivet till falskdeklarationsbrott syntes det lämpligaste straffet bestå i ekonomisk påföljd, som verkade avskräckande. Dessutom ville handelskammaren ej underlåta att framhålla, att orsaken till förekommande falskdeklarationer i mycket betydande omfattning vore att söka hos mindre nogräknade deklarationsmedhjälpare, vilka ofta förledde eller förhjälpste till avgivandet av felaktiga deklarationer. Önskvärt vore, att dylik verksamhet kunde stävjas, något som likvisst vore förenat med stora svårigheter, då det i regel icke kunde ledas i bevis, att en oriktig deklaration tillkommit på medhjälparens tillskyndan.

En utsträckning av preskriptionstiden beträffande falskdeklarationsbrotten ifrågasättes även av *länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Malmöhus och Västerbottens län*.

Viss tvekan i fråga om lämpligheten av fängelsestraff för falskdeklaration uttalas av *länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län*.

I övrigt må från yttrandena i denna del anmärkas följande.

*Kammarrätten*: Det syntes föreligga behov av föreskrift därom, att mål om ansvar för oriktig deklaration skulle av allmän domstol förklaras vilande, intill dess taxeringsfrågan blivit slutligen avgjord. En dylik föreskrift kunde införas i 144 § taxeringsförordningen.

*Överståthållarämbetet* ifrågasätter, om ej avgivande av falsk deklaration bör jämsställas med bedrägligt förfarande, varvid dock brottet borde anses fullbordat redan genom den falska deklarationens ingivande, så framt denna ej rättades av den skattskyldige på hans eget initiativ.

*Länsstyrelsen i Jönköpings län*: Enligt vad erfarenheten visade förekomme i ganska stor utsträckning, att annan än den skattskyldige skrev hans deklaration och även undertecknade densamma med den skattskyldiges namn. Då i sådant fall deklaration i teknisk mening icke föreläge, kunde ansvar för eventuella oriktiga uppgifter icke drabba den skattskyldige och torde väl ej heller den, som upprättat och underskrivit deklarationen, kunna åtkommas. Att kontrollera, att deklaration egenhändigt underskrivits av vederbörande skattskyldige, torde i de allra flesta fall icke vara möjligt för taxeringsnämnderna. En bestämmelse, att den egenhän-

diga namnteckningen å deklarationen skulle bevittnas, torde om ock icke helt utrota, så dock i viss mån stävja detta missbruk.

*Länsstyrelsen i Hallands län:* Överst å deklarationsblanketternas första sida borde med tydlig stil angivas att fängelsestraff kan drabba den, som mot bättre vetande avgiver felaktig deklaration.

*Länsstyrelsen i Västmanlands län:* Ett kvalificerat fall av falskdeklaration syntes föreligga, då den oriktiga deklarationen grundade sig på och överensstämde med oriktig bokföring. Falsk bokföring vore ju icke i och för sig straffbar enligt strafflagen. Straffbar bleve den först, om den bokföringsskyldige råkade i konkurs eller finge till stånd offentlig ackordsförhandling. Den oriktiga bokföringen syntes likaväl böra bestraffas, då å densamma grundad deklaration avgäves, som då konkurs inträdde. Ett fullbordat brott måste i bägge fallen föreligga. Det stränga straff, som fastställts för ifrågavarande slag av konkursbedrägeri, visade att falsk bokföring måste anses som ett mycket allvarligt brott, så snart tredje man, det måtte vara det allmänna eller en enskild, därav lede skada. En straffskärpning syntes därför vara på sin plats för avgivande av sådan deklaration, som grundade sig på och överensstämde med medvetet oriktig bokföring av bokföringspliktig skattskyldig.

*Länsstyrelsen i Västerbottens län:* Möjligen borde bestämmas att domstol vid handläggning av mål angående ansvar för avgivande av oriktig deklaration skulle anlita på detta specialområde sakkunnig. Att frihetsstraff kunde följa vid avgivande av falskdeklaration borde på framträdande sätt angivas bland anvisningarna till deklarationen och möjligen jämväl på själva deklarationsblanketterna.

Departementsschefen.

Till de sakkunnigas förslag om införande av fängelse, högst sex månader, i straffskalan för falskdeklarationsbrott, som begåtts mot bättre vetande, kan jag ansluta mig. Ehuru verkningarna av en sådan åtgärd måhända icke böra överskattas, synes det kunna vara av betydelse för den allmänna meningen att på detta sätt fastslå dessa brotts verkligt allvarliga karaktär. Goda skäl torde föreligga för att gå längre och med bedrägeri enligt strafflagen jämställa alla åtgärder mot bättre vetande, varigenom någon undandrager eller söker undandraga det allmänna skatt eller andra avgifter. Med upptagande av denna mera vittgående fråga måste dock tillsvidare anstå.

I nämnda straffskala synes mig dessutom, ehuru förslag härom icke i detta ärende framkommit, lämpligen böra vidtagas den ändringen att bötesminimum höjes från 25 till 100 kronor. Lägre straff torde icke böra ifrågakomma för dessa brott. Det bör även anmärkas, att som det nu är kan även en uppenbart oriktig uppgift i aldrig så tydlig avsikt att undgå skatt icke föranleda högre straff än 25 kronor, därest uppgiften av någon anledning endast obetydligt påverkar skattebeloppet.

Vad länsstyrelsen i Västmanlands län anfört rörande straffskärpning för det fall att falskdeklaration föregåtts av oriktig bokföring torde vara förtjänt av beaktande. Då den föreslagna nya straffskalan emellertid synes bereda utrymme för hänsynstagande härtill, torde särskild bestämmelse härom icke vara erforderlig.

Ej heller mot de sakkunnigas förslag om straffbestämmelser för delaktighet och om jämkning i stadgandet om straffrihet vid beriktigande av oriktig uppgift har jag i sak något att erinra.

De sakkunniga ha förutsatt, att oriktigt meddelande i uppgift, som lämnats vid lyftande av aktieutdelning eller ränta, såsom avseende egen taxering skulle — om förutsättningarna i övrigt föreligga — falla under stadgandet i 143 § 1 eller 2 mom. Det synes mig emellertid av flera skäl lämpligast, att tillämpligheten av dessa straffbestämmelser bör få bero på, om vederbörande senare i självdeklarationen vidhåller den oriktiga uppgiften. Självfallet kommer i så fall den tidigare lämnade uppgiften att anses såsom en försvårande omständighet. Jag föreslår alltså en jämkning av begynnelseorden i 143 § 1 mom. Jämlikt 141 § 4 mom. i departementsförslaget kan alltid i nu avsedda fall följa ett lägre bötesstraff för brytande av ordningsföreskriften i 42 § 3 mom. om uppgifts avlämnande.

Från flera håll har uttalats önskvärdheten av, att tiden för åtalpreskription vid falskdeklarationsbrott utsträcker från två år, som enligt strafflagen stadgas för alla brott, varå ej kan följa högre straff än fängelse, till fem år. Det torde emellertid icke överensstämma med hittills tillämpade principer att meddela särbestämmelser om åtalpreskription för vissa slag av brott; därest detta skulle ske funnes nog brott, för vilka en utsträckning av åtalpreskriptionen kunde vara lika påkallad som i fråga om falskdeklaration.

Frågan om åtalpreskription sammanhänger i viss mån med frågan, huruvida mål om ansvar för falskdeklaration bör av allmän domstol förklaras vilande, intill dess taxeringsfrågan blivit slutligen avgjord. Kammarrätten har ifrågasatt, att stadgande härom införes i taxeringsförordningen. Sedan dess har genom ett avgörande i högsta instans — refererat i Nytt juridiskt arkiv för år 1934 sid. 88 — viss ledning erhållits för avgörande av dylika frågor. Någon reglering härav i författningen finner jag icke tillräcklig anledning att nu föreslå.

Vad angår straffbestämmelserna i 142 § för den som ej behörigen fullgör uppgiftsplikt till ledning för annans taxering synes mig praktiska skäl tala för att alltjämt låta det ankomma å länsstyrelserna att, där det anses erforderligt, tillämpa denna bestämmelse. I så fall torde även straffsatsen och bestämmelsens konstruktion i övrigt kunna bibehållas. Jämkningsföranledas emellertid av de i det föregående upptagna nya eller ändrade bestämmelserna.

Däremot torde förseelse enligt 141 § 4 mom. böra åtalas vid allmän domstol. Härav föranledes jämkning av 144 § 1 mom.

**Viss ytterligare specialmotivering till författningstexten.**

De flesta bestämmelserna i departementsförslaget torde efter vad nu anförts icke tarva ytterligare motivering. Förslaget upptager emellertid vissa punkter, som ej i det föregående berörts.

Vad först angår 12 § 1 mom. må anmärkas, att i detta moment nu bland annat stadgas, att vid kommuns val av ledamöter i beredningsnämnd, fastighetstaxeringsnämnd och taxeringsnämnd skall tillses, dels att om möjligt såväl ägare eller brukare av fastighet som rörelseidkare, arbetare och andra inkomsttagare komma att äga säte och stämma i nämnden och dels att, såvitt möjligt är, kännedom om distriktets olika delar kommer att förefinnas inom densamma. De sakkunniga ha erinrat, att en motsvarande bestämmelse för prövningsnämnd sedan 1922 funnits i 1910 års taxeringsförordning men icke upptagits i 1928 års förordning. Under framhållande av önskvärdheten av, att inom länsprövningsnämnderna och Stockholms stads prövningsnämnd funnes representanter för olika slag av sådana inkomsttagaregrupper, som vore mera allmänt förekommande inom distriktet, och under förmälan att i flera sådana nämnder rörelseidkarna icke hade någon representant, ha de sakkunniga föreslagit införande i 12 § av en bestämmelse, enligt vilken länsstyrelse vid förordnande av ledamöter i sådan nämnd bör i möjligaste mån tillse att såväl ägare eller brukare av fastighet som rörelseidkare, vilka bedriva inom länet allmänt förekommande verksamhet, samt arbetare och andra inkomsttagare komma att äga säte och stämma i nämnden.

Berörda bestämmelse har tillstyrkts av kammarrätten och även i övriga yttranden i allmänhet lämnats utan erinran. Länsstyrelserna i Södermanlands och Östergötlands län ha dock avstyrkt stadgandet under framhållande av att länsstyrelsernas handlingsfrihet vid valet av ledamöter icke borde bindas. Jag har ansett att en ändring av ifrågasatt innehåll bör göras och att därvid även fastighetsprövningsnämnd bör nämnas; dessutom har någon redaktionell jämkning vidtagits.

Ändringen i 14 § 2 mom. är förut behandlad.

Uteslutandet i 21 § första stycket av den sista punkten är betingat av det föreslagna allmänna stadgandet av samma innehåll i 55 § 3 mom.

Ändringarna i 26 § samt 31—36 §§ torde förklaras genom den föregående redogörelsen.

Ändringarna i 37 § innefatta förtydliganden i överensstämmelse med vad som föreslagits av bolagsskatteberedningen.

Förslaget från och med 38 § till och med 54 § torde icke erfordra annan ytterligare förklaring, än att innehållet i förutvarande 54 § för beredande av plats för den nya 54 § flyttats upp såsom 2 mom. till 53 §.

Stadgandena om anmaningsrätt i 55 § 1 mom. ha i vissa avseenden kompletterats. Enligt nuvarande lydelse tillkommer rätten att utfärda anmaning — fränsett de fall där enligt särskilda bestämmelser rätten för-

behållits landskamreraren — såväl landskamreraren som ordföranden i vederbörande beskattningsnämnd i första instans. De sakkunniga ha härvidlag, fränsett särskilda bestämmelser om skattedirektören, endast föreslagit det tillägget, att landskamrerare tillkommande anmaningsrätt skulle få utövas jämväl av biträdande landskamrerare och landskamreraren underställd taxeringsinspektör. Sådant tillägg upptages ej i departementsförslaget, enär biträdande landskamrerare enligt 2 § 3 mom. taxeringsförordningen är att likställa med landskamrerare och enär taxeringsinspektörstjänster icke skulle inrättas.

De torde emellertid i detta sammanhang böra anmärkas, att i de städer, där särskild taxeringsassistent för deklarationskontroll jämlikt 15 § 1 mom. anställts, upplysningar och uppgifter i allmänhet utan svårighet kunnat inhämtas av denne, därvid han väl får anses ha såsom biträde åt taxeringsnämndsordförandena eller landskamreraren utövat dessas anmaningsrätt. På något håll ha dock vissa tvister i fråga om dessa tjänstemäns befogenheter i förevarande avseende kommit till synes. Det bör erinras, att förslag om särskild anmaningsrätt för dessa tjänstemän framställdes vid taxeringsförordningens tillkomst men avvisades såsom icke oundgängligen nödvändigt och under hänvisning till risken, att anmaningsrätt tillerkändes personer, som i otillbörlig grad besvärade de skattskyldiga. Därvid anfördes även, att syftet med anmaningsrätten i huvudsak syntes kunna vinnas på det sätt, att tjänstemannen till vederbörande ordförande anmälde de fall, där anmaning syntes böra utfärdas, varefter det ankomme å ordföranden att i mån av behov föranstalta om anmaning. Det är tydligen önskvärt att till förebyggande av svårigheter någon reglering på detta område nu kommer till stånd. Enligt min mening är det dock fortfarande icke nödvändigt eller lämpligt att självständig anmaningsrätt tillerkännes dessa tjänstemän. Med beaktande av att motsvarande frågor kunna uppstå beträffande de sakkunniga, som enligt det förut anförda skulle få anställas hos länsstyrelserna för fortlöpande deklarationskontroll, synes vad som närmast skulle motsvara behovet vara en förklaring av innehåll, att om landskamreraren eller ordföranden i beskattningsnämnd i första instans biträdes av sådan sakkunnig eller sådan tjänsteman, som jag nu avsett, må han åt denne överlåta utövandet av sådan anmaningsrätt. Ett tillägg av detta innehåll föreslås till 55 § 1 mom.

Stadgandet i 55 § 1 mom. andra stycket är nytt och reglerar, vilken landskamrerare som har anmaningsrätt i de fall, då anmaningsrätten i förordningen förbehållits landskamreraren. Stadgandet, som avser att täcka även det fall, då uppgiftspliktig icke är skattskyldig, har i författningstexten upptagits i överensstämmelse med de sakkunniga med en av kammarrätten förordad jämkning och med visst tillägg med hänsyn till allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden.

Det under ett nytt 3 mom. i 55 § upptagna stadgandet angående rätt

för krono- eller stadsbetjänt till gottgörelse vid viss delgivning motsvarar likalydande stadganden i nuvarande 21 § och 40 § 2 mom. och hänförs sig enligt föreliggande författningsförslag dessutom till 39 § 6 mom.

Ändringarna i 56 § äro delvis förut angivna och torde i övrigt icke behöva förklaring.

De gjorda tilläggen i 78 § d) och 80 § a) stå i huvudsaklig överensstämmelse med ett av de sakkunniga på grundval av tidigare förslag från överståthållarämbetet (sid. 119 i betänkandet) framställt förslag och innebära, att där länsstyrelsen för viss taxeringsnämnd visst år det medger, deklarationer av enkel beskaffenhet, som avse huvudsakligen inkomst av tjänst, skulle behöva granskas endast av ordföranden eller endast av kronoombudet. Enligt nuvarande bestämmelser svara båda för granskningen av alla deklarationer, vilket kan innebära ett onödigt dubbelarbete och hindra utförandet av mera betydelsefulla granskningsarbeten.

Punkten f) i 78 § ger i fråga om periodiska understöd uttryck för vad som redan nu allmänt torde tillämpas men icke finnes föreskrivet, nämligen att vid avdrag för sådant understöd taxeringsnämndsordföranden i mottagarens distrikt skall underrättas härom för kontroll å mottagarens taxering. Motsvarande princip föreslås nu genomförd för det fall att avdrag skett för ränta å gäld samt uppgift å långgivarens namn erhållits. Underrättelseskyldighet skulle dock icke föreligga, om långgivaren kan antagas vara bokföringspliktig rörelseidkare. Det bör anmärkas, att denna underrättelseskyldighet för gäldräntor icke gärna kan bli mera krävande än organisationen medger, eftersom uppgift å låntagarnas namn som regel kommer att föreligga endast då specifikation infordrats. Punkten g) i 78 § stadgar en allmän underrättelseplikt mellan taxeringsnämndsordförandena om framkomna förhållanden, som kunna antagas ha betydelse för taxering å annan ort. Fastslående av detta som princip har ansetts kunna vara av ett visst värde. Återstående punkter i 78 § äro oförändrade.

Ändringarna i 79, 80, 90 och 93 §§ torde icke behöva annan förklaring än tidigare lämnats.

Med hänsyn till att dagsböter insatts såsom straff i 141 § har 140 § sålunda jämkats, att dagsböternas tillämplighet även här direkt framgår utan att jämförelse med särskilda böteslagen behöver ske.

Jämväl bestämmelsen om ikraftträdandet har i åtskilliga sammanhang i det föregående varit på tal. Jag vill härutöver endast anmärka att förslaget innebär, att under prövningsnämndsarbetet hösten 1935 åtskilliga möjligheter till uppgifters erhållande, bokföringsgranskning m. m. skulle föreligga, vilka icke under våren stått vederbörande taxeringsnämnd till buds.



Föredraganden hemställer härefter, att förenämnda inom finansdepartementet utarbetade förslag till *förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

*R. Borgström.*

Utkast.

Bilaga A.

## Uppgift om utdelning å aktier e. d.

jämlikt 42 § 3 mom. taxeringsförrordningen.

.....  
 (den utdelningsberättigades titel eller yrke samt namn)  
 boende ..... i ..... församling  
 (bostadsadress)  
 i ..... län,  
 har denna dag uppburit år 19..... till betalning förfallen utdelning å  
 st. {aktier } i .....  
 {andelar} (bolagets eller föreningens namn)  
 med ..... kr.

Har utdelningen lyfts mot kupong, som förvärvats utan det aktie- eller andelsbrev kupongen tillhör, uppgives här den, från vilken förvärvet skett:

Titel eller yrke och namn: .....

Bostadsadress: .....

Riktigheten av förestående uppgifter intygas.

..... den ..... 19.....  
 Uppgiften undertecknas  
 av den utdelningsberättigade eller av den, som  
 för hans räkning lyft beloppet. { Namn: .....  
 Bostadsadress (ifylles endast då  
 uppgiften under- tecknas av ombud): .....

Utkast.

Bilag B.

I formuläret må göras sådana tillägg, som erfordras därest samma blankett skall användas även för sedvanlig förbindelse till utbetalande penninginrättning allt under vissa förutsättningar återlösa kupong.

### Uppgift om ränta å obligationer, förlagsbevis e. d.

jämlikt 42 § 3 mom. taxeringsförrordningen.

.....  
 (titel eller yrke samt namn å den, som räntan tillkommer)  
 boende ..... i ..... församling  
 (bostadsadress)  
 i ..... län,  
 har denna dag uppburit den ..... 19..... förfallande ränta å  
 Nom. .... kr. .... % {obligationer} av år.....  
 (värdepapperens utfärdare) (räntesats) {förlagsbevis}  
 med ..... kr.

Har räntan lyfts mot kupong, som förvärvats utan det värdepapper kupongen tillhör, uppgives här den, från vilken förvärvet skett:

Titel eller yrke och namn: .....  
 Bostadsadress: .....

Riktigheten av förestående uppgifter intygas.

..... den ..... 19.....

Uppgiften undertecknas  
 av den, som räntan till-  
 kommer, eller av den,  
 som för hans räkning  
 lyft beloppet.

{ Namn: .....  
 Bostadsadress (ifylles endast då  
 uppgiften under-  
 tecknas av ombud): .....

Anm. Ha värdepapperen förvärvats efter den föregående ränteterminen och har därvid förre ägaren gottgjorts andel av räntebeloppet, må hänsyn härtill tagas i blivande självdeklaration, men i denna uppgift skall hela räntebeloppet ändock upptagas. Jämväl i övrigt gäller att uppgift skall avlämnas även i den mån skattskyldighet i det särskilda fallet icke åligger den, som räntan tillkommer.

## Innehållsförteckning.

|                                                                                                   | Sid. |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <i>Propositionen</i> .....                                                                        | 1    |
| Förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen .....                   | 2    |
| <i>Utdrag av statsrådsprotokollet för den 22 februari 1935</i> .....                              | 16   |
| Inledning .....                                                                                   | 16   |
| Behovet av förbättrad skattekontroll .....                                                        | 17   |
| Taxeringsorganisationen .....                                                                     | 26   |
| Skattskyldigs plikt att lämna medverkan till ledning för egen taxering .....                      | 63   |
| Påföljd vid underlåtenhet att avgiva självdeklaration m. m. ....                                  | 63   |
| Skyldighet att styrka meddelade uppgifter, m. m. ....                                             | 65   |
| Yttrande av den skattskyldige innan avvikelse från deklaration sker .....                         | 68   |
| Juridiska personers deklarationsskyldighet .....                                                  | 70   |
| Deklarationsskyldighet för äkta makar .....                                                       | 71   |
| Skyldighet att vid självdeklaration foga vissa räkenskapsutdrag ....                              | 75   |
| Deklarationsformulären .....                                                                      | 76   |
| Bokföringsgranskning .....                                                                        | 78   |
| Fråga om allmän skyldighet att lämna uppgifter till ledning för annans taxering .....             | 92   |
| Kontroll å inkomster av tjänst .....                                                              | 102  |
| Kontroll å aktieutdelningar och obligationsräntor .....                                           | 114  |
| Kontroll å bankräntor och banktillgodohavanden .....                                              | 129  |
| Kontroll å andra räntor än obligations- och bankräntor samt å ränte-<br>utgifter och skulder .... | 145  |
| Kontroll å inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet .....                                         | 152  |
| Sekretessbestämmelser .....                                                                       | 159  |
| Ansvarsbestämmelser .....                                                                         | 164  |
| Viss ytterligare specialmotivering till författningstexten .....                                  | 170  |
| <i>Bilaga A.</i> Formulär till uppgift om utdelning å aktier e. d. ....                           | 174  |
| <i>Bilaga B.</i> »       »       »       »       ränta å obligationer, förlagsbevis e. d. ....    | 175  |